Türkiye'de Grup Müziği: 1980'ler

Münir Tireli

Rock kapıya dayandı
HEAVY ÇİĞ KÖFTE DİSKO SİMİT
Protesto ediyor ve yaşıyorum
New Wave'in Türkiye Şubesi...
"HER ŞEY BARIŞ İÇİN"
6 Rock grubu birleşti
DEĞİŞİM RÜZGÂRLARI
"ENTEL BAR MÜZİĞİ"
Türk rock'ına festival şemsiyesi
Gençler konseri ayakta izledi
Özgün Müziğin, Yılmaz Savaşçıları
HER VESİLEYLE ŞİDDET
ŞEYTANLAR SAHNELERE GELİYOR!
Sezen Aksu gençler için blucin giyecek
Açıkhava Böyle Konser Görmedi...
'Gencler kendilerini derinden anlayacakları istiyor. Yaslı olanlar da bizi istemiyor' diyor Devil...
BİRAZ MÜSAMERE, BİRAZ TAŞKINLIK, PEKİ YA ROCK?
Eurovision coşkusu
Türkiye'de "Rock" nereye kadar?

arkaplan

Türkiye'de Grup Müziği: 1980'ler
MÜNİR TİRELİ

Müzik Serisi: 2

ISBN: 978 - 975 – 6128 - 10 - 7
1. Basım: Mayıs 2007

a r k a p l a n
müzik basın yayın

arkaplan

Ali Nihat Tarlan Cad.
Balkan Sk. No:4 D:1
Bostancı – İstanbul
T&F: 0 216 416 31 08

Editör: Cem Şeftalicioğlu
Kapak Tasarım: Aşkın S. Bayraktaroğlu
İç tasarım: Sinem Samuray

kitap@arkaplan.com.tr
www.arkaplan.com.tr

Baskı: Kilim Matbaacılık
Tel: 0 212 612 95 59

Türkiye'de Grup Müziği: 1980'ler

MÜNİR TİRELİ

"Evlilik ve çocuk, müzik yazarlığını öldürür" efsanesini Münir bazında yıkmamda en büyük yardımcılarım Alpay ve Seçil'e...

Münir Tireli

12 Aralık 1975 tarihinde Ankara'da doğdu. 1996 yılında Mekteb-i Mülkiye dergisinde ilk makalesi yayınlandı. Daha sonra Çalıntı, Müzük, Ülke, Koza ve Gerçek Hayat dergilerinde ve Siyah Beyaz gazetesinde makale ve röportajları yayınlandı. Ada Yayınları'ndan çıkan "Bir Erkin Koray" kitabının da yazarlarından biri olan Münir Tireli, 2001 yılından itibaren makalelerini İnternet üzerinden yayınlamayı tercih etmiştir.

Bu kapsamda "www.barismanco.de" sitesinde Barış Manço ve Fikret Kızılok biyografileri, "Eski 45'likler" sitesinde da Durul Gence, Erol Büyükburç ve Ersen biyografileri yayınlanmıştır.

1993–1998 tarihleri arasında İzmir ve Ankara'da başta Radyoaktif olmak üzere muhtelif radyo istasyonlarında programlar yapan Tireli, 1999–2004 arasında da bir bankanın risk yönetimi ve muhasebe bölümlerinde çalışmıştır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümünde lisansını, Yeditepe Üniversitesinde de yüksek lisansını tamamlamıştır.

2005 yılında "Bir Metamorfoz Hikâyesi (Türkiye'de Grup Müziği 1957–1980)" adlı kitabı Arkaplan'dan yayınlanan Tireli, aynı yıl Nomad Ctrl Alt Del festivali kapsamında "Diriliş", "Kıyam" ve "Ghostship Rendezvous" adlı musique concréte (somut müzik) eserleri ile performansa layık görülmüştür.

Tireli'nin Munimonde adı ile yaptığı "Dengesiz Selim" isimli eseri ise Hollanda'da Gonzo Circus dergisinin ekinde bulunan Ctrl Alt Del festival DVD'sinde yayınlanmıştır.

Kamu görevlisi olan Münir Tireli'nin sosyal politika alanında çalışmaları da bulunmaktadır.

Tireli, evli ve bir çocuk babasıdır.

Münir Tireli'nin yayınlanmış çalışmaları;

Kitap / Kitap Bölümleri

1- Bir Erkin Koray Kitabı, 1998, Ada Müzik (Gökhan Aya - Münir Tireli olarak)
2- Bir Metamorfoz Hikâyesi (Türkiye'de Grup Müziği: 1957 1980) 2005, Arkaplan
3- Avrupa Birliği (AB) Yoksullukla Mücadele Stratejisi ve Türkiye (Dr. Selim Coşkun - Münir Tireli olarak) içinde "Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-II" (Ed. Ahmet Nohutçu - Asım Balcı), 2007, Beta

Tez

1- The Role and Philosophy of The Akhi Systems For Today's Business Life - Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2006

Web Sayfası: www.munimonde.esmartmusic.com

GİRİŞ

1980'leri Yazmak

Merhaba sevgili okuyucu,

Bu kitabın düşüncesi Bir Metamorfoz Hikâyesi: Türkiye'de Grup Müziği 1957–1980 kitabının yayına hazırlandığı dönem içerisinde başladı. Öte yandan, bu kez yazdığımın bir devam kitabı olmadığını idrak etmem ilk notlarımı takiben kısa bir süre içinde gerçekleşti. Bu kez karşımıza çıkan hâl bir metamorfoz değildi. Kendi içinde olumlu veya olumsuz bir değişim barındırmakla birlikte bir yerden yola çıkıp bambaşka bir yere gelme hâli ile 80'leri bağdaştırmak pek de kolay değildi.

1980'ler bu anlamda bir nevi metamorfozun yeniden yaşanması idi. Tıpkı Barış Manço gibi İngilizce şarkı söyleyerek müziğe başlayan genç kent soylu çocuklar; 30'larına 40'larına geldikçe yaşadıkları ülkenin idrakine varıp kendi sentezlerine ulaşıyorlardı. Tek farkla: bu aydınlanma hâli metamorfoz kuşağında yirmili yaşların ortasında olurken, bu kuşakta 40'lı yaşları buluyor ve atılan adım Türkçe müzik yapmayı kabullenme ile her sanatkara göre farklı ifade edilebilecek birkaç adım ötesini içeriyordu.

Anlattığım hâl, metamorfozu içermediği için kitabın metodolojisinde ilk önemli ayrımın da nedeni oldu. Bu yüzden, ilk kitabın aksine, bu kitapta kronolojik bir sıra takip edilmedi. Onun yerine, dönemi açıklayıcı makalelere ve giriş bölümünü teknik anlamda desteklemek üzere bir sözlüğe kitabın ağırlıklı bölümü olmak üzere yer verildi. Kronolojik ihtiyaç ilk bölüm olan "Genel Bir Tarihçe" ile giderilmeye çalışılırken, dönemin değişkenleri olan heavy metal, arabesk, çocuk piyasasına ilişkin makaleler ve grupların, basının ve izleyicinin algılarına ilişkin bir yazı da kitabın çerçevesini oluşturdu.

Sözlük maddeleri hazırlanırken ana kaynağımız Hey, Gong, Onyedi, Ses, İmge, Şebek ve Boom Müzik dergileri

idi.[1] Sabih Cangil, Aptülika (Abdülkadir Elçioğlu), Gökalp Baykal, Vecdi Yücalan, Gür Akad, Alpay Şalt, Çağatay Ateş, Sadık Sağlam, Mehmet Şevki Öztürk, Ercüment Tultay, Nejat Tekdal, Mehmet Mısır ve Mete Aygüven ile birebir görüşmeler ve sağladıkları materyaller yoluyla; Murat Tunalı, Halil Bal, Gökhan Pekkaya, Levent Baki, Zafer Şanlı, Serdar Öztop ve Hüsnü Uysal ile de elektronik posta yoluyla iletişim kurulup kitabın doğrulama ve zenginleştirmeleri yapıldı.

Dönemin aktörlerinin belki de en aktif dönemlerini yaşadıkları zamanımızda bazı gruplara ilişkin bilgilere ulaşmak için İnternet de hem doğrulama, hem de birebir bilginin erişim yeri oldu.

Yeni Gündem, Nokta, Gençlik ve Toplum dergileri kitabın algılar bölümüne önemli girdiler sağlarken, Aptülika'nın rock dergisi olmayan bir ortamda Hıbır dergisi aracılığıyla yaptığı bilgilendirici yayın da özellikle 1980'lerin sonundaki heavy metal ağırlıklı dönemin sahnesi konusunda bizi besleyen temel bir kaynak oldu.

Kitabın teknik bölümü olan sözlükte ağırlık doğaldır ki rock gruplarınındı. Rock gruplarını alt türler altında sınıflandırmak yerine popülarite ağırlıklı bir sınıflandırmaya giderek ana dalga ve bağımsız gruplar olarak ikiye ayırdık. Kurtalan Ekspres, Dadaşlar, MFÖ gibi gruplar ana dalgada yer alırken, RA'dan Pentagram'a, Whisky'den Epsilon'a farklı kulvarlardaki rock grupları bağımsız gruplar bölümünde topluca ele alındı. İkinci tip gruplar yeni şarkı akımı olarak topluca adlandırdığımız; ancak mantık itibarı ile Modern Folk Üçlüsü, Okay Ergil Dörtlüsü gibi enstrümantasyonu tipik bas, davul, gitar ve/veya klavye formülüne dayanmayan, klasik gitarın tınıda belirleyici olduğu folk gruplarına dayanan ekiplere yer verilmiştir.

Bireyler bölümünde ise sürekli grubu olmamakla birlikte zaman zaman grup kurmuş, gruplara destek vermiş, zihin açıcı işler çıkarmış müzisyenler bulunmaktadır. Bu müzisyenler de Seyyal Taner'de olduğu gibi rock bireyler ve Fik-

[1] Hey ve Gong dergileri ana dergiler olduğu için çoğunlukla alıntılarda belirtilmezken; bu iki çerçeve dergi harici mecmualar ve diğer kaynaklar apa tekniğinin Münir Tireli versiyonu ile parantez içinde belirtilmiştir.

ret Kızılok'ta görüldüğü gibi rock harici bireyler olarak iki grupta ele alındılar.

Caz grupları ise genellikle session ekibi olarak oluştuğu için grup bazında sözlüğe dahil edilmeyip tek bir makalede ele alındılar.

Kitabın ana yapısı içerisinde elemanların sadece vokal yaptığı gruplara yer verilmemiştir. Yine kolektif müzik yapmayıp, geçici olarak kurulmuş gruplar kitap kapsamı dışında tutulmuşlardır. Bu durumun tek istisnası, Eurovision grupları ve orkestraları ile ilgili Barış Göker makalesidir. Bu makale de içerdiği değerli bilgilere ve Eurovision büyük orkestralarına ilişkin kadro yapılarıyla ilgili verilere istinaden kitabın ekinde yerini almıştır.

Kitapta Çekirdek Sanat Evi, ART gibi dönemin piyasa harici müzisyen ve gruplarını destekleyen oluşumlara yer verilirken, ismi grup olup kendisi grup olamayanlar da şöylece geçiştirildi.

Kitabın hazırlanmasında Ankara Milli Kütüphanesinin arşivi her zaman olduğu gibi donanımsal gücümüz oldu. Arkadaşlarımız; müzisyenler ve araştırmacılar; resim, video, ses materyali ve bilgi konusunda alabildiğine paylaşımcı bir duruş sergilediler. Hepsine teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, bu kitabın bir özelliği de bu kitabı benim için yerini önceki 1,5 (bir buçuk) kitabımdan farklı bir konuma getirmektedir. Bu özellik, kitabın yazım sürecinin her aşamasının benim için yeni bir öğrenim sürecini beraberinde getirmesidir. Daha önce, kitap yazmak zaten önceden edindiğim ve artık üzerimde vicdani bir yük olan bilginin zekâtı olarak ifa edilmiş bir eylem iken; bu kez, kitap yazımı ve bilgilenme birbirini tetikleyen iki süreci oluşturdu. Bu bağlamda, kitap yazmak için bilgilenme ile kitap yazdığım için bilgilenme veya bilgilenmek için kitap yazmak artık benim için birbirlerinden çok da farklı kavramlar olmaktan çıktı.

Kısa ömrümüze bunu da nasip edene şükürler olsun.

Münir Tireli
20.03.2007
Antalya

Teşekkürler *

Gür Akad, Hamit Akbay, Çağatay Ateş, Mete Aygüven, Levent Baki, Halil Bal, Gökalp Baykal, Sabih Cangil, Ercan Demirel, Gökçe Kaan Demirkıran, Abdülkadir Elçioğlu, Işık Ezber, Barış Göker, Murat Meriç, Mehmet Mısır, Sevim Ovalıoğlu, Selçuk Ovalıoğlu, Serdar Öztop, Mehmet Şevki Öztürk, Süleyman Özyıldırım, Gökhan Pekkaya, Sadık Sağlam, Alpay Şalt, Zafer Şanlı, Cem Şeftalicioğlu, Seçil Tireli, Alpay Tireli, Mustafa Tireli, Berra Tireli, Ercüment Tultay, Murat Tunalı, Hüsnü Uysal, Vecdi Yücalan.

* İçtenliğin büyüğü küçüğü olmaz; ama soyadı alfabetik sırası olur.

İÇİNDEKİLER

1. Genel Bir Tarihçe 13
   Grup müziği 11 Eylül 1980'de var mıydı? 13
   12 Eylül sabahı ne değişti? 17
   1980'lerden neler kazanıldı? 20
2. Algılar 24
3. Birincisi İlle de Para 34
4. Metalll 39
5. Arabesk 49
6. Çocuk Müşteri 55
7. Rock Grupları 59
   A) *Ana Dalga* 59
   B) *Bağımsız Gruplar* 101
   C) *Yeni Şarkı Mantığını Benimseyen Gruplar* 212
   D) *Orkestralar* 228
   E) *Sözde Gruplar ve Önemli Bir istisna: Zorbeyler* 234
8. 1980'lerde Caz 236
9. Müstesna Bireyler 247
   A) *Rock Harici Bireyler* 247
   B) *Rock Bireyler* 257
10. Oluşumlar 268
11. Toplama Albümler 273
12. Dipten Gelenler 277
    Kaynakça 280

Ek Makale; *Eurovision ve Uzantısında Düzenlenen Müzik Yarışmalarında Kullanılan Orkestralar ile Katılımcı Gruplar* 282

Sonsöz: *1980'lerde Grup Müziği Üzerine Son Birkaç Söz* 305

İndeks 307
ALBÜM 328

BÖLÜM I

Genel Bir Tarihçe

Grup müziği 11 Eylül 1980'de var mıydı?

1980'lerin grup müziği yönünden çağrışımları, 12 Eylül sonrası kolektivizmin külliyen yıkıldığı varsayımına dayanan bir kıyamet hâli ile özdeşleşmiştir. Kabul etmek gerekir ki 12 Eylül, pek çok toplumsal kurumda olduğu gibi sanat üzerinde de etkileri olmuş bir büyük kesintinin ve ardından gelecek reddi mirasın ismidir. Öte yandan yegâne günah keçisi muamelesi yapmak da hakkaniyete sığmaz kanaatindeyim.

12 Eylül, 80'lerin başına tuhaf bir sonbahar havası ve dinginlik getirmiştir. Hemen öncesinde yayınlanan albümlerin tirajını frenleyici bir etkisi olmuş, müzikal ortamı daraltmıştır. Müziklerini canlı olarak muhtelif müzikhol ve gazinolarda icra eden kimi sanatkârın işlerinin sona erdirilmesi (Örneğin: Edip Akbayram ve Dostlar), kimi sanatkârın ise adı konulmamış bir sansüre maruz kalması (Örneğin: Selda) veya yurtdışında mecburi ikamete tâbi tutulması (Örneğin: Cem Karaca ve Şanar Yurdatapan) gibi sonuçlar doğuran 12 Eylül'ün, grup müziği üzerinde bir şekilde etkili olduğuna kuşku yok; ancak bu etkinin boyutları konusundaki yaklaşımın abartılı olduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

Öncelikle, 12 Eylül'ün ülkede kolektif yapılan pek çok şeyle birlikte grup müziğini de sona erdirdiği tezini savunanların 1970'lerin ikinci yarısında grup müziğinin ölümüne neden olanlar safında yer aldıklarını ifade etmemiz gerekmektedir.

Grup müziğinin Türkiye deneyiminde devamlılık arz etmemesinin bir başka nedeni de ülkemizin kültürel hayatında etkili olan sanayi, siyaset ve müzik endüstrisindeki kesintili seyirdir. [2]İlk solo kitabım Bir Metamorfoz Hikayesi'nde de belirttiğim gibi kolektif hafıza ve geleneğin aktarımı konusunda ülkemizin önemli handikapları bulunmaktadır. Bu sorun, yazılı ve sesli yayınların bulunduğu kütüphanelerin kötü işletilmesinden, müzisyenlerin bireysel tarihlerine sahip çıkmamalarına kadar pek çok boyutta kendini göstermektedir.

Bu aşamada, sıkça dile getirilen ve konuyu daha mikro ölçekli çözümleme gayretine giren yaygın bir tezi ele alalım:

"Cem Karaca yurt dışında mecburi sürgün, Erkin Koray ise gönüllü sürgündü. Bu anlamda bu müziğe yerli demini veren unsurlar ortada yoktu. Ayrıca, Cem Karaca ekolüyle başlayıp, zamanla kendi kişiliğini ortaya koyan Ersen de "devrim" niteliğindeki "Arabesk Rock" albümünün akabinde yaptığı 1 LP ve 1 süper 45'lik ile ekol taşıyıcılığı yapmaktan uzaktı."

Bu tez, olay bazında hatalı bir tespit içermemekle beraber, başka bir soruyu beraberinde getirmektedir: "Bu ülkenin müzikal birikimi bu kadar sağlam ise iki üç kişinin ortamda bulunmaması nasıl oluyor da aynı zamanda geleneğin çöküşü anlamına gelebiliyor?"

Bu durumda, Karaca ve Koray gibi müzisyenlerin yaptıklarının bir istisna; gerçek ülke müziğinin ise katıksız ticari müzikler olduğunu mu kabullenmeliyiz? Yanıt, "tabii ki hayır..." Bu müzisyenler, kendi kuşaklarını ve sonraki kuşakları derinden etkilemiş bir deneyin mimarlarındandı. Öte yandan, ekonomik istikrarsızlıklar, önce Milas Han, sonra Unkapanı'nda toplulaşan müzik şirketlerinin gerçek anlamda bir müzik sektörü oluşturamamaları; bir dönemin parlak şirketinin bir başka dönemde geriye çekilmesine neden oldu. Bu durum, müzikal raf ömrünün

[2] Bu yargılarımı Abdülkadir Elçioğlu (Aptülika) da, kendisi ile gerçekleştirdiğim 20 Ocak 2007 tarihli bir söyleşide desteklemektedir.

kısa tutularak bu ülke insanlarının hayatlarında önemli yer tutmuş eserlere dahi erişiminin engellenmesi sonucunu doğurdu. [3]

1975 sonrasında önce Almanya'da başlayan korsan kasetçilik, zamanla dönemin müzik dergilerine ilan verecek kadar yaygın bir hâl kazandı. Kaset ve kartuş doldurulan stüdyolarda (!) 90'lık kaset üzerine yaklaşık 2 albüm veya 12 adet 45 devirli plak kaydedildiği bu dönemde, müzikal ürünler, prodüksiyon maliyetlerinden ve telif haklarından mücerret bir biçimde araba ve evlerdeki kaset çalarlarda yerlerini aldı.

Bu süreç içerisinde müzisyen ve gruplara çıkış yolu, konserler ve TRT olarak görünüyordu. TRT, Sihirli Lamba ve daha sonra Teleskop gibi bazı ileri programlarla genç müzisyenleri sahiplenirken; genel yayın akışı içerisinde grup müziğinin, sabit bir dekor önünde şarkısını playback olarak söyleyen solo şarkıcılar dünyasında bir yeri yoktu.

Konserler ve özellikle de Altın Mikrofon yarışmalarının mirası Anadolu turneleri, dönemin siyasi çekişmeleri ve terör ortamı nedeniyle sekteye uğruyordu. Politize olan Dervişan ve Dostlar gibi gruplar, katıldıkları toplu konserlerde tek saz ile "kahrolsun faşizm!" türünden sloganlar atan kalın bıyıklı ozanlar ile rekabet edemez durumdaydılar. Bu gruplar, şarkıcı dahil en az dört kişiden oluşan, prova yaparak iyi kötü armonize bir iş çıkaran gruplardı. Diğer yandaki kalın bıyıklı beylerse akordsuz sazları ile slogan atmaya şartlanmış yığınların gözüne çok daha rahat giriyorlardı. Alınan para, birinde tek başına örneğin Âşık Öküzi'nin cebine girerken; öbür yanda dört beş parçaya bölünüyordu.

Politize olmayan veya en azından bilmem neyin kurtu-

[3] Örneğin 1974 yılında Hey dergisinde yayınlanan bir okur mektubunda Cem Karaca & Apaşlar'ın "Resimdeki Gözyaşları" plağına erişilemediğinden yakınılırken; derginin verdiği cevapta o plağın artık piyasada olmadığı söylenebiliyordu. Bu denli popüler bir çalışmanın akıbeti böyle olurken, Bunalımlar gibi bir grubun plağının 1980'lere ulaşmasını beklemek pek de gerçekçi olmazdı.

luş ordusu adlı bir dergâha yüz sürmeyen genç ve iyi müzik yapmak isteyen müzisyenimiz ne durumdaydı?

Hayat, en çok da o gencimiz için zordu. Grubunu yeni kuran bu arkadaşımızın prova yapacak yeri yoktur. Bu yüzden pavyonlarda prova yapar. Kimi "coni" olarak nitelendirildikleri bir ülkücü kahvesinde bilardo oynarken punk rock grubu kurar, kimi de solcu arkadaşları tarafından Pink Floyd dinlediği için dışlanarak özeleştiri (!) vermeye davet edilirdi.

Öyle bir ortamdır ki; ilk punk rock plağının sahibi Tünay Akdeniz yaralanırken, Dadaşlar'dan Ali Küçük[4] de öldürülür.

Tüm bu kargaşa devam ederken bir grup genç, müzikal anlatımların zayıfladığı bu dönemde, 70'lerin başındaki deneyselliğini yitirmiş Türk grup müziğinin eski örneklerine de ulaşamayınca, yüzünü tamamen batıya dönmeye başladı. Ancak, bu dönüşleri de plak ithalindeki kısıtlamalar ve maddi olanaksızlıklar nedeniyle istedikleri müzik ürünlerine erişememeleri nedeniyle güdük kaldı. İki arada bir derede kendini ifade edebilecekleri müziğin peşine düşen genç müzisyenler, yoğun terör ve ondan da kötüsü dar zihniyetli insanların arasından yolunu bulmaya çalıştı. Bu dönemde dünyada punk ve new wave türleri egemenken; ülkemizde klasik rock ve blues ağırlıklı bir repertuvar dikkat çekmeye başladı.

Bu repertuvarı sahiplenenler özellikle Ankara'da Türk Amerikan Derneği'nde verdikleri konserler ile kendi aralarında bugün de süregelen bir alt kültür oluşturdular.

İstanbul'un grupları ise Türkçeyi kullanmakta ve kendi bestelerini üretmekte daha atak davrandılar; ancak İstanbul gruplarının konser verme olanakları Ankaralılara kıyasla çok daha kısıtlıydı.

11 Eylül 1980 sabahı uyananların Türkiye'de gördükleri ve bu gidişle görebilecekleri grup müziği kıvılcımı bunlardan ibaretti.

[4] Ali Küçük, sol görüşlü bir öğrenciydi.

12 Eylül sabahı ne değişti?

12 Eylül sabahı, malumumuz olduğu üzere ordumuz yönetime el koydu. Her ihtilal gibi sokağa çıkma yasakları vb. günlük hayatın durgunluğunu biraz daha arttıran gelişmeler yaşandı. Edip Akbayram Dostlar, Halit Kıvanç gibi isimlerin İzmir Fuarındaki işlerine son verildiği bu süreç, müzisyen ve sahne sanatçılarının maddi anlamda sıkıntıya düşmelerine ve geçim sıkıntısının müziğe galebe çalmasına neden oldu.

Yeni hayata alışmaya başladığımız günlerde; 31 Mayıs 1981 tarihinde, hayatımıza yeni heyecanların girmeye başladığına şahit olduk. Cem Karaca, Moğollar, Barış Manço ve Erkin Koray gibi isimlerin fırtınalar estirdikleri Fitaş Sinemasında adı sanı duyulmamış Egzotik Band adlı bir grup konser veriyor ve konser sonunda Ankara'dan gelen Levent Baki adlı bir genç adam sahneye korsan bir dalış yaparak "putları yıkan adam" olarak gündeme geliyordu.

Bu konser sonrasında, o zamana kadar kuluçka döneminde olan genç gruplar ardı arkası kesilmeden ortaya çıkmaya başladı: Kasırgalar, Devil, Axe, Metallic Shock, Asım Can Gündüz ve Ambulans, Klips, Danger, Denge, Whisky, RA...

Grup sayısının arttığı ve müzik basının desteklediği bu süreçte ortaya çıkan gruplar mevcut bir geleneğin devamı olarak değil; yepyeni bir kuşağın temsilcileri olarak yerlerini aldılar. Öncesinde çözülmüş olan yerlileşme sorunları, bu yeni kuşak için veri olmaktan uzaktı. Bu durumun nedeni, belki de yerlileşmiş müzisyenlerden ayakta kalanların "piyasa içi" olarak değerlendirilmesi; yapılanın birebir karşılığının batılı referanslarda aranması; bulamayınca da "onlar gibi olmak için ne yapılabilir" sorusunun peşinden gidilmesi olabilir.

Bu gruplar, genellikle dayanışma adı altında konserler veriyor ve her dayanışmanın akabinde bir kavga ile tekrar dağılıyor; sonra yine barışıyorlardı. İMÇ piyasasının, yoz

arabesk[5] sayesinde risksiz kazanç elde etmenin rahatlığını terk etmek istememesi yüzünden Barış Manço'nun albümüne bile çekinerek yaklaştığı bu dönemde, çoğu Türkçe müzik yapmayan gruplara şans vermesi düşünülemezdi.

Bu nedenle konserlere yönelen gruplar, dönem basınının ilgisine mazhar oldular. Hele hele 1984 yılından itibaren heavy metal gruplarının ve takipçilerinin ortaya çıkması ile birlikte gözler, bu "yitik" (!) gençliğe çevrildi. Çünkü bu gençler ağabeylerinin 1970'lerin sonlarında onlara vaazettiği gibi yaşamıyor ve onların dillerinden konuşmuyorlardı.

Tabii ki, o gençler de allame-i cihan değillerdi; ama bir sol tekkeye yüz sürmemeleri entelektüel ağabeyleri tarafından "kayıp kuşak" olarak nitelendirilmelerini engellemedi. Oysa o gençler ile müzikal bir geleneğin arasına girenler, aslında siyasi müzik geriliğini empoze edenlerdi.

Nitekim 12 Eylül sonrasında da siyasi müzik, bir şekilde dönemin piyasa müziği arabesk ile kendini ifade ederek "özgün müzik" denilen garabetin ortaya çıkışına ortam hazırladı. Yeni bir şeyler yapmak isteyenler ise Yeni Gündem gibi yayın organlarınca "kökü dışarıda grup"[6] olarak yaftalandılar.

Rock ile politik müziğin Dervişan sonrası gerçek anlamda ilk buluşması (Dostlar'ı özellikle 1986 albümünden sonra rock kategorisinde tutmak kolay değildir), Bulutsuzluk Özlemi ile oldu. 1989 yılında AKM'de gerçekleştirilen İnsan Hakları konserinde politik amaçla toplanmış insanları "Acil Demokrasi" adlı şarkıları ile dans ettirmeyi başaran grup ve hemen akabinde özellikle çevreci sözleri ile tanınan Objektif, siyasi bir müziğin sadece "sazın yanına gitar konulsun mu" tartışmalarıyla vakit öldürenlerin tekelinde olmadığını ispatlamış oldu.

Benzer bir şekilde, Whisky de 1984-86 arasındaki konserlerinde "Haliç Bok Kokuyor" gibi şarkılar söyleyebili-

[5] Serbest çalışmalar olarak nitelendirdiğimiz düzgün işler arasına girmeyen seri üretim arabesk.

[6] Meridian, RA gibi gruplar için bu benzetmeyi yapmışlardır.

yordu. Ancak, genç, tecrübesiz ve "kökü dışarıda" görülen bu insanlar ne albümlerine "Danıştay kararıyla" yazıyor, ne de kendilerine siyasi suçtan hüküm giymiş süsü veriyorlardı.

Bu kayıp kuşak (!) 1986 yılına doğru müzik piyasamızın dikkatini çekmeye başlamış olacak ki; ilk çekingenlikler atlatılıp gruplar albümlenmeye başladı. Bu konuda, ilk olarak Ada Müzik Mozaik grubunun "Ardından" albümünü 1985 yılında yayınladı. 1986 yılında ise Attila Özdemiroğlu'nun ART'si pop-rock grubu Aqua'nın "Güneşte Dolaşmak" albümünü yayınlarken Piccaturra da Whisky'nin 1984 kayıtlarından oluşan "Babaanne" albümünü yayınladı. 1987 yılında Armoni'den Devil'in aynı isimli albümü çıkarken; aynı yıl Piccaturra'dan "Meridian 8763" adlı ilk Meridian albümü ve Türküola'dan Klips'in Onlar'la paylaştığı albümü yayınlandı.

1988 yılında Uzelli firması İlhan İrem ve Güven Erkin Erkal'ın girişimleri ile "Değişim Rüzgârları" adlı toplama bir albüm yayınladı. Bu albüm ile Mirage, Seth, Klips, RA, Meridian, t.a., Sadaks gibi gruplar dinleyici ile buluştu.

1989 yılında ise Yankı Plak ve Hey dergisi ortaklaşa olarak "Hey Boys" adlı bir toplama kaset çıkardılar.

1989 sonrasında, speed ve thrash gruplarının sayısında belirgin bir artış olmaya başladı. Bu süreçte başlangıç itibari ile kendilerini heavy metal içerisinde konuşlandıran Kramp gibi gruplar da hard rock kategorisine terfi ettiler. (Abdülkadir Elçioğlu Söyleşisi, 2007)

Bu dönemde, Aptülika'nın da köşesinden desteklediği bir süreç başladı. Pentagram adlı bir speed grubu ilk kasetini yapmak üzere İMÇ'de şirket aramaya başladı. Sonunda, prodüksiyonu grup tarafından üslenilen albüm, Nepa adlı bir siyasi müzik şirketi tarafından yayınlandı. Bu ilk albümle Pentagram, Türkiye'nin Whisky'den sonra kaset çıkartan ilk heavy metal grubu oldu.

Pentagram'ın 20.000'in üzerinde satiş yapması, firmaları bu işin çok da riskli olmadığı konusunda ikna etti. Pentagram'ın hemen akabinde İsmail Uzelli'nin şirketi de

bu piyasaya girdi. Esasen, o dönemde yabancı pop ve rock müziği ithalcisi olan bu şirket, heavy metal repertuvarına da yönelmişti. Ancak şirket nasıl bir repertuvar oluşturacağı konusunda çok da bilinçli değildi. İşte bu dönemde, Pentagram'ın çıkışı ve şirketin Ozzy Osbourne ve Motörhead'in albümlerini basıyor olması, şirketi yerli bir repertuvar oluşturmaya yöneltti.

Uzelli, tıpkı Objektif örneğinde olduğu gibi gruplara 1-2 gün gibi kısa bir sürede yapımın tamamlanması talimatını veriyor ve düşük maliyetli bu grupları hâlihazırda oluşan destek amaçlı alım yapan rock ve metalseverlere satıyordu. Sonuçta, bu gruplar büyük kazançlar getirmese de risksiz işlerdi.

Söz konusu grupları Uzelli'ye lanse edenler ise çoğunlukla fan olup da grubun fahri menajerliğine soyunan gençlerdi. Öte yandan, bu kaset furyasının bir yerinde yer alıp, "şu fani dünyada bir albüm sahibi olmak" isteyenlerin hazırlıksızlıkları, kayıtların kötülüğü ve kaset motivasyonu nedeniyle konser ortamından uzak kalma tercihleri, bu mayanın tutmasını engelledi.

Mesela, Abdülkadir Elçioğlu'nun aktardığına göre, Hıbır'daki köşesinde yeni çıkan kasetlerini tanıtmak istediği bir grubun üyesi, grubun hemen kaset sonrasında dağıldığını söyleyebiliyordu.

1980'lerden Neler Kazanıldı?

Tüm bu olumsuzluklara karşın, 1980'lerde rock grupları için albüm yapmak büyük bir külfetken, müzik piyasası ile grup müziğini yeniden bütünleştirme mücadelesi verilmiş ve bu mücadeleden önemli bir taktik karar ile, dinlemesi nispeten zor bir müzik olan "speed" ile galip çıkılmıştır.

Bir başka önemli başarı da, bağımsız müzik yapımcısı kavramının ortaya çıkması olmuştu. 1980'lerin başında Öncü Plak'ın yaptığı ve zaman zaman avantgarde kategorisine sokulabilecek işler, bu firmanın 1983 sonrasında hız

kesmesi ile sekteye uğramıştı. 1985 yılında Ada Müzik, müzikal açılım olarak kısıtlı kalsa da Mozaik gibi bir grubun albümlerini basabilen bir yapıdaydı.

1986 sonrasında ise Piccaturra, Çekirdek Sanat Evi repertuvarı, Bulutsuzluk Özlemi, Meridian 8763, Whisky, Murat Ses ve Serdar Ateşer gibi isimlerin albümlerini bastı. Bastığı albümleri iyi dağıtamasa da Piccaturra, kısa bir zamanda alışılmadık seslerin temsilcisi konumuna ulaştı.

1990'larla birlikte Hades, Hammer, Zihni, Kod gibi bağımsız şirketlerin devreye girdiğini ve günümüzde de bağımsız şirketlerin ana akım müzik piyasasını desteklediğini görmekteyiz.

80'lerin bir başka kazanımı da, home stüdyo ve demo kavramları idi.

Ankara, 1980'lerde Türk Amerikan Derneği, Airport, A Bar, Green Apple ve Grafitti gibi mekânları ile canlı performansın diri tutulduğu bir ortamdı. İstanbul'da ise grupların ancak para biriktirerek Açıkhava Tiyatrosu gibi mekânları kiralayabildiği; onun dışında prova yapabilmek için bile düğün salonlarında çalmak zorunda olduğu bir ortam vardı.

İki şehirde de konser yapılan mekânlar koltukların kırılmasından dolayı yavaş yavaş rock dinleyicisinin kullanımından çıkarılıyordu. İşte bu dönemde kayıt teknolojisinin basitleşmesi, canlı performans imkânına sahip olamayan müzisyenleri ev ortamında üretmeye yöneltti.

Konser veremediği için para kazanamayan, para kazanamadığı için stüdyo masraflarına katlanamayan müzisyenler, evlerinde 4 kanallı Fostex teyplerle ürünlerini kaydetmeye başladılar. Serdar Ateşer'in "Mütareke Yılları" ilk etapta bir demo olarak üretilirken; Gökalp Baykal da 1986 yılında, bilinen ilk home stüdyo yapımı Türk rock demosu olan "Kedilerin Günü"nü yayınlıyordu.

1980'ler boyunca gruplar, ev stüdyolarında olsun, prova ve kayıt stüdyolarında olsun, kendi demolarını üretmeye ve İMÇ ile barışık olunmayan bir döneme ilişkin tarihe kayıt düşmeye başladılar. Örneğin; Kramp 1993 yılında

ilk albümünü yayınlayana kadar 3 demo üreterek dinleyici ile bağlantısını koparmazken, 1984 sonrası Çekirdek Sanat Evi kasetleri de rock harici alternatif müziklerin demolarını yayınlayarak alternatif bir kol oluşturmuştu. Bu yıllarda ortaya çıkan demo aracı, günümüzde, yüksek hızlı İnternet bağlantıları sayesinde mevcut müzik piyasası dışında da grupların kendilerini duyurabilmelerini sağlamaktadır.

1980'lerin en önemli özelliği ise, siyasi bir dolduruşa gelmeden müzikal bir duruş oluşturmanın mücadelesini verme ve gerektiğinde müzikten kazanmayıp müziğe kazandırma duygusunun gelişmesine olanak vermesidir. Bu nedenle, diş tabipliğinden sigorta şirketi genel müdürlüğüne; fırıncılıktan müzik aletleri dükkânı işletmeciliğine kadar herkesin para kazanılan iş ile müziği ayırdığı bir düalist yaşam da beraberinde gelmiştir.

1980'lerin kuşağı dolduruşa gelmemekle beraber siyasi hayattan da kopuk değildi. Ancak, müzisyen kimliğinin ışığında politik bir gruptan icazet beklemek yerine hayatı ve dolayısıyla politik duruşu deneyerek öğrendiler.

Bu bağlamda, Whisky'nin "Bok Kokuyor"u ve "Rüşvet"i, Bulutsuzluk Özlemi'nin "Acil Demokrasi"si, Objektif'in "Uygarlık Üzerine Çelişkisi" de bu yaşanmışlık ve öğrenmişliğin eseriydi. Bu öğrenme süreci 1990'lara gelindiğinde ise kollektif dışavurumlarda da rock müziğinin kullanımını gündeme getirdi. Örneğin, Uğur Mumcu suikastının akabinde İstanbul Üniversitesi'nde rock gruplarının yaptığı anma töreni artık devrimci âşıklara meydanın kolay kolay bırakılmayacağının da göstergesiydi.

Kezâ bu kuşağın en büyük kazanımı da, kitap boyunca handikap olarak ele alınan bir özellikleri idi: Türkçe şarkı söylememe... Bu kuşağın hatalardan ders alma ve öğrenme süreci o kadar verimliydi ki; 1990'ların gelişi ile birlikte Türkçe müzik konusundaki tüm tereddütler bitmiş ve 1990'ların ikinci yarısında başta 1980'lerin müzisyenleri olmak üzere hiç kimse Türkçenin rock içerisinde kullanımını yadırgamıyordu.

Örnek vermek gerekirse; Meridian son dönemleri olan 1988 yılında sahneye kanun ile çıkıyor, RA'nın gitaristi Sabih Cangil, 2006 albümü "İçimizdeki Pervaneler"de "Nâmütenâhi Muhabbet" adlı alaturka rock bir şarkı bile yapıyordu.

Sonuç olarak; 1980'ler tüm olumsuzluklara rağmen müzisyen ve gruplara ayakta durmanın bin bir türlü yolunu öğretmiş ve günümüzde müziğin üretiminden tüketim biçimlerine, oradan da düalist hayatımıza kadar çoklu etkilerde bulunmuş bir dönemdi.

BÖLÜM II

Algılar

1970'lerin ikinci yarısından itibaren grup müziğinde belli bir düşüş olduğu su götürmez bir gerçektir. "Bir Metamorfoz Hikâyesi"nde ve bu kitapta ifade ettiğim gibi 1980'ler bir reddi miras gibi görünse de, aslında 1970'lerin ikinci yarısının mirasını ve yükünü üzerinde taşıyan yıllardı.

1977 yılında Erkin Koray yurtdışı ikametine başlamış, Barış Manço ve Kurtalan Ekspres yurt dışında kariyer sürdürmektedir. Üç Hürel, askerlik sonrasında karşılaştıkları korsan kaset ortamından dolayı müzikten uzaklaşmış, Cem Karaca ise kısmi bir sürgün hâli içerisindedir.

12 Eylül 1980 tarihi kritik bir tarih olmakla beraber grup müziğine zarar veren süreç aslında 1970'lerin ikinci yarısında işlemeye başlamıştır. MHP ve MSP çizgisindeki sağ kesimde grup müziği yönündeki oluşumların zaten olmadığını; olsa bile ihmal edilebilecek düzeyde olduğuna göre sıkıntının, 12 Eylül ile ilgili en acıklı ağıtları yakan sol kesimden kaynaklandığını; en azından bu potansiyeli taşıdığını anlamak güç değildir.

Politizasyonun artması ile birlikte müziğin bir kenara itilerek seslerin marşlara göre ayarlandığı bir ortamda yeni tını ve mantık arayışlarına girmek bir yana, ülkemiz dışında ne olup bittiğini anlamak bile mümkün değildi.

1960'lı yıllarda Türkiye'de beat de, psychedelic rock da batıdaki sesteşleri ile hemen hemen aynı dönemlerde ortaya çıkmış ve hatta bu türler içerisinde Türk beat'i, Türk psychedelic'i oluşturacak kadar özgün bir dil oluşturulmuştu.

1977 yılında dünyada punk ortaya çıkıyor; ülkemizde ise yalnızca Tünay Akdeniz, yaptığı punk-rock 45'liğiyle tekil bir örnek oluşturuyordu. 1983 yılına kadar punk yapan bir grup yoktu. Oysa 1983 yılında batıda new wave dahi bitirilmiş; no wave'e doğru gidiliyordu.

Bu nedenle, 1980'lerde grup müziği niye gerekli yankıyı yaratamadı diye sormadan önce; 1977-1980 arasında bine bölünmüş sol fraksiyonların Pink Floyd dinlediği için dışladıkları gençlerle empati kurmak gereklidir.

Türkçe müzik adına geriye kötü bir pop müziği ve sazlı marş havalarının kaldığı bir dönemde Türkçe müzik yapmayan ve Türkçeyi absürd bulan bir genç müzisyeni anlamakla işe başlayabiliriz.

Tüm bu öncülleri kabul ettikten sonra çuvaldızı 1980'lerin gruplarına batırmakta sakınca yok:

Malum olduğu üzere, 1980'ler, Devil, Whisky gibi İngilizce isme sahip olup, Türkçe şarkı yapan veya ismi ve sözleriyle sil baştan İngilizce başlayan grupların bolluğunun yaşandığı bir dönemdi. 1970'lerin son yarısından kalan gruplar ise solist ile bütünleşen ve özgün kadrosunu koruyamayan gruplardı: Dostlar, Dadaşlar gibi...

1980'lerin yeni grupları, müzikal miras ve gelenekten uzaklaşmış rock grupları ve onların kaybettikleri yerli damarın üzerine oturmuş olan yeni şarkı mantığına yaslanmış derme çatma gruplardı. Derme çatma gruplar, zaman zaman iyi müzik yapabilen Yeni Türkü, Çağdaş Türkü, Ezginin Günlüğü'nün yanı sıra Grup Yorum, Ekin, Baran gibi etnisite ve illegallik kokan, yaptıkları müzik bozkır müziğinin ötesine geçememiş yoz marş gruplarından oluşuyordu.

Bu anlamda80'ler, grup anlamında çeşitlilik barındıran ama yörüngesinden çıkmış ve uzayda kaybolmuş uydular gibi gafil, parasız ve bağlamsız idiler.

Grupların çevrelerini ve kendileri haricinde olup bitenleri nasıl algıladıklarını algılamak isteyenlere dönemin dergi ve röportajları yararlı doneler sunmaktadır.

Onyedi adlı gençlik ve müzik dergisinin Şubat 1983

sayısında yayınlanan röportajlarında RA grubu "arabeskin konuşmaya bile değmez" bir müzik türü olduğunu; ülkemizde "oryantal bir kültür"ün bulunduğunu, bu işin "3-5 grupla" olmayacağı ve halkımızın kulak yapısının "polifoniye alışkın" olmadığını ifade etmekteydi.

1970'lerde arabesk denilen serbest çalışmalarla barış içinde birlikte var olan Türk rock müziğinin yeni temsilcileri sanki bu denemeler hiç yapılmamış gibi "arabesk", "oryantal kültür" gibi ifadeleri kullanırken oryantalist gözlüklerini takmış bir öğreten adam edasıyla kendi sokağını hor görüyorlardı. Sokak müziği ise ister istemez RA benzeri grupların gündeminden çıkmıştı. [7]

Anadolu turnesi ayağının iptal olduğu bir grup müziği ortamında,[8] günah keçimiz RA benzeri oluşumların bulunması pek de şaşırtıcı değildi. Beste yapan, ama buralı olmayan grup mantığı bir nevi 1961 yılında Erol Büyükburç'un "Little Lucy"i yayınladığı döneme dönüşü temsil ediyordu. Beraberinde gelen ise ülkenin gördüğü en mürteci tartışma konusu olan "Türkçe söz rock müziğine uyar mı?" minvalinde dönen lakırdılardı.

Benzer bir biçimde, Devil'den Sabahattin Taşdöğen de "Yıllarca arabesk yapıp, sonra rockçıyım diye çıkanlar var." diyerek bilerek veya bilmeyerek sokaktan ve yaşadıkları ülkeden koptuklarını beyan ediyor; bir nevi reddi miras içerisine girmekten de geri durmuyordu.

Öte yandan, arabeske yani sokak müziğine alternatif olacak müzik, aslında alternatifi olduğu unsurların bir

[7] Altan Üze, Onyedi dergisinin düzenlediği bir oturumda şunları söylüyordu: "Evet, Türkçe de denedik. Belki bu bizim yetersizliğimizden kaynaklanıyor: Türkçe şarkı yaptığımızda bizim istediğimiz çizginin dışına gitti bu olay. MFÖ'nün müziğine benzedik veya funky olduk."

[8] İlhan İrem, Onyedi dergisinin düzenlediği bir oturumda durumu şu şekilde özetliyordu: "Anadolu folkçu, evrensel boyuta ulaştıramadı. Rockçı ise çok batılı bir yerde duruyor." Öte yandan, sorun evrensel denen müziğin ne menem bir şey olduğu konusunda fikir teatisi yapılmadığı görülmektedir. Evrensel denilen aslında Barış Manço'nun dediği gibi aslında anglo-sakson müziğinden başka bir şey değildir. Öte yandan, canı sıkılan batılı, elinde tuttuğu müzik endüstrisi ve ekonomik gücü kullanmak suretiyle, zaman zaman sevgili pazarını oryantalist bir tat almak amacıyla baldırı çıplaklara açmakta da sakınca görmemektedir.

bütünü olarak şekilleniyordu. 1980 yılında Ersen'in "Arabesk Rock" uzunçaları, 1970'lerde Erkin Koray, İsmet Sıral, Burhan Tonguç gibi isimlerin denedikleri; yine 1980'lerde Attila Özdemiroğlu'nun "Firuze" ve "Sevda" albümleri, gelecek müzikal yeniden doğuşun sinyallerini veriyorlardı. Yani, Onyedi dergisinde İlhan İrem'in söylediğinin aksine "Çağdaş Türk Müziği"[9], üzerinden yükseldiği müzikleri sona erdirmeden kendini ortaya koyacaktı. Böylece, görüntüsü doğulu, sound'u batılı veya sound'u doğulu görüntüsü batılı; ancak en çok da sentez görüntü ve ses örgüsüne sahip müzikal figürler ortada cirit atacaktı.

Grup müziği yapan insanların karşılaştığı sıkıntılardan biri de müziklerinin henüz saygınlık kazanmamış olması ve bir boşalım unsuru olarak görülmesiydi.

1983 yılında gruplarla yapılan bir mülakatta Akın Eldes'in de yer aldığı E–5 grubu, Rock müziğin de caz gibi, dinlenecek müzik türü olduğunu; ancak rock dinleyicisinin bilinçli olmadığını söylüyordu. Buna örnek olarak, son Fitaş konserlerinde seyircilerin sahneye fırlayarak orgu devirdiklerini ifade ediyordu.

Ülkede ilk tezahürleri deşarj mantığına dayanan heavy metal tarzı, bir taraftarlık duygusu ile müziğin sahiplenilmesini beraberinde getirdi. Öte yandan, deşarj kültürünü belli bir müziğe özgü kabul etmemek de gerekmektedir. Nitekim deşarj kültürü, aslında ülkemizde eski bir hâldir. 1960'larda Gökçen Kaynatan Orkestrası'nın kon-

[9]Kasım, 1984 On Yedi dergisi; İlhan İrem demiş ki: "Çok değişik zevklere seslenen müzik türleri birbiriyle kaynaşarak yeni bir ses ve müzik türü doğurmak üzere. Ben bu türe Çağdaş Türk Müziği diyorum. Çeşitli türler, arabesk, klasik Türk Müziği bitiyor. TSM, kendisini yenilemeyip tek sesliliğe saplandı. THM, bağnaz eğilimler yüzünden sevimsiz ve monoton... Arabesk, geri kalan son kolu piyanist şantörler kendi enflasyonunda boğuluyorlar. Uydurma Türk Hafif Müziği, TRT'nin tüm desteğine rağmen bitiyor."
İrem'in sözleri temelde isabetli; özellikle uydurma Türk Hafif Müziği anlamında yargılarını tarih de doğruladı. Arabesk ise temelde Türkiye'de kentlileşmenin ve hiç bitmeyecek bir geçişin simgesi olarak toplumun eğilimleriyle bağlantılı olarak kâh batıya, kâh doğuya meyledecek kentin popüler müziği olacaktı. 1990'larda gerçekleşen pop patlaması ise temelde arabeskin davul ve bas sound'larının elektronik müzik icra aletleri sayesinde aynılaşması nedeniyle şekil değiştirip, batılı esvaplara bürünmesiydi.

serlerinde sinema sandalyelerinin kırılması ile başlayan bu hâl, 1970'lerde politik deşarj olarak devam etse de taraftarlık ve holiganizm sosunu da alarak nihai hale gelmesi 1980'ler ile beraber oldu.

Mayıs 1983 tarihinde RA, Devil, Latin 2 ve Egzotik Band'in birlikte verdikleri konserde seyirciler "Diskolara ölüm!" şeklinde slogan atmışlardır. Benzer bir şekilde Epsilon ve Whisky'nin Tepebaşı'nda verdiği bir konserde "Diskoculara ölüm, yaşasın rockçular!" şeklinde bir slogan seslendirmişler, Whisky'den Serdar Çokuslu ise seyirciye müdahale etmek zorunda kalmıştı.

Müziğin taraftarlık durumuna geldiğinin en ilginç ve kristalize örneği Mayıs 1984'te Harbiye Açıkhava Tiyatrosu'nda gerçekleşen ve Grisou, Axe, Denge gibi grupların katıldığı rock festivalinde "En Büyük Heavy Metal" pankartının açılmasıydı.[10]

Bu konseri izleyen Gençlik ve Toplum dergisinin Haziran 1984 sayısında yer alan yorumlar önyargılı olmak ile birlikte dönemin içinden bir bakış olarak değerli veriler sunmaktadır:

- Repo Prodüksiyonun Açıkhava Tiyatrosu'nun açılışını "gıcırtt" sesi ile Baykal Kent yapmış ve Kent "defol şişko" şeklinde sahneden seyirci tarafından uzaklaştırılmıştı.
- Çetin Cengiz Dans grubu, "disko dışarı" diye protesto edilmişti.[11]

---

[10] Gençlik ve Toplum dergisi bu pankartı şöyle değerlendirmiş: "Önce 'Everything for Peace' pankartını açıp sükûnetle bekleyen birkaç kişi festival seyircileri arasında değişik bir hava yaratıyor. Barışçılar, "şiddete karşıyız" diyorlar, ama sonra Axe'in müziği eşliğinde 'en büyük heavy metal' pankartıyla barış simgesi yan yana düşüveriyor. Bunun kimseye zararı var mı?" Bu anlayış, 1980'lerde rock'ı ezilenlerin müziği yaparken; heavy metal'i de savaş yanlısı duruşun müziği durumuna getirecek; iki türün albümlerini de basan şirketin neci olduğunun üzerinde durulmayacaktı.

[11] Pentagram'ın konserinde seslendirilen ve daha sonra albüm ismi olacak "Popçular Dışarı" tezahüratına ne kadar da çok benziyor. Bu bağlamda, bazı grupların da müzik türü aşağılaması konusunda seyircilere yakın durduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, Devil'den Sabahattin Taşdöğen, "Seyirci ne zaman alkışlanır, nasıl davranılır bilmiyor... Dans etmek isteyen diskoteğe gitsin." demiştir. Buradan anlıyoruz ki, rock ve heavy metal'in o dönemki günah keçisi disko tarzı idi. 1990'lara doğru ise günah keçisi mahiyet

- Axe, "Can sizden, kan bizden" diye sahne almıştı.[12]
- Sahnenin önüne kadar gelip, birbirinin sırtında dans eden, zincir sallayan, bağırıp çağıran heavy metalcilere güvenlik güçleri ne yapacaklarına tam karar veremediler. Fakat sonunda, gerçekte sadece dans eden bu insanlar dağıtıldı. Oturmaları istendi.[13]
- Konser sonlarına doğru yağmur yağınca, Klips performansının devamını getiremedi.

Dergi, seyircinin genel algısına yönelik de tespitlerde bulunmaktadır:

"... Çoğu, bir rock festivaline değil, herhangi bir şey seyretmeye gelmiş gibiydiler. Örneğin, bir futbol maçında takımları gol atınca bağıran gol yiyince susan taraftarlar gibi, hoşlanmadıkları bir grup çıksa da basın veya davulun her atağında sanki bir düğmeye basılmışçasına birdenbire dans etmeye başlayan ve müzik tekrar yumuşayınca aralarında sohbete başlayanlara rastlamak mümkündü. Sevdikleri grubu alkışladılar, beğenmediklerine bağırdılar, yağmur yağınca da koşar adım sığınacak bir yer aradılar. Ne aletlerin yağmurdan kaçırılmasına yardım edildi, ne de diğer grupların çıkması beklendi."

Derginin bu konudaki neşriyatının kilit bölümü kanımca tam da burasıdır. 1980'lerin gruplarının ortak kaderi farksızlık algısı idi. Rock müziği enerji, deşarj, çılgın-

değiştirmiş ve metal-acid meydan savaşları başlamıştı ve bu eserin müellifi de metalin genç bir neferi olarak bu gazaya katılmış; ancak bu gazası mübarek olamamıştı.

[12] Gençlik ve Toplum yazarı yıllarca fraksiyonel çalışmalarla körelmiş zihniyle şöyle soruyor: "Bir rock konseri ile kanın ne ilgisi var?" ve tespitte bulunuyor: "Heavy metalcilerin kolaylıkla görülen bir özelliği de şiddeti bir anlatım yolu olarak kullanmaları. Ürkütücü bir görünüşleri var. Daha doğrusu böyle görünmeye çalışıyorlar. Mesela ortada hiçbir şey yokken "yieeeahh" diye bağıran birisi, kazara ayağınıza bastığında "pardon abi" diyebiliyor."

[13] Gençlik ve Toplum yazarı üstadımız "Rock konserine gelenlerden klasik müzik konseri gibi müzik dinlemelerini istemek olmaz herhalde. Ama bu da Türkiye'de alışılmış bir görüntü." diyerek bu kez durum tespitinde daha isabetli olabiliyor.

lık gibi insan hayatının gençlik dönemlerine atfedilen bir hâlin müziği olarak lanse edildiği ve algılandığı için bu gruplar da dinlenilip unutulan bir çılgınlık ritüelinin parçası olarak görüldüler.

Rock müziğinin kurumsallaşmasını isteyen kısıtlı sayıda insanın destekleme alımları haricinde 1980'ler boyunca albüm yapabilen az sayıda grubun ürünleri rağbet görmedi. Bunun nedeni seyircinin o grupları konserlere özgü bir konum biçmesiydi. Bu anlamda evde dinlenilen müzik farklı, konserde deşarj olunan müzik farklıydı. Bir grubun gerçek anlamda fanları ile konsere gelenler arasında uçurumlar vardı.

1980'lerin belirleyici rengi ise, 1990'lardaki yerlilik ve özgüvenin aksine, malzeme yetersizliğinden şikâyet ve içine kapanıklılık idi... Öte yandan birbirleri ile -Devil ve Asım Can Gündüz vakasında görüldüğü- gibi atışmaktan geri durmazken, bazen de rock grupları dayanışması veya Türk metal grupları dayanışması gibi vesilelerle bir araya geliyorlar ve toplu konserler düzenliyorlardı. Bu dönemde bir türlü ikincisi yapılamayan I. Rock Şenlikleri ve I. Geleneksel Rock Şenlikleri'nden geçilmiyordu. Dayanışma ise çoğunlukla, rakip grupların birbirlerinin bir sonraki hareketinin kollanması anlamına gelebiliyordu.

1980'lerin grupları o dönem boyunca batılı eş grupları gibi olmayı umutsuzca beklediler. Bazen de "filanca şarkı Phil Collins'in stüdyosunda kaydedilmiştir" benzeri ifadelerle kendilerini avuttular. Ama göremedikleri şey o sound ve sözlere benzer işler çıkaran zebil kadar grubun anglosakson dünyasında var olduğuydu. Müzikal geleneği, rahatlığı ve barışıklığı ise ancak endüstrinin içerisine girdiklerinde fark ettiler.

1980'lerin müreffeh grupları ise yeni şarkı mantığına yakın olan gruplar idi. Anadolu pop'un işlevini üstlenen bu ekipler, "özgün müzik" adıyla ortaya çıkmakla birlikte kendi içlerinde "sol arabeskçiler", "Greko-Akdenizciler", "Ruhi Su takipçileri" ve "marşçılar" olarak 4 fraksiyona

ayrılarak nispeten mutlu bir yaşam sürdüler.[14]

1990'lara gelindikçe gruplara yönelik geçicilik ve müziğe yönelik taraftarlık duyguları daha da yoğunlaşmaya başladı. 1980'lerin ilk dönemlerin hanım seyircinin rağbet etmediği konserler, 1980'lerin sonunda karşı cinslerin bir araya gelmesi ile "kızla çıkana kadar rock" mantığının da geçerlilik kazanmasına neden olmuştu. [15]

Böylelikle, bir müzik türü yavaş yavaş bir gösterişe dönüşerek; t-shirtseverler ve 1990'ların Boom Müzik deyimiyle "poser"lar türemişti. Artık, bir müzik türü ile tek ilişkiniz giyilen t-shirt ve o t-shirtün karşı cins ile münasebetlerdeki katalizatörlüğü pekâlâ olabiliyordu.

1990 yılında Akbaba grubu ile Boom Müzik tarafından yapılan bir söyleşide geçen "Şu ara rock metal tişörtleri moda, tişörtlerine uysun diye konserlere gelen çok fazla... Bilinçli rock dinleyicisi yüzü geçmez." şeklindeki ifadeler bu anlamda pek de haksız olmadığımızı gösteriyor.

1990'lara doğru seyirci kalitesinin düşmeye başlamasının bir başka şahidi de Kramp grubuydu. Grup, bir röportajda "Bir zamanlar Asım Can ve Devil kaliteli müzik yapardı. Daha ağırbaşlı bir seyirci vardı. Şimdi oradan buradan toplanmış gibi, kimsede altyapı yok." şeklinde durumu betimliyordu.

Yeni tip dinleyicinin mantığına yakın bir isim olarak Murat Net dikkat çekiyordu. Net, Boom Müzik'te yayınlanan bir röportajda "İngilizce söz iyidir." diyerek mürteciler yanında yerini alırken, bir yandan da "Avrupa ve Amerika'da başarılı olup, altın plağı duvara asınca beni eleştirenler göt olacak." şeklinde düzeyli (!) bir duruş sergiliyordu. Net, bununla da kalmıyor bünyesinde bir derinlik zannı kesp ederek "Bir de bu dünya imtihan yeri, yatak odalarımızdan çıkıp bir şeyler yapalım. Alkol, uyuş-

[14] Söz konusu türler, bu kitabın yazarının literatürümüze naçizane katkılarıdır.

[15] Aptülika'nın naklettiğine göre bir dönemin daha fanatik dinleyicileri "Kızlar geldi, ortam bozuldu" diye bu değişime ilişkin şikâyetlerini dile getirmişlerdir.

turucu, savaş ve totaliter düşünceye hayır" diyordu.

1990'lara kadar deşarj ruhu, simgeler ve taraftarlık duygusu ile donanmış olan heavy metal kitlesi ise o yıl Engin Ardıç'ın Sabah'taki köşesinde yayınlanan "Metaaalll" adlı yazısı ile bu kez öfke ve beraberinde savunma psikolojisine girdi. Böylelikle, milliyetçi ve metalci; Müslüman ve metalci olunabileceği sankı ispatlanması gereken bir durummuşçasına bu kitlenin enerjisini alan bir başka kitlesel histeriye dönüştü. (Bu konuyu "Metaaal" adlı yazımızda detaylı bir biçimde incelediğimiz için burada fazla tafsilata yer vermeyeceğiz.)

Tüm olumsuzluklara karşı 1990'lara yaklaşırken rock ve metal gruplarının özgüvenlerini tazeleyen olaylar yaşanmıyor değildi. Örneğin 1988'de "Winds of Change" ve daha sonra "Hey Boys" toplama albümleri ve 1990'da Pentagram'ın albümüyle birlikte gruplara İMÇ'nin içerisinde şans tanınmaya başlanmıştı. Uzelli, Yankı, Ada ve Nepa bu moral düzeltici gelişmenin mimarları idi. Pentagram sonrasında Dr. Skull, Metalium, Kronik ve Akbaba albümleri birbiri arkasına yayınlandı.

Rock'taki bu uyanış, özellikle Kadir Çöpdemir'in Boom'da ve Abdülkadir Elçioğlu'nun[16] Hıbır dergilerinde yaptığı gibi, ülkemizde bu müziği ilk kez uygulayan Erkin Koray, Moğollar, Cem Karaca gibi isimlere referanslar verilerek hazırlanmış yazı ve karikatürlerinin etkisiyle ülkemizin rock köklerine dönüşü de beraberinde getirdi.

Bu süreç, genç grupları dinleyenlerin Erkin Koray, Moğollar, Üç Hürel gibi "baba" tabir edilen köklerine dönüşünün yanı sıra, 1980'lerde temelleri atılan genç grupların da önce Türkçe söylemeye, sonra da ülkemize özgü rifleri kullanmaya yönelmelerine vesile oldu. Dr. Skull'ın 1994

[16] Aptülika'nın 1960'ların sonunda Betül, Hümeyra (Akbay) gibi çizerlerin orijinal rock plaklarının Türkiye versiyonlarını yeniden ve özgün bir biçimde resimlendirmelerinin ve Embryo gibi grupların müzikle birlikte uyguladıkları performans sanatının etkisinde kalarak; Gırgır dergisinde Grup Perişan bant karakterinin yanında başladığı grup tanıtımları; Hıbır dergisi ile birlikte rock ve metal gruplarının kendilerini ifade edebildiği ve ülkenin geçmiş rock tecrübelerini öğrenebildiği bir okula dönüştü.

albümünde Türkçe söylemesi, Pentagram'ın "Anatolia" albümünde Türkiyeli motiflere yer vermesi, Zen gibi yerli damara sahip grupların yasal albüm çıkarabilir duruma gelmesi de bu sürecin olumlu çıktıları oldular.

Özetle 1980'ler, marjinalleşme, Kemal Sunal filmlerine konu olacak kadar karikatürleşme [17], çaresizlik, yerli damarı yakalayamama ve en önemlisi geride kayıt bırakamadan veya bozulan bir format olan dip sesli kasetler bırakarak tarihe karışmanın burukluğunu yansıtan yıllar idi. 1980'ler aynı zamanda "müzikle uğraşıyorum" denildiğinde "esas işin nedir?" diye sorulmaya başlandığı yıllardı.

Öte yandan 80'ler, toplumun batı müziği ile davul makinesi sound'lu eserlerle bile olsa tanıştığı ve dönemi yaşama talihsizliğine uğramış müzisyenlerin de sancılı da olsa da bu ülkedeki konumlarını belirledikleri bir dönem oldu. Komplekslerimizle, taklitçiliklerimizle ve hatta çaresizliğimizle bugün de o yıllar kısmen de olsa yaşanmaktadır. [18]

[17] "Hoş geldiniz punkçı kardeşlerim" (Katma Değer Şaban'dan, 1984)

[18] Son bir dipnot daha:
1980'lerin grupları ne kadar marjinalse, üyeleri 1990 Pentagram albümü sonrasında o denli piyasa içerisinde etkin oldular. Gür Akad, İsmail Soyberk, Aykut Gürel, Feyyaz Kuruş, Gürol Ağırbaş, Aydın Karabulut, Demir Demirkan, Tarkan Gözübüyük, Ömer Ahunbay gibi isimler günümüze kadar müzik ve reklam jingle piyasasının aranan isimleri olmaya devam ettiler. Bu anlamda, grup olarak yapamadıklarının rövanşını yek kişi olarak 1990'larda söke söke aldılar.

Bölüm III

"Birincisi ille de para"[19]

1980'ler arabesk ve diğer gazino mantıklı müzikleri icra edenler haricindeki müzisyenler için maddi kısıtlamanın alabildiğine arttığı bir dönemdi. Rock müziğinde ise artık genç gruplara gelecek vaat etmeyen bir yapı söz konusuydu ki, iyi müzik yapmak, artık tuzu kuru olmak ile doğrudan ilintili bir mesele olup çıkmıştı.

1981'e girerken %106'lık bir enflasyon oranının hüküm sürdüğü Türkiye ekonomisinde 1981 Mayıs'ında Fitaş'ta verdikleri konserle canlanan grup müziğinin eski kıvamında olmasını beklemek anlamlı olmayacaktır.

Profesyonellik dışına itilmiş olan yeni grupların elemanları bir şekilde dışarıda bir işte çalışmak zorundaydılar. Bu insanlar, örneğin Dr. Skull'da olduğu gibi tababet mesleğini ifa ederlerken; Egzotik Band ve Devil elemanı Ercan Birol gibi de gece konserde çalıp, ertesi sabah fırında işbaşı yapabiliyorlardı.

İki ekstrem durum arasında özellikle 1980'lerin ilk yarısının grupları için değişmeyen kader düğün salonları veya pavyonlarda çalmaktı. Piyanist şantörlerin henüz her yeri ele geçirmedikleri 1980'lerin ilk yarısında Gelişim, Atılım, Ritm, Santana gibi önadlara sahip taşra ve varoş düğün orkestraları içerisinde Devil, Objektif, Egzotik Band, Hardal gibi grupların elemanlarını görmek çok da zor değildi. Bu düğün salonları gündüzleri bu grupların

[19] Geçim sıkıntısı, popülerlik, reklâmdan para kazanma gibi muhtelif deneyimlere aşina grup olan MFÖ'nün, 1992 albümleri "Agannaga-Rüşvet"te yer alan "Çok Problem Var" adlı şarkısından alıntıdır.

prova salonları olurken geceleri ise zaman zaman avantgarde oyun havalarının cirit attığı mekânlardı. Dansöz oynarken "Smoke On The Water"ı çalmak çok da zor bir iş değildi.

Az da olsa ismini duyuran müzisyenler ise ticari anlamda daha aktif olan başka bir gruba eşlik etme, stüdyo müzisyenliği veya bir şarkıcıya eşlik eden büyük orkestraya katılma gibi yöntemlere başvuruyorlardı. Örneğin 1968'de Barış Manço'ya eşlik ettikleri dönemden o zamana az çok bilinen Mazhar Fuat Özkan, bazen Seyyal Taner'e grup desteği sunarken, bazen vokal grup olarak Ajda Pekkan'ın arkasında İstanbul Gelişim'in bir parçası gibi yer almışlardı. Bununla da yetinilmemiş Fuat ve Özkan "Şahları da Vururlar" müzikalinde hem müzik, hem de bir dönem oyunculuk yapmışlar, Mazhar ise reklâm filmlerinde oynamıştı.

Benzer bir biçimde Mazhar Fuat Özkan'ın 1970'lerin ikinci yarısındaki grubu İpucu Beşlisi'nde klavye çalan Galip Boransu, 1980'lerde Ferdi Özbeğen'le piyanist şantör düosu kurmuş, 1985 yılında İsmail Soyberk'in düzenlediği taverna-pop caz tarzı bir albüm yapmıştı. 1984'ün sonunda ise videokaset kiraladığı küçük bir dükkân açmıştı.

1987 yılında Devil'den Sabahattin Taşdöğen piyanist şantör olarak yazlık kasabalarda çalışırken, benzer bir biçimde Asım Can Gündüz de "Asım Canyakar" ismini kullanarak "romantik" şarkılar söyleyen bir perzonaya bürünmüştü.

İsmail Soyberk, Gür Akad, Mustafa Kos, Aydın Karabulut gibi müzisyenler, Tarkan, Sezen Aksu gibi piyasa şarkıcılarına eşlik etmek zorunda kalırken; Whisky'den Kamil Özaydın ve Alpay Şalt, Devil'den Sabahattin Taşdöğen ve Objektif'ten Vecdi Yücalan da müzik stüdyosu veya dükkânı işleterek hem müziğin ekipman boyutundan geçimlerini sağlamaya çalıştılar; hem de bulundukları ortamı birincil ilişkilerin önde oldu bir eğitim ve sosyalleşme mekanlarına dönüştürdüler.

Evrim grubundan İsmail Soyberk ise hem stüdyo mü-

zisyeni (Galip Boransu, Nilüfer, Zuhal Olcay albümleri) hem de Dadaşlar ve Dostlar'ın albümlerindeki tek aranjör ve başçı idi.

Sıkıntı sadece genç ve yarı amatör gruplarda değildi. Plakları liste başı olan beylik Anadolu pop gruplarının elemanlarının durumu bile içler acısıydı. Örneğin Edip Akbayram ve Dostlar grubu:

Kasım 1986'da Hey dergisine röportaj veren Edip Akbayram, grubunun geçim şartlarını şu şekilde anlatıyordu: "...Klavyecim (Fırat Baydar) dışında ekstraya giden yok... Kışın benden borç alıyorlar, yazın ödüyorlar olup bitiyor. Son zamanlarda stüdyo eşlik çalışmaları da oldu."

Kramp grubu ise 1985 yılında çalışma yeri bulma ve teknik yetersizlikler gibi sorunlarından bahsediyor ve esprili bir biçimde grubun kiralık olduğunu açıklıyordu.

1983 yılında ise henüz çikita muzun ithal edilmediği bir dönemin şahitleri olarak RA grubu ülkemizde rock müzik yapacak malzemenin olmadığından yakınıyor ve "Gitar telimiz koptuğunda dışarıdan getirmek zorundayız." şeklinde maruzatlarını ifade ediyorlardı.

Doğal afetler de pek sık olmasa da grupların peşini bırakmıyordu. 1987 yılında Şan Sinemasının yanması ile bir gece önce enstrümanlarını söz konusu salonda bırakan Lokomotif grubunun tüm alet ve edevatları yangın ile birlikte küle dönmüştü. Bu dönemde Seyyal Taner'in başını çektiği bir grup müzisyen Lokomotif'e destek verdi.

Arabesk ise fakruzaruretin telafisi için biçilmiş kaftandı. 1970'lerde yarı gönüllü, yarı zaruri olarak arabesk tarzında genellikle yorumculuk bazında örnekler veren Erkin Koray, 1980'lerde bu işin tamamen zaruretine binaen bu türde örnekler verdi. 1986 yılında "Gaddar" adlı rock albümünden sonra (içinde yer alan melez şarkılara rağmen), Erkin Koray albüm yayınlayamama noktasına gelmişti. Akabinde de en kötü Erkin Koray albümü olan "Çikolatam Benim"i yapmıştı. Bu albüm üzerine Hey'de yayınlanan bir yazıda "Yıllardır batı müziğinden bir kopuş süreci yaşayan Erkin

Koray'ı sanırım yitirdik." deniliyordu.

Rock müziğinin ve dolaylı olarak kolektif üretimin kabul görme ihtimalinin iyice zayıfladığı bu dönemde parasıyla rezil olmak da bir karikatür kıvamında algılanan rock grupları için olağan bir durumdu. Örneğin Ağustos 1984'de Lido Otel'de sahne alan Devil ve Whisky'nin konseri gruplar gece yarısına yakın son bir bis'e karşılık vermek isterken sahneye hışımla yürüyen otelin müdürü tarafından müşterilerin uyuması bahane edilerek sona erdirilebiliyordu. Aynı otelde, bir gün önce İbrahim Tatlıses'e 02:30'a kadar konser vermesine izin verilmişti. Yani piyasanın baskın rengine dâhil olmadan bırakın albüm yapmak, seyircinin devamını istediği bir konseri sürdürmek bile mümkün değildi.

Sahnenin ve grupçuluğun getiri ve motivasyonunun azaldığı bu dönemde küçük ev stüdyoları, piyasa koşulları ve stüdyoların saat ücretleri ile uğraşmak istemeyen müzisyenlerin imdadına yetişti. Bu şekilde, Serdar Ateşer, Gökalp Baykal gibi müzisyenler ürünlerini sadık dinleyicilerine ulaştırmaya başladılar.

1980'lerin günümüze en büyük mirası ise kuşkusuz müziğin tek üretim adresinin geçmişte olduğu gibi sahne olmadığının bilincini; gelişmekte olan kayıt cihazları ve ucuzlayan teknoloji sayesinde vermesidir. Müzikte bilgisayarın kullanımı ile ev stüdyoları pek çok albümün maketinin çıkartılması için kullanılırken; bir yandan da üretimden İnternet yoluyla dağıtımına kadar tüm süreçlerin tamamlandığı bir ortama dönüştü. Böylelikle, yaşamak için başka işler yapmak zorunda olan müzisyenlerin önündeki müziğin paylaşımına ilişkin engeller (özellikle de raf ömrü kısıtlaması) ortadan kalkmış oldu.

1990'lara gelindiğinde ise Pentagram, Objektif gibi grupların albümlerinin İMÇ tarafından yayınlanması göreceli olarak ekonomik iyileşmeyi de beraberinde getirdi. Öte yandan, bu iyileşmenin rock sound'una sadık kalarak geçimini tamamen temin etme anlamında olmadığı, sadece bir kısım grupların bir sonraki albümlerini finanse ede-

bilmek veya gittikleri konserlerden yol parası ve harçlık mahiyetinde bir para almalarından ibaret bir gelişme olduğunu göz önünde tutmak gereklidir.

Özetle, 1980'li yıllarda grup müziği ile uğraşmak maddi bir katkı getiren bir uğraş değildi. Müzisyenlerin ya düğün salonu, stüdyo ve jingle müzisyenliği gibi ticari müzik alanında çalışmaları gerekiyordu, ya da fırıncılıktan tababete, tekstilcilikten akademisyenliğe farklı alanlarda geçimlerini temin etmek zorundaydılar. Müzisyenliğin çoğunluk için tek başına geçim kaynağı olmayacağı gerçeği, müzisyen adaylarını bir yandan para getiren bir meslek icra ederken, diğer yandan da ev stüdyoları yoluyla hem jingle vb. işlerle uğraşmaları, hem de kendi albümlerini hazırlamaları yönünde yönlendirdi. Günümüzde, ikinci bir meslek ile maddi kısıtlar ortadan kalkarken, müziğin bizatihi kendisinden para kazanabilmek ödünsüz bir müzisyen için şimdilik mümkün görünmüyor.

BÖLÜM IV

"Metalll"

Heavy metal türü hakkında yazılıp çizilmeye başlanması 1984 yılından sonra gerçekleşen bir hadisedir. Bu tür ile ilk karşılaşan değerli basın mensuplarımız, efsane ile gerçeği karıştırırken, tekilden tümele gitme konusunda da fazlasıyla aceleci davrandılar.

Oysa ne heavy metal tek başına bir teoloji veya ideolojinin simgesiydi, ne de ülkedeki heavy metalciler ile onların batılı tavırdaşlarının motivasyonu aynıydı. Dönemin dergilerinden Gençlik ve Toplum, Mayıs 1984 sayısında Türkiye'deki heavy metalci gençliği kendince gözlemliyordu. Dönemin içinden bir gözlem olduğu için değerli bulduğum bu çalışmayı aşağıda alıntılıyorum:

"Peki, ne bu heavy metalcilik?

Heavy metalci olduğunu söyleyen gençlerle Gençlik ve Toplum için konuşan pek çok arkadaşımız, 'Ya işte ne bileyim; Batıda heavy metalciler gönülleri çektiğince takılıyor, biz de artık istediklerimizi yapalım diyoruz.' türünden cevaplar aldılar. Cumhuriyet gazetesinin Gençlik eklerinde punkçı ve heavy metalci olduğunu söyleyen bazı gençler vardı hatırlarsınız. O gençlerin de kimi ben namaza giderim diyordu, kimi de abi bizim punkçılığımız batıdaki gibi her şeyi inkâr etmek, yıkıp bozmak değil. Biz kurallara saygılıyız diyordu. Hatta biri 'tabii 25–26 yaşına gelince bir iş bulup çalışacağız' diyordu.

Manzarayı tamamlayalım. Bu heavy metal olayı şu anda azımsanamayacak bir bölümü ve hatta yoksul bir kesimden ve bir 'grup-takım-çete ruhu' haline geldi. Heavy metalcililer

rock konserlerine gidiyor, örneğin bir Asım Can Gündüz'ü yeterince heavy bulmuyor ve Asım Can çalarken biraz da onu protesto etmek için Iron Maiden diye tezahurat yapıyorlar.

Diskocular, heavy metalcilerden bütünüyle ayrı bir başka grup, heavy metalciler tarafından tatlı su rockçıları, figür tutkunları olarak görülüyor.

Kendilerine bunların ikisinin de üzerinde bir konum veren saf rockçılar heavy metalcilere tahammül bile edemiyor. İstanbul Erkek Lisesinin Ünlem dergisinde, örneğin şu satırları okuyabiliyoruz. '...Kalabalık arasında ilginç (!) tipler göze çarpıyordu. Bunların arasında elbiseleri baştan aşağı grup isim ve rozetleriyle kaplı, zincirli, gözleri bantlı garip tipler vardı. Bu kişiler konserden önce ve konser sırasında taşkınlık yapıp, karşılıklı 'heavy metal' veya 'Iron Maiden' diye tezahürat yapıyorlardı.'

Bütün bu manzara içinden bizim için önemli olan bir nokta heavy metalcilik diye bir şeyin ortaya çıkmış oluşuysa, bir nokta da Türkiye'ye girerken heavy metalin arabesk bir kültür olayı niteliğine bürünmüş bulunması.

Nasıl mı arabesk? Heavy metal aslında kendini zamanla hard rock'tan ayrılmış bir müzik stili. Bu stilin batıda özellikle politik amaçlı olsun veya olmasın kırıp dökmekten, hatta insanlara yönelik şiddet eylemlerinden hoşlanan bir takım gruplarca benimsendiği biliniyor. Bu gruplar, heavy metal dışında müzik dinlemiyor. Bu müziğin içerdiği sertlik, sürat, kuvvet gibi unsurlar çevresinde oluşan kültür, elbette bu grupların dünyasına uygun düşüyor.

Ama bu genç gruplarının hepsi zaten başka birtakım ortak arzular, ortak bir yaşam biçimi isteği, giyim-kuşam görünüşten zevklere, uğraşlara uzanan bir beraberlikle yaşıyorlar. Heavy metal de onların dünyasının bir parçası.

Bizdeyse, doğrudan doğruya 'heavy metal'cilik diye bir şey çıktı. Batının seksen türlü eğilimi bunun içinde parça parça bulunuyor; ayrıca şimdi görülen haliyle Türk punkçı ve heavy metalcisi tamamen bizim toplumumuzun bir parçası. Hiç de Batılı değil.

Azımsanmayacak sayıdaki gencin kim bilir ne kadar farklı

dürtüler, istekler ve özlemlerle benimsediği bu olaya elbette kimseyi tedavi amacıyla yaklaşmayı düşünmedik. Ama toplumumuzda şiddet içeren davranışların yayılmasına çok elverişli bir ortam her zaman bulunuyor. Kültürümüz zaten hayata karşı sorgulayıcı, yenilik arayıcı tutumlar üretmiyor. Üstelik heavy metal müziği, hemen sadece 'deşarj etmeye' yönelik karakteriyle kendisiyle ilgilenenler için bir ruh gıdası değil, belki tam tersine, bir boşaltma kanalı görevi yapıyor. Bütün bunlar, heavy metalcilik denen Türk malı ilacın pek çok müptelada bulunmasına elverişli zemin yaratıyor.

Üstüne üstlük, ortadaki, ilacın kendisi de değil, taklidi. İçeni zaten bulunduğu durumdan biraz daha kavruk, biraz daha güdük yapma tehlikesi var."

Peşinen söyleyelim ki yazının "Bütün bu manzara içinden bizim için önemli olan bir nokta heavy metalcililik diye bir şeyin ortaya çıkmış oluşuysa, bir nokta da Türkiye'ye girerken heavy metalin arabesk bir kültür olayı niteliğine bürünmüş bulunması" şeklindeki bölümü Türkiye'ye özgü bir durum değildir.

Rock da, heavy metal de batıdaki deneyim itibari ile zaten o diyarların arabeskiydi. Arabesk, sokak müziği olma anlamında ve buna bağlı olarak kamu yayınlarından dışlanma anlamında rock'ın kökenleri ile benzer bir seyir izlemiştir. Batı, rock müziğinin başlangıçtaki kendine özgü isyankâr tavrını müzik endüstrisi ile evcilleştirirken; ülkemizde de arabesk önce devlet tarafından dışlanmış; sonra da devlet tarafından "acısız arabesk" etiketiyle evcilleştirilmeye çalışılmıştı.

Ülkemizde rock ve blues'un girişi önce Deniz Harp Okulu'yla gerçekleşmiş, akabinde de taşıyıcıları kolej, özel okul vb. yerlerde eğitim görmüş iyi aile çocukları olmuştu. Bu nedenle, rock müziğimiz çıkış itibari ile iyi aile çocuğu müziğidir. Bu müziğin ülkemizdeki steril hali Orhan Gencebay, Okay Temiz, Erkin Koray, Burhan Tonguç gibi isimlerin toplandığı villada bir nebze sona erer gibi olsa da özellikle Ankara deneyiminde aristokrat yemeği olmaya devam etmişti.

Heavy metal hakkındaki Gençlik ve Toplum'un tespitleri doğruysa ki 1990'da Pentagram'ın yaptığı açılım bunu doğruluyor, bu müzik türünün doğru kanallarla girdiğini söyleyebiliriz.

Yazının "O gençlerin de kimi ben namaza [20]giderim diyordu, kimi de abi bizim punkçılığımız batıdaki gibi her şeyi inkâr etmek, yıkıp bozmak değil. Biz kurallara saygılıyız diyordu. Hatta biri tabii 25–26 yaşına gelince bir iş bulup çalışacağız diyordu." şeklindeki bölümündeki yadırgama hâli ise yine duruma batıdan bakıldığının bir göstergesi...

Bu ülkede yaşayan bir insanın Allah hidayet verdiyse namaza gitmesinden doğal ne olabilir ki? Primsiz, işsizlik sigortası olmayan bir bireyin 25–26 yaşına gelince çalışacağım demesi de gayet normal. Yani, bu insanların en azından müzik endüstrisinde yeni bir departmandan başka bir şey olmayan müzik türlerinden Burak Eldem ve İzzet Eti'nin zamanında yaptığı gibi felsefe türetmeye çalışmadığını görmek mutluluk vericidir.[21]

Aynı dergi, Ankaralı Axe grubuyla da konuşmuş ve gruptan özellikle Haluk Şeftalioğlu'nun beyanlarından yola çıkarak şu çıkarsamalarda bulunmuştu:

"Gerçekçi: Kalp resmi yerine şarap resmi
Vurucu: Ağaca, ana babaya, caddeye, yeni doğmuş bebeğe şiddet
Materyalist: Kazanmak için
Irkçı: Diskoda popo sallayan zenci ne gıcık
Katolik: Kilisede kızı okşayabilirsin"

[20] Benzer bir beyanatı 8 Haziran 1986 tarihli Nokta dergisinde Devil grubu da vermiştir: "Müziğimiz dışında her insan nasıl yaşıyorsa öyle yaşıyoruz. Rock felsefemiz yok. Toplumun kurallarına karşı çıkmıyoruz. Ama beğeniyor da değiliz. Bizim grupta oruç tutan arkadaşlar da var. Uzun saçlı olduğumuz için polislerce tutuklanıyoruz da..."

[21] 8 Haziran 1986 tarhli Nokta dergisinde Meridian grubu, toplumla büyük bir çelişkileri olmadığını ve kendilerine özgü bir yaşam felsefeleri olmadığını ifade etmekte, RA grubu da benzer bir şekilde düzeni değiştirmek için bir istekleri olmadığını, müzik için müzik yaptıklarını, protesto içerikli bir müzikleri olmadığını belirtiyorlardı.

Gerçekten de Şeftalioğlu'nun sözleri anlamsız ve batıyı da kendi kültürünü de tanımayan bir muhayyileyle ortaya konulmuştu:

"...Din, ferdi bilinci öldüren bir olay, ama sosyal bilincin oluşmasında önemli. Mesela Hıristiyanlıkta, yaşadığın toplumla iç içesin. Pazar günü, çoluğunu toplayıp güzelce giyinmiş kiliseye gidiyorsun. Optimist bir biçimde bir araya geliyorsun konuşuyorsun, tartışıyorsun, ruhun huzura kavuşuyor. İslam dininde, camiye gidiyorsun erkek ayrı, kadın ayrı oluyor. Aslında bunlar ufak tefek şeyler, ama sinek de ufaktır ve mide bulandırır. Adam camiden çıkınca rahatlayacağı yerde daha çok doluyor. Katolik kilisesinde, yanındaki bir kızın elini tutabilir, okşayabilir, hatta onunla sevişebilirsin. Mesela papaz 'let us pray' dediği zaman isteyen diz çöküp dua eder, isteyen etmez. Ben Katolik fanatiğiyim."

"...Heavy metalde sevgi bildiğimiz anlamda değildir. Heavy metalde duygusallık bitmiştir artık. Gerçekçi olmak lazım biraz... Anlamak için de, yapmak için de bunu yapan ekonomik özgürlük sahibi... Artık hiçbir şeyden zevk almıyorlar. Normal şeyler tatmin etmiyor. Türkiye için geçerli değil tabii bunlar. Bizim yaşamadığımız daha ne çok zevkler var ve de sizin."

Şeftalioğlu'nun cehaleti bir yana, hiçbir grubu temsil edemez durumda olmasına rağmen yeniye olan merak ve onu en uca ilişkin totolojilerle açıklama hevesi, Gençlik ve Toplum dergisini "he deyip geçilecek" sözleri bir veri olarak almaya itmişti.

Nitekim 1984 Mayıs'ında gerçekleşen bir rock festivalinde dergi muhabiri ve konser takipçileri arasında bir tartışma yaşanmış ve izleyiciler "ırkçı olmadıklarını; ırkçı olanın Ankara'da küçük bir grup olduğunu" söylemişlerdi.

Heavy metalcilerin kılık, kıyafet ve tavırları İstanbul Erkek Lisesinin Ünlem dergisinden alıntıyla şu şekilde resmediliyordu: "...Kalabalık arasında ilginç (!) tipler göze çarpıyordu. Bunların arasında elbiseleri baştan aşağı

grup isim ve rozetleriyle kaplı, zincirli, gözleri bantlı garip tipler vardı. Bu kişiler konserden önce ve konser sırasında taşkınlık yapıp, karşılıklı "heavy metal" veya "Iron Maiden" diye tezahürat yapıyorlardı."

Bu durumun pek yadırganacak bir tarafı yoktu: Nitekim 1980'lerin genel rock kültüründe deşarj önemli bir unsur durumundadır. Progressive rock döneminde geniş boyutlu bir müzik dinlerken, 1970'lerin ikinci yarısından itibaren sert köşeli müzikler ön plana çıkmış ve deşarj kültürü de beraberinde hâkim olmuştu. Hatta bu kültür, Latif Demirci'nin de resmettiği bir şekilde dışarıda iyi aile çocuğu, konser salonuna girince tuvalette üzerini değiştirip rocker olan bireyler şeklinde kristalleşmişti. [22]

Ülkemizin metalcileri ilk tanıdığı 1984 yılından 1990 yılına kadar genel metalci imajı değişmedi. Bu dönemde de boyalı basın olup biteni anlamaktansa önyargılarını resimlendirmeyi tercih etti.

14 Ekim 1990 tarihinde o dönemin çok satan gazetesi Sabah'ın köşe yazarı Engin Ardıç'ın bugün artık kanıksanmış olan provakatif üslûbuyla bir yazısı yayınlandı: "Metalll"...

Yazı şu şekilde başlıyordu:

"Memlekette çeşit yetmiyormuş gibi bir de bunlar çıktı, biliyorsunuz: Metalciler

Bunlar kendilerine 'şeytanın çocukları' da derlermiş, başlıca özellikleri kıçlarına başlarına demir parçaları bağlamaları, adak çaputu gibi, aralarında gamalı haç taşıyanları da var, orasına burasına jilet atıp sağını solunu parçalayıp kanatanları da...

Geçen pazartesi günü arka sayfamızda bizim Tayyar Işıksaçan'ın foto-röportajında görmüşsünüzdür, Açıkhava Ti-

[22] Aynı olay, RA'nın gitaristi Sabih Cangil ile Aralık 2006'da yaptığım bir söyleşide de dile getirilmiştir. Cangil, bir konser öncesi izleyici tuvaletine girer; burada gençlerin torbalar içinde konser ambiyansına uygun korsan bantları, deri zımbalı ceketler, bileklik vs. getirip, konserde bu kıyafet ve aksesuarları giydiğine şahit olur.

yatrosunda iki bin kadar 'metalci' toplamp dağıtmışlar. Alınlarında haç, evet, resmen 'gâvur istavrozu' çizili hanım kızlar, aşağı Reebok'lu, American Eagle'lı, Adidas'lı, Converse'li birtakım oğlanlar.

Bunların kendilerine özgü posterleri var, yazı karakterleri sivri sivri, korku filmi jeneriği misali, sloganları 'tahribat'..."

Yazının devamında ise;

"Metalciler 'takılır' mı bilmem ama ben size daha başka ve daha büyük bir yozluktan söz edeyim; daha akıl almaz bir pislikten: Şeytana tapanlar türemiş! Evet, Türkiye'de!" diyor ve T ve AHOR adlı satanist grupların törenlerinden ve "köpekler gibi çiftleşmeleri"nden bahsediyor.

Söz konusu yazı ile ilgili olarak ilk tepki Boom Müzik'te "Piyanonu Kırmızı Tuşu" adlı bölümden geldi.

"...Sabah Gazetesinin herkese saldırarak şöhret kazanmayı şiar edinmiş yazarı Engin Ardıç, 14 Ekim 1990 Pazar günü de metalcilere saldırdı, onları 'şeriatçı biraderlerine' havale etti. Bu engin bilgili yazarımızın ele aldığı konudaki cehaletini bir yana koyarak bu hususu açıklamayı borç biliyorum. Yazarın temel aldığı, kendi gazetesinde yayınlanmış foto röportaj gerçeği yansıtmaktan çok uzaktı. Bendeniz de, şeytanın çocuğu olmayıp o konseri izleyenlerdendim. Dört tane müzik topluluğunun başarılı bir performans sergiledikleri konserde dinleyiciler de müthiş bir olgunlukla müzisyenleri desteklediler.

Ne yazık ki o foto-röportajda konunun esasına dair tek cümle yoktu. Ülkemiz müzik ortamına yeni bir boyut olarak değerlendirip, mutlu olmak; o gençlerin ağabeyi olarak, onların birkaç müzik etkinliğine katılmak ve gerekirse onları yine eleştirmek yerine iki tane 'poser'ın fotoğrafını görüp onlara karşı kin tohumları ekme çabası size yakışmıyor Bay Ardıç. Metalciler meselesine yaklaşımınızı bir kez daha gözden geçireceğinizi umut ediyorum"

Sonraki haftalarda da Ardıç'ın yazısı ile ilgili tepkiler devam etti. Metalium grubu ile yapılan röportajda Engin Ardıç için "Eğer bu yazar mutlaka birileri ile uğraşacaksa bıraksın bizleri de bize karşı kışkırttığı müminleri dolandırıp, milyarları götüren Al Baraka'yla uğraşsın. Gücü yetiyorsa tabii... Ortamın böyle sertleştirilmesi hiç hoş değil" dedi.

Distraught grubu ise;

"Biz metalciyiz. Metal de diğer müzik türleri gibi bir müzik türü. Quantum fiziği okuyup, basketbol oynuyoruz. Klasik gitar çalışıp, derslerimizle ilgileniyoruz. Alkol, sigara, uyuşturucu kullanmıyoruz. Diğer insanlar gibi... Serseri değiliz. Bir kısım dinleyici metalden önce de saçma sapan davranışlarını, başka müzik türlerine yöneltiyorlardı. Bizlere en çok saldıran Sabah gazetesini hiç mi kötü insan okumuyor? Biz bizimle değil, şarkılarımızla ilgilenilsin istiyoruz."

"...Geçen sene Moda burnunda bir metal konser yapıldı. Biz de dinleyici olarak oradaydık. Konser henüz başlamamıştı ki bir muhabir geldi ve birkaç kare fotoğraf çektikten sonra konseri bile izlemeden çekip gitti. Ertesi gün Sabah gazetesinde 'Metalcilerin Şeytanla Randevusu - Şeytana Tapanlar' başlığıyla bir haber gördük. Metali bilmeyen, anlamayan basın böyle yargılarla metale yaklaşmasın. Bırakın şeytana tapmayı, biz birer Müslüman olarak dindar bile sayılabiliriz. Pek çok da böyle metal grubu tanıyoruz."

Cem Karaca ise yine aynı dergide Engin Ardıç'a bir açık mektup gönderiyordu ve mektubunda hem Ardıç'ı bilgisi olmadığı bir konuda yazmakla suçluyor, hem de metalcileri Türkçe söylemeye davet ediyordu. Bir yandan da "Metalci kardeşlerime; kafadan söylüyorum, yaşım 45 değil de, 20'lerde olsaydı en sert çalanınızın şarkıcısı olurdum." diyerek yüreklendiriyordu.

Bu gazete fıkrası ve akabinde gelen tepkiler; hem bir zihinsel açılımı, hem de 1990'larda kronikleşecek savunma psikolojisinin ilk ateşleyicileri idi. Söz konusu dönem,

ülkede heavy metal ve rock gruplarının uzun yıllardan sonra albüm çıkartabilecek bir noktaya geldikleri ve popüler kültür içerisinde yer iddiasında bulunmaya başladıkları bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Bu aşamada gelen bu yazı, bazı gruplar için yerlileşme yönünde Cem Karaca'nın eleştirileri gibi yapıcı bir yönlendirmeye neden olurken; bir başka grupta ise çok da gerekli olmayan bir savunma psikolojisini beraberinde getirdi. Müzikal bir türün dinleyicisi olmanın ideolojik veya mistik bir ön kabulü getirdiği saplantısı ile savunma psikolojisinin bileşkesi, varsayılan ideolojik konumlamanın antitezi niteliğinde farklı bir ideolojik görüntünün benimsenmesine yol açtı. Müslüman ve metalci; ülkücü ve metalci; solcu ve metalci olunabileceğinin ispatı 1990'ların enerji kaybı merkezini oluşturur. Hele bu ispat çalışmalarına eski takıntımız "Türkçe, rock müziğine gider mi?" tartışması da eşlik edince, tadına doyulmaz bir garabetin kollarına atılacaktık.

Öte yandan, o dönemin metalcilerinden Nekropsi "Mi Kubbesi" ile, Replikas "Köledoyuran" ile, Pentagram da "Anatolia" ile eski türlerine de selam vermekten geri durmayan yeni bir yerli damarı keşfetmeye koyuldular. Bu dönemde Karaca'nın aldığı tavır, ağabey ihtiyacındaki 1980 sonrası rock ve metal grupları ve dinleyicileri için de kök sahibi olma veya sahiplenilme kaygısını körükledi. Cem Karaca, Barış Manço, Moğollar, Üç Hürel ve Erkin Koray gibi isimlerin albümlerinin keşfedilmesi ve bu müzisyenlerin erken dönem eserlerinin plaktan kasetlere aktarılması, hem müzik endüstrisinin de artan talebi değerlendirerek derme çatma bir biçimde de olsa dönemin repertuvarına kaset ve CD formatına aktarması ile birlikte kopyalarının çoğaltılmasına neden oldu. Tüm bu sürecin başlamasında belki de "yaşım 45 değil de, 20'lerde olsaydı en sert çalanınızın şarkıcısı olurdum." diyen adamın unutulmuş bir misyonu ve kaygıyı hatırlatması etkili olmuştur.

Yazarı için utanç vesilesi olmasını dilediğimiz bu gazete fıkrası, aslında hiçbir şeyin 1980'lerde olduğu gibi bir

karambol şeklinde olmayacağını; yeni dönemde bilinçli bir rock dinleyicisi ve müzisyeninin oluşacağını müjdeliyordu. Bu anlamda, Türkçe söyleme kapsamında çekincelerini asgariye indirmiş; Türkiye'ye ait bir sound'u bulmaya çalışan, en az dünyaya açılmak kadar kendi ülkesinde var olmayı dert edinmiş bir rocker neslinin de ateşleyicisi oldu bu yazı...

Bir anlamda, Türk rock'ında içeriye bakış ve cahilin eline mümkün olduğunca az koz vermek amacıyla özeleştirinin ön plana çıkması Ardıç'ın bu garip yazısı ile başladı.

BÖLÜM V

Arabesk

1980'ler arabeskin başlangıç yılları olmamakla birlikte, ağırlıklı kültürün belirleyicisi olduğu yıllardır. Öyle ki, kültürel anlamda arabeskin yaptığı vurgu, bu türün ortaya çıkmasında etkili olan kişileri bile devre dışı bırakarak, "yoz müzik" tanımını hak eden yeni bir yönelime ulaştı. Bu yönelimde deneysel bir tür olarak başlayan serbest çalışmalar, öncelikle arabesk kategorisine istiflendi; akabinde de arabesk tabirinin içine birbirinden köylü ürünler ardı arkası kesilmeden aktarıldı.

Plak baskılarının kalitesizleşmesinin fark edilebilir bir zararının dokunmadığı bu yeni bulamaçta, çocuk şarkıcılar, ağlak yüzler, iyi bir şarkıcı olan Kibariye'yi takip eden diğer "iye"li şarkıcılar, frapan gay şarkıcılar ve piyanist şantörler egemendi. Bu yeni egemen güruh, İsmet Sıral'ın, Burhan Tonguç'un, Abdullah Nail Bayşu'nun, Vedat Yıldırımbora'nın, Orhan Gencebay'ın mirası üzerine oturmakta ne bir sakınca gördü, ne de bu konuda bilinç sahibiydi.

Bütün bu keşmekeşe rağmen, 70'lerin arabeski, 80'lerde de kendine çıkacak kanallar bulmakta çok da zorlanmadı. 70'lerin punk arabeskçisi Hakkı Bulut, 80'lerde polifonik unsurların daha fazla kullanıldığı ürünler verirken, Burhan Bayar ve Uğur Bayar, Arap ekolünün (Orhan Gencebay'da pentatonik Orta Asya, Kırım ekolü nasıl geçerliyse) ülkemizde uygulayıcısı oldular. Bu işi yaparken de batı müziği veya Türk Hafif Müziği diye tabir edilen türün deneyemediği tınısal aşamaları da bünyelerinde kullandılar. Bu anlamda geriye dönülüp de bakıldığında

bilinçli olup olmadığı konusunda tereddüt oluşturmakla beraber normal piyasa mantığı içerisinde yapılamayacak işler de çıkardılar.

Bu gariplik hâli, mahiyeti itibariyle tereddüte açık olsa da ortaya koyduğu itibari ile düzleştirilmiş tını duymaya alışkın 1990'lar ve 2000'ler dinleyicisinin muhayyilesini zorlayan işlerdi. Batıya ait unsurlar bu müzik içerisinde belki sadece renk unsuru idi, belki batı müziği aranjörleri bu türün de aranan aranjörleri olmamıştı, belki de pop ve arabesk, nihai kaynaşmasını "pop patlaması" adlı vakıa ile gerçekleştirmemişti; ama o dönemin arabeskçileri de üzerinde çalıştıkları şarkı neyi gerektiriyorsa o hâli ifade etmek için her türlü tınısal destekten yararlanmayı seçmişlerdi.

Bir anlamda arabesk, 80'li yıllarda en büyük kitle üretim ve satış tecrübesini yaşasa da Türkiye'nin yaşayan tek müziği olarak yapılabilecek her şeyi bu tarz içinde eritmekten de geri durmadı. Barış Manço'nun 1990 yılında verdiği bir mülakatta belirttiği gibi arabesk, hem kendini tekrarlayan alaturkacılara dirilme fırsatı verdi; hem de bizce Türk Hafif Müziği denilen TRT türünün yapamadığını özgür doğası ve ruhu ile kotarmayı başardı.

Arabesk denilen tür Fikret Kızılok, Timur Selçuk, Zülfü Livaneli gibi arabesk karşıtı cephenin müziklerine de bir biçimde girmeyi başararak bir nevi kendi intikamını kendisi almaktan da geri durmadı. Fikret Kızılok, "Zaman Zaman" albümünde Burhan Bayar ile çalışırken Orhan Gencebay ile de "Sevda Çiçeği" ("Tanrıya Feryat") şarkısı ile çakışmaktan kaçamadı.

Timur Selçuk, teatrallik bahanesi ile "Rumuz Goncagül"de "Bir Dul'un Şarkısı" ile arabeske girerken, Livaneli de "Gökyüzü Herkesindir" adlı albümü ile hem arabesk albümlerde çalan ekip ile bir araya geldi, hem de damar (!) şarkı "Kan Çiçekleri"ni Çetin Akdeniz eşliğinde kaydetti.

Devletin siyasal anlamda kapladığı yer artarken, ekonomik anlamda geri çekilme emareleri göstermeye çalıştı-

ğı bu dönemde geçiş süreçlerine özgü komik oluşumlar da ardı arkası kesilmeden gerçekleşti. 1989 yılında Kültür Bakanlığı tarafından arabeski de ehlileştirmek, acı, isyan vb. unsurlardan arındırmak için başlattığı bu projenin adı "alternatif arabesk" idi; ancak basında ve toplumda yansıması "acısız arabesk" şeklinde oldu. Bu proje için 70'lerin punk arabeskçisi Hakkı Bulut denek olarak seçilmişti. Projede, Hakkı Bulut'un "Seven Kıskanır" isimli şarkısı Esin Engin tarafından yeniden düzenlenecek ve TRT'de Timur Selçuk, Orhan Gencebay ve Yıldırım Gürses'ten oluşan bir açık oturum ekibi tarafından tartışılacaktı.

Alternatif arabesk konusunu en fazla sahiplenen isimlerden biri, şarkının orkestrasyonunu üstlenen Esin Engin'di. Merhum, arabeski legal ve illegal olarak ikiye ayırmaktan görev bilinci ile geri durmuyordu:

"Bakanlık, arabeski bu yoz durumdan kurtarmak için böyle bir çalışma düşünmüş... Bu müziğe bir çok seslilik getirebilirsek, hem kulağa hoş gelecektir; hem de müzik kurallarına uygun bir hâl alacaktır."

"...Arabeskin yasallaşması, ancak bu şekilde olur. Bu yoz şekliyle hiçbir şekilde yasallaşamaz."

Orhan Gencebay ise devlet eliyle yapılan arabeskin tutmayacağından emindir: "Garip buluyorum. Dinlemedim, ama dinlemek istiyorum. Şu anda Kültür Bakanlığının bir araştırması gibi görünüyor. Ama halk tarafından tutulması mümkün değil, çalışmalar da faydasız."

1989 yılında arabeski ehlileştirmeye çalışan devlet, aslında arabeskin kendi dinamikleri içinde ehlileştiğinin farkında değildi. 24 Ocak 1980 kararları akabinde başlayan liberalleşme rüzgârı ve tüketim kültürü, arabeski üretenlerle dinleyenlerin sosyal statü konusundaki farklılıklarını daha iyi ortaya koymaya başladı.

Vedat Yıldırımbora, "Yokluğu yaşamayan nasıl yoklukla ilgili eser verir?" sorusu üzerine Orhan Gencebay örneği üzerinden 1984 yılında şu çıkarımlarda bulunuyordu: "Yokluğu yaşayanlarla iç içe yaşayarak. Bakın, Orhan

Gencebay'ın bestelerinin eski tadı yok. Neden? Çünkü Boğaz'a nazır bir evde varlık içinde yaşıyor. Hadi kendi yaşantısını bir yana, yokluğu yaşayanlarla da irtibatı kesmiş durumda. Böyle olunca da o ezikliği yüreğinde duyamıyor."

Yıldırımbora'nın bu tespiti kuşkusuz doğruydu. Öte yandan, 1980'lerle beraber, gelen herkesin köşeyi dönebileceği ve dilerse yoksul zamanlarında dinlediği müzikleri farklı bir sosla yeniden tüketebileceği yönündeki eğilim, bu müziğin de devletin yapmak istediği bir biçimde acısız bir kola ayrılmasına neden oldu.

Başlangıçta, Sezen Aksu, Kayahan ve Nükhet Duru gibi isimler üzerinden uygulanan varsıl arabesk projesi, 1992 yılındaki meşhur pop patlaması ile şimdilik nihai yüzünü gösterdi. "Technobesk" adlı Kadir Tapucu albümü ile artık, arabeskçiler de arabalarında bas sesleri patlayan dans müziklerini kendi bünyelerine uyarlamış bir biçimde dinleyebiliyorlardı.

1980'ler arabeskin içe bakışının ve öz eleştirisinin (özellikle çalıntı eser anlamında) yapıldığı; her arabesk tartışmasında aslında Türk Hafif Müziği diye tabir edilen müziğin masaya yatırıldığı; sonunda yoksulun arabeski, varsılın arabeski ve entelektüelin arabeskinin tüketim mekânı, sound ve algı itibari ile farklılaştığı 1990'lar ve 2000'lere köprü oluşturan bir dönemdi.

1980'li yılların gruplarına baktığımızda arabesk karşısında duruşları ile Türkçe müzik yapma konusundaki halleri tepkiselliğin dozu dışında hemen hemen aynı gibidir. Arabesk, aslında yerliliğimizden kaçış halinin de bir dışavurumudur. Aslında, Türk rock müziğinin tarihsel çelişkisi burada da kendini göstermiştir.

1950'lerde Rock'n'Roll konserine gidip polis dayağı yiyen Amerikalı gencin yanında, Deniz Harp Okulu aracılığı ile gelen Türk Rock'n'Roll'u, köken itibari ile doğaldır ki, sahicilik taşımayacaktı. Benzer bir şekilde rock müziğinin ilk önemli figürleri Galatasaray Lisesi (Barış Manço), Alman Lisesi (Erkin Koray) ve Robert Kolej

(Cem Karaca) kökenli olup; yerlileşme sürecimiz de öncelikle yabancılaşmaya dayanmaktaydı. Yani kendimizi keşfederken de yine batının kodlarını kullanmak esastı.

Kökenden kaynaklanan sorunun örneğin bir Erkin Koray veya İsmet Sıral deneyimiyle çözülmesi beklenebilirdi. Ancak, ülkenin kültürel birikimin kümülatif değil, dönemsel olarak bakiyesini sıfırlayan bir döngüye dayanması; yazılı kültürün ve kalıcı bir müzik piyasasının olmamasını da beraberinde getirdi. Bu nedenle, 1970'lerin sonunda, 1980'lerin başında ve hatta 1990'ların başında bile benzer bir okul geçmişine dayanan genç dimağlar her seferinde bu ülkede bir önceki kuşağın yaptıklarını küçümseyerek işe başladılar ve gözlerini "bu işin asıl sahiplerine" diktiler.

Öte yandan, bu toprakların birikimi intikamcıydı: Önce bu insanları piyasa dışında bırakıp (yani arabeskin 1980'lerin başında müzik piyasasının tamamını ele geçirmesi gibi) öfkelerini daha da arttırdılar ve gözlerini onları keşfedecek batılı yapımcı ve seyircilere diktiler. Ne var ki; "tarih tekrarlardan ibaret"ti ve Barış Manço'nun CBS macerasında başına gelenlerin benzeri bu gençlerin de hayatında yer edindi. İki yerden tokat yiyen gençlik ise bu kez uzlaşmayı, bu ülkede buralı öğelerle müziklerini yeniden üretmeyi seçti.

1980'lerin talihsizliği, arabeskin yükselişi ile yeni kuşağın tüm acemilik ve bocalamaları beraberinde ortaya çıkışının kesişmesi idi.

1970'lerde Orhan Gencebay'ın serbest çalışmaları ortaya çıkarken Erkin Koray, İsmet Sıral, Barış Manço, Burhan Tonguç gibi müzisyenlerin hiçbiri yirmili yaşlarının başlarında değildi. 1980'lerde ise bir önceki kuşağın yapıtlarını doğru düzgün dinleyememiş veya yirmilerin başında olduğu için rock müziğinin değişkenliğini göz ardı ederek; bu müziğin kökenlerini menzil kabul eden bir gençliğin kendini bulma çabaları içerisinde serbest çalışmalar ile buluşmak mümkün olamazdı.

Benzer bir biçimde arabesk, artık sadece Orhan Gence-

bay'ın temsil ettiği bir müzik olmaktan çıkmış ve istismar arabeski ortaya çıkmıştı. Dolayısıyla, yerli ile yerlileşmeye aday olanlar arasındaki buzların çözülmesi için 1990'ların ikinci yarısını beklemek gerekecekti.

Erkin Koray'ın grupları, Leopar, Ersen Dadaşlar, Epsilon ve Zorbeyler 1980'lerde grup müziğinde arabeski rock ile kaynaştıran ekipler oldular. Öte yandan, dönemin arabesk karşıtı cadı avı karşısında Ersen, yaptığı "Arabesk Rock" albümü için pişman olduğunu açıklarken, Leopar, Zorbeyler ve Epsilon (ki Epsilon'un bu konuda ısrarcı olduğunu sanmıyoruz) kısa dönemli oldukları için ses getiremediler. Erkin Koray ise 1989 yılında "Hay Yam Yam" albümünü yapana kadar prestij kaybına uğramış bir müzisyendi.

Bu anlamda, 1980'li yıllarda yapılan arabesk rock çalışmaları, grup müziğinin rağbet görmemesi ve arabeskçi cadı avı karşısında verimli bir mecra oluşturamadı. Daha yetkin ve mayası tutmuş işleri dinlemek için 1990'ları beklemek gerekecekti.

BÖLÜM VI

Çocuk Müşteri

1980'li yıllar müzikal anlamda ilginç bir parantezi de bünyesinde bulundurur: Çocuk Piyasası... 1970'li yılların başında müzisyenlerin çocuklarının kısa süreli bir rüzgâr estirdiğine şahit oluruz. Muhittin Paydaş'ın oğlu İskender Paydaş'ın Büyük İskender adıyla, Şanar Yurdatapan'ın oğlu Arda Yurdatapan'ın Arda Kardeş adıyla bu furyada isimlerinden söz ettirmişlerdi. 1978 sonrasında ise Baha Boduroğlu'nun BİP kapsamında yaptığı prodüksiyonlarla Ayça ve Elma Şekerleri önce toplu sonra da solo eserlerle çocuk dinleyicinin karşısına çıkmıştı.

1979 yılının "Dünya Çocuk Yılı" olması hasebiyle sol tandanslı müzisyenlerin veya sadece ortamı vesile bilenlerin çocuklara veya "çocuk" kavramına yönelik eserler ürettiklerine şahit oluyoruz. Ünol Büyükgönenç'in "Dışarıda Kar Yağıyor"u ve Modern Folk Üçlüsü'nün "Çocuklarımız İçin" adlı plağı ve DEMAR tarafından yayınlanan kolektif uzunçalar, bu konuda yapılanlara örnektir.

1980'lerin ikinci yarısında arabesk kulvarında bir çocuk şarkıcısı patlaması yaşandığı malumumuz; ancak konumuz daha ziyade TRT kanalıyla desteklenen çocuk şarkıları ve popüler müzik alanında kısmen TRT, kısmen de kendiliğinden gelişen çocuk şarkıları akımına yönelik olacak. Bunun nedeni, arabeskin çocuğu çocuk olan değil, bir nevi Sezercik filmlerinde olduğu gibi olduğundan büyük gösteren, büyütücü işlevler yükleyen mantığıdır.

1980 yılında Barış Manço'nun esas itibarıyla çocuk şarkısı olamayan bazı eserlerinin çocuklarca takip edildiğini algılaması (örneğin Sarı Çizmeli Mehmet Ağa) ile birlikte öncelikle "Disko Manço" kasetinde Chipmunk

sesleri kullanarak "Nick The Chopper"ı İngilizce ve Türkçe sözlerle seslendirmişti. "Anne bana çay yap demli olsun, baba bana para ver binlik olsun" sözleri Manço'nun ilk onaylı yayınlanmış "çocuk müşteriye de hitap edebilecek" şarkısıydı. Onaysız yayınlanmışı ise 1972'de piyasaya Sayan tarafından izinsiz olarak sürülen "Fil ile Kurbağa" idi.

Manço'nun ilk yaygın dağıtıma konu çocuk şarkısı 1981 "Sözüm Meclisten Dışarı" uzunçalarında yer alan "Arkadaşım Eşek" idi. Bu şarkının bir pop şarkısı şiddetinde popüler olması Manço'nun sonraki plaklarında da benzer bir stratejiyi izlemesine neden oldu. Manço, hem büyüklere, hem çocuklara ayrı şarkıyı dinletebilme amacıyla evrensel mesajlar ile şarkılarını kuşatarak büyüklerin de dudak bükmemesini sağlayacak bir taktik geliştirdi. Böylelikle çocuk müşterinin talebi aile fertlerince daha rahat kabul edilebilir bir mahiyet kazanacaktı. Manço, bu eğilimini "Bugün Bayram Erken Kalkın Çocuklar" (1985), "Günaydın Çocuklar" (1989), "Ayı" (1992) gibi dolaysız yollarla olduğu kadar, "SOS Aman Hocam", "Nane Limon Kabuğu", "Domates Biber Patlıcan", "Müsaadenizle Çocuklar", "Düriye" ve "Zehra" gibi şarkılarda olduğu gibi dolaylı ve hitap ettiği kesimi geniş tutan eserler de verdi.

1985 yılından itibaren TRT'nin Cumartesiden Cumartesiye programlarında ünlü insanları çocuklarla buluşturarak çocuklara yönelik şarkılarını sunma imkânı tanımasının bu dönemde göreli bir çocuk şarkısı patlaması yaşattığını söylersek gerçekten sapmış olmayız.

Bu kapsamda, Bülent Ortaçgil, Fikret Kızılok, Kayahan, İlhan İrem, Barış Manço ve Ersen Dinleten TRT ekranlarından potansiyel dinleyicileri ile buluşmaya çalıştılar. Kayahan, tamamen çocuk şarkılarından oluşan bir albüm yaparken; Barış Manço hâlihazırdaki eserlerini çocuk müşteriye özgü bir sunumla seslendirdi. Kızılok ve

Ortaçgil ikilisi "Anlatabilsem"[23] gibi daha sofistike şarkıları çocuk dinleyiciye sundu. İlhan İrem ise bir albümlük yayınlanmamış materyali bu programda kullandı. Özellikle "Rezalet" adlı şarkısı, hem çocuklarımızın kelime dağarcığını geliştiren, hem de müzikal tavrı olan bir eserdi.

Ersen ise "Okul", "Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim" gibi çocuk korolu şarkılarını bu program kapsamında ön plana çıkarıyordu.

1984'te çıkış albümünü yapan MFÖ ise mevcut şarkılarını besteleme aşamasındayken fark edemedikleri bir durumun idrakine vardılar: Grubun çokça çocuk müşterisi vardı. "Niyet Neydi Akıbet Ne Oldu", "Ondan Şikâyet Bundan Şikâyet", "Deli Deli Kulakları Küpeli", velhasıl grubun yüksek tempolu ne kadar eseri varsa bunların hepsi çocukların ilgisine mazhar oluyordu. Bunun üzerine 1985 yılında "Peki Peki Anladık" ile tekrar bir nabız yoklandı; sonuç olumluydu. Böylece, 1986 tarihli "Vak The Rock" albümünü vakvak amcalı bir kapak ve animasyon video klip ile yayınladılar.

Bu albümün ilginç yanı, lanse edilen şarkı ile diğer şarkıların uzaktan yakından ilgisi olmayan yönelim ve sound'lara sahip olmasıydı. Bu nedenle yetişkin dinleyiciye yönelik ve hayli entelektüel arka plana sahip eserler "Best of" albümleri lanse edilene kadar göz önünden uzak kaldı. Belki de bu yüzden 1987 tarihli "No Problem" albümü ile MFÖ, çocuk şarkıları kapsamından tamamen çıktı.

1986 yılında "Gaddar" adlı bir albüm yapan Erkin Koray, bu albümde kızı Damla Koray ve çocuk korosunun vokal desteğini alarak "Topik" adlı bir şarkıyı albüme koydu. Albümde bulunan "Kavak Ağacı" adlı şarkı ise yine bir çocukluk nostaljisi içeriyordu.

1980'lerde masal ve çocuk şarkıları kasetlerinde de bir patlama yaşandı. Kent tarafından kaset formatında yayınlanan bu ürünlerde Adile Naşit, Ülkü Giray ve Emel

[23] "Filistin Türküsü" adıyla Sonay'ın "Gecenin Üçünde" albümünde yer almıştır.

Büyükburç gibi isimler masal anlatıcısı olarak; Banu Kırbağ, MF3 ve yine Emel Büyükburç ise şarkı yorumcusu olarak devreye girdi.

1980'lerde çocuk şarkısı denilince Erol Büyükburç kolay kolay es geçilemez bir üretken dimağdır. Kendisinin, Emel Hanım'ın ve kızı Evren'in yorumladığı hatırı sayılır bir beste külliyatına sahip olduğu ve bu bestelerin Metin Özülkü düzenlemesiyle kaydedilip televizyon programlarında seslendirildiğini de unutmamak gerekir. Çocuk şarkısı yapan ilk pop şarkıcımız olan Büyükburç'un ("Cilveli Ferda", "Neşeli Birsen" gibi) çocuk şarkılarının notaları Bemol Yayınları tarafından 2003 tarihinde yayınlanmıştır.

Kısacası, ülkemizde 1980'lerde özellikle de devletin teşviki ile çocuk şarkıları oluşturulması konusunda önemli adımlar atıldı. Bu şarkılar, tek kanallı televizyonun etkisiyle çocuklar tarafından rahatlıkla sahiplenildi. 1992 yılında pop infilakı olarak tabir edilen vakıanın sabit olması ile bu kez çok kanallı bir yapı ve etkisiz bir TRT karşısında rakipsiz durumda kalan soysuz şarkılar, çocuk dimağlarına taarruzda bulunmaya başladılar. Günümüzde okullarda artan şiddetin arka planında çocuk şarkıları ile büyümesi gereken bir neslin soysuz şarkılarla büyümesinin payı da sosyolojik bir alan çalışması ile tespit edilmesi gereken bir olgudur.

BÖLÜM VII

Rock Grupları

A) Ana Dalga

Kitabımızın bu bölümünde ana dalga olarak nitelendirdiğim kendini kabul ettirmiş rock grupları üzerinde durulacaktır. Ana dalga nitelendirmesi ecnebi dilindeki "main stream"in çeviri kokan bir muadilidir. Kitabımızdaki kullanılışı, tınısal anlamda marjinallikten uzak olma halinden ziyade popülarite anlamında diğer gruplara göre üst seviyede bulunmalarına ve toplumun genelince kabul görmüş olmalarına bir vurgu niteliğindedir.[24]

Ana dalga rock grupları kapsamında irdeleyeceğimiz ekipler, ekseriyetle "şarkıcı ve grubu" esprisine sahip oluşumlar olmakla birlikte; MFÖ gibi hiyerarşik eşitlerin oluşturduğu bir ekip de bağımsız sahneden ana akıma geçerek bir istisna teşkil ediyordu.

Cem Karaca (Orient 77, Kanaken, Avrasya)

1980 Ocak'ında "Hasret" albümünün kayıtlarını tamamlayan Cem Karaca, Almanya'ya 7 seneden fazla zorunlu ikametgâhı olacağını bilmeksizin geri döner.

Karaca'nın Almanya'da sürekli bir grubundan pek söz edilemese de Fehiman Uğurdemir'li muhtelif ekiplerden

[24] Bu tespite özellikle ihtiyaç olduğu kanaatindeyim; çünkü ülkemizde Barış Manço & Kurtalan Ekspres gibi grupların zaman zaman underground sayılacak, pek çok gruba göre daha avantgarde işler yaptıkları aşikardır.

bahsetmek mümkündür. Bu gruplardan ilki Almanya'da Fehiman Uğurdemir ile kurduğu Orient 77'dir. İsmail Tarlan, Ralph Manhopher ve Sefa Pakelli'nin de yer aldığı bu grup, Karaca'nın Almanya'da en fazla ses getiren grubu Kanaken'ın da temelini oluşturuyordu.

Orient 77, iyi müzisyenlerden oluşmakla beraber Karaca'nın Almanya'da yayınlanan ilk iki albümünde yer almamaktadır. Bu dönemde Karaca'nın geçim sıkıntısı çekmesi, Türkiye'deki dinleyici kitlesine politik nedenlerle ulaşamaması nedeniyle düzenli bir grup çalışması da yapamamıştır. Aynı dönemde geçimini sağlamak için bir plak dükkânı açan Karaca, ne var ki bu dükkânı yürütemeyecek ve yok pahasına bir başkasına devredecekti.

Düzenli grup çalışması yapamadığı bu dönemde Cem Karaca'nın birlikte çalıştığı Fehiman Uğurdemir, İsmail Tarlan gibi müzisyenler de zaman zaman Kurtalan Ekspres gibi gruplarda yer alacaklardı.

1980 yılında Türküola tarafından LP olarak "Hasret" ve albümün 45'liği "Hasret - Alamanya" yayınlanır. Ancak, bu kayıtlar Türkiye'de yayınlanmaz. Hafta Sonu gazetesinin asparagası sonucunda 1982 yılında "yurda dön" çağrısı yapılan ve 1983 yılında vatandaşlıktan çıkarılma kararı kesinleşen Cem Karaca'nın Almanya'da kaydedilen ilk albümü de "yurda dön" çağrısının yapıldığı dönemde yayınlanır. "Bekle Beni" adlı bu albüm Almanya'da Minareci tarafından sadece kaset olarak yayınlanır. Bu albümde Orient 77 yerine, Fehiman Uğurdemir, Türkiye'de Metin Özülkü'nün yaptığı gibi tüm enstrümanları tek başına çalmaktadır.

1983 sonrasında Almanya'da "Die Kanaken" ve "Ab In Den Orient Express" adlı iki oyunda annesi Toto Karaca ile yer alan Cem Karaca, bu oyunlar için yaptığı müzikleri Pläne adlı firmaya yaptığı "Die Kanaken" adlı albümde topladı. Albümün ismi aynı zamanda Cem Karaca'nın grubunun da adı oldu. Die Kanaken grubunda her zaman olduğu gibi gitarist Fehiman Uğurdemir yer alıyordu. Diğer elemanlar, basta 70'lerin Dostlar kadrosundan tanı-

dığımız Cengiz Öztunç, davulda İsmail Tarlan, klavyelerde Sefa Pakelli ve Betin Güneş'ten oluşuyordu. [25]

Karaca, bu dönemi 6 Nisan 1986 tarihli Nokta dergisinde şu şekilde aktarmaktadır:

"1980-1983 arasında verdiğim uğraş epey zorluydu. 1983'te Kuzey Ren Westfalya eyalet tiyatrosundan, yabancı düşmanlığını işleyen bir oyunun müziklerini yapma önerisi aldım. Bu bir başlangıç oldu. Oyunun başarısı, Almanya genelinde 130, Hollanda'da 42 temsil, ilk uzunçalar olanağı ve konserler getirdi. Adını Kanaken koyduğumuz bir grubumuz vardı artık. Ağustos ayında, Eylül'de piyasaya çıkacak bir plak için stüdyoya giriyoruz. Önümüzdeki günlerde de yeni bir oyunun provaları başlıyor. Gene aynı tiyatroda... Oyunu Martin Burkert ile birlikte yazdık. Şarkılarını da benim yaptığım bu oyunda, grubun Kanaken ve annem Toto Karaca da rol aldı. Oyunun adı da 'Kanaken'. Bu kelime, Almanların biz Türkleri alaya almak için kullandıkları bir deyim."

1987 yılına kadar bu grupla çalışan Cem Karaca, Kanaken ile "Bios Bahnhof" adlı programa Nana Mouskouri ile birlikte konuk da olur. Bu programda canlı olarak "Mein Deutscher Freund" ve Nana Mouskouri ile de "Niksar" türküsünü Türkçe, Yunanca ve Almanca olarak seslendirirler.

1987 Temmuz'unda Türkiye'ye dönen Cem Karaca, yargılandığı davalardan hızla beraat ederek yeni albüm hazırlıklarına girişir. Uğur Dikmen, Cahit Berkay ve Fehiman Uğurdemir ekibiyle kaydedilen albümü takiben "Hasret" adlı konser serisi başlar. Turgut Özal'ın da bulunduğu bu konserlerde Cem Karaca'ya Fehiman Uğurdemir, Cahit Berkay, Uğur Dikmen, Murat Töz ve Sefa Ulaştır eşlik eder. Eylül ayında "Hasret Konserleri"

[25] Aynı dönemde Cem Karaca, Türkiye'de oynanan "Sevdican" adlı oyunun da müziklerini yapmıştı. Ancak, Türkiye'de yasaklı olan Karaca'nın ismi Muhtar Cemalettin olarak afişlere yazılmıştır.

dizisi kapsamında ünlü Gülhane konserini veren Cem Karaca'nın "Merhaba Gençler" albümü kaset ve plak olarak yayınlanır.

Bu konser dizisinden sonra Karaca, Uğur Dikmen ve Cahit Berkay ekibinden ayrılır ve Oğuz Abadan ile çalışmaya başlar.

1988 Ocak'ında Oğuz Abadan'ın kuruduğu toplama bir grup ile Emek Sinemasında sahne alır. Oturmamış bir tınıya sahip olan bu grubun performansı keyif verici değildir.

Temmuz 1988'de ise Cem Karaca Avrasya[26] adlı bir grupla sahne almaktadır. Bu grup, gitarda Hakan Beşer, davulda Fuat Tavukçu, vurmalılarda Mehmet Yankır, basta Raif Atmaca, klavyede Selim Erdem ve tenor saxta Günay Ekren'den oluşuyordu. Bu gruptan Mehmet Yankır, Karaca'nın Cahit Berkay ve Uğur Dikmen'li ve adı genellikle "Yol Arkadaşları" olan sahne gruplarında çalacaktı.

Karaca ve Avrasya'nın Temmuz 1988 Gülhane Konserinin repertuvarı şu şekildeydi:

"Dadaloğlu", "Resimdeki Gözyaşları", "Tamirci Çırağı", "Peynir Gemisi", "Yarım Porsiyon Aydınlık", "Canım Benim", "Dur Be Yeter", "Mani Mani", "Bedava Yaşıyoruz", "Ceviz Ağacı" ve biste yeniden "Tamirci Çırağı".

Bu konserden hemen önce Cem Karaca'ya yönelik TRT sansürü ortadan kalkmıştır. Avrasya grubu ile gerçekleşen Cem Karaca konserlerinde alt grup olarak Ali Erenus ve Renan Bilek'ten oluşan Erenus ve Bilek ile heavy metal grubu Kramp vardır. Bu konserlerde, Kramp ile saat uyuşmazlığına bağlı sorunlar yaşanmıştır.

Mart 1988'de Okay Temiz'in de katılımıyla başlanılan "Töre" albümü kayıtlarında ritmik zenginlik hedeflenmiş, ancak Karaca'nın sound'uyla uyuşmayan özgün müzik havalarında dolaşan Abadan düzenlemeleri nedeniyle havada kalan bir albüm olmuştur. Örneğin Hasret Gültekin'-

[26] Mehmet Yankır, Avrasya ismini kullanarak Suna Yıldızoğlu'nun grotesk albümü "Türküler Türkülerimiz"in aranjörlünü de üstlenmiştir.

e de aynı playback ile okutulan "33 Kurşun" ile Cem Karaca, Edip Akbayram'ın 1986 albümünden günümüze kadar içinde olduğu özgün müzik tuzağına bir kere de olsa düşmüştür. Tamamen yazılı ve planlanmış bir müzik üzerine vokal kayıtları yapılan "Töre" albümü, "Hasret" albümündeki kekremsi tadı taşır.

1987 sonrası, Cem Karaca'nın "Merhaba Gençler" ile kendisi hakkında yapılan "dönek"[27] yakıştırmalarının da

---

[27] Bu bağlamda, en çirkin saldırı da yurtdışında bulunan Şanar Yurdatapan ve Melike Demirağ ikilisinin sürgün döneminde dahi insan hakları vb. bahanelere sığınıp ülkesini arkadan vurmayan Karaca'yı hedef alan ve 1987 yılında Yeni Gündem dergisinde yer alan açık mektupları idi.
Mektupta şunlar yazıyordu:

"Sevgili Cem, önce bütün kalbimizle gözün aydın!.. Senin de sık sık tekrarladığın gibi, hiçbir suç (!?) işlemediğin halde 7 yıl uzakta kaldığın Türkiye'mize nihayet dönebildin. Yavrun, annen ve sevdiklerinin yanı sıra, senibelki de çok az tanıyan veya hiç tanımayan bir kalabalık karşılamış, gazetelerden gördük. Bu sıcak karşılama, bize öyle geldi ki, insanlarımızın 12 Eylül'ün kopardığı "yurt dışındaki" parçalarına duyduğu sevginin, özlemin dışa vuruluşuydu. "Sizleri unutmadık" dercesine... Diğer "dönmeyenler" gibi biz de kendimize bundan pay çıkardık.
Ammaaa!.. "Ama"sı, geri dönebilmek için ödediğin bedelin ne olduğu! Bu bedelin ancak bir kısmını bilebiliyoruz. (Türkiye'dekilerin çoğu onu da duymamış anlaşılan.)
Geri döndüğünde başına bir şey gelmeyeceğine güvence verilmesi için uzunca bir süredir devleti yönetenlerle pazarlık ettiğini ve "uslu durmaya" özen gösterdiğini duyuyorduk. İnanamıyorduk, inanmak istemiyorduk ama, sen kendin sakınca görmüyordun böyle konuşmakta... Şimdi bir adım daha ileri gittin. Tariflerine bakıyoruz da, bizlerden ve yurtdışındaki demokrat kuruluşlarımızdan, Alman aydınlarına, Yeşillere, Barış Hareketine, hatta sosyal demokratlara kadar herkesi "Türkiye düşmanları" kefesine dolduruvermişsin. Türkiye'de insan hakları ve özgürlüklerinden söz eden kim varsa "Türkiye düşmanı"!?..
"İstesem, Türkiye aleyhine şarkılar söyler, dünyanın parasını kazanırdım. Bazı kuruluşlar yılda en az 25 konser düzenlerdi." derken kastettiğin demokrat kuruluşlar ve onların içinde çalışan yürekli insanlar, Türkiye'de çok kişinin işkenceden, hapisten kurtulmasını sağladılar. Günlerini, gecelerini harcadılar, 2.500 km uzakta hapishane hücrelerindeki, çoğu zaman hiç tanımadıkları insanların özgürlüğü için...
Geri dönmek uğruna ödemek zorunda bırakıldığın bedelin tamamını bir tek sen biliyorsun. Biz, gazete sayfalarına yansıdıkça parça parça öğreniyoruz; her defasında içimiz "cız" ediyor. Aziz Nesin'e sormuşlardı. Aydınlar Dilekçesi hakkında soruşturma açılıp bazı ünlü sanatçılar sudan bahanelerle imzalarını inkâr ettiklerinde. Çok anlamlı bir cevap vermişti, aşağı yukarı şöyle:

etkisi ile başlangıçta kısmen yakaladığı dinleyici kitlesini kaybetmeye başladığı bir dönemdir. 12 Eylül sonrası süreç, Karaca'nın müzikal mirası üzerinden hunharca geçmiştir. Politize müzik anlamında yaptıkları ise bu konuda iddia sahibi sanatçı ve gruplar tarafından sahiplenilmemekte ve kuşaklar arası bir kopukluk gerçekleşmektedir. Politik müzik artık özgün müzik adı verilen zavallı bir türün sultası altındadır ve ne ilginç ki bu müziğin ağababaları da bir biçimde 1970'leri yaşamış kişilerdi.

Cem Karaca ise Türkiye'de olup bitene dışarıdan bakan bir durumdadır ve anlamsız sol güruhun alternatifi olarak o dönem için Turgut Özal'ı tercih etmektedir. Dönemin şartlanmış entelleri için Cem Karaca'yı var eden öz siyasi yelpazenin solunda olması idi; solculuk yönü bildikleri yönde işlemeyince Karaca'nn onlar için varlık nedeni de kendiliğinden sona eriyordu. Bu nedenle Karaca'yı müzikal bağlamında göremeyenler ondan yeni bir "Parka" istediler; ama zaman, "Parka" zamanı değildi.

Karaca'nın dönüşünün sancılı geçeceğini 1987 yılında bir Barış Manço açıklamasında görüyoruz: "Eski Cem, kesinlikle olamaz. Cem'in işi çok zor... Yeni Cem'i kabullendirmesi çok zor olacak." Nitekim öyle de oldu, çünkü ortalama müzik dinleyicisinin algısı, hele biraz da sol bir sosa batırılmışsa, müzisyenden ziyade "kahraman" ihtiyacını giderecek olana meyyal bir şekilde işlemektedir.

1989 yılında Karaca, eski ortakları Uğur Dikmen ve Cahit Berkay ile bir araya gelir ve çekirdek bir grup oluşturur. Konserlerde ritm section ile desteklenen bu grup, 1990 yılında "Yiyin Efendiler" ve 1992 yılında "Nerede Kalmıştık?" adında dönemleri için gayet sağlam iki albüm

"İnsanların baskı altında bu kadar acınacak durumlara düşürülmesi, bu dilekçedeki görüşlerimizin ne kadar haklı olduğunun bir kanıtıdır."
Gene de "gözün aydın" Cem!
Sen 7 yıl önce kaybettiğin Türkiye'ye kavuştun. Ama acaba Türkiye "7 yıl önce kaybettiği Cem Karaca"ya mı kavuştu?"

Rock şarkıcısı Cem Karaca'nın ölümüne kadar bu ülkenin müziğine yaptığı katkıları ile günümüzde müzik ile dahi uğraşmayan mektubun müellifinin karşılaştırmasını okuyucuma havale ediyorum.

yapar. Bu dönemde davulcu Mehmet Yankır ve başçı Eylem Pelit bu grubun sahnedeki sürekli eşlikçileridir.

1980'lerin resmen bitişi anlamına gelen 1992 sonrası ise, tıpkı Erkin Koray'da olduğu gibi Cem Karaca'da da, konserlere vakfedilmiş ve üretim olarak nispeten sessiz bir dönemi ifade eder. Bu dönemde Karaca, televizyon programlarıyla, Yol Arkadaşları adını verdiği projesiyle ve CHP'de sürdürdüğü siyasi hayatıyla bir şekilde hayatımızda olmuştur.

1980'lerde Cem Karaca'nın Kardaşlar ve Apaşlar ile yaptığı bazı çalışmalar yeniden basılmışsa da bunlar, "Namus Belası" ve "Tamirci Çırağı" gibi bazı hit şarkılar da dahil olmak üzere genç kuşağın kolayca erişebileceği bir biçimde değildir.

Plaklardan kasetlere yapılan korsan kayıtlar ve plak toplama konusunda hevesli kuşağın gelişiyle birlikte Cem Karaca'nın anlamlandırılma çalışmaları başlar ve bugünün artık "dönek" yaftasından çoğunlukla kurtulmuş ve yeniden keşfedilmiş Cem Karaca'sı da böylece oluşur, her ne kadar artık yaşamasa da...

Ersen ve Dadaşlar

1980 yılına manifesto gibi bir albümle girdi Ersen: "Hatamızı Bilmeden Çekiyoruz / Arabesk Rock". Bu albüm ile ilgili olarak Bir Metamorfoz Hikayesi adlı kitabımda şunları yazmışım:

"Ersen'in askerden dönen Taner Öngür ile birlikte kurduğu yeni Dadaşlar'ın Özdemir Erdoğan'ın stüdyosunda yaptığı kayıtlar Nisan ayında tamamlandı. Albüm, 'Hatamızı Bilmeden Çekiyoruz (Arabesk Rock)' adı ile Mayıs ayında piyasaya sürüldü. Albüme adını veren şarkı aksak ritme sahip (baba düyek olarak arabesk piyasasında tabir edilen) bir parçaydı. Taner Öngür'ün düzenlemesi ise arabesk bir şarkıyı ska mantığı ile çevreleyen bir yapıdaydı. İkinci şarkı 'Gazan Mübarek Olsun' Anadolu rock şarkısı olarak tınmakla beraber sert olma gibi bir iddia taşımayan sevimli bir yürüyüşe sahip-

ti. Dadaşlar formatına ilk kez bu albümde giren saksafon, plağın özgün tınısında ve tüm enstrümanlara eşit ağırlık veren düzenlemesinde etken bir madde olmuştur. Reggae ritmindeki 'Müdür Bey'in Yeşil Kürkü' ve punk rock 'Bugün Bana Yarın Sana', albümün arabesk rock algısının ne denli geniş bir yelpazeyi kapsadığının kanıtıdır.

Erenler adlı bir şirketten yayınlanan bu plak, o dönemdeki pek çok plağı gibi kötü bir plastiğe basıldığından ses kalitesi diğer Ersen albümlerine göre daha düşüktür. Bu albümün kayıtları esnasında Ersen, Dadaşlar'ın bu kadrosu ile bazı eski şarkılarını da yeniden yorumlamıştır. 'Üç Kız Bir Ana', 'Garip Gönlüm', 'Kara Yazı' adlı bu şarkılar Almanya'da yayınlanan 1983 albümü 'Anadolu Pop'un kaset versiyonunda yer almıştır."

İsmet Sıral'ın arabesk ile ilgili vizyonun bir dışavurumu olan albümün; Sıral'ın halefi olan Özdemir Erdoğan'ın stüdyosunda kaydedilmesi bir tesadüften ibaret olmasa gerektir.

Bu zihin açıcı albümün aranjörü Taner Öngür'ün Almanya'daki efsanevi kayboluşunu takiben bu güzel kadro dağıldı. Yeni Dadaşlar kadrosu ise Akıncılar orkestrasından Mısır kardeşlerin oluşturduğu bir ekipti. Bu kadro Ersen'in arabesk rock'ın ardından klasik arabesk formlarına yönelmesi ile birlikte bir anda şarkıcısız kaldı. Bu nedenle söz konusu kadro Levent Baki ile birleşerek Ersen'in dönüşüne kadar Kavimhan ismi altında faaliyet gösterdi.

1982 başında Ersen "Mucize" adlı bir LP ve "Takma Kafana Arkadaş" adlı bir maxi single yaparak arabesk dünyasında kendine bir yer edinmişken grupların uyanışı ve pop müzikteki göreli düzelmeyle beraber Dadaşlar'ı yeniden toplamaya başladı. Çekirdek kadroda gitarda Mehmet Mısır ile klavye ve kemanda Atilla Kaya'dan oluşan bu yeni Dadaşlar ekibi ilk konserini bir çocuk yurdunda resital biçiminde verdi. Bu etkinlikte Ersen'e bir de Nilgün Nilhan adlı bir vokalist eşlik ediyordu.

10 Nisan 1982 tarihinde Dadaşlar'ın gerçek dönüşü gerçekleşti. Bu konserle birlikte de ticari zekası ile her

zaman parlak bir nitelik arz eden Ersen'in gerçek muradı ve ekmek kapısı da ortaya çıkıyordu: 12 Eylül Rüzgârı, yumuşak militarizm ve tabii kışla konserleri...

Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı konserinde Ersen Dadaşlar ve Marşandiz birlikte sahne aldılar. Ersen için bir dönüm noktası olan bu konserde arabesk unsurlar tamamen devre dışı bırakılmış; onun yerine milliyetçi ve militer unsurların girdiği bir Ersen dönemi başlamıştı. Konserden, Ersen'in arabesk döneminde de Anadolu pop hazinesine yeni parçalar attığını anlamak mümkündür. Konserde Ersen ve Dadaşlar sırasıyla: "Dostlar Beni Hatırlasın", "Kurban Olam", "Bir Of Çeksem", "10. Koğuş" ("Vatan Borcu" adıyla yayınlandı), "Gazan Mübarek Olsun", "Allı Turnam", "Kahve Yemenden Gelir", "Can Dünya", "Şen Olsun Bizim Düğün", "Fırat Köprüsü" ve "Müdür Bey'in Yeşil Kürkü" şarkılarını seslendirdiler.

Dadaşlar kadrosu gitarda Mehmet Mısır, basta Ali Mısır, keman ve klavyede Atilla Kaya, tumba ve tefte Can Karakaya, saksafonda Mümin Şanlıel ve davulda Cengiz Özdoğan'dan oluşuyordu.

1982 boyunca bu kadroda bazı değişiklikler olacaktı: Bu konserde yer alan Marşandiz grubunun bas gitaristi Kadir Saydam bir süre sonra Ali Mısır'ın yerini alırken; Marmara Üniversitesi Türk Müziği Konservatuarı öğrencisi Erkan Mutlu ise moog ve klavinette gruba katıldı. Perküsyon ve saksafonun grup dışı kalması ile bir başka Dadaşlar manifesto plağı olarak "Anadolu Pop" yayınlandı.

Tabii bu kadronun da sürekli olmasını beklemek anlamsız olacaktı. Nitekim 1983 Ocak'ında albüm yayınlanırken bambaşka bir Dadaşlar kadrosu vardı: Cengiz Özdoğan, Erkan Mutlu ve Mehmet Mısır yerini korurken; bu kez Atilla Kaya ve Kadir Saydam grup dışı kalıyordu. Grubun yeni bas gitaristi ise Panço lakabıyla bilinen 60'ların ve 70'lerin efsanevi basçısı Mithat Danışan idi. Aynı ay içerisinde grubun İzzet Öz'ün Teleskop programına çıkarak, "Can Dünya" adlı şarkılarını lanse ettiklerini öğreniyoruz.

Haziran 1983 tarihinde ise en fantastik Dadaşlar kadrosuna şahit oluyoruz. Kaygısızlar ve Kurtalan Ekspres'den tanıdığımız baterist Ali Serdar, askere giden Cengiz Özdoğan'ın yerine katılırken, Mehmet Mısır ve Mithat Danışan gruptaki yerlerini korudular. Eğitimine devam etmek üzere gruptan bir süreliğine ayrılan Erkan Mutlu'nun yerine yeni klavyeci alınmadan eski Erkin Koray, Dostlar, Erenler, Güneşin Sofrası ve Zorbeyler elemanı bağlamacı Cudi Koyuncu gruba katılarak 70'lerin klasik Dostlar kurulumu bu kez Dadaşlar'a uygulandı.

Bu dönemde "Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim" şarkısının turnede lanse edildiğini ve şarkının tutması halinde grup üyelerinin saç ve bıyıklarını kestirerek sahneye er kıyafeti ile çıkmayı planladıklarını öğreniyoruz.

"Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim" plağının hazırlanması oldukça uzun bir zaman aldı. Plağın Mayıs 1984 tarihinde bir maketinin oluşturulduğunu öğreniyoruz. İlk maket ile plaktaki kadro arasında önemli bir fark olduğu göze çarpmaktadır. Demo kaydında klavyede Rıza Mete, basta Yılmaz Akın, davulda Ali Serdar, perküsyonda Hayri Erbay ve ritm gitarda Faruk Acar yer aldılar. Albümün sonraki düzenlemesi ise pop-caz eğilimli gruplar arası aranjör İsmail Soyberk tarafından gerçekleştirildi. Bu versiyonda çalanlar sahnede birlikte çalıştığı Dadaşlar değil, İlhan Özulu, Tanju Arıkan, İsmail Soyberk ve Cengiz Demirci'den oluşan stüdyo Dadaşlar'ı idi. Dadaşlar ismi ile lanse edilen bu grup, aslında 1970'lerden beri faal olan Evrim grubu idi. Albümde, ayrıca Zeytinburnu Veliefendi İlkokulu öğrencileri de koro olarak görev yaptılar. Koro görevi yapan öğrenciler Hatice Vatansever, Zeynep Seyhan, Binnur Çiçek, Coşkun Çelik ve Şenel Akcan'dı.

Kasım 1984'e kadar Oskar Plak'tan çıkması beklenen uzunçalar Ersen ve Muhti Bayam'ın arasının bozulması üzerine Sembol Plak'tan çıkması yönünde bir antlaşmaya varıldı. 1985 Haziran'ında ise beklenen uzunçalar yayınlandı.

Mehmet Mısır'ın özel nedenlerle katılamadığı bu plak sonrasında, bu kez sadece kaset formatında olmak üzere 1986 yılında "Geçti Borun Pazarı Sür Eşeği Niğde'ye" ve 1988 yılında "Ersen & Dadaşlar 1988" yayınlandı.

1986 yapım "Geçti Borun Pazarı" albümünde İbrahim Işıktekin (tumba ve gitar), Mehmet Mısır (gitar, düzenlemeler), Levent Işıktekin (bas), Hikmet Mısır (davul), Gürsel Göçmen (klavye) çalmıştır.

1987 yılında Levent Işıktekin'in askere gitmesi üzerine bas gitarda Kolon'dan Cevdet Canel yer alırken; daha sonra yerini Zafer Şanlı'ya bırakmıştır. Bu dönemde Zafer Şanlı ilk önce klavye çalarak Gürsel Göçmen'le çift klavye olmuş; akabinde bas gitara geçmişti. Yine aynı dönemde Gürsel Göçmen ile Labirent grubundan Gültekin Kaçar çift klavyeden oluşan bir düzen oluşturmuşlardı.

1988 albümünde ise Gürsel Göçmen, Mehmet Mısır, İbrahim Işıktekin (ilk dönem tumbadayken bu albümde ritim gitara geçmiştir), Zafer Şanlı ve Hikmet Mısır çalmışlardı.

Ersen'in Dadaşlar'la son kayıtları 1989 yılında gerçekleştirildi. İbrahim Işıktekin (tumba, gitar), Bülent Işıktekin (tumba), Mehmet Mısır (elektro gitar), Levent Işıktekin (bas), Tamer Meta (davul), Hakan Şavklı (klavye: söz konusu kişinin Kronik, Objektif, Electronic Circus gibi gruplarda çalan gitarist Hakan Şavklı ile herhangi bir ilgisi bulunmadığını belirtmek gerekir) şeklindeki son kadrosuyla birlikte "Hemşire", "Alnının Dağ Ateşiyle", "Anam Ağlıyor", "Hiçbir Şeyde Gözüm Yok", "Git Gidebilirsen" adlı şarkıların kayıtları yapıldı. Albümde yer almayan bu şarkılar TRT'de yayınlanarak dinleyici karşısına çıkmıştır.

Ersen Dadaşlar, kuşkusuz 1980'lerin ve 12 Eylül'ün günah keçisi olmuş; "Türkiye'den gitmesi için imza toplanan grup"[28] gibi yakıştırmalara maruz kalmıştı. Oysa onların da tek yaptığı Rock'n'Roll'du ve tıpkı batıdaki

[28] Kemal Kenan Ergen, Hayvanlarus, Parantez Yayınları

meslektaşları gibi para kazanmak istediler. Türkiye'de o dönem için nasıl para kazanılabilirse onu icra edip, emsallerinin yanında sözü bile edilmez paralar kazanarak dönemlerini noktaladılar. Faal oldukları süre boyunca da Türkiye'de grup müziğini sürdüren temel gruplardan biri oldular. Şu anda Dadaşlar yok; daha mı iyi durumdayız?[29]

Ersen Dadaşlar Albümleri:

Hatamızı Bilmeden Çekiyoruz / Arabesk Rock, 1980

Özdemir Erdoğan'ın Laboratuar Stüdyosu'nda kaydedilen albüm, Erdoğan'ın İsmet Sıral ile ortak mirasından yola çıkarak eğilim gösterdiği ve teorisini sahiplendiği bir alanın; bu alanın pratiğinde gerek Fehiman Uğurdemir döneminde ve gerekse bir nebze de olsa pavyon döneminde yer almış olan Ersen'in fikir birliğinin ürünüdür. Albümde düzenleme hanesinde ismi görülen Taner Öngür ise Anadolu pop ve arabesk rock ekollerine yeni ritmik açılımlar kazandırmıştır. Albümün genelinde bir punk ve ska duygusu hâkimdir. "Müdür Beyin Yeşil Kürkü"nde ilk kez olmak üzere reggae denenirken; "Bugün Bana Yarın Sana"da ise punk rock denemesi yapılmıştır. Albümün genelinde ise punk grubu eşliğinde söyleyen bir Anadolu pop şarkıcısı vardır. Albümdeki Dadaşlar kadrosu, gitarda Taner Öngür, davulda Mehmet Gözüpek, basta Cem Kılıç, orgda, Selahattin Yünkuş ve saksafonda Ufuk Kırbeyli'den oluşuyordu.

Bu albüm ile ilgili olarak 2001 yılında şunları yazmışım:

"Gelecekteki popüler müziğin köklerinin arabesk adı verilen serbest çalışmalardan kaynak bulacağı tezinden hareketle 9/8'lik ritim üzerine kurulu 'Hatamızı Bilmeden Çekiyoruz' adlı ateşleyici parça yapıldı. Anadolu popun arabesk sularına

[29] Dadaşlar, 2007 yılı itibari ile yeniden kurulma aşamasına geçmiştir. Ersen'in solistliğini üstleneceği grupta Mehmet Mısır (gitar), Tamer Meta (davul), Barış Göker (klavye), Serdar Çokuslu (bas) şeklinde bir kadro şimdilik kesinleşmiş durumdadır.

yaklaştığı 'Gazan Mübarek Olsun', reggae ritmi üzerine kurulu 'Müdür Beyin Yeşil Kürkü', 'Ömür Biter Yollar Bitmez'in duyarlılığına sahip 'İki Elim Kanda Olsa' ve albümün sürpriz punk rock parçası 'Bugün Bana Yarın Sana', Anadolu popta hor görülen gazelin (aslında uzun hava) itibarının iade edildiği 'Kahve Yemenden Gelir' ile birlikte müstesna bir albümün temelleri atılır.

Plakta Ortodoks nitelikli tek arabesk çalışma 'Hatamızı Bilmeden Çekiyoruz' olmasına rağmen, diğer parçalara sirayet eden Anadolu pop sound'u 70'lerde denenenden alabildiğine farklıdır. Türkü düzenlemelerin yönü 'Ilgaz', 'Tombalacık Halimem'den 'Muah Muah Can Hatice'ye kaymıştır. Türkü söyleyerek kariyerine başlayan birçok isim önce sahne çalışmalarına, sonra da plaklarına birer ikişer arabesk olarak tabir edilen şarkılardan serpiştirmeye başlamışlardı.

Kuşkusuz bu çalışmaları 60'ların sonunda başlayan serbest çalışmalardan ayırmak gerekir. Nitekim 80'lerin başında türkü kavramı ne yurttan sesleri ne de âşık/abdal kavramını ifade ediyordu. Kavram, Mahmut Tuncer, İbrahim Tatlıses gibi piyasa müziğinin yeni akmaya başlayan arteri ile temsil ediliyordu (Bir nevi Ali Nazik tipolojisinin doğumu). Nitekim Orhan Gencebay, o yıllarda türkü söylememesini bir ödünsüzlük vesikası olarak zikrediyordu.

Ersen de tıpkı 1976 yılında 'Zalım Zalım' plağında yaptığı gibi toplumsal nabzın piyasa müziğinin de rengini değiştirdiği bir dönemin ruhunu Anadolu pop sound'una Taner Öngür'ün öncül düzenlemeleri marifetiyle yedirerek ülkenin görüp görebileceği en melez albümlerden birine imzasını attı."

Mucize, 1981

Plakta Ersen, Orhan Akdeniz yönetimindeki bir arabesk saz ekibi ve orkestrasından oluşan bir eşlik kullanmıştır. Bu nedenle albüm bir Dadaşlar plağı değildir. Öte yandan, bu plak ticari mantığa dayandığı kadar biraz da Ersen'in özellikle "arabesk rock" albümü nedeni ile Deniz İzgi'nin Gong dergisinde ifade ettiği "Arap Uşağı" ve "Gemiyi terk eden fareler" şeklindeki söylemlerdir.

Takma Kafanı Arkadaş (Süper 45'lik), 1982

Bu plak 4 şarkıdan oluşmaktadır. "Falcı" ve "Mutlu Ol Yeter" Selami Şahin tarzı (bkz. Zeki Müren, "Eskimeyen Dost" albümü) batı sound'lu bir arabesk sunarken, "Takma Kafanı Arkadaş" ve "Takıl Bana" ise klasik tarza yakın arabesk örnekleridir.

Anadolu Pop, 1983

Grup müziğine dönüş albümüdür. Dadaşlar'ın 80'ler kadrosunun çekirdeğinin yaptığı ilk uzunçalardır. Funky bir sound'a meyil eden, Anadolu pop simalarının aksine fuzz gitarın vurgulandığı, Anadolu popun doğuş günlerine gönderme yapan bir albümdür. Kadir Saydam'ın akışkan basları ile dönemin pop caz eğilimine göz kırparken, davulcu Cengiz Özdoğan'ın perküsyonlar ile ritim döngüsünü bütünlemesi grubun sound'unu dolgunlaştıran öğelerdi.

Albüm kapak notlarında klavyeci olarak Atilla Kaya ve Erkan Mutlu'nun isimleri geçmekte ve grup fotoğrafında Erkan Mutlu yer almaktadır. Bu durumun nedeni ise Mehmet Mısır tarafından şu şekilde açıklanmaktadır: "Atilla Kaya albümde Moog, klavinet, strings gibi tüm klavyeli enstrümanları çalmış; ancak grup fotoğraf çekimine gelemediği için okuldan zaman buldukça Dadaşlar'ın canlı performanslarında çalan Erkan Mutlu fotoğrafa girmiş ve ikinci klavyeci olarak ismi yazılmıştır."

Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim, 1985

Uzun süreli bir kayıt serüvenine sahip olan albüm iyi olduğu kadar dolgu şarkıları ile de dikkat çekmektedir. Bu nedenle büyük bir şevkle başlanılan dinleme süreci özellikle sondaki 3 Azeri şarkısının olduğu bölümde bıkkınlık duygusuna yenik düşmektedir. "Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim", "Salın Beni", "Canım Anam", "Ben Dünyamı Bulmuşum", "Görsem Seni Gelin Diye" adlı eserler ise

gayet yerinde ve iyi çalışmalardır. İsmail Soyberk'in koçluğunu yaptığı bu ekip ile Ersen, pop caz sound'una geçiş yapan Anadolu pop kökenliler kervanına katılmıştır.

Bu albümde bilinen Dadaşlar kadrosunun alabildiğine dışında bir ekiple kayıtlar gerçekleştirilmişti. Dostlar'ın "84" albümünde Edip Akbayram ile yapılan pop caz tınılı Anadolu pop sound'unu deneyen Ersen'in yanında Marşandiz'den Tanju Arıkan klavyede, Cengiz Demirci davulda ve İlhan Özulu (plakta yanlışlıkla Tuğulu yazılmış) elektro gitarda yer alıyordu. Burada çalan ekip ile sahnede çalan Dadaşlar tamamen farklıydı. Nitekim plaktaki müzisyenler Evrim grubunun elemanlarıydı.

İsmail Soyberk'in aranan bir müzisyen olması, aslında bu garip ikiliğin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Soyberk, bir yandan Edip Akbayram Dostlar'ın elemanı iken diğer yandan da bir Dadaşlar elemanı idi; veya aslında hiçbirinin elemanı değildi.

Doğrusu şu ki İsmail Soyberk özellikle Anadolu turnelerinde hiçbirisinin elemanı değildi; ancak 1980'lerde bir süre sonra düz mantığa dönüşse de Anadolu pop'un ömrünü pop caz ile uzatan taze kandı.

Geçti Borun Pazarı Sür Eşeği Niğde'ye, 1986

1986 yılında yayınlanan albüm sanki televizyon stüdyosunda kaydedilmiş bir gig havasındadır. 1986 Ağustos'unda 5 aylık bir kayıt süreci sonunda yayınlanan albümde, Barış Yılı için "Hepimiz Bu Yurdun Evlatlarıyız", Bulgaristan'daki Türklere yönelik isim değiştirme başta olmak üzere yapılan zulme yönelik olarak "Türk Adı Bana Babamdan Mirastır Başka Adı Neyleyim", askerler için "Aman Tertip", gençler için de "Geçti Borun Pazarı" adlı şarkılar yer alıyordu.

Kendisi ile bütünleşen "Aman Tertip" şarkısının da bulunduğu bu albüm, ne gariptir ki dinleyicinin müzik setine televizyonuna girdiğinin yüzde biri kadar dahi girmemiştir. Albümün dolguları ise arka arkaya söylediği "Kir-

piklerin Ok Ok Eyle", "Kendim Ettim Kendim Buldum" ve "Niye Çattın Kaşlarını"dır.

Albümde, Mehmet Mısır, İbrahim Işıktekin, Hikmet Mısır, Levent Işıktekin, Gürsel Göçmen gibi Dadaşlar elemanları çalmışlardır.

Ersen Dadaşlar '88, 1988

Ersen'in Dadaşlar ismini kullanıp da gerçekten Dadaşlar'ın çaldığı son albümüdür. Bir diğer Ersen televizyon hiti olan "Polis Haydar"ı da barındıran albümün düzenlemeleri Mehmet Mısır'a ait olmakla beraber "Çağırayım Candan Seni"de düzenleme yine pop caz eğilimiyle İsmail Soyberk'indir. Albümün diğer iyi işleri: "Bacım" ve "Polis Haydar"dır. "Selam Asker Ne Haber" ise Ersen'in kışla konserlerine yönelik bir başka işidir ki artık Ersen, Ersen'i istismar etmektedir.

Bu albümde, Zafer Şanlı (bas), Mehmet Mısır (gitar), Hikmet Mısır (davul), İbrahim Işıktekin (gitar ve perküsyon), Gürsel Göçmen (klavye) yer almaktadır.

Edip Akbayram & Dostlar

1980 yılının Edip Akbayram ve Dostlar ekibi Saygun Arpalı, Mete Akkuş, Ahmet Yıldızalp ve Mustafa Sarışın'dan oluşuyordu. Yeni albüme konser ve turne bolluğu ve eleman istikrarsızlığı yüzünden başlayamayan grubun 1980 yılı içerisinde lanse ettikleri çalışmaları "Bitlis'te Beş Minare" adlı bir türkü idi. Ağustos-Eylül tarihlerini kapsayan İzmir Fuarında sahneye çıktıktan sonra albüm için stüdyoya girmeyi planlayan grubun bu planı 12 Eylül askeri müdahalesi ile birlikte altüst oldu. Fuardaki işine son verilen grup, 1981 yılında Türküola ile yaptıkları anlaşmaya binaen bir 45'lik plak yayınladı. "Bu Yıl Benim Yeşil Bağım Kurudu" ve "Bugün Bizde Bayram Var" adlı iki Mahzuni türküsünden oluşan bu 45'likte davulda Saygun Arpalı'nın yerini eski Ağrı Dağı Efsanesi ve Dost-

lar elemanı Nadir Uygun'un aldığını görüyoruz. Gündüz Ersoy, Ahmet Yıldızalp ve Mete Akkuş ise diğer Dostlar elemanlarıydı.

Zamanla toparlanan ve kısmen maddi sorunları atlatan Akbayram bu kez alabildiğine genç bir grup oluşturdu. Bu yeni formatta gitar, saz, bas, davul formülü terkedilmiş; Murat Ses'ten bu yana ilk kez gruba sürekli bir klavyeci dahil edilmişti. Grupta, gitarda Adnan Ergil, basta multi enstrümentalsit Metin Özülkü, davulda eski eleman Saygun Arpalı, klavyelilerde de Mehmet Oylumlu yer alıyordu. Bu kadro, Akbayram'ın dönüş albümü sayılan "Nice Yıllara" adlı çalışmaya imzasını attı. Enerjik bir grup kıvamını yakalayan Dostlar, Akbayram'ın 80 sonrası kariyeri ve sanatsal biçimine esas olan sahneye de böylelikle sahip oldu. Albümde yer alan "Kibar Gelin", "Aman Kerem", "Hasretinle Yandı Gönlüm" gibi şarkılar 1979'dan bu yana halk ile iletişim kurabileceği bir eser ile ortaya çıkamamış olan Akbayram'ın yeniden doğuşu gibiydi. Bu albümle birlikte Akbayram, Mahzuni haricinde de kendisine özel beste yapan bir ekibe sahip olmaya başlamıştı. Bu şekilde, kendisi beste yapmayan ama aldığı besteyi Akbayram sound'una dönüştüren bir yorumcunun doğuşuna şahit oluyoruz. Dostlar grubunun 80'li yıllarda baskın sound'u olan pop caz ise bu albüm ile birlikte ilk kez ortaya çıkmıştı.

1982 yılında Metin Özülkü'nün solo projelere girişmesi ve Erol Büyükburç ile ortak çalışmalarda bulunması nedeniyle İsmail Soyberk, grup içerisinde yerini almıştır. Öte yandan, İsmail Soyberk'in grubun sürekli basçısı olduğunu söylemek güçtür. Nitekim Soyberk grubun 1980'lerdeki tüm albümlerinde ("Nice Yıllara" hariç) müzisyen ve aranjör olarak yer almakta; ancak İstanbul harici konserlerde bulunmamaktadır. Bu nedenle gruba Anadolu konserlerinde çoğunlukla geçici müzisyenler eşlik edecekti. Bu süreç 1984 yılında kısa bir süre için Murat Töz'ün gruba katılması ile çözümlenecek olsa da söz konusu istikrarsızlık sona eremeyecekti.

1983 yılı Dostlar kadrosu ise hayli ilginç isimleri bir araya getirmektedir. Saz desteğinden vazgeçen Dostlar'da istisnai olarak yeni bir bağlamacı yer almıştır. Mustafa Budan, 1970'lerde Hop ve Yarın etiketiyle yayınlanan plaklarda yer alan ve Dün, Bugün, Yarın orkestrasının solcu plaklarda sürekli elemanı haline gelen bir isimdi. Basta ise geçici müzisyenlik konusunda konsept dışılığın bu kadarı da olur dedirten bir isim vardı: İlkin Deniz. Caz müzisyeni olan bu değerli ismin bir Anadolu pop grubunda boy göstermesi ne büyük şereftir. Klavyede gruba uzun süre hizmet edecek olan Fırat Baydar'ın ismi de yine ilk kez 1983 yılının başında geçmektedir. Grubun diğer iki elemanı ise önceki albümden yadigâr baterist Saygun Arpalı ve gitarist Adnan Ergil'dir.

Devam etmesi halinde ilginç bir sound'a gebe olacağını düşündüğüm bu kadro devam etmedi; ancak Baydar, Arpalı, Ergil'den oluşan çekirdek ekip yanlarına İsmail Soyberk'i de alarak "1984" adlı albümlerini yayınladılar. Aynı kadro benzer bir pop caz sound'u ile "1985" albümünde de yer aldı.

1986 albümü olan "Yeni Gelen Güne Türkü"de ise plak ve konser ekibinin köklü bir farklılaştırmaya tabi tutulduğunu görüyoruz. Saygun Arpalı ve İsmail Soyberk yerlerini korurken; Fırat Baydar konserlerde icraya devam etmesine rağmen yerine eski Beyaz Kelebekler elemanı Erkan Alpay dahil edildi. Gitarist ise stüdyo müzisyeni olarak bilinen Berç Yenal idi. Levent Altındağ da yine gruba dışarıdan destek veren bir müzisyendi. Aynı dönemde (1986) sahne kadrosu ise gitarda Onur Koğacıoğlu, basta Levent Yurtseven, klavyede Fırat Baydar, davulda Saygun Arpalı'dan müteşekkildi.

Dostlar kadrosu 1987 yılında ise Onur Koğacıoğlu (gitar), Engin Gürkey (davul), Fırat Baydar (klavye), Mertol Şalt (keman, tuşlu çalgılar) ve Mehmet Mustafa Bahpar'dan (bas) oluşuyordu.

1988 yılında "Özgürlük" albümü ile Onur Koğacıoğlu, Mertol Şalt ve İsmail Soyberk'i kayıtlarda yer alan

elemanlar olarak görüyoruz. 1990 yılında yayınlanan "Şahdamar" ise Dostlar ibaresinin Edip Akbayram albümlerinden kalktığı bir çalışma olarak yeni bir dönemi başlatmıştır. Ancak bu yeni dönemin habercisi hiç kuşkusuz "Yeni gelen Güne Türkü" ve " Özgürlük" albümleridir. Anadolu pop/rock sound'unun nispeten ötelendiği bu dönemde Akbayram'ın da özgün müzik olarak tabir edilen akımın etkisi altına girdiği ve bu akımla arasına koyduğu mesafenin ise zaman zaman solosunu işittiğimiz elektro gitar veya yeknesak çalınmış canlı davul ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

"Şahdamar" sonrası dönemde Akbayram'ın Dostlar grubunu albümlerden çektiği, ancak konserlerde oluşturduğu çoğunlukla geçici mahiyetli ekipleri Dostlar ismi altında lanse ettiğini görmekteyiz. Bu anlamda, günümüzde Dostlar isim olarak var olmakla birlikte, grup olarak sona ermiştir.

Erkin Koray

1980–82 arasında Erkin Koray Almanya'da Lotus adlı bir grup kurmuş; zaman zaman Sarmaşıklar grubuyla bir araya gelmiş, özellikle ticari nitelikli çalışmalarında da Grup Toprak adlı bir başka grup ile çalışmıştı. 1981 yılının Kasım ayında Koray'ın Almanya'da Direklerarası geleneği yaşatacak bir gösteri tasarladığını öğreniyoruz. Yine Kasım ayı içerisinde Erkin Koray'ın Türkiye'ye döndüğü Hey dergisinde yer aldı. Bu anlamda, Koray'ın Kasım ayından önce "Benden Sana" uzunçalarının altyapı çalışmalarını Almanya'da Stüdyo Kolnet'te tamamladığını tahmin ediyoruz. Türkiye dönüşünde ise albümün Arı Yapım'daki vokal kayıtları tamamlanacaktır.

Aralık ayı içerisinde albümün vokallerini tamamlayan Koray, Almanya'ya döner. Almanya'ya dönerken Sarmaşıklar grubu ile birlikte Türkiye'de bir konser verme konusunda söz vermeyi de ihmal etmez.

1982 yılı içerisinde albüm, Erkin Koray ve Sarmaşık-

lar'ın kurucu elemanları Taşoğlu ailesinin ortaklığına dayanan KOTAŞ adlı firma etiketiyle çıkar. Haluk Taşoğlu, Sedat Avcı gibi müzisyenlerle oluşan albüm sonrası, Koray Türkiye'de kalmaya karar verir. Ahmet Güvenç, Orhan Ünal, Haçı Ahmet Tekbilek ve Sedat Avcı ile bir grup kurar. Koray, Türkiye için alaturka sound'lu bir müzik, yurtdışı için sert bir müzik öngörmekte ve bu şekilde bir denge oluşturmayı düşünmektedir. Ağustos-Eylül 1982 tarihindeki İzmir Fuarında gazinocularla tatsızlık yaşayan[30] Erkin Koray, bu kez Kanada'ya gider ve orada Aydın Şencan'ın da bulunduğu bir başka grup projesine girişir.

1983 Şubat'ında ise "Başarı önemlidir; ama rakı ve balık da" diyerek Türkiye özlemini dile getirmektedir. 1983 yılı içerisinde Koray, ikinci bir dönüş uzunçaları üzerinde çalışmaya başlar. Türkiye'de bulunmadığı, uğradığı zamanlarda ise konser vermediği bu dönemde bir beyin kanaması da geçirir. Aynı dönemde yerli motiflerden ve duygudan arınmış/arındırılmış bir yeni rock akımı ve genç gruplardan oluşan yeni neslin Koray'ın müziğine küçümseyerek bakmaya başladığına şahit oluyoruz. Örneğin 1983 Mart'ın Devil grubu ile gerçekleştirilen bir röportajda grup üyelerinin "Yıllarca arabesk yapıp, sonra "rockçıyım" diye çıkanlar var." şeklindeki ifadeleri Koray'ın yokluğunda İsmet Sıral, Erkin Koray, Orhan Gencebay misyonunun unutularak yerine suni bir mantığın çıkartıldığına bir işarettir.

Koray, tüm bu olanlardan ne denli etkilenmiştir; bunu bilemeyiz; ancak "İlla ki" albümünden ve akabinde yapacakları konusunda Türkiye'den hayli ümitvar olduğu; bir yandan da gerçek anlamda beslenmesi için bu topraklara mecbur olduğunu söylersek çok da abartmış olmayız.

---

[30] Bu tatsızlık 11 Eylül 1982 tarihli Ses dergisinde şu şekilde aktarılmaktadır: "Erkin Koray, Selda ve Serpil Barlas Fuar'dan kovuldu." Derginin haberine göre Koray, Lunapark Gazinosu'ndan yaşanan ekonomik kriz ve seyirci ilgisinin yükselen bilet fiyatları nedeniyle düşmesi sonucunda işten çıkartılmıştır. Nitekim o dönemde bilet fiyatları 250-300 TL'den 600-700 TL düzeyine yükselmiştir. Pek çok gazino programlarını birleştirmek zorunda kalırken, rekabet had safhaya ulaşmıştır.

Nitekim 1984 yılı gerçek anlamda bir dönüş yılı oldu. "İlla ki" albümü, "Deli Kadın" şarkısının feministlerden tepki alarak ön plana çıkartılması ve Şan Sineması konseri ile Koray'ın sağlam bir dönüş gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz.

Şan Sineması konserinde alt grup Denge idi. Adnan Dilek (solo gitar vokal), Cengiz Tuncer (davul; MFÖ'nün sahnedeki sürekli bateristi), Mahmut Özen (ritim gitar) ve Tuncer Ocak'tan (bas) oluşan Denge konserinin ardından Erkin Koray, basta Ünal Vani, davulda Korkut Koray ve klavyede yeğeni Tayla Koray'dan oluşan grubu ile ilk yarıda "Animal Magnetism" (Scorpions), "Got The Same Old Blues" (Lynyrd Skynyrd), "Born To Be Wild" (Steppenwolf), "Blueberry Hill", "Bossa Nova Baby", "Eyes of a Stranger", "Sneak Sneakin' Cowboys"; ikinci yarıda ise "Şaşkın", "Fesuphanallah", "Arapsaçı", "Aşka İnanmıyorum", "Deli Kadın", "Estarabim" ve "İlla ki" şarkılarını seslendirdi.

Kasım 1984'de ise Erkin Koray aynı ekip ile bu kez Klüp Reşat'ta konser verdi. Ön grup olarak Denge ve Sarmaşıklar'ın yer aldığı konserde Koray ve grubu "Girl Can't Help It", "Snake Snake", "Animal Magnetism", "Gonna Sit Right Down and Cry", "Şaşkın", "İlla ki", "Deli Kadın", "Estarabim", "Fesuphanallah" ve "Sana Bir Şeyler Olmuş" adlı eserleri seslendirdi.

Nisan 1985'de Emre plaktan, "Ceylan" adındaki ikinci uzunçalarını yayınlayan Koray, bu kez başında bir peruk ile arz-ı endam ederek tipik Koray fanlarını mutsuz eden bir sound'la dinleyici karşısına çıktı. Piyanist şantör mantığına yakın duran bu plakta Ünal Vani besteleri ile Tayla Koray vokaliyle yer alırken Korkut Koray elektro, akustik davul ve ritim programlarla yerini aldı. "Yaşayan Sen Ölen Ben" gibi Erkin Koray mantığının taşıyıcısı bir şarkıyı da bünyesinde barındıran albümün asıl hiti ise 90'larda hit muamelesi görmeye başlayacak olan "Çöpçüler" idi.

1986 Ağustos'unda ise Erkin Koray'ın bir kızı olduğunu "Gaddar" albümündeki "Topik" şarkısı ile tüm ilgililer

öğrenmişti. Koray'ın yıllar sonra hard rock hattında yaptığı ilk albüm olarak "Gaddar" o yıllar için bulunmaz bir nimet olarak piyasaya çıktı. Müzik adlı dergiye yaptığı açıklamadan o dönemde satmayan bu albüm yüzünden albüm yapamama tehlikesi yaşadığını öğreniyoruz. Aceleye gelmiş altyapıları ve en önemlisi canlı davul barındırmaması nedeniyle bu albüm için Koray'ın tamamlanmamış albümü demek çok da insafsız bir yaklaşım olmaz kanaatindeyim. Bu dönemde Erkin Koray'a sahnede Kramp grubu eşlik etmektedir.

1987 yılında "Erkin Koray'ı kaybettik." yorumlarına yol açan "Çikolatam Benim" adlı bir arabesk kaset Koray'ın giderek sertleşen ve dahi marjinalleşen rock camiasının dışına atıldığı bir dönemi de başlatır. Bu dönemlerde Koray'ın Sedat Avcı ve Ahmet Güvenç ile grup kurduğu, ancak bazı ticari işlerde klavye-gitar ekipmanları ile tek başına yer aldığına şahit oluyoruz. Albüm kayıtları da artık "tek başına"dır.

1989 yılında bir nevi dönüş albümü sayılan "Hay Yam Yam" ve 1990 yılında yapılan arabesk tınılı "Tamam Artık", Koray'ın grup müziğini albüm kapsamından çıkardığını ve giderek de sahnede grupsuzluğa alıştığını ifade eder. 1991 yılında yayınlanan "Tek Başına Konser" ise artık Koray'ın sadece yaşamını sürdürmek için müzik yaptığı grupsuz ve albüm anlamında suskun bir dönemi başlatır.

1989'dan itibaren Koray, ticaret hayatına atılır, SHP ve çok kısa süreli olarak DYP örgütlerinde çalışır. Kızını okuldan alır. 1995 yılına kadar sürecek ve "baba" sıfatını ona kazandıracak bir yaşayan efsane hayatına başlar.[31]

---

[31] Erkin Koray, 1980'lerin gençleri için "Ceylan", "Çikolatam Benim" veya "Benden Sana" gibi yanlış başlangıç albümleri ile tanışılmaya müsait bir müzisyendi. Müzik sektörümüzün süreklilik içermemesi, Koray'ın bu ülke için önemli misyonlar üstlendiği 45'lik ve albümlerinin ortaya çıkmasına engeldi. Bu yanlış tanışmalar, uzun süre ülke gençliğinin burunlarının önündeki değeri görmelerine engel olacaktı.
Bu konudaki ketlerin çözülmesinde Abdülkadir Elçioğlu'nun (Aptülika) önemli bir payı vardır. Aptülika, rock ve metal gruplarını tanıttığı köşesinde Koray'ı da Iron Maiden, Motörhead karizmasında resmederek zihinlerde Koray'ın aslında ülkemiz için yukarıda zikredilen makbul isimlerin muadili

Barış Manço & Kurtalan Ekspres

Kurtalan Ekspres, 1980'lerin ilk yarısı boyunca hem albüm hem de konserlerde; ikinci yarısında ise sadece konserlerde Barış Manço'ya destek veren bir ekip konumundaydı. 70'lerdeki grup formülü 80'lerde de Barış Manço tarafından uygulanmaya devam etti. Grup esas olarak davul, vurmalı, bas gitar, gitar, üflemeli olarak temel bir kadroya sahipken; dönemsel olarak klavye, ek gitar ve üflemeli desteği ile sürdürülmüştü. Her konserde değişen kadrolar, azalan albüm satışları (en fazla satış yapan grup olmasına rağmen), Manço'nun müzikten gösteri adamlığına doğru eğilim göstermesi ve ticari müziğin bilgisayar destekli kayıtlara yönelmesi grubun aşamalı olarak devreden çekilmesini gündeme getirdi. Öte yandan Kurtalan Ekspres'in 1986 yılına kadar toplum hafızasında en derin izlerini bıraktığı hususunu da teslim etmemiz gerekir.

Elemanlar

Kılıç Danışman ve Ömür Gidel grubun 1984 yılına kadar klavyelerini kâh 2 kişi olarak kâh birer kişilik katılımlarla paylaştılar. 1984 sonrası grubun klavyeli sazları Belçikalı Jean Jacques Fallaisse tarafından çalınıyordu; bu dönemde de zaman zaman Ömür Gidel'in gruba eşlik ettiğine şahit oluyoruz. 1985 Şan Sineması konserinde ise Jean Jacques ülkesine döndüğü için klavyede sadece Ömür Gidel yer alıyordu. 1984 sonrası kadroda klavyeci boşluğunu veya gerektiğinde ikinci klavyeyi grubun perküsyoncusu Celal Güven çalıyordu. 1980-81 döneminde ise Devil'den Nejat Tekdal kısa süreli olarak grupta yer alırken, klavyeli sazları Barış Manço, Serdar Ertürk ve Fehiman Uğurdemir çalıyordu. 1983'de ise Almanya turnesinde Murat Üstün klavyeli sazların başına geçti. 1986

olduğu imgesini yerleştirmiştir. Böylece, bir grup insanın bu ipuçlarını değerlendirerek gerçek Erkin Koray'ı tanımalarına vesile olmuştur.

sonrasında Ufuk Yıldırım gruptaydı. Klavyeci istikrarsızlığı, albümlerde Kurtalan klavyecilerinin yer almamasına neden oluyordu. 1981 yılında Nejat Tekdal, 1985 yılında ise Jean Jacques Falaisse klavyesini albümlerde dinliyoruz. 1983 yılında ise Barış Manço klavyeli sazları (tuşlu sentez çalgıları) tek başına çalmaktadır. 1986 yılında Garo Mafyan Kurtalan'a albüm adamı olarak eklenirken; 1988 ve 1989 yılı albümleri de bu nedenle Ufuk Yıldırım ve Garo Mafyan tarafından syntheclavier olarak kotarılmış albüm şeklini almışlardır. Bu yüzden de Kurtalan Ekspres albümleri olarak da kabul etmemek gerekir. 1989 yılında ise Ultraviole'den gelen Elif Turhal grubun sürekli klavyecisi oldu. Tabii 1990'lardan itibaren bu görevi Eser Taşkıran ve zaman zaman da Ufuk Yıldırım ile ortak ifa etti.

1980'ler Barış Manço'nun ağabeylik mertebesine yükseldiği dönemdi. Bu anlamda genç, deneyen bir müzisyenden ziyade doğru formülü bulmuş bir popüler figürdü. 1980'ler boyunca Kurtalan Ekspres'te Ahmet Güvenç, Caner Bora, Celal Güven ve Serdar Ertürk sabit elemanlardı. Bahadır Akkuzu askerlik nedeniyle 1,5 sene grupta yer almamıştı. Serdar Akatlar ikinci nefesli olarak Kurtalan'a zaman zaman eklemlenmişti. Bahadır Akkuzu'nun askerden dönüşünde ise grubun halen davulcusu olan kardeşi Cihangir Akkuzu (Export kökenli) da gruba katılmıştı.

Kurtalan Ekspres'in sözcülüğünü en kıdemli eleman olan Celal Güven üstlenirken; Akkuzu'nun askerlik dönüşünde bu görevin Akkuzu'ya geçtiğine şahit oluyoruz. Bu ani değişim beraberinde Celal Güven'in gruptan ayrılması ile sonuçlanacak gelişmeleri de beraberinde getirdi. Perküsyonun yanı sıra son dönemlerde konserlerde klavye çalan Güven'in 1985 yılında "24 Ayar" albümünün de süpervizörü olmasına karşılık, hızla pasifize edilmesi bugün de zihnimizi kurcalayan bir husustur.

1988-1989 döneminde Ahmet Güvenç, Bahadır Akkuzu ve Cihangir Akkuzu'nun gruptan ayrılarak Banu'ya Kurtalan Ekspres adı altında eşlik ettiklerini gör-

mekteyiz. Bu dönemde Klips'ten gitarist Gür Akad ve Dizel'den gitarist Mustafa Kos, yine Klips'ten basçı Mümtaz Solmaz ve ikinci davulda Serdar Gökdelen'den oluşan bir ekip ile Caner Bora, Celal Güven ve Serdar Ertürk'ten oluşan klasik Kurtalan Ekspres birleşti.

TDK (Tebeşir Dantel Koalisyonu) ollarak adlandırılan bu ekip 1989 yılı içerisinde gruptan ayrılan ekibin dönüşüne kadar devam etti.

Gür Akad, 1989 yılında ayrılırken Mustafa Kos, bir süre daha devam etti. Tınısal boşluğu doldurmak için ise Ultraviole'den klavyeci Elif Turhal, Gür Akad tarafından Kurtalan Ekspres'e yönlendirildi. Aynı dönemde Celal Güven ve bir süre sonra da Caner Bora, Kurtalan Ekspres'ten ayrıldı. Bu dönemde, Bahadır-Cihangir Akkuzu ve Ahmet Güvenç gruba dönerek Mustafa Kos ile bir süre daha çalıştılar.

Mustafa Kos'un 1990'ların ilk yarısında gruptan ayrılması ile kabaca gitarda Bahadır Akkuzu, basta Ahmet Güvenç, davulda Cihangir Akkuzu, klavyede Eser Taşkıran ve Elif Turhal (Japonya konseri gibi özellikli konserlerde Ufuk Yıldırım), sax ve flütte Serdar Ertürk (her konserde olmamakla birlikte), elektro davul ve perküsyonda Recep Işık (Japonya konserleri ve öncesinde verdiği Gülhane vb. konserler), vokallerde ise "Sahibinden İhtiyaçtan" albümü ile gruba giren Özlem Yüksek ve Yeşim Vatan'dan oluşan bir grup oluşmuştur.

Kurtalan Ekspres Albüm ve Konserleri:

Disko Manço ve Hal Hal / Eğri Eğri Doğru Doğru Eğri Büğrü Ama Yine De Doğru, 1980

Kurtalan Ekspres'in 1979 sonlarına doğru yaptıkları kayıtlar, 1980 yılında "Disko Manço" adlı bir kaset bünyesinde toplandı. 1970-1977 arası Manço kariyerinin özeti niteliğindeki şarkıların potpori şeklindeki disko yorumlarının yer aldığı kasette yeni kaydedilmiş repertuvarın yanı

sıra "Yeni Bir Gün" albümünden alıntı eserler ile daha önce yayınlanmamış enstrümental kayıtlar yer alıyordu. Aynı yıl "Hal Hal / Eğri Eğri Doğru Doğru Eğri Büğrü Ama Yine De Doğru" 45'liği yayınlandı. 1979 yılı kaydı olan "Eğri Büğrü"de muhtemelen çift klavyeli (Kılıç Danışman - Ömür Gidel) bir Kurtalan Ekspres vardı. "Hal Hal"da ise Fehiman Uğurdemir ve ilk kez Kurtalan kayıtlarında gözüken Serdar Ertürk ve Serdar Akatlar yer alıyordu. 1980 yılına damgasını vuran konser "Özlenen Randevu" adlı konser dizisidir. 12 Eylül sonrası ilk konser olan bu etkinlik dizisinde Manço, Arapça "İşte Hendek İşte Deve" ve daha önce "Suzanne" olarak kaydedilmiş olan "Şehrazat"ı lanse etti.

Sözüm Meclisten Dışarı, 1981

1981 Temmuz ayında Barış Manço'nun gerçek anlamda ilk 1980'ler uzunçaları olan "Sözüm Meclisten Dışarı"nın kayıtları tamamlandı. Synthesizerları Barış Manço'nun yanı sıra Elmas Şato ve Devil'in klavyecisi Nejat Tekdal'ın da çaldığı; EMS synthesizerın kullanıldığı bu albüm Manço'nun space rock konusunda söyleyeceklerinin olduğu şenlikli bir yapı gösterir. "Dönence"[32] ve "2025" space rock, "Gülpembe" ve "Şehrazat" progresif rock, "Sözüm Meclisten Dışarı" rap, "Adem Oğlu Kızgın Fırın" funk, "Ali Yazar Veli Bozar" Anadolu pop mantığının bu plaktaki uzantılarıdır. Plağın kaset versiyonunda ise farklı bir "Şehrazat" yorumu, "Hamburger" adlı bir Celal Güven enstrümantali, "Bahçede Hanım Eli" şeklinde bir tür-

[32] Dönence'nin oluşumu şu şekildedir: Celal Güven Glokenspiel ile pratik yaparken, Nejat Tekdal bir riff bulup Güven'in tekrarlamasını istemiş, kendisi Moog partisyonlarını çalmış; Ahmet Güvenç de bestenin oluşumuna katkıda bulunmuştu. Kaydedilen demoda Celal Güven de zaman zaman davullara geçmiş ve gayet sert bir "Dönence" ortaya çıkmıştı. Ertesi gün kaydı Manço'ya dinletince, Barış Manço, "Aman bu böyle sert çalınmasın" diyerek şarkıyı şu an bildiğimiz formuna dönüştürmüştü. Şarkının solo bölümünde Tekdal'ın üniversite sınavları olduğu için Bahadır Akkuzu bir solo çalmış ve Tekdal'ın takdirini kazanan bu solo ile Akkuzu da bu eseri oluşturanların arasına girmişti.

kü ve "Il Arrivera" şarkısının yeni versiyonu yer almaktadır. Bu albümde çalanlar; Nejat Tekdal[33] (klavye, EMS), Barış Manço (klavye, Moog, 12 telli gitar), Bahadır Akkuzu (gitar), Ahmet Güvenç (bas), Caner Bora (davul), Celal Güven (vurmalılar), Serdar Ertürk (sax), Serdar Akatlar (sax), Deniz Tüney (vokal) şeklindeydi. Ayrıca "Şehrazat" kayıtlarında Ali Kızılçay gibi müzisyenler de katkıda bulunmuşlardır.

Estağfurullah Ne Haddimize, 1983

Kayıtları çok önce tamamlanmakla birlikte; Türküola şirketinin popüler müziğe yatırım yapmaktan çekinmesi (Barış Manço ile olsa bile) ve Almanya'dan gelen gurbetçilerin Almanya'ya dönüş zamanlarının muhtemel korsan çoğaltım imkânları göz önünde bulundurularak beklenmesi nedeniyle yayınlanması nispeten geç olmuştur.[34]

Albüm, klavyelerin Manço tarafından çalındığı bir Kurtalan Ekspres ile kaydedildi. Grubun eski klavyecisi Kılıç Danışman ise "Selahattin Eyyubi'nin Yeğeni, Aslan Yürekli Rişar'ın Kızkardeşine Karşı" adlı esere katkı sağladı. Her Türküola albümü gibi Almanya'da geniş bir dağıtım olanağı bulan bu albümün kanımca en ilginç şarkısı "Aman Yavaş Aheste" idi. Bu funky altyapı üzerine rap biçiminde söylenen sözler ihtiva eden bu eser, gurbetçiler

[33] Bu albümün kayıtlarında Nejat Tekdal'ın önemli bir yeri olmuştur. EMS synthesizeri, bir synthe modülü olarak kullanan Tekdal, albümde kendi mülkiyetinde bulunan Moog Sonic Six synthesizerını da çalmıştır. "Dönence", "2025" ve "Gülpembe"de Tekdal'ın çaldığını bilmekteyiz. Diğer klavyelileri ismi yazmamakla birlikte kapakta da fotografı de bulunan Kılıç Danışman çalmıştır. Tekdal, "2025"te yer alan mekanik çekirge istilası seslerinin yaratıcısı ve Manço'nun sonradan klavyelileri kendisi çalmış gibi lanse ettiği klibin aksine, "Gülpembe"nin Moog solosunun gerçek sahibidir.

[34] Almanya'da yaşayan vatandaş ve/veya soydaşlarımız, izin dönemlerinde geldikleri ülkemizde yayınlanan albümleri satın alarak kaset yoluyla çoğaltmaya ve yurtdışında yaşayan diğer Türklere satmaya/yaymaya yönelik eğilimleri nedeniyle Barış Manço, albüm çıkışını geciktirdiğini dönemin Hey dergisine açıklamıştı. Öte yandan, bu gecikmenin aslında, Manço'nun plak şirketi Türküola'nın albümün satış başarısı konusundaki karamsarlığından kaynaklandığı da söylenilmektedir.

arasında başlayan Türk rap'inin başucu şarkısı idi. Çığır açıcı bu eserin yanı sıra, albümde Manço'nun ozan ve söyleyecek sözü olan adam kimliğine vurgu yapan eserler de bulunmaktaydı. "Kazma", "Bal Sultan", "Eski Bir Fincan", "Halil İbrahim Sofrası" bu kontenjanın eserleridir. Manço'nun Egemen Bostancı ile birlikte sahnelemek istediği "1002. Gece Müzikali"nden geriye kalan tek eser olan "Selahattin Eyyubi'nin Yeğeni, Aslan Yürekli Rişar'ın Kızkardeşine Karşı" da bu albümde yer almaktaydı. Albümün konsept dışı bir başka şarkısı da "Kol Düğmeleri" idi. Bu albümün kaset versiyonu da her zaman olduğu gibi bonus track barındırıyordu. Bunlar; "Alla Beni Pulla Beni" şarkısının altyapısı ile 1980 yılında kaydedilen "Çıt Çıt Çedene" ve George Hayes Orkestrası'nın "Lonely Man" playback'i üzerine söylenen "Bebek" idi.

24 Ayar Manço, 1985

Türküola'dan ayrılan Barış Manço, Grafson şirketini de bünyesine katmış olan Hüseyin Emre'nin şirketi ile anlaştı. 1980'li yılların baskın türleri olan new wave ve new romantics etkisinde bir sound oluşturarak dinleyicisinin karşısına yenilenmiş olarak çıkmak isteyen Manço, bu amaçla grup sound'undan nispeten uzaklaşmış bir albüme girişti.

Bu yeni albümde Celal Güven esas adam durumundaydı. Kurtalan Ekspres içinden bir bağımsız ekibin albümü kotardığı, diğer elemanların ise renk unsuru olarak katıldıkları bir prodüksiyonun ilk kez denendiği bir albüm olarak bilgisayarlı Manço albümlerinin öncülü niteliğindedir "24 Ayar". Albümün çalgılandırılmasında kilit eleman ise Belçikalı müzisyen Jean Jacques Fallaisse idi. Askerlik hizmetini yapan Bahadır Akkuzu'nun yokluğundan dolayı gitarsız olarak kaydedilen albüme Ahmet Güvenç; Caner Bora ve Serdar Ertürk de katkıda bulunuyordu. "Gibi Gibi" ve "Zalim Sultan" gibi şarkılarla new wave ile Anadolu pop sentezini yakalayan Manço, 60'lı yıllarda

olduğu gibi Anadolu pop tavrı haricinde eserler de seslendirmeye başlamıştı. "You and I", "La Casa Della Mamma Tulipano" ("Dön Desem Döner misin" adlı Eurovision eserinin Maria Rita Epik tarafından İtalyanca söz yazılmış hali), "Bugün Bayram", ve "Mahkûm" bu kulvardaki eserlere örnektir. Arap formlarının Anadolu pop içinde kullanımına 1970'lerden bu yana şahit olduğumuz Manço, bu kez parodi niteliğindeki "Lahburger" ile hem bu özelliğini hem de "İşte Hendek İşte Deve" ve "Fil İle Kurbağa"dan beri süregelen hikâyecilik geleneğini sergiliyordu.

"Lahburger", o dönem için henüz gerçekleşmemiş, ancak ileride gerçekleşmesi muhtemel bir sentezin kâhini olma vasfını üzerinde toplamaktadır. "Lahburger", ikisi de popüler kültürün parçası olmasına rağmen biri övülüp diğeri aşağılanan batı ve doğu kültürünün en azından üretim ve tüketim ilişkileri yönünden önünde sonunda bir sentez oluşturacağına vurgu yapan bir eserdi. O dönemde İzmir'de Asburger, İstanbul'da Kristal Büfe haricinde bulunmayan hamburgere ilişkin bir erken dönem çıkarsamasında bulunduğu gibi, lahmacunun da fast food kapsamında değerlendirilip, hamburger ile benzer bir hizmet sunum ağında kendini üreteceğini tasarlıyordu Manço.

Albümün kaset versiyonunda ise "Dut Ağacı" isimli bir rap ve "Baris Mancho" albümünden alınma "Old Paulin" adlı eserler yer alıyordu. Kasetin Almanya versiyonunda ise "La Casa Della Mamma Tulipano" şarkısının Türkçe versiyonu olan "Dön Desem Döner misin" yer alıyordu. Manço, bu şarkıyı dönemin dergilerinden birinin yaptığı bir organizasyonda telefondan kendisini arayanlara dinletmiştir.

Bu albüm için Eylül 1985 tarihinde Onyedi dergisinde yayınlanan gayet ilginç ve komik tanıtım yazısını da burada zikrederek bu faslı kapatalım: "Entel takılanların birçoğu uzunçalardaki parçaları önce beğenmeyecekler, halkın diline düştüğünde ise 'tam halkımıza uyan şeyler' diyecekler ve Barış'ı hoş görecekler."

Değmesin Yağlı Boya, 1986

Bu albümde süpervizör olarak Bahadır Akkuzu yer alıyor, böylelikle de Celal Güven'in tecridi başlıyordu. Konser kadrosunda halen yer alan Caner Bora ve Cihangir Akkuzu'nun albüm kayıtlarına dahil olmadığı çalışmada, Celal Güven hem vurmalı çalgı hem de elektro davul çalıyordu. Ahmet Güvenç, Serdar Ertürk, Serdar Akatlar Kurtalan Ekspres'i temsilen yer alırken; klavyede Garo Mafyan gruba katkıda bulunuyor ve 2 şarkıda aranjör olarak yer alıyordu.

Albüm, Kurtalan Ekspres ile Garo Mafyan'lı synthe-klavierli dönem arasında bir geçişi simgeliyordu.

Epik bir eser olan "Osman", Osmanlı-Ahi Anadolu pop mantığının ürünü "Olmaya Devlet Cihanda", "24 Ayar"daki Celal Güven bestelerine nazire yaparcasına konulan Bahadır Akkuzu imzalı "Al Beni" ve sakız Manço şarkılarının habercisi "Düriye" ve Sinan Çetin'in "14 Numara" adlı filminde kullanılan "Nerede" sözlü olarak albümde yer alıyordu.

Sahibinden İhtiyaçtan Full Aksesuar Manço, 1988

Kurtalan Ekspres'i temsilen Ufuk Yıldırım ve Bahadır Akkuzu'nun yer aldığı albüm, Garo Mafyan'a emanet edilmiş albümlerden ilkidir. Yine o dönemden sonra sahnede görünecek cici kızları Özlem Yüksek ve Yeşim Vatan da ilk kez bu albümde yer almışlardı.

Darısı Başınıza, 1989

Barış Manço'nun son 80'ler albümüdür. Kurtalan Ekspres'ten Celal Güven beste ve Korg M-1 icraları bu albüme katılmıştır. Ancak, Celal Güven'in bu dönemde Kurtalan Ekspres ile ilişkisini kestiğini belirtmek gerekir. Destek kadro Bahadır Akkuzu ve Ufuk Yıldırım'dan oluşan bir ekiptir. Düzenlemeler ise yine Garo Mafyan'a emanettir.

Barış Manço & Kurtalan Ekspres'in 1980'lerdeki seyrüseferi:

• 19 Aralık 1981'de Barış Manço Kurtalan Ekspres, Frankfurt'ta Neue Welt Müzikholünde 2500 kişiye yönelik bir konser verdi. Jochem Von Ustlar'ın davetlisi olarak konser veren Kurtalan Ekspres'in kadrosu Ömür Gidel, Bahadır Akkuzu, Ahmet Güvenç, Celal Güven, Caner Bora şeklinde idi.

• Manço ve Kurtalan Ekspres, Aralık 1981'de Teleskop programında yer aldı. 23-24 Ocak 1982 tarihlerinde ise "Sözüm Meclisten Dışarı (Ağır Türk Müziği Konseri)" adında iki konser verdiler. Şan Tiyatrosu'nda gerçekleşen konserde Kurtalan Ekspres'in kadrosu basta Ahmet Güvenç, davulda Caner Bora, gitarda Bahadır Akkuzu, klavyede Ömür Gidel, vurmalılarda Celal Güven, nefeslilerde ise Serdar Ertürk ve Serdar Akatlar'dan oluşuyordu. Konserde, "Arkadaşım Eşek", "Gülpembe", "Dönence", "Ali Yazar Veli Bozar", "Şehrazat", "Âdem Oğlu Kızgın Fırın", "2025", "Hal Hal", "Eğri Büğrü", "Yeni Bir Gün", "Aynalı Kemer", "Kol Bastı", "Dağlar Dağlar", "Kol Düğmeleri", "Geçti Dost Kervanı" (barok düzenleme ile) şarkılarını seslendirdi. Konser sonrasında İzzet Altınmeşe, Sevda Karaca, Halit Kıvanç ve Emel Sayın ile birlikte Almanya turnesini kabul etti.

• Mart 1982'de Manço'nun Çekoslovakya Lyra Festivaline katılımı kesinleşti. Aynı dönemde Ahmet Ertegün'ün imkânları ile ABD'de plak yapılması gündeme geldi.

• 24 - 25 Nisan 1982'de düzenlenen Sultanhisar Festivali kapsamında sahne aldılar. "Eğri Büğrü", "Ali Yazar Veli Bozar", "Kol Bastı", "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" ve "Hal Hal"ı seslendirdiler. Aynı festivale Nur Yoldaş, Meral & Zuhal ve Kayahan da katılmıştı.

• 1 Mayıs 1982'de 40 günlük bir turneye çıkan Manço ve Kurtalan Ekspres, Almanya'da Bios Bahnhof programına da katılarak Kılıç Danışman, Oktay Aldoğan, Serdar Ertürk, Caner Bora, Bahadır Akkuzu, Ahmet Güvenç ve

Celal Güven'den oluşan kadrosu ile "Hal Hal"ı canlı seslendirdi.

• Barış Manço ve Kurtalan Ekspres 19 Ocak 1983 tarihinden itibaren Mart ayını da kapsayacak bir şekilde Almanya turnesine çıktı. Turne, Recklinghausen kentinde başladı. Bazı konserlerinde Doğan Güneş adında bir topluluk da ön grup olarak sahne aldı. Bu konserlerde korno öğrencisi olan Murat Üstün ve Jean Jacques Fallaisse klavyede gruba katılırken, Cem Karaca'nın grubundan gitarist Fehiman Uğurdemir'in yanı sıra ikinci davul olarak da İsmail Tarlan katıldı. Böylelikle, Cem Karaca ve Barış Manço arasındaki eleman transferleri Karaca'nın sürgün döneminde bile devam etmiş oldu.

• Nisan 1983'de Türkiye'ye dönen Manço ve Kurtalan Ekspres, Şan Sinemasında bir konser verdi. Bu konserde henüz yayınlanmamış olan "Estağfurullah Ne Haddimize" uzunçalarından da şarkılar seslendirildi. Konser repertuvarı "Ali Yazar Veli Bozar", "Aynalı Kemer", "Şehrazat", "Arkadaşım Eşek", "Kazma" (1983 Eurovision'a bu şarkı ile başvurmuş, final dışı kalmış), "Kol Bastı", "Bal Sultan", "Dönence", "Gülpembe", "Kol Düğmeleri", "Yeni Bir Gün" ve "Hal Hal" şeklindedir. Benzer bir konser Haziran ayında da tekrarlandı. Nisan ayı içerisinde Barış Manço'nun kalp krizi geçirmesi üzerine o dönemde yapılması düşünülen Anadolu turnesi iptal edildi.

• Nisan 1984'de Manço, kalp krizinden dolayı o zamana kadar çıkamadığı Anadolu turnelerine yeniden başladı.

• Eylül 1984'de Hava Harp Okulunda bir konser verdiler. Konserde o dönem askerde olan Bahadır Akkuzu bulunmazken; Jean Jacques Fallaise, Celal Güven, Caner Bora, Serdar Ertürk, Ahmet Güvenç Kurtalan Ekspres'in çekirdeğini oluşturuyordu. Konserde "Ali Yazar Veli Bozar", "Aynalı Kemer", "Geçti Dost Kervanı", "Uzun İnce Bir Yoldayım", "Aman Yavaş Aheste", "Kol Düğmeleri", "Zalim Sultan" (1984 Eurovision'da eleme dışı kalmış eseri; sonradan "24 Ayar" albümünde değerlendirildi), "Dönen-

ce", "Hal Hal" ve biste "Dağlar Dağlar" seslendirildi.

• 1984 içerisinde Barış Manço'nun 4 şarkısı Anthony Apentzo adlı bir Yunanlı şarkıcı tarafından izinsiz olarak plağa alınmıştır. Bu şarkılar, "Gamzedeyim Deva Bulmam", "Nick The Chopper", "Nazar Eyle" ve "Ben Bilirim"dir.

• 1984 sonlarından itibaren Barış Manço "24 Ayar" konser dizisine başladı. Albümün kayıtları bitmiş olmasına rağmen Türküola'dan ayrılmak istemesi nedeniyle albüm uzun süre yayınlanmadı. Manço'nun Fono Müzik ile anlaştığı yönünde haberler çıksa da kısa bir süre sonra anlaşılan şirketin Emre Plak olduğu ortaya çıktı. Manço, Grafson'u satın alan Hüseyin Emre'nin kurduğu bu şirket ile ölümüne kadar çalışacaktı.

• Nisan ayında Barış Manço kırkıncı "24 Ayar" konserini verdi. Uzunçaların konserlerinde tipik Fallaisse'li kadro yer alıyordu. "Ali Yazar Veli Bozar", "Aynalı Kemer", "Şehrazat", "Arkadaşım Eşek", "Gülpembe", "Halil İbrahim Sofrası", "Geçti Dost Kervanı", "Kol Düğmeleri", "Yeni Bir Gün", "Hal Hal", "Aman Yavaş", "You and I" ve Eurovision'dan geri çektiği şarkıları seslendirdi. Bu şarkılardan biri uzunçalarda İtalyanca versiyonunu söylediği "Dön Deşem Döner misin" idi.

• İzmir Fuarı dönemi olan Ağustos-Eylül 1985'de Jean Jacques Fallaisse ve Ömür Gidel'in klavye setini oluşturduğu Kurtalan Ekspres sahne aldı. Fuar sonrasında Fallaisse'in Belçika'ya dönüşü ile birlikte Kurtalan Ekspres'te yeni bir dönem başladı.

• 1985 sonunda Şan Sinemasında verdikleri konserde ise Jean Jacques Fallaisse yoktur; ancak askerden dönen gitarist Bahadır Akkuzu ve perküsyonist kardeşi Cihangir Akkuzu vardır.

• Ağustos 1986'da Barış Manço ve Kurtalan Ekspres, Yenimahalle Belediyesi Sosyal Eğitim Kültür Vakfı'nın düzenlediği Afrika'daki açlara yönelik bir konser verdi.

• Aralık 1986'da ise Barış Manço, Hasan Uğur Epirden'in düzenlediği ve "Değmesin Yağlı Boya" albümünün

tanıtımına yönelik 5 konser verdi. Emek, Ünverdi, Atlantik sinemalarında düzenlenen konserlerde "Gibi Gibi", "Zalim Sultan", "Nerede", "İşte Hendek İşte Deve", "Şehrazat", "Dört Kapı", "Lahburger", "Kol Bastı", "Mahkûm", "Unutamadım", "Olmaya Devlet Cihanda", "Gülpembe", "Kol Düğmeleri", "Arkadaşım Eşek", "Düriye" ve "SOS Aman Hocam" gibi şarkılar seslendirildi. Atlantik Sinemasında gerçekleşen konserde Manço Darwin'in evrim teorisini eleştirerek "Dört Kapı" şarkısı için "dünya görüşümüzü anlatıyor" dedi ve seküler bir anlayışı savunan Hey dergisinin tepkisini çekti. Manço, "S.O.S. Aman Hocam"da ise şarkının TRT tarafından "gençleri baştan çıkarır" gerekçesi ile yayınlanmadığını ifade etti ve ekledi: "...ama olsun, biz burada azarız."

• Bu konser dizisinin sürprizi ise genç müzisyen Ufuk Yıldırım'ın ilk kez Kurtalan Ekspres'te yer alması idi.

• Mayıs 1987'de Barış Manço ve Kurtalan Ekspres, Bursa Atatürk Spor Salonunda konser verdi. Bu konserin kadrosu Bahadır Akkuzu, Ahmet Güvenç, Caner Bora, Celal Güven, Cihangir Akkuzu, Ufuk Yıldırım, Serdar Ertürk ve Serdar Akatlar şeklindeydi. Konserde "Gibi Gibi", "Zalim Sultan", "İşte Hendek İşte Deve", "Şehrazat", "Düriye", "Lahburger", "S.O.S. Aman Hocam", "Halil İbrahim Sofrası", "Unutamadım", "Kol Düğmeleri", Gülpembe, "Olmaya Devlet Cihanda", "Osman" ve "Süper Babaanne" eserleri seslendirildi.

• Temmuz 1987'de gerçekleşen Bursa konserinde Celal Güven yer almazken; Caner Bora ve Serdar Ertürk'ün de ayrılacağı yönünde söylentiler başladı.

• 1987'nin Ekim ayında Barış Manço, Adana'da Kapalı Spor Salonunda konser verdi. Kasım ayında ise "Sahibinden İhtiyaçtan" adlı son plağının kayıtlarına başladı. Öte yandan bu kez yanında Kurtalan Ekspres'ten sadece Bahadır Akkuzu ve Ufuk Yıldırım vardı.

• 1988 yılının 5 Mart'ında New York'da bir konser verdiler. 1988 içerisinde ise "Sahibinden İhtiyaçtan" turnesine başladılar.

Mazhar Fuat Özkan

Mazhar Fuat Özkan, 1980'li yılların özellikle ikinci yarısında Türk toplumunun batıya dönük yüzünü simgeledi. Erkeklerin bıyıklı, kadınların boya sarışını olduğu bu dönemde MFÖ, babayiğit Anadolu popçuların yanında ilk bahiste görüntü anlamında batıda kalmıştır. Barış Manço'nun "Ağır Türk Müziği", Ersen'in arabesk rock, arabesk ve yine Anadolu pop dediği bu dönemde MFÖ yeni dalganın (new wave) temsilcisi olarak kendini ifade ediyordu.

Mevcut Anadolu pop formülü dışına çıkmaları nedeniyle, MFÖ'nün hem ilk albümü finanse etmesi, hem de albümü yayınlaması için Yeşil Giresunlu'yu ikna etmesi zorlu bir süreci kapsamıştır.

Uzunçaları yaptıklarında Kaygısızlar döneminden o za-mana yaklaşık 20 senelik bir geçmişi olan grup, müzisyenlik birikimleri ile minimum hata ile bulundukları konumu korumayı bildi. Bunu yaparken de tınısal kararlılığı koruyarak popüler ortamda uzun süreli olmanın şifresini çözdüler.

Grubun 80'lerde ilk konserleri Özkan Uğur'un askerliğinin bitmesini takiben 18 Kasım 1981'de Şan Tiyatrosu'nda ve 22 Kasım 1981'de Kızıltoprak Kent Sinemasında verdikleri konserdir.

Bu konserlerde üçlüye davulda Murat Akaltur, gitar ve klavyede Kerim Çaplı eşlik etmektedir. Kerim Çaplı, 1980 yılında grubun davulcusu iken, Galip Boransu klavye, Tahsin Ünüvar ise saksafonda gruba destek olmuştu. Aynı konser midir bilinmez; ancak Şan Sineması konserlerinden birinde Kerim Çaplı'nın çalması gereken konsere gidip, seyirci koltuğuna oturduğu da rivayet edilmektedir.

MFÖ, her ne kadar albümsüz durumda olsa da (1974 yılında yayınlanan "Türküz Türkü Çağırırız"ı saymazsak) Hey dergisi tarafından 1981 yılının grubu seçilecek kadar göz önündedir. Bu durum, plak piyasasından televizyonda görülmeye doğru kayan müzikal ortamın bir yansımasıdır.

Korsan kaset, arabesk furyası, 24 Ocak kararlarının uygulamaya geçirilmesi ile ardı arkasına oluşan fiyat artışları (doların değeri devalüasyon sonucu 24 Ocak'ta 70 TL'ye, 2 Nisan'da 75 TL'ye eşitlendi, Haziran'da 8. kez devalüasyon yapıldı. 12 Eylül sonrası ilk açıklanan enflasyon oranı %78'dir) televizyonun batı menşeli müzik yapanlarca vazgeçilmez bir konum kazanmasına neden oldu. Batı müziğine açık kulakların TV'deki kalesi ise hiç kuşkusuz İzzet Öz'ün nitelikli bir müzik programı nasıl olmalıdır dersi veren Teleskop programı idi. Plağı bile olmayan MFÖ'nün muhtemel çıkışının erken bir göstergesi olan bu anket sonucunu en fazla etkileyen ise hiç kuşkusuz çölde bir vaha olan Teleskop'tu.

1983 başında Seyyal Taner ile bazı konserlere ve TV programlarına çıkan grup, Taner'e o dönem için "Ele Güne Karşı" adlı şarkılarını da vermiş; fakat bir nedenden TRT'de şarkıyı seslendiremeyince şarkı MFÖ tarafından yeniden sahiplenilmişti.

Mart 1983'de "Ajda Pekkan Süperstar 1983" müzikalinde Jeyan Erpi ile birlikte vokal grubu oluşturdular. Nisan ayında ise "Ele Güne Karşı" uzunçalarının hazırlıklarına başladılar. Yaz başında kayıtların tamamlanması ve 20 beste içerisinden eleme yapılması öngörülüyordu. Ayrıca albümde "aerobesk" tarzı eserlerinin olacağını da ifade etmekten geri durmuyorlardı.

Aynı dönemde Fuat ve Özkan "Şahları da Vururlar" oyununda canlı müzik yapmaya devam ettiler. Hatta zaman zaman oyunculuk denemesinde dahi bulundular.

Mart 1984'de çoğu parçasını 1 yıl önce İstanbul Gelişim ile kaydettikleri "Ele Güne Karşı" adlı uzunçalarları, Yeşil Giresunlu'nun muhtemel ticari başarıya ikna edilmesi ile birlikte yayınlanma fırsatını yakaladı. Yayınlanmasının ardından kısa bir sürede hatırı sayılır bir satışı yakalayan bu albüm MFÖ'ye ülke çapında tanınmışlığı da beraberinde getirdi. Albümde yer alan "Ele Güne Karşı", "Yalnızlık Ömür Boyu" adlı eserler "Şahları da Vururlar" müzikalinde farklı sözlerle seslendirilmiş 1980 tarihli eserler-

di. "Sevdim Bir Kere" ile "Sen ve Ben" 1976 tarihli, "Olmuyor Olamıyor" ise 1977 tarihli eserlerdi. Bodrum Bodrum ise 1975 yılında Mazhar-Fuat'ın Taner Öngür ile birlikte kaydettikleri bir beste idi. Albümde de yine bu orijinal kayıt kullanılmıştı. "Deli Deli Kulakları Küpeli" ise grubun eskimeyen davulcusu Ayhan Sicimoğlu'na ithaf edilmişti. Sicimoğlu, aynı zamanda albümün kapak fotoğraflarını da çeken kişiydi.

Albümün ticari başarısını takiben grubun 1974'de Mazhar ve Fuat olarak yaptığı "Türküz Türkü Çağırırız" adlı uzunçalar da Mazhar Fuat Özkan adıyla korsan kaset şeklinde yayınlandı.

MFÖ'nün enerjik performansı ve 80'lerin pop mantığını batılı örneklerine yakın bir biçimde Türkiye'ye uyarlaması onları bir anda 80'lerin vazgeçilmezi kılmıştı. MFÖ'nün çıkışından önce Anadolu pop şarkıcıları ile TRT'nin yaftası ile "Türk Hafif Müziği" denilen tür başat durumundaydı. 1983 yılında siyasi parti kurma serbestiyetinin yeniden getirilmesi, 24 Ocak kararlarının mimarı Turgut Özal'ın partisi ANAP'ın 6 Kasım 1983 seçimlerini kazanması, 1984 Ocak'ında Türk Parasını Koruma Kanununda döviz taşımanın suç sayılmayacağı yönünde bir değişikliğin gerçekleşmesi ile ülke, 70'lerin ve 12 Eylül'ün atmosferinden yavaş yavaş sıyrılmaya başlamıştı. Batılı anlamda popüler müziğin icrası için olmazsa olmazlardan biri de müzisyenin dönemin teknolojisini ve dolayısıyla sound'unu yansıtan enstrümanı ülkesine sorunsuz bir biçimde sokabilmesi idi. Çikita muzun ithali ile haklı bir eleştiriye tabi tutulan bu sistemin popüler müziğin beslendiği tek sistem olması hasebiyle göreli liberalizasyon ortamının MFÖ'nün çıkışının da hazırlayıcısı olduğu kuşku götürmez.

MFÖ'yü 1984 Ağustos'ta Budak Sineması konserinde izleyen İlhan İrem, grup hakkında isabetli bir tespitte bulunuyordu: "Planlanmamış, doğal bir sentezleri var. Ama batılılar gibi çalıyor ve söylüyor, sahnede batılılar gibi duruyorlar. Ve Türk gençliği onlarda batıyı buluyor."

Bu konserde Mazhar Alanson'un "şapkasız çıkmam abi" sözüyle kristalleşen imajının ilk nüvelerini görmek de mümkündür. Nitekim Alanson, bu konserde "Takkemi çok seviyorum, takke modası başlatacağım." demiştir. Grubun konserlerinde Erkan Oğur'un perdesiz gitar desteğini almaya devam etmesi ve eşlik edenler arasında Garo Mafyan ve Asım Ekren'in bulunması albüm sound'una konserde de sadakat gösterdiklerinin bir işareti idi.

Ünlerinin tadını çıkardıkları bu dönem konserlerinde MFÖ; "Güllerin İçinden", "Yalnızlık Ömür Boyu", "Neye Niyet Neye Kısmet", "Ondan Şikâyet", "Selamlar Selamlar" (1987 No Problem'de yer alacak.), "Hop Otur Hop Kalk" (single 1976), "Olmuyor Olamıyor" (Erkan Oğur solosunu barındırır.), "Sen ve Ben", "Telif Hakkı" (1992 "Dönmem Yolumdan" albümünde yer alacaktır), "Bu Sabah Yağmur Var" (Garo Mafyan solosunu barındırır), "Bodrum", "Hep Aynı" (1986 "Vak The Rock"da yer alacak) ve "Ele Güne Karşı" gibi şarkılarını seslendiriyorlardı.

1985 yılında ise MFÖ, grubun yaygınlığını ve sürekliliğini arttıracak formülün en azından 1980'ler için Eurovision olduğunu keşfederek, milli davaya dönüşen bu furyayı lehine çevirmeyi bildi. İsviçre'nin Gotheburg kentinde yapılan yarışmaya "Âşık Oldum" adlı eserleri ile katılan MFÖ, Türkiye finali sonrası şarkının ismini nakaratı ön plana çıkararak "Diday Diday" şeklinde değiştirdi. Uluslararası kariyer yapma olanaklarını değerlendirmek için Eurovision'u bir fırsat olarak gören grup, kullandıkları Türkçe'nin İspanyolca gibi tınlamasını düşünerek batıda kabullenilebilme hayalleri kuruyordu.

Bu dönem, aynı zamanda grubun tınısal anlamda batıya biraz daha yaklaştığı ve ülke dinleyicisi açısından a-ha, Duran Duran gibi gruplara yakın bir karizmaya sahip olmaya başladığı bir dönem oldu. Sürecin mimarı o dönemde gruba dahil edilen (abartmış olmam herhalde) Peter Schön idi. Grup 1985 yılında Schön ile birlikte bir yüzü İngilizce ve İspanyolca, diğer yüzü Türkçe şarkılar-

dan oluşan "Peki Peki Anladık" albümünü yaptı. Grubun yurt dışı piyasasını Eurovision üzerinden yapılandırmaya çalıştığı bu dönemde; Erol Büyükburç'un fonetik teorisinin tutmadığına bir kez daha şahit oluyoruz. "Peki Peki Anladık", diğer albümde yer alan "Deli Deli Kulakları Küpeli" gibi eserler MFÖ'nün başta hiç hesaba katmadığı bir kitleyi farketmelerine vesile oldu: Çocuk müşteri

Çocuk müşterilerin yönlendirmesi ile 1986 yılında kendisi yetişkinlere yönelik olmakla birlikte kapağı ve açılış şarkısı "çocuk müşteri"ye yönelik olan "Vak The Rock" albümü yayınlandı. Sözlerin alabildiğine sofistike olduğu bu albüm, ben dahil, dönemin tüm çocuklarını aldatılmışlık hissine gark ederken, aynı çocuklardan bir bölümünün söz konusu albümle büyüdüklerinde bambaşka bir iletişim kurmalarını da sağladı.

"Vak The Rock" şarkısı ise ülkemizin ilk animasyonlu video klibe sahip eseri olmuştur. Nitekim ördekli bu çizgi filmi MFÖ, Ali Murat Erkorkmaz'a ihale etti. Erkorkmaz da hafızlarımızda güzel bir iz bırakan bu çizgi filmi başarıyla kotardı

1973 tarihli "Adımız Miskindir Bizim"in yeni bir şarkı olarak ilk albümü bilmeyenlerin beğenisine sunulduğu bu uzunçalar, 1985 yapım "Buselik Makamı" ile girilen tasavvuf temalı bestelerin gelenekleşeceğinin bir işareti idi. Bu gelenek 1987 tarihli "No Problem" albümünde "Yalnızlar Garı", 1988 "Sufi" 12 inch single'ı, 1990 tarihli "Geldiler" de "Ateşi Aşka", 1992'de "Bir Ben Vardır Bende" ve "Dönmem Yolumdan", 1995 yılında "Allah Allah" ile devam etti. Şair İsmet Özel'in şiirlerinden kolaj "Ağlamadan" (1995) ve "Milli Park" (2006) da sayılırsa bir biçimde rahmani ilhama dayalı eser sayısının az olmadığını görebiliriz.

Eurovision, grubun 1980'ler boyunca tanıtım aracı olarak başat bir konuma sahipti. 1982 yılında "Doldum", 1985 "Aşık Oldum", 1987 "No Problem", 1988 "Sufi" ve 1989 "Adı Naim" ile MFÖ, sadece gündemde kalmayı başarmadı; aynı zamanda Mazhar Fuat Özkan'-

dan "em ef ö" diye okunan MFÖ'ye dönüşüverdi.

MFÖ'nün 1984 ve 1987 yıllarında Garo Mafyan'a, 1985 ve 1986'da ise Peter Schön'e düzenlemeleri devrettiğini görüyoruz. 1984'de akustik, 1985 ve 1986'da elektro davul, 1987'de ise davul makinesi grubun ritmik unsurlarını oluşturdu. 1989 yılından itibaren genç müzisyen Fahir Atakoğlu grubun sadece aranjörü değil; aynı zamanda 4. elemanı gibi gruba dahil oldu. Ortak üretilen ilk eserler "Adı Naim" ve Mazhar Alanson, Özkan Uğur ve eski baterist Ayhan Sicimoğlu'nun rol aldığı Atıf Yılmaz filmi "Arkadaşım Şeytan"ın içinde bulunan "Hep Böyle Sev" (enstrümantal; 1992 yılında "Dönmem Yolumdan" albümünde yayınlanacak), "İMÇ Şarkısı" ("Belediye Nerede" sözleriyle 1992 "Agannaga" albümünde yayınlanacak), "Heyecanlı" (İpucu 5'lisi cover'ı, 1992 yılında "Dönmem Yolumdan" albümünde yayınlanacak) idi. Ayrıca Fahir Atakoğlu'nun oyuncu kadrosunun vokaline yönelik düzenlediği Galip Boransu cover'ı "Şeytan'ım Diye Ötme" de bir başka ilginç eserdi.

1987 yılında grubun Garo Mafyan'a emanet edilmiş albümü henüz yeni kurulmuş olan TİM tarafından yayınlandı. Mayıs ayında kurulan TİM müziğin ortakları Dikran Masis, Yusuf Güsar, Sümer Özoral, Mehmet Kuranel ve Tunç Kemal'di.

Şirketin kuruluş aşamasında birlikte çalışılması düşünülen sanatçılar arasında Neriman ("Öp Beni" adlı bir albüm çıkartıp hamamda basın toplantısı yapacaktı.), Yıldırım Gürses, Coşkun Demir, Ayşegül Aldinç, Nilüfer, Nükhet Duru, Selçuk Ural, Yavuz Çuhacı, Ahmet Kırca ve Nevzat Alkan düşünülüyordu. MFÖ, sonradan gündeme gelen veya anlaşılan sanatçıları olmakla beraber, şirketin uzunçalarını yayınladığı ilk sanatçısı oluverdi.

Albümün kaseti de ülkemizde o dönemde pek de rastlanmayan şekilde açılır kapaklı, ayrıntılı bir kapak idi. Bu nedenle kaset fiyatlarının 2.500 TL olduğu o dönemde bu albümün kaset baskısı 2.750 TL'den piyasaya sürüldü.

"Yalnızlar Garı" gibi önemli bir eseri barındıran bu al-

bümde grubun davulcusu Cengiz Tuncer perküsyonda, Garo Mafyan klavye ve ritim programlarında, Turgay Özüfler klarnette, Jeyan Erpi ve Aşkın Nur Yengi ise vokallerde gruba katkıda bulundular.

1990 yılına kadar albümsüz kalan grup, 1990 yılında "Geldiler" albümü ile kendini yenilediğini gösterdil. "Ali Desidero" ve "Anında Görüntü" gibi iki rap şarkıyı da bünyesinde barındıran albüm, grubun batıya dönük yüzümüz olma özelliğini bir kez daha gösterdi. 1992 yılında iki albüm yapan grup, bu kez istediği yankıyı bulamayıp mecburi bir suskunluk dönemine girdi. Fuat Güner'in FT stüdyosunu kurduğu bu geçiş döneminde Fahir Atakoğlu "Demirkırat" vb. belgesellere yaptığı müziklerle solo müzisyen olarak parladı; bu da bence verimli olan bu beraberliğin sonu oldu.

1995 yılında Erdal Kızılçay ile Paris'te stüdyoya giren grup memnun olmadıkları bir kayıtla "MVAB" albümünü yaptı. Sinirlerin gerildiği bu albüm kayıtları sonrasında solo albüm ve projelerle geçen ve 2000'lerde yavaş yavaş konserlerle başlayıp 2006'da dönüş albümüyle noktalanan bir özlem ve vuslat hali peyderpey gerçekleşti.

Seçmece MFÖ Konserleri

6 Nisan 1985, Moda Kültür Merkezi:

Şarkı Listesi: "Aşık Oldum" ("Diday Diday" şeklinde sadece nakarat olarak çalınmış), "Güllerin İçinden", "Sen ve Ben", "Yalnızlık Ömür Boyu", "Bodrum", "Deli Deli", "Hep Aynı", "Peki Peki Anladık", "Ele Güne Karşı".

Kasım 1986, İnterhol Konseri:

Sezen Aksu ile turne öncesinde verilmiş bir konserdi. Turne ve bu konserin organizatörü Mustafa Oğuz'du. MFÖ'ye Berç Yenal (elektro gitar), Selim Selçuk (vurmalılar), Cengiz Tuncer (davul), Turhan Yükseler (klavye) şeklinde bir kadro eşlik ediyordu.

Şarkı Listesi: "Ele Güne Karşı", "Bir Ordayım Bir

Burda", "New York Sokaklarında", "Bazen", "Bu Sabah Yağmur Var İstanbul'da", "Why Don't U Call Me Any More", "Deli Deli Kulakları Küpeli", "Laylilililay", "Sonunda", "Race", "Gözyaşlarımızı Bitti mi Sandın", "Hop Usta", "Bodrum Bodrum", "Vak The Rock", "Diday", "Buselik Makamına", "Peki Peki Anladık".

Aynı konser dizisinde Fahir Atakoğlu, Sezen Aksu'ya eşlik eden orkestrada yer alıyordu. Onno Tunç orkestrasında basta Gürol Ağırbaş, klavyede Onno Tunç, klarnette Mustafa Süder, vurmalılarda Orhan Topçuoğlu ve Arto Tunç, davulda Cengiz Teoman, vokalde ise Jeyan Erpi, Aşkın Nur Yengi ve Tahsin Atakol yer alıyordu.

Bu konser sonrasında aynı ekip, 14-30 Kasım 1986 tarihleri arasını kapsayacak bir turneye çıktılar. Turne kapsamında İstanbul, İzmit, Adapazarı, Bursa, Samsun, Trabzon, Gaziantep, Antakya, Adana, Mersin, Antalya, Denizli, İzmir'de konser verdiler. [35]

1987 Yılı Eurovision Dönemi Konserleri:

MFÖ'nün Eurovision'a "No Problem" adlı şarkıları ile katıldıkları bu dönemde Eurovision destekleyicisi bir dizi konser verdiler. Tamamı Şubat ayı içerisinde gerçekleştirilen bu konserlerin takvimi şu şekildeydi:

7 Şubat: Atlantik Sineması
8 Şubat: Atlantik Sineması
14 Şubat: Bakırköy İncirli Sineması
21 Şubat: Eurovision Finali
25 Şubat: Kalamış Lisesi
26 Şubat: Vakkoroma
27 Şubat: Galatasaray Lisesi
28 Şubat: Üsküdar Amerikan Kız Lisesi
(Blue Jean, Şubat 1987)

[35] Bu konser dizisinden Antalya, Denizli ve İzmir konserleri organizatör tarafından videoya alınmıştır.

B) Bağımsız Gruplar

188

Rock Mania'nın atası sayılabilecek bu grupta Mehmet Ali Acet gitar, Sadık Sağlam bas ve Savaş Özkan (Kimble lakaplı) davul çalıyordu. Acet ve Sağlam Rock Mania'yı kurarken, Kimble da Destroyer'e katıldı. (Süleyman Özyıldırım'dan alınan bilgilerle)

Airfax

Ankaralı senfonik rock grubudur. Vokalde Suden Pamir, basta Murat Tüzel ve gitarda Burak Toklutepe'den oluşmaktadır.
(http://www.alibakan.com/Default.asp?i=detay&d=6)

Akbaba

1984 yılı sonlarında Vulture adıyla kuruldu. Topluluğun kurucu elemanları olan Can Orkan Özülkü ve Serhat Çiftdal, Vulture'dan önce Medusa adlı bir cover grubunda birlikte çalışmışlardı. Vulture ise kurucu kadronun beste üretme güdüsü ile kurulmuş bir ekipti. Vulture'ın ilk kadrosu hayli kalabalıktı: Can Orkan Özülkü (vokal), Serhat Çiftdal (gitar), Tuncay Gündüz (klavye), Taylan Ersavaş (trompet), Aykut Demirel (saksafon), Hakan (bas) ve Barış (davul) şeklindeydi.

1985 yılında ilk konserlerini Yalova'da Devil'in ön topluluğu olarak verdiler. 1986 yılında Özülkü ve Çiftdal haricinde tüm elemanları değişen topluluk, böylelikle istikrarlı bir kadroya kavuşmuş oldu. Topluluğun yeni kadrosu vokalde Can Orkan Özülkü, gitarda Serhat Çiftdal, gitarda Tamer Turna, basta Haydar Tacettin ve davulda Aykut Savak şeklinde idi.

Topluluk bu yeni kadro ile birlikte Türkçe bir ada da

kavuşmuş oldu: Akbaba

Hard rock ve rock'n'roll tarzı çalışmalar yapan topluluk, konserlerinde seslendirdiği İngilizce ve Türkçe besteleriyle tanındı.

Topluluk, 21 Temmuz 1986 tarihinde Kolon, Mavi Sakal ve Mu topluluklarıyla yer aldığı, Bursa Kültürpark'ta gerçekleşen 1. Bursa Rock Festivalinde büyük bir çıkış yaparak adından söz ettirdi. 7 Haziran 1987'de ise Ankara Seymenler parkında bir konser vererek belli bir dinleyici kitlesi edinmeye başladılar.

1988 yılında Akbaba, Yankı Plak ile Hey dergisi ortak yapımı "Hey Boys" toplama kasedinde "Moonlight" adlı çalışması ile yer aldı.

1990 yılında grup vokalde Emre Özgen, gitar ve klavyede Serhat Çiftdal, basta Haydar Tacettin, gitarda Tamer Turna ve davulda Aykut Savak şeklinde bir kadro ile çalışmaya başladı. Bu kadro, aynı zamanda grubun ilk albümü "Moonlight"ı da oluşturan ekip oldu. Tamamen İngilizce sözlerle oluşturulan bu albüm, o dönemde Türkçe beste de üretmeye başlayan grubun son halini yansıtmaktan uzaktır. Ancak, eserlerin bütünlüğünün korunması anlamında grup, İngilizce ve Türkçe eserleri bir arada bulundurmamayı tercih etmiştir.

110 saatte kaydedilen albümde yer alan şarkılar ise şu şekildedir:

A yüzünde: "Devil", "Your Way", "Though I Tried", "Little Suzie";

B yüzünde: "Moonlight", "Talkin' About Love", "Vulture's singin'", "After All", "D.I.E."

Topluluğun son konseri 13 Nisan 1992'de verdikleri Yıldız Üniversitesi konseridir. Bu konserde de topluluk ilk dönemlerine gönderme yaparcasına kalabalık bir kadroyla sahne almıştır. Bu konserde Akbaba'ya 4 keman, 2 viyola, 1 çello, 2 trompet, 1 alto saksafon, 1 tenor saksafon, 1 trombon, 1 keyboard ve 2 geri vokal eşlik etmiştir.

(Güven Erkin Erkal'ın www.turkrock.com kapsamında yayınlanan makalesinden geniş çapta yararlanılmıştır.)

Anxiety

Rag Doll ve Fenomen'in atasıdır. Mephisto Child'ın ise ardılıdır. 1984 Mart'ında Ankara Ses Sinemasında ilk konserlerini vermişlerdir. Vokalde Ercüment Tultay, basta Atilla Fincancıoğlu, davulda Ali, solo gitarda Ümit, ritim gitarda Mehmet Şevki Öztürk yer almaktadır.

Punk tavrına sahip grup, 1985 yılında Fenomen'e evrildi. (M. Şevki Öztürk'ten alınan bilgi)

Aqua

Aqua, 1982 yılında Cem Berksoy ve Cem Canbay tarafından kurulmuştur. 1983 yılında isminden söz ettirmeye başlayan Aqua grubu 1986'ya kadar aktif bir grup olmuştur. Grubun 1983 kadrosu, davulda Hakan Kurşun, gitarlarda Cem Canbay ve Erkut Akyazı, basta Turgut Akyazı, gitar ve kemanda Cem Berksoy'dan oluşuyordu.

Genelde 1963 doğumlu grup elemanları arasında en genç olanı, günümüzde hem müzisyen, hem de prodüktör olarak önemli işler yapan ve 2007 Mart'ına kadar EMI Türkiye Genel Müdürü olan Hakan Kurşun idi. 1967 Frankfurt doğumlu Kurşun, o dönemde 5 yıldır gitar çalan bir müzisyen olmasına rağmen grupta davul çalıyordu. Kurşun, solo çalışmalar yapmak için gruptan ayrılmayı da düşünüyordu. Nitekim Kurşun topluluğun diğer dönemlerinde yer almadı. Grup Nisan 1983'de ünlü Tepebaşı Gazinosu konseri, Haziran 1983'de ise Caddebostan Budak Sineması konserine Hakan Kurşun'lu kadrosu ile katılmıştır.

1984 yılında Berksoy ve Canbay haricindeki grup üyeleri Almanya'ya gittikleri için bu kez Murat Tunalı'nın bas gitarda katıldığı davulcusuz bir kadro oluşturuldu. Nisan 1984'de kadro Cem Berksoy, Cem Canbay, Murat Tunalı ve Şebnem İpek'ten oluşmaktadır. Amerikan folku tarzında yaptıkları besteler arasında "High High", "Bugün Nerede", "Göremedim", "I'll Always Be With You", "Ağla Çocuk

Ağla", "Yaşlanıyoruz Galiba", "Even The Eagle", "Come on Down", "Yosmalar", "Veda", "Senin Sevgin Olmasa", "It's The Day", "Çiçekler", "İzler", "Hep Aynı Yollar", "Üç Özgür İnsan" ve "I Do Believe" bulunuyordu.

Caz, klasik ve folk formlarını kullanan topluluk, 1986'da "Güneşte Dolaşmak" adlı albümleri ile Whisky'nin "Babaanne"si ile birlikte 1980 sonrası kurulan rock topluluklarının çıkarttığı ilk albümün sahibidir.

Aqua'nın bu albümünün A yüzünde; "Deadlock" (Cem Berksoy), "Üç İnsan" (Cem Can-bay), "Saatin Sesi" (S. Köksal - Berksoy), "Devam Et" (Canbay), "Ağla Çocuk Ağla" (Berksoy), "Işıklar Sönmeden" (Berksoy); B yüzünde ise; "Güneşte Dolaşmak" (Canbay - Berksoy), "Akdeniz Şarkısı" (Canbay), "Korkmak Dostum" (Berksoy), "Denizin Diplerinde" (Canbay), "Rüzgar Üstümüzde" (Canbay) adlı eserler yer almaktadır.

Albümde grup üyeleri; Cem Berksoy (Akustik & elektro gitar, mızıka, vokal, perküsyon), Cem Canbay (Vokal, gitar, akustik ve elektro gitarlar), Murat Tunalı (Bas), Özlem Dinçarslan (Keman, vokal) ve Özgür Tunalı (Menajer, FX 100 (Hesap makinesi)) şeklinde tanıtılırken; konuklar bölümünde ise Hakkı Doğusoy (STSN elektro davul ve perküsyon), Erkut Akyazı (Elektro gitar), Mete Düren (Akustik piyano, Yamaha DX-7), Ediz Şener (Flüt) ve Özkan Turgay (Casio CZ 5000) yer almaktadır.

"Güneşte Dolaşmak" 17 Ağustos 1985 - 26 Kasım 1985 tarihleri arasında Marşandiz Stüdyosu'nda Korkut Sarıgül ve Tanju Arıkan tarafından kaydedilmiş; miksaj Tanju Arıkan, montaj ise Esat Kıral tarafından gerçekleştirilmiştir. Albümün kapak tasarımı ise grup üyesi Cem Berksoy'a aittir.

Albümün kayıtlarının tamamlanmasından sonra önce Özlem Dinçarslan, sonra da Murat Tunalı, Meridian'e geçiş yaptı.

Bu nedenle 27 Şubat 1986'da "Güneşte Dolaşmak" albümünün tanıtımı için Ortaköy Kültür Merkezinde verdikleri konser ile grubun albüm kadrosu arasında farklılık-

lar bulunmaktadır. 17 şarkılık bir repertuvar seslendiren topluluk şu isimlerden müteşekkildi:

Gitarlarda Cem Canbay ve Cem Berksoy, davulda Hakkı Doğusoy (daha sonra Piramit elemanı), klavyede Mete Düren, basta Levent Yurtseven, keman ve vokalde Mertol Şalt (Daha sonra Edip Akbayram ve Dostlar'da çalacak), flütte Canan Tollu, klavyede Yusuf Yalçınbaş.

Albümün yayınlanmasından sonra Haziran 1986'da OKM'de verdikleri konser Aqua'nın sahnede son görünüşüdür. Aqua'nın dağılmadan önceki son kadrosu gitarlarda Cem Berksoy ve Cem Canbay, davulda Ahmet Altuğ (daha önce Mass ve Mozaik'te çalmış), basta Levent Yurtseven, klavyede Mete Düren, keman ve klavyede Mertol Şalt ve flütte Canan Tollu (daha önce Ezginin Günlüğü ve Galatasaray Lisesi Orkestrasında çalmış) şeklindeydi.

Tunalı ve Dinçarslan'ın ayrılışından sonra yeniden stüdyoya giren topluluk, düzenlemeleri farklılaştırarak kasetin ikinci bir baskısını yayınladı. Söz konusu ikinci baskının akabinde grup, bu kez tamamen dağıldı.

Cem Canbay, 1995 yılında Mask adında bir grup kurarak bir albüm yayınladı. Cem Berksoy, 1994'de "Silent Rooms" adında ilk solo albümünü yaptı. 1997'de ise Deep topluluğuyla "Don't Fade Away" adlı bir şarkıya imzasını attı. (bkz. www.cemberksoy.com)

Artmış Beşli

1982'de aktif olmuş bir caz grubudur. Basta Mithat Danışan, davulda Deniz Dündar, gitarda Önder Focan, klavyede Metin Cenkmen ve vokalde Nükhet Aruca'dan oluşmaktadır. Mithat Danışan, Kaygısızlar, Kurtalan Ekspres, Moğollar, Dostlar, Erenler gibi belli başlı Anadolu pop gruplarında çalmış bir müzisyendir. Deniz Dündar ise Kardaşlar ve Dönüşüm gruplarının elemanı olmuştur.

Artmış Beşli, 1982 Mart'ında Şan Sinemasında gerçekleşen bir caz konserinde 4 şarkı seslendirdi. (Ses, 1982)

Asansör

Soft rock türünde müzik yapan topluluğun 1984 yılı kadrosunda Serdar Güzeldikiciler, Engin Yönel, Göksel Sezen ve Hakan Ülkü yer alıyordu.

Asım Can Gündüz & Grup Ambulans

Asım Can Gündüz, 1980'li yılların ilk yarısının en renkli müzisyenlerinden biriydi. Tombul bir müzisyen olarak döndüğü 1990'lı yılların başında ise müziğinden ziyade sansasyonel çıkışları ile kendisinden bahsettirmeyi bilen bir başka görüntü çizmiştir. ("Boku Yedik" gibi şarkılar, parmaklarının doğuştan bitişik olması vs.)

1955 İstanbul doğumlu müzisyen, 1980'lerin başında, ABD'den Türkiye'ye döndü. Bu dönemden sonra grubu Ambulans ile birlikte yeni kuşak rock grupları arasında sivrilen bir isim oldu.

1980'lerin başında kurulan Ambulans'ın ilk kadrosu gitarda Asım Can Gündüz, basta Gürol Ağırbaş ve davulda Adnan Yılmaz'dan oluşmaktaydı. Bu kadro, başta Seyyal Taner'e eşlik ederken, daha sonra bağımsızlığını ilan etmişti (Ses, 1982). Grubun sonraki ve en bilinen kadrosu ise basta Salim Ağırbaş'ın oğlu ve günümüzün etkili müzisyenlerinden Gürol Ağırbaş, davulda ise yine stüdyo müzisyeni olarak bildiğimiz 1986–1988 döneminde Klips ile de çalışacak olan Aydın Karabulut'tan oluşuyordu. "Antarktika", "Turkish Girls", "5 Dakika Evvel" gibi eserler grubun ismini ilk kez duyurduğu eserlerdi.

Ocak 1982'de Geniş Açı ve Burak Onur Ercan grupları ile Üsküdar Amerikan Kız Lisesinde sahne alan Asım Can Gündüz ve Ambulans; 31 Ocak 1982'de RA ile birlikte Hodri Meydan Kültür Merkezinde sahne aldı.

1982 yılı içerisinde Atatürk bestesi yapan Çocuk Bale Gösterisi ve içkisiz rock çayları[36] düzenleyen Asım Can

[36] Asım Can Gündüz, bu çayların amacını şu şekilde açıklamaktadır: "Gençlerin az para ile efendi gibi eğlenmeleri için bu girişimde bulunduk. Yeni bir akım başlasın istiyoruz."

Gündüz, Ocak 1983'de bir heavy metal uzunçaları kaydı yapmış, ancak yayınlayamamıştı.

15 Ocak 1983'de Ankara'da Devil ile konser verdi. 22 Ocak Cumartesi günü ise Fitaş Sinemasında yapılan rock festivaline katıldı. Bu konserde Asım Can Gündüz ve Ambulans, "Delikanlı", "Antarktika" ve "Peace of Hate" adlı eserleri seslendirdiler.

10 Kasım 1983'de, TRT'de seslendirdiği "Paşam" adlı şiiri ile dikkat çekti.

29 Ocak 1984'de Spor Sergi Sarayı'nda Asım Can Gündüz ve Ambulans solo konseri gerçekleştirildi. "Tatlı Sert" isimli konser Pazar gününe tesadüf etti ve saat 15:00'da başladı. Konser ilanında: "Sevgili rockseverler! Dans edebilmek için lastik spor ayakkabısı giymeyi unutmayın!" uyarısının bulunduğu bu konser 2 bölümden oluşuyordu:

1. Bölüm: Yumuşak ve Tatlı!

2. Bölüm: Allah ne verdiyse!

Doğaçlamanın ön planda olduğu ikinci bölümde Asım Can Gündüz'ün sloganı "One, two, three, dört, beş... Allah Allah!" idi.

13 Mayıs 1984'de Harbiye Açıkhava Tiyatrosunda yapılan rock festivalinde hava muhalefeti nedeniyle sahne alamayan Asım Can Gündüz, Ağustos 1984'de Ambulans'ı dağıtarak ABD'ye döndü.

Bu dönemde Asım Can Gündüz'ün zaman zaman gitarda Gür Akad, klavyede Özkan Turgay ve saksafonda Volkan Şanda'dan oluşan bir ekiple üçlüsünü desteklediğini görmekteyiz.

1980'lerin ikinci yarısında zaman zaman Türkiye'ye gelen Asım Can Gündüz, sahil kasabalarında "Asım Canyakar" adıyla piyanist şantörlük yaptı. Bu durum, o dönem müzik yapan pek çok müzisyen için de geçerliydi.

15-16-19-22 Mayıs 1982 tarihlerinde yapılan bu rock çaylarında Asım Can ve Ambulans, Ataköy Demir Tatil Köyü, Fatih Düğün Salonu ve Union Françoise'de performans gerçekleştirmişlerdir. Kötü organizasyon nedeniyle bu rock çaylarına katılım olmamış ve girişim hezimetle sonuçlanmıştır.

Örneğin Hardal sonrası Cahit Kukul'un ve Devil'den Sabahattin Taşdöğen'in de benzer "piyasa" faaliyetlerinde bulundukları bilinmektedir.

1989 yılında Asım Can Gündüz, Fahir Atakoğlu ile beraber "Cin Gibi / Anasının Gözü" albümü kaydetti. "Boku Yedik" gibi şarkılar nedeniyle uzun bir süre albümü yayınlayacak kimse bulunamamıştı. 1992 yılında söz konusu albüm, 1998'de ise "Bir Sevgi Eseri" adlı Türkçe sözlü cover albümü yayınlandı. S Müzik tarafından yayınlanan bu ikinci albüm 1994 yılında tamamlanmasına rağmen "Kumsaldaki Rüya" adlı şarkı haricindeki tüm eserler cover olduğu için izinlerin alınması süreci albümü geciktirmişti. Albümde, "Still Got The Blues" şarkısı, "Gönlümdeki Acı Silinmedi" adıyla yer alıyordu.

Atmosfer

1986 yılında kurulan grup, jazz fusion'ın yanı sıra rock ve blues tarzını da benimsemişti. Grubun kurucusu gitarist Mustafa Dönmez'di. Grubun klavyecisi ise 1993 yılında Moğolar'ın yeniden bir araya gelmesi ile birlikte gruba katılacak olan Serhat Ersöz idi. Grupta bası Yahya Akın, davulu ise Zen ve Baba Zula'dan tanıdığımız Fahrettin Aykut çalıyordu. Topluluk 15 Aralık 1990'da Ajans Rock'ın düzenlediği bir konserde Erkin Koray'ın alt grubu olarak sahne de almıştı.

Axe

Grup, Rock Mania, 118 ve Hardline'dan ayrılan müzisyenlerden oluşmaktadır. İngilizce sözlü rock yapan topluluk vokalde Barlas Erinç (1990'ların sonunda "Küt Küt" adlı şarkısı ile ses getiren şarkıcı), davulda Savaş Özkan (Kimble), basta Haluk Şeftalioğlu ve gitarda Sadık Sağlam'dan oluşuyordu.

1981 yılında kurulan grup, 1985 yılına kadar aktif olarak müzik yaptı. 1989 yılında ise bir reunion konseri ger-

çekleştirdi. Bu konserde bas gitarda Şeftalioğlu yerine Rag Doll'dan Mehmet Şevki Öztürk yer almıştır.

Topluluk, hem Ankara'da hem de İstanbul'da Açıkhava konserleri ile Ankara'nın şehir dışına çıkabilen sayılı gruplarından biri olmuştur. 8 Mayıs 1982'de gerçekleşen Ankara konserleri ve 1984 Mart'ında gerçekleşen Türk Amerikan Derneği konserlerinde ilgi görmüştür.

1982 yılında grup üyeleri, "Heavy Metal'de iddialıyız, bu müzikte edindiğimiz tecrübe de yabana atılır gibi değil" demektedirler. (Ses, 1982)

Topluluğun repertuvarında "Too Hot To Rock", "Non Stop Love", "On My Blue Jeans", "Baby Face", "I'm On My Way" gibi eserler yer alıyordu.

Bandaj

Bursa'lı bir hard rock grubudur. 1981 yılında faaliyete geçmiştir. Elektro gitarda Merih Benli ve Ergin Altıner, klavyede Nejdet Ulu, davulda Hakan Doğuç ve basta Hakan Durak'tan oluşmaktaydı.

10 Mayıs 1990'da ertesi gün Dr. Skull'ın sahne alacağı bir Hacettepe konseri yapan grup, 19 Mayıs 1990 tarihinde Bursa Kültür Parkında verdikleri konseri live albüm hazırlamak üzere kaydetmişti. Bu konserde yeterli izleyici bulamadığı için zarar eden grup, tasarladıkları live albümün maliyetini karşılayamadıkları için Türkiye'nin ilk live rock albümü projesi de kendiliğinden sona ermişti.

B.B.

1984'de Yavuz Aydar'ın organize ettiği Türk Amerikan Derneğindeki rock konserine katılan bir kız grubu hakkında ne yazık ki konserin Yücel Video tarafından hazırlanmış konserin küçük bir bölümünü içeren video kaset jeneriğinde geçen bir isim (grubun konser görüntüsü kasete alınmamış) ve Onyedi dergisinde yayınlanan konser tanıtım yazısı haricinde bir bilgi günümüze ulaşmamıştır.

Bulutsuzluk Özlemi

1970'lerde iki 45'lik yayınlamış ve Yavuzer Çetinkaya'nın sesiyle yorumladığı bestesi Altın Portakal Müzik yarışmasında ödül kazanmış Nejat Yavaşoğlulları'nın 1980'lerin ikinci yarısında ortaya koyduğu proje, sonra da gruptur.

Nejat Yavaşoğulları, 1970'lerde Kolektif isimli bir grupta bas çalarak başladı. Bu dönemde bestelerini Grunberg firmasında çalışan Nino Varon'a götürdü. Varon'un Yavaşoğulları'na "Dur bakalım senin beklemen lazım. Bunlar çok uçuk, cesaret isteyen şeyler." demesinin üzerinden az bir süre geçmişken; Varon, Nejat'ı yeniden arayarak Eurovision'a katılmasını teklif etti.

Eurovision'a Nejat ve Reha İkilisi olarak katılan Yavaşoğulları, "Caniko" adlı beste ile finalde yarıştı. Bu sayede önce Nejat ve Reha olarak, sonra da kendi adına birer 45'lik çıkarttı.

1970'lerin sonuna doğru Altın Portakal beste yarışmasında Yavuzer Çetinkaya'nın seslendirdiği bestesi ile birincilik kazandı ve bu eser yarışmanın uzunçalarında yayınlandı.

1980'lerin başında Mehmet Güreli ile ikili olarak çalışan Yavaşoğulları, gazeteci Zeynep Avcı'nın teklifi üzerine Bilsak'ta Sina Koloğlu ile birlikte piyano ve akustik gitar şeklinde çalışmaya başladı. 1970'lerin sonunda besteleri ile TRT ekranlarında görülmeye başlanan arkadaşı Sina Koloğlu ile verdikleri ilk konserin ismi "Bulutsuzluk Özlemi" idi.

1984 sonlarında ikili olarak başlayan bu ekip, daha sonra iki kişilik destekle zenginleştirildi.

Mart 1985'de yine Bilsak'ta verilen bir konserde grubun bu halini görmek mümkündür. Konserde Koloğlu (piyano) ve Yavaşoğulları'nın oluşturduğu çekirdek ekibe davulda Murat Özbey ve perdesiz basta Coşkun Şirinkal eşlik ediyordu. Konserde grup 14 şarkı seslendirdi. Bu şarkıların arasında "PTT", "Uyandırdı Güneş", "Gün Başlıyor", "Sözlerimi Geri Alamam", "Dalgakıranda Akşam",

"Pastanede" ve "Gülsüm" bulunuyordu.

Mayıs 1986'da ise bu kez Nejat ve Grup Bulutsuzluk Özlemi ismi ile Füsun Önal'ın alt grubu olarak sahne aldılar. Bu kez repertuvarlarında "Evinde Gitarın Var mı", "Güneye Giderken", "Ekmek Aslanın Ağzında", "Hezarfen Ahmet Çelebi", "Kütürdet Beni Rutubet" ve "Halil Amca" vardı.

1986 yılı içerisinde ilk albüm Nejat Yavaşoğulları adına çıktı; albümün ismi ise "Bulutsuzluk Özlemi" idi. Bu albüm sonrası Bulutsuzluk Özlemi, proje niteliğinden ve Nejat Yavaşoğulları'na eşlik eden grup olma özelliğinden sıyrılarak sadece Bulutsuzluk Özlemi olarak anılmaya başladı.

1986 Ekim'inde grubun kadrosuna Whisky'den Filip Sümbülkaya davulda, Kanöz Ozan ise basta Koloğlu ve Yavaşoğulları'na katıldılar.

1987 Ocak'ında Murat Net gitarda, Tahsin Ünüvar ise üflemelilerde gruba katıldı. Murat Net, grupta fazla tutunamadı; 1986 Haziran'ında Bandırma'da verdikleri konserde kadro Nejat, Filip, Kanöz, Tahsin ve Sina'nın yanısıra E-5 kökenli gitarist Akın Eldes vardı. Bu konser Eldes'in Bulutsuzluk Özlemi ile birlikte verdiği ilk konserdi.

Bu kadrodan bir süre sonra Tahsin Ünüvar ayrıldı. Yerine saksafonda Richard Hammer geçti. İnsan Hakları için AKM'de yapılan bir konserde Bulutsuzluk Özlemi protest rock grubu olarak ilk kez ismini duyurdu.

Bu konser akabinde 1990 yılında grubun ilk albümü diyebileceğimiz "Uçtu Uçtu", "Türkiye'de Rock Vardır!" sloganıyla piyasaya çıktı ve malum tarih başladı.

Burak Onur Ercan / Burak Onur Serdar (BOS)

Geniş Açı'dan ayrılan Onur (bas) ve Ercan Bayraktar (davul), gitarda Burak'ı da alarak bu grubu kurmuşlardır. 1982 Mart'ında ise Ercan'ın Geniş Açı'ya dönmesi üzerine Serdar adlı bir davulcu gruba katılmış ve grubun ismi

BOS olarak sabitlenmiştir.

BOS'un Boğaziçi Üniversitesi ve Üsküdar Amerikan Kız Lisesinde konser verdiklerini biliyoruz. Grup, başlangıçta Türkçe kullanımı konusunda çekingenlik gösterse de daha sonra Türkçe denemeler de yapmıştır.

Grubun "Bebek", "Cellat", "Vahşi", "Candy", "Eşek" gibi eserleri vardır.

Çalar Saat

Davulda Cengiz, vokalde Kemal Çiftçioğlu, gitarlarda Süleyman Bağcıoğlu ve Murat Bağcıoğlu kardeşler, basta Gürbüz Barlas'tan oluşan Ankaralı bir rock grubudur (Süleyman Özyıldırım'dan alınan bilgilerle).

1984 yılında Türk Amerikan Derneğinde Yavuz Aydar'ın organize ettiği toplu bir konserde de sahne aldı. Bu konserde, konuk olarak Erhan-İlhan ve Erol'dan oluşan bir vokal grubu (ki Erhan-İlhan-Erdoğan adlı vokal grubunun uzantısıdır; bu ekip, 1970'lerin ikinci yarısında Müjdat Akgün düzenlemesi ile Melodi Plak'tan bir 45'lik plak da yayınlamıştır).

1984 yılında yapılan konserde Emrehan Halıcı da konuk müzisyen olarak davul çalmıştır.

Grup, ağırlıklı olarak Beatles cover'ları çalmaktadır. (Sadık Sağlam'dan temin edilen videokaset)

China Band

Waiting for the China adıyla 1988 yılında kurulan grup, ülkemizde new wave türüne adanmış olarak müzik yapan sayılı gruptan biri idi.

1985 yılında Painted Bird grubundan ayrılan Ömer Ahunbay'ın seyahat acentesinde çalışmaya başlaması ve 2 yıl sonra iş hayatı ile birlikte müziği de yürütmeye karar vermesi ile temelleri atıldı. Acenteden Gencer adlı arkadaşı ve Tarkan adlı bir basçı ile Ahunbay, grubun temellerini attı. 1988 yılında Hakan Özer'in de katılması ile grup

çekirdek kadrosuna kavuşmuş oldu.

Tarkan'ın bas'tan gitara geçmek istemesi ve grubun menajeri olmak isteyen Cem Özkan'ın bas gitara yönelmesi ile İstanbul'da kulüp ortamlarında China Band dönemi başladı. İngilizce beste yapan grup, Taksim Night Park, Juliannas gibi o dönem İstanbul'unun gözde mekânlarında müzik yaptılar.

Fuat Güner'in teşviki ve yapımcılığı ile grubun "Bir Hayal Gibi" adlı ilk albümü 1993 yılında yayınlandı. Ömer Ahunbay ve Hakan Özer'in ikili olarak yaptığı bu albüm, grubun şarkıları İngilizce olmasına rağmen yapımcı şirketin isteği üzerine Türkçe şarkılardan oluşan bir biçimde kaydedilmiştir.

1991-92 döneminden itibaren reklam cıngılı işine yönelen ikili, Jingle House adı altında faaliyet göstermişlerdir. 1993 yılında topluluk, içinde "Walkman" adlı jingle şarkısının da bulunduğu ve cover şarkılardan oluşan ve Walkman adlı gençlik ve müzik dergisi tarafından verilen 3 kasetlik bir iş de çıkartmıştır.

2000'lerde ise China Band ekibi bu kez Rebel Moves adı ile yeniden kurulmuştur.

Coke

Gitarda Alper Erinç, basta Mehmet Şevki Öztürk, davulda Ahmet Saatçioğlu ve vokalde Özlem Tekin'den oluşan bir ekiptir. 1989 yılında Ankara A Bar'da performans sergilemişlerdi. Grubun "My Sharona" ve "You Can't Stop" gibi kayıtları da bulunmaktadır (Mehmet Şevki Öztürk'ten alınan bilgi). Benzer bir ekip 1991 yılında Physical'ı oluşturmuştu. Bu kez vokalist Barlas Erinç'ti.

Crestfall

Ankara'lı heavy metal grubudur. Davulda Mete Kuteş, gitarda Yakup Senem, davulda Metin Atahan'dan oluşmaktadır.

Cultus

1987 yılında Burak Atalay (vokal, gitar), Cenk Açıkgöz (gitar, bas) ve Serkan Özkaya (davul) tarafından kuruldu. 1987'nin Mayıs ayında Alman Lisesinde ilk konserlerini verdiler. İlk dönemde Cenk Açıkgöz bas çalarken, ilk demo sonrasında Barış Naim'in katılımıyla Açıkgöz tamamen gitara geçti.

Grubun ilk demosu 1992 yılında yayınladıkları speed thrash tarzı çalışmaların yer aldığı "Let's Burn The Fumigation" idi. Bu albüm, Barış Naim'li kadro ile "Bodhisattva" adıyla yeniden kaydedilip Hammer Müzik tarafından 1994'de yasal olarak da yayınlandı. Grubun son albümü ise grunge ve core'a yöneldikleri "Eye" idi.

Topluluk, 3. albümü olan "Bliss"i Stüdyo Ekol'de kaydetmesine rağmen son anda yapımcının elinden master kayıtları alarak albümün yayınlanmasını engellemiştir.

Mart 1997'de dağılan grup, 6-7 sene faal, 3 sene de yarı faal bir şekilde müzik yaptı.

(http://dnadeath.org/dna/dnadeath.htm)

Danger

1983 yılı içerisinde haber alıp, daha sonra izini kaybettiğimiz bir gruptur. Grubun Mart 1983 kadrosu gitarda Adnan Dilek, davulda Hakan Tankut, orgda Hakan Terim, basta Murat Uzun, vokalde Ali Rıza Tarım şeklindedir.

Nisan 1983 tarihinde İstanbul Rock Merkezinde (Eski Tepebaşı Gazinosu) Devil, RA, Danger, Whisky ve Aqua ile verdikleri konserle ilgi topladılar. Mayıs 1983'te Hakan Tankut, Murat Uzun ve Hakan Terim gruptan ayrılarak Face To Face grubunu kurdular.

Haziran 1983'de yeniden toplanan grubun bu kez kadrosu şu şekildeydi: Basta Tuncer Ocak, davulda Cengiz Tuncer, gitarda Adnan Dilek, vokalde Ali Rıza Tarım, gitarda Mahmut Özen.

Grup, bu kadrosuyla ilk konserini Caddebostan Budak

Sinemasında Gong Gençlik Festivali kapsamında verdi. 4-5 Haziran arasında yapılan festivale Danger'ın yanısıra Olcayto Levent Folk 2'lisi ve RA da katıldı.

Grup, 1984 yılında ise ismini Denge olarak değiştirerek faaliyetini bir süre daha sürdürdü.

Dark Phase

Ankara'lı bir trash grubudur. 1989 yılında kurulan grubun ilk konseri 24 Mart 1990'da Graffitti'de Crimegate, Crestfall ve Dead Mosh'la birlikte gerçekleşti. Birkaç konserden sonra ilk demoları olan "Mortal Visions"ı kaydettiler. 4 parçalık bu demo, 800 civarında bir satışa ulaşmıştı.

Bu demo ile birlikte yurtdışındaki muhtelif underground dergilerinde röportajları yer alan grup, 1991'de Almanya'da çıkan derleme bir albümle sesini yurt dışında duyurdu.

Haziran 1991 'de Hollandalı grup Swazafix'i ülkemize davet eden grup, konser için önemli miktarda harcama yapmasına karşın konsere sadece 10-15 kişinin gelmesi nedeniyle önemli bir ekonomik yara aldı.

Aralık 1991'de "End of Lunacy" adlı ikinci demosunu dinleyicilerine sunan grubun bu demosu ile uluslararası underground tanınmışlığı arttı. Söz konusu demo ayrıca, Amerika, Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinde 300 kadar dergi ve radyo istasyonundan olumlu eleştiriler aldı. Metal Hammer ve Kerrang da bu demo nedeniyle Dark Phase'e yer verdi. ABD'den Wild Rags Records ve Urban Warfare Productions, Almanya'dan ise Ragnarök Distributions demonun dağıtımını üstlendi.

13 Mart 1993'te "Laneth'li Konserler"de 2000 kişiye konser verdi. Bu konser sırasında grubun kadrosu gitarda Zafer Altundağ, vokal ve ritim gitarda Tolga Ergin, bas gitarda Murat Erk'ten oluşmaktaydı.

1994 yılına kadar konserler veren grup ilk albümleri

olan "Waning Moon, Setting Sun" adlı kasetlerini yayınladılar. Albüm tanıtım konserleri, ODTÜ stadyumunda 3.000 seyirciye seslendikleri bir konser ile başladı ve bir Türkiye turnesi ile devam etti.

1995 yılında Türkiye'nin en çok satan gençlik ve müzik dergisi Blue Jean okurlarınca, yılın en iyi üç grubundan biri olarak değerlendirildi.

Konserler ve zaman zaman ayrılıklarla devam eden grup kariyeri için Mayıs 2006 'da Michael Schenker Group ile birlikte Ankara Saklıkent'te verdikleri konser grup için yeni bir başlangıç oldu. Grup, günümüzde adı "Darphane" olması düşünülen albümleri üzerine çalışmaktadır.

(Kaynak: http://www.darkphase.net/v2/grup.htm ve Stüdyo İmge, Nisan 1993 sayısı)

Denge

Danger'ın devamı olan bu topluluk 1984 yılında kuruldu. Erkin Koray'ın dönüş konseri olarak kabul edilen 1984 yılı Şan konserinde de sahne alan bu topluluk hard rock tarzını benimsemişti. Topluluk 1984 yılı içerisinde Erkin Koray'ın konserlerinde sürekli bir alt grup olma özelliğine sahiptir. Nitekim Koray'ın yıl sonuna kadar Klüp Reşat'ta verdiği konserde de topluluk alt grup olarak yerini korumuştur.

Denge, solo gitar ve vokalde Adnan Dilek, davulda Cengiz Tuncer, ritim gitarda Mahmut Özen ve basta Tuncer Ocak'tan oluşuyordu.

Topluluğun Türkçe besteleri de vardı. Bu besteler arasında "Bıktım Bu İşlerden", "Pazar Rüyası", "Kuşkulu Gelecek", "Konuşsana Benimle" ve "Ölüm Makineleri" sayılabilir. Topluluk, ayrıca 1984 yılında kanun, sitar gibi enstrümanları da konserlerinde kullanmaya başlayarak, Koray'ın havasından ve suyundan yararlandıklarını göstermişlerdir.

Destroyer

Gitarda Gürbüz Barlas, davulda Savaş Özkan (Kimble) ve basta Cengiz'den oluşuyordu. (Süleyman Özyıldırım'-dan alınan bilgilerle)

Deşarj

1984 yılının gruplarından Deşarj, Türkçe ve İngilizce bestelere sahip bir gruptu. Topluluk, solo gitar ve vokalde Melih Güzel, ritim gitarda Afşin Akın, davulda Gökhan Şahinoğlu, vokal ve basta Cevdet Canel'den oluşuyordu.

Topluluğun bestelerinden bazıları şu şekildedir: "Dakikalar", "Gel Bana", "Simple Soft", "Boşalım", "Barışa Çağrı" ve "Fare"...

Devil

Devil'in kökeni 1980 yılında Sabahattin Taşdöğen'in kurduğu Exorcist Child adlı gruptur. 1981 yılında Egzotik Band'e geçen Taşdöğen, 1982'de aynı gruptan Ercan Birol ve Nejat Tekdal'ı da yanına alarak eski grubunu Devil adıyla yeniden kurdu. Heavy metal ve heavy rock tarzında müzik yapmak üzere kurulan topluluk ilk konserini 1982 Aralık'ında Melek Sinemasında vermiştir. Topluluğun ilk kadrosu gitarlarda Sabahattin Taşdöğen ve Ercan Birol, klavyede Nejat Tekdal, basta Nizam Taşdöğen, davulda Derya Bozkurt ve vokalde Tuncer Taşdöğen'den oluşuyordu.

Topluğun ikinci konseri ise 15 Ocak 1983'de Asım Can Gündüz ile verdikleri Ankara Arı Sineması konseriydi.

22 Ocak 1983'de katıldıkları, Fitaş Sinemasında yapılan rock festivali ise topluluğun üçüncü konseridir. Rock festivaline katılan diğer gruplar Egzotik Band ve Grup RA idi. Egzotik Band ve öncesinde Elmas Şato grupları, Devil'in kadrosunun önceden içinde bulundukları ekiplerdir.

Grubun elemanlarından Ercan Birol ve Nejat Tekdal 1979 yılında Elmas Şato döneminde kısa süreliğine Ersen

ve Dadaşlar grubunda yer almışlardı. Sabahattin Taşdöğen ise 1977-1979 arasında Erol Büyükburç'un Evren topluluğunda ilk kez profesyonel olmuştur.

Grubun söz konusu konserdeki repertuvarında "Gençlik Çağı", "Sakın Kanma", "Güzelim", "Delisin Sen", "Rock'n'Roll" ve "Hani Bana Söz Vermiştin" adlı eserler yer alıyordu. Adlarından anlaşılacağı gibi eserlerin tamamı Türkçeydi.

Mart 1983'de Hey dergisinin düzenlediği rock festivaline katılan grupta küçük de olsa hareketlenmeler başlamıştı. Nisan ayında Nejat Tekdal, gruptan bir süreliğine ayrılmış, Derya Bozkurt ise gruptan bir süre ayrılıp daha sonra geri dönmüştü.

21 Mayıs 1983 tarihinde Caddebostan Budak Sinemasında Whisky, Face To Face, RA, Aqua gibi gruplarla birlikte sahne aldılar.

1984 Şubat'ında Devil Yugoslavya'ya gitme kararı aldı. Bu dönemde gruba katılan davulcu Gasko'nun (Gazanfer Vatansever) bu konuda etkin olduğunu tahmin ediyoruz. Ayrıca, bu bağlamda gitarist Ercan Birol'un da Bulgaristan göçmeni olduğunu belirtmemiz gerekir.

Devil, Yugoslavya öncesi Mayıs 1984'de Fitaş'ta bir veda konseri verdi. Bu konserde Devil'in repertuvarında, "Ben Asla", "Devil Geliyor", "Baldır Bacak", "Delisin Sen", "Güzelim", "Geç Kaldın", "Neden Duruyorsun", "Sakın Kanma", "Şeytanın Günü", "Yeniden Doğsaydım", "Yalnızım" ve "Rock'n'Roll" adlı besteleri yer alıyordu.

Bu konser sonrası 6 Mayıs'ta Rock ve Dans Festivaline katıldılar. Bu festivalde Klips, E-5 gibi gruplarla birlikte sahne aldılar.

13 Mayıs'ta yapılan rock festivaline katılan Devil, hava muhalefeti nedeniyle sahne alamadı. Aynı konserde Asım Can Gündüz, Whisky, Grisou, Denge ve Axe da yer almışlardı. Öte yandan Asım Can Gündüz ve Whisky de konserde Devil ile aynı kaderi paylaştılar; bu gruplar sahne alamadı.

Ağustos 1984'de Yugoslavya'ya giderek "Atom Devri

Kızları" şarkısını kaydeden veya hiç gitmeyen Devil, Lido Otel'de Whisky ile birlikte konser verdiler. "Geç Kaldın", "Devil Geliyor", "Delisin Sen", "Güzelim", "Ben Asla", "Baldır Bacak", "Neden Duruyorsun", "Sakın Kanma", "Yalnızım", "Şeytanın Günü", "Yeniden Doğsaydım", "Rock'n'Roll" adlı şarkılarını yorumladılar.

Son kez bise karşılık vermek isteyen topluluk gece yarısına doğru otelin müdürünün hışımla sahneye yürüyerek, "herkes uyuyor" demesi üzerine konsere son vermek zorunda kaldı. İlginçtir ki aynı yerde bir gün önce gerçekleşen İbrahim Tatlıses'e 2:30'a kadar konser izni verilmişti. Bu da 1980'lerde grup müziği yapmanın cilvelerinden biriydi.

1985 Mart'ında Kramp, Whisky ve Piramit ile Erden Ener'in Merter'deki tiyatrosunda konser veren Devil, 1987 yılında ilk ve son albümünü yayınlamıştır.

Ercan Birol (solo ve ritm gitar), Sabahattin Taşdöğen (vokal, gitar), Nejat Tekdal (klavyeli çalgılar), Gasko (davul) ve Nizam Taşdöğen'den (bas) oluşan kadroyla kaydedilen albüm tamamen grubun Türkçe bestelerinden oluşuyordu.

Armoni Müzik tarafından kaset olarak yayınlanan albümün şarkı listesi şu şeklideydi: "Kabus", "Haydi Rock'n'Roll", "Neden Duruyorsun", "Sakın Sakın Kanma", "Delisin Sen Deli", "Rüya", "Şaban", "Güzelim", "Yalnızım", "Atom Devri Kızları".

Grup, bu albümde Nejat Tekdal'ın elektronik deneyleri ve Ercan Birol'un anlamlı gitar cümleleri ile zaman zaman senfonik ve space rock duygusuna sahip çıkarken, çoğunlukla da 1980'lere özgü buble gum şarkı mantığında derinliğini kaybediyordu.

1995 yılından itibaren Gasko'nun gruptan ayrıldığını ve yerine Faruk Tavukçu'nun geçtiğini görüyoruz. Bu dönemde Marina ve Bodrum Festivaline katılan grup, 1997 yılında "Beyaz Güvercin" adlı şarkıları ile Aykut Işıklar'ın elinden ödül almıştır.

Bodrum Festivali ise Yunan Televizyonu tarafından fil-

me alınıp, Yunanistan'da bir televizyon programı kapsamında yayınlanmıştır.

1990'ların başına kadar aktif bir biçimde konserlere çıkan Devil ekibi 1998 yılında bu kez Sabahattin Taşdöğen (vokal), Ercan Birol (gitar) ve Nejat Tekdal (klavye, bilgisayar programlama) şeklinde çekirdek bir kadro ile bir araya gelerek "Devil 2" adını verdikleri tamamlanmamış bir albüm taslağı kaydettiler.

2001 yılında Ercan Birol kalp krizi sonucunda aramızdan ayrıldı, Nejat Tekdal mühendisliğe dönüş yaptı, Sabahattin Taşdöğen müzik dükkanı işletiyor, Nizam Taşdöğen zabıta amiri olarak çalışıyor. Gasko ise 1997'de solo bir albüm yaptı ve Devil dönemi şarkısı "Şaban"ı yeniden yorumladı.

Devil'den Anekdotlar:

- Devil konserlerinde kırmızı kukuletalar giymiş bir şekilde sahne alıyor; konser öncesinde geniş bir aile olan Taşdöğen'lerin tiyatrocu kanadı "Devil Geliyor" adı verilen teatral bir gösteri yapıyordu. Tiyatrocu Taşdöğen'ler Selahattin ve Naci Taşdöğen'di. Selahattin Taşdöğen'i, "Vizontele" serisinden ve "En Son Babalar Duyar" dizisinin asabi babası Kudret olarak biliyoruz. Naci Taşdöğen ise "Gemide", "Üçüncü Sayfa" gibi filmler ve günümüzün popüler dizilerinden biri olan "Emret Komutanım" ile kendini tanıtmıştır.
- Ankara'da gerçekleşen bir konserde bilet satışı ile ilgili bir anlaşmazlık nedeniyle sinema sahipleri ile bu iki kardeş kavga etmiş ve topluca karakolluk olmuşlardır.
- Devil'in kasetinde "Atom Devri Kızları" adlı şarkıya bir not düşülmüştür: "Bu şarkı Phil Collins'in stüdyosunda kaydedilmiştir." Bu durumun aslı ise Nejat Tekdal tarafından şu şekilde açıklanmaktadır. 1984 yılında Yugoslavya'ya giden ekip, orada ilk kez davul sequencer kullanarak "Atom Devri Kızları" adlı şarkıyı kaydetmişti. Kayıtların yapıldığı stüdyo ise Phil Collins'in konser için geldi-

ğinde uğrayıp temel bazı kayıtlar yaptığı bir stüdyo idi. Davulcusu olmayan ekip, bu kayıt sonrasında Gasko diye bilinen Gazanfer Vatansever ile Türkiye'ye dönmüştü.

- Grubun 1983 civarında Yeni Melek Sinemasında verdiği bir konserde mitolojik bir ortam ve space rock sound'u ile derin bir ambiyans yakalanmıştı.
- Grubun 6.000 wattlık bir tesisatı vardı. Söz konusu tesisat, Şan Sinemasının teknik yetersizlikleri nedeniyle Barış Manço'nun 1985 yılında aynı mekanda verdiği bir konserde de ödünç olarak kullanılmıştır.
- Nejat Tekdal, Devil'in ilk dönemlerinde Hammond, Moog Sonic Six, Roland SH 106, Mini Moog kullanmıştır. Kasetin yapıldığı dönemde ise Korg DV 8000 ve sampler özelliklerine sahip olan Korg DSS 1 adlı klavyeleri kullanmıştır.
- Arı Sinemasında verdikleri bir konserde koltuklar kırılınca polis çağırılmıştı.

Dikenli Tel

1980'lerin sonunda kurulan topluluk Bilsak'ta konserler vermiş ve Fame Star 90 yarışmasına katılmıştır. Grup, gitar ve vokalde Altan Orkun ve Tamer Turna, basta Volkan Olgun, davulda Murat Taşkıran, saksafonda Ümit Onartan'dan oluşmaktaydı. Grup kendini hard rock kadar Nazım Hikmet ve Orhan Gencebay'a da yakın tanımlıyordu.

Distraught

16 yaşlarını sürdüren gençler tarafından 1990'ların hemen başında kuruldu. Grup elemanları bas ve vokalde Serdar, davulda Özgür, gitarda Serkan ve Sinan şeklindeydi.

Dizel

1984 yılına kadar Crazys' adıyla faaliyet gösteren topluluk, daha sonra Dizel olarak evrilmiştir. Topluluğun ilk

konseri 1985 yılında gerçekleşti.

1986 itibariyle topluluğun heavy metal türünde 10 adet bestesi bulunmaktadır. Aynı dönemde topluluğun kadrosu, gitarda Mustafa Kos, davulda Şahin Toros, vokal ve gitarda Adem Sağıroğlu, basta Gürdal Şahin'den oluşuyordu.

1988 yılından itibaren Mustafa Kos, Kurtalan Ekspres'te çaldı. 1989 yılında ise aynı zamanda Gür Akad ile birlikte bir ekip oluşturdu.

Double Po

Alman Lisesi ekibi olarak bilinen bu grup, soft rock türünü icra ediyordu. Grubun 1985 yılı kadrosu gitarda Utku Atalay, klavyede Alper Maral, vokalde Tunç Arkan, gitarda Uzi Sezer, davulda Cüneyt Baltaoğlu ve basta Bora Berk'ten oluşuyordu.

Dostlar (2)

Dostlar Grubu 1982 yılında Hollanda'da kuruldu. Grubun ilk hali düğün vb. eğlencelerde çalmak üzere kurulmuş Papatyalar adlı bir orkestradır. 1970'lerin önde gelen rock caz gruplarından Kombo'nun gitaristi Hüsnü Uysal'ın da yer aldığı bu ekip, bir süre sonra Anadolu pop mantığında müzik yapmaya başlamış ve Dostlar adını almıştır.

Düzenlemeleri Hüsnü Uysal'ın üstlendiği grubun ilk kadrosu, gitar ve vokalde Hüsnü Uysal, basta Ahmet Özbey, bağlama ve vokalde Gülabi Demirel, darbukada Hasan Demirel, davulda Tanar Çatalpınar (iki konserde çaldı; akabinde Hasan Demirel davula geçti) ve klavyede Yaşar Saka'dan oluşuyordu.

Bir dönem Dostlar grubundan ayrılan Hüsnü Uysal, Demirel kardeşler tarafından yeniden 1984 yılında grubu yönetme teklifi alınca, gruba döndü. Bu dönemde grubun adı Grup Dost olarak kısaltıldı ve Hollanda'da tanınmaya

başlandı. Dostlar'ın 1984 kadrosu gitar ve vokalde Hüsnü Uysal, bağlama ve vokalde Gülabi Demirel, basta İsmail Demirel ve davulda Hasan Demirel şeklindedir.

1985 yılında Hüsnü Uysal'ın gruptan ayrılması üzerine, Demirel kardeşler bir süre klavyede Yaşar Saka ile eski sound'larında devam ettiler. Yaşar Saka'nın ayrılması ile birlikte Dostlar grubu, Demirel kardeşlerden müteşekkil bir düğün salonu orkestrasına dönüştü.

Dr. Skull

Grubun tüm elemanları Ankara Anadolu Lisesinin orta bölümünde bir şekilde müzikle uğraşmaya başlamışlardı. Lisede önce Alper Yarangümeli, daha sonra Murat Ersöz ve Murat Baştepe ve en son da Mustafa "Musti" Erman Ankara Fen Lisesine geçtiler. AFL ekibi olarak Milliyet Liseler arası Müzik Yarışmasına katıldılar ve ikincilik aldılar. 1983 yılında Hacettepe Tıp Fakültesinde Dr. Skull ismini alan grubun ilk solisti daha sonra bir trafik kazasında vefat eden Esat'tı.

Grubun ilk önemli eseri "Metal on Metal"di. 1985 baharında ilk konserine çıkan grup 1980'lerin sonuna kadar tamamen konser faaliyetinde bulunarak ismini heavy metal dinleyicisi arasında duyurdu.

1989 yılında Ada Müzik ile anlaşarak Stüdyo Ankara'da Ümit Eroğlu ve Göksan Arman'ın teknik desteğinde kayıtlara başladılar. 1989 Mayıs-1990 Mart arasında devam eden kayıtlar sonucunda ilk albüm şekillendi.

1990 yılında piyasaya sürülen albümün ismi "Wory Zover" idi. Bu isim hem kapakta grubun maskotu kurukafa Vehbi'nin tepesindeki kurbağanın ismi, hem de albümün açılış şarkısı "War is Over"ın fonetik ikiziydi. Bu tercih konusunda Dr. Skull, The Headbangers dergisine şu açıklamaları yapıyordu:

"Özgün müzik ve müzik üzerinden yürütülen gözü yaşlı duygu sömürüsünün yükseldiği günlerdi. Biz ise dolaylı me-

sajlardan ve birazcık zekâ ürünü buluşlardan daha çok hoşlanıyorduk. Savaşa karşı 'Wory Zover' demek (albüm kapağındaki kurbağanın adı bu), 'War is Over' demekten daha eğlenceli ve etkiliydi."

Bu ilk albümde gitar ve vokalde Murat Baştepe ve Ersöz, basta Mustafa "Musti" Erman, davulda ise Alper Yarangümeli yer alıyordu.

Bu albümün ilk tanıtımı, albümün kayıtları sürmekteyken 4 Ocak 1990'da TRT'de yayınlanan "Gençlerden Gençliğe" adlı programda gerçekleştirildi.

"Wory Zover"ın tanıtım konserlerinden biri 31 Mart 1990 tarihinde Hacettepe Üniversitesi M Salonunda verilen iki performans ile gerçekleştirildi. Bu konserlerde Aptülika da slayt gösterisi yaparak destek oldu. 30 Nisan'da Ege Üniversitesi konferans salonu, 11 Mayıs'ta ise yine Hacettepe Üniversitesi'nde albümün tanıtım çalışmaları yapıldı.

20.000 civarında satan ve yeni rock uyanışının Pentagram'dan sonra yayınlanan ikinci albümü olan bu kaseti, aynı kadro ile kaydedilen "Rools 4 Fools" adlı 1992 albümü izledi. İlk eserleri olan "Metal On Metal" ile açılan albüm yaklaşık 25.000 satış yaparak heavy metal ve rock müziğini icra eden genç müzisyenlerin de esnaf zihniyetli müzik piyasasında önünü açmış oldu.

Murat Baştepe'nin albümün çıkışının hemen ardından ABD'ye gitmesi üzerine albümün tanıtım konserini bile veremediler. Murat Baştepe'nin ayrılması sonucunda çift gitar sololu sound'dan uzaklaşıldı. Bu süreçte grubun Baştepe döneminde başlayan punk rock eğilimi iyice ortaya çıktı. Gruba katılan yeni vokalist Serdar aynı zamanda saksafon da çalıyordu.

Bu yeni kadro bu kez Türkçe bir albüm çıkarmak üzere stüdyoya girdi. Kent-EMI şirketinden yayınlanan bu albümde Türkçe denenmesinin nedenini Alper, şu şekilde anlatıyordu:

"Doğrusu Baştepe ayrılmasaydı belki araya bir İngilizce albüm daha girebilirdi. Ben ilk iki albümde müzikal açıdan çok övgü almakla birlikte insanların birkaç slogan cümle dışında ne dediğimizi pek de anlamadıklarını düşünüyordum. Söylemek istediğimiz şeyler vardı ve doğal olarak anlaşılmasını istiyorduk. O güne kadar yapılmış Türkçe rock denemeleri pek başarılı değildi. Biraz risk aldık belki; ama üçüncü albümünü çıkaran bir grup olarak böyle bir lüksümüzün olduğuna inanıyorduk."

1994 Haziran'ında yayınlanan bu albümün ismi "Hershey Yolunda!?" idi. Albüm, bazı Dr. Skull dinleyicisinin kopmasına neden olurken, yenilerinin katılımına da vesile oldu. Bu yeni albüm konusunda en güzel durum tespitlerinden birini HBR Maymun dergisinde Abdülkadir Elçioğlu yapıyordu:

"11 parçalık albümde kelimenin tam anlamıyla boş yok... Lirikler özellikle kulağa çarpıyor. Yalnız genel sound'da vokalin fazla önde olması, Dr. Skull gibi armonik yönü güçlü bir grubu olumsuz yönde etkileyebilir. Baterist Alper'in her türlü takdire değer vuruşları ve çift gitar armonileri üzülerek söylüyorum ki vokalin gölgesinde kalmış... Dr. Skull'ın Türkçe sözlere dönmesi başarılı bir atılım olarak nitelendirilebilir. Türkçe söz rock müzik için zararlıdır tezini savunanlara cevap niteliğindedir."

Topluluğun 17 Haziran 1994 tarihinde punk grubu Die Toten Hosen'in alt grubu olarak sahne alması grubun yeni tarzında sürekli olacağı hissini verse de topluluğun yeni formu da uzun süreli olmayacaktı.

Kendine tecimsel bir yol bulmak tutturmak isteyen Serdar ile grubun yolları 3 konserden sonra ayrıldı. Grubun tıp doktoru olan diğer üyeleri ise mesleklerine döndüler. Alper Yarangümeli ise 2002 yılında Karakedi adlı grubu ile yaptığı aynı isimli albüm ile punk rock türüyle aktif müzik hayatına dönüş yaptı.

E-5

1980'lerin ilk yarısında faal olmuş bir gruptur. 1982 yılında o zamana kadar "Küçük Kız" adlı şarkısıyla tanınan Bay Bip prodüksiyonu Ayça'ya eşlik ederek kariyerlerine başladılar.

Folklorik kıyafetlerle sahne alan topluluk pop jazz türünü benimsemişti. Çoğunlukla İngilizce beste yapan topluluğun sahne repertuvarında "I Call Your Name", "Hasret", "Nobody Cares", "Blue Sky" ve "Chita" gibi besteleri vardı. Ayrıca konserlerinde tamamen doğaçlama çaldıkları bir bölüm bulunuyordu.

Grubun kadrosunda Bulutsuzluk Özlemi, Bülent Ortaçgil'le yaptığı çalışmalar ve solo işleri ile tanınan Akın Eldes de yer alıyordu.

Grubun diğer üyeleri şu şekildeydi: Hakan Ertizman (solist), Argun Soycan (davul), Faruk Metin (bas).

Egzotik Band

Egzotik Band 27 Kasım 1980 tarihinde Beyoğlu Yeşilçam sokağındaki Bab Kafeterya'da Halil Bal (gitar), Gökhan Pekkaya (bas), Selami Sevinç (davul) tarafından Türkiye'de heavy rock tarzı müzik yapmak amacı ile kurulmuştur.

Gruba, daha sonra Mart 1981 de Milliyet'in 1976 Liselerarası Müzik Yarışması birincisi Kayseri Akşam Lisesinin vokalisti Gürdal Polat katılırken, Mayıs 1980'de de Elmas Şato'dan Ercan Birol ikinci gitarist olarak gruba dâhil oldu.

Grup, ilk konserini 31 Mayıs 1981'de Fitaş Sinemasında verdi. Bu konserin özelliği, 1977'den o zamana kadar ölü durumda olan (Gong dergisinin -büyük ihtimalle Deniz İzgi'nin- tespitidir) rock müziğinin yeniden dirilişi ve grup müziğinin yeniden doğuşu için bir milat olmasıdır.

Bu konserin bir başka özelliği de Ankaralı The Lesh grubunun vokalisti Levent Baki'nin sahneye fırlayarak,

kolonlara tekme atıp, hoplayıp zıplayıp bir Status Quo şarkısını söylemesiydi. Konserin heyecan dozunu arttıran bu olay, 12 Eylül öncesi korkutulmuş, sonrasında ise sindirilmiş gençliğin yeniden dışavurum kanallarını kullandığının bir göstergesiydi.

Gong dergisi, bu olayı "Putlar Yıkılıyor" başlığı ile kapak yaptı. Put olarak tanımlananlar ise Barış Manço ve Cem Karaca idi. Bu konser sonrasında da topluluk Fitaş'ta konser vermeye devam etti. O dönemde bir rock grubunun ulaşamayacağı bu tür solo konser imkânları 1970'lerin ikinci yarısından o zamana kadar konsere hasret kalan rock dinleyicisinin tesiriyle Egzotik Band'e nasip olmuştur.

Bu konser sonrası Selami Sevinç (davul) ve Gürdal Polat (vokal) gruptan ayrıldı. Uzun arayışlar sonunda bir tesadüf sonucu Sefa Ulaştır (davul) ile irtibata geçilerek gruba katılması sağlandı (Temmuz 1981) ve bir süre sonra vokalist olarak Nermi Kurt (Elmas Şato) gruba dahil oldu.

Grup, bu kadro ile Kumburgaz Ankara Sinemasında 26 ve 27 Ağustos 1981 tarihlerinde 2 gün üst üste konserler verdi. 6 Eylül 1981'de üst üste verilen iki konserde kadroda Halil Bal (gitar), Ercan Birol (gitar), Gökhan Pekkaya (bas), Sefa Ulaştır (davul) ve Nejat Tekdal (klavye; Kurtalan Ekspres, Elmas Şato) katılımıyla gerçekleşti. Bu konserlerde vokalistliği Halil Bal ve Ercan Birol dönüşümlü olarak gerçekleştirdiler.

Kasım 1981'de gruba vokalist olarak Sabahattin Taşdöğen katıldı. Kasım ayı içinde verilen Fitaş konserinde çalınan parçalar; 1. bölümde, "Intro", "Fantezi", "Kördüğüm", "Sultanın Dansı", "Sabahın Sesi", "Doğuş", "Sakat", "Vibration"; 2 bölümde ise, "Blues", "Hani Bana Söz Vermiştin", "Rock'n'Roll", "Bakma Bana Öyle", "Aşık", "Sabaha Kadar", "Hey Başlasana" ("Kaybolan Umutlar") şeklinde idi.

Bu şarkılarda "Hani Bana Söz Vermiştin" ve "Çocuğum" 1977–1979 döneminde Elmas Şato grubu tarafın-

dan kaydedilmiş eserlerdir. "Kördüğüm"de Halil Bal, "Sabahın Sesi"nde Nejat Tekdal, "Vibration"da ise Sefa Ulaştır ve akabinde grup elemanlarının tamamı solo attılar. "Doğuş"ta ise Rainbowvari bir sound denemesi yapıldı. Konserde takip spotları, sis ve diğer ışıklar da kullanıldı.

Bu konserin akabinde Sefa Ulaştır askerlik hizmeti için gruptan ayrıldı. Yerine Derya Elver (Edirdahan) katıldı.

22 ve 23 Ocak 1982 tarihinde Ankara Amerikan Kültür Derneği salonunda iki günde 3 konser verildi.

Grup, 6 Mart 1982'de İstanbul Şan Tiyatrosunda ve 7 Mart 1982'de Bakırköy İncirli Sinemasında birer konser daha verdi. Bu konserlerin sonunda Sabahattin Taşdöğen gruptan ayrıldı.

Bu dönem konserlerinde repertuvar şu şekildedir. 1. Bölüm: "Fantezi", "Kördüğüm", "Sultan Dancer", "Doğuş", "Vibration"; 2. Bölüm: "Blues", "Rock'n'Roll", "Hani Bana Söz Vermiştin", "Sarı Yuvarlak", "Hey, Başlasana".

22 Nisan 1982 tarihinde Bursa Atatürk Spor Salonunda bir konser daha veren grupta vokaller Ercan Birol ve Halil Bal tarafından ortaklaşa yapıldı. Bu konserden sonra Derya Elver gruptan ayrıldı yerine Geniş Açı'dan Ercan Bayraktar geçti. Vokale ise Taşdöğen'in yerine İrfan Yılmaz alındı.

İrfan Yılmaz bazı ailevi nedenlerden dolayı 1982 Eylül'ünde ayrılırken, Ercan Birol 1982 Ekim'inde ayrıldı.

1982 sonuna kadar aşamalı olarak ayrılan Sabahattin Taşdöğen, Ercan Birol ve Nejat Tekdal, Devil grubunu kurdular. Egzotik Band ise gitarda Halil Bal, basta Gökhan Pekkaya, davulda Hacı Murat Özbey ve vokalde Karaca Somer (vokal, eski RA elemanı), şeklinde yeniden kuruldu.

Bu yeni format ile birlikte Egzotik Band'in heavy metal tarzında müzik yapmaya başladığını görüyoruz.

Söz konusu kadro, İstanbul Gelişim Stüdyosunda "Heyecan", "Jules Verne" ve "That's My Life" adlı üç parça kaydetti.

Grup, 22 Ocak 1983 Tarihindeki Fitaş Sinemasındaki rock festivaline bu kadro ve yeni tarzı ile çıktı. Konserde, "Heyecan", "Feedback", "Jules Verne" ve "That's My Life" adlı eserler seslendirildi..

1983 Yazında askerlik hizmeti biten Sefa Ulaştır yeniden gruba katıldı. Böylece kadro, Karaca Somer (vokal), Gökhan Pekkaya (bas), Halil Bal (gitar) ve Sefa Ulaştır (davul) olarak değişti.

Grup, Ocak 1984'te stüdyoya girerek televizyonda yayınlanmak üzere iki parça yaptı Bunlardan "Feedback" adlı şarkı TRT 2'de yayınlandı. Aynı yılın yazında Pan stüdyosunda 6 eser daha kaydedildi. Bu eserlerden "Highway Drifter" adlı parça TRT 1'de yayınlandı.

Aynı yıl İstanbul Hodri Meydan sahnesinde bir konser daha veren grup, son konserini 3 Kasım 1985'de Ankara Çağdaş Sahne'de aynı kadro ile gerçekleştirdi.

Bu konser sonrasında Sefa Ulaştır gruptan ayrıldı ve Ulaştır'ın yerine davulda Murat Akaltun kadroya alındı. Bu dönemde sadece stüdyo çalışması yapan grup, 1986 sonunda Halil Bal'ın askerlik hizmeti için ayrılması üzerine çalışmalarına ara verdi.

1988 yılında yeniden toplanan gurup finansal sorunlar ve peş peşe gelen askerlik hizmetleri nedeniyle bir araya gelemedi. Grup elamanları değişik isimli guruplar adı altında değişik çalışmalar yaptılarsa da kalıcı ve kayda değer bir çalışma ortaya çıkmadı.

Halil Bal ve Gökhan Pekkaya halen beraberce deneme çalışmaları yapmakta ve efsanevi grubun henüz tamamlanmamış misyonunu gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Yani Pekkaya ve Bal'ın söylediği gibi: "Egzotik Band henüz son sözünü söyleyip, müziğine son noktayı koymamıştır."

Egzotik Band, 1980'li yıllarda rock müziğin seyrine çok önemli katkılar yapmış bir gruptu. 31 Mayıs 1981 tarihindeki Fitaş konseri ile pek çok yeni rock grubunun ortaya çıkmasına ve rock müziğinin yeniden öne çıkmasına vesile olmuştur.

Topluluk rock ve grup müziğinin yaygınlaşması anlamında plak/kaset gibi araçları kullanamasa da konserler vasıtasıyla önemli bir işlev üstlenmiş; Ankara, Bursa, İzmir, Adana ve İstanbul'da sahne alarak rock müziğinin bayrağını uzun süre taşımıştır.

Grubun bir özelliği de 1970'lerin ikinci yarısının rock geleneğinden gelen Sefa Ulaştır ve Derya Elver gibi müzisyenleri de bünyesinde toplayarak bir nevi geleneğin taşıyıcılığını üstlenmesiydi. Bu müzisyenlerin profesyonel (müzikten para kazanma vurgusu ile kullanıyorum) olmaları Egzotik Band'in rock müziğinin ülkemizde kurumsallaşması yönünde bir işlev üstlenmesini sağladı; ancak bunlar yeterli değildi.

Egzotik Band'in 1981 konseri sonrası ortaya çıkan gruplar Türkiye'deki rock geleneğinden beslenemedikleri için ve mevcut piyasa ve medya koşullarının henüz bu grupların müziğini taşıyacak bir uzak görüşlülüğe erişememesi nedeniyle çoğunlukla uzun ömürlü olamadılar. Özellikle 1985 sonrasında rock müziği profesyonel anlamda yapılacak bir iş olmaktan çıkarak kendi içerisinde marjinal bir hal kazandı. Bu durum kitabın diğer bölümlerinde ifade edildiği üzere 1990'da Pentagram'ın albüm yapmasına kadar sürdü.

Epsilon

1983–1985 arasında etkin olan folk rock grubu Epsilon, film ve oyun müzikleri ile bilinen Erhan Şakar'ın ilk grubudur. Grubun tüm üyelerinin gitar çalıp, vokal yaptıkları grup, Erhan Şakar, Erhan Yamak, Ayhan Odabaş'tan oluşuyordu. Grup, ilk önemli konserini 4 Mayıs 1983 tarihinde İstanbul Tıp Fakültesinde okulun müzik kolunun düzenlediği bir organizasyon kapsamında vermiştir. Grubun söz konusu konserdeki repertuvarı "Boşuna Değil", "Ben Ölürsem", "Dekolte Fatma", "Bilir Misin", "Havalı Nejat", "Bira ile Bakış", "Bir Dağın Zirvesi" ve "Biz Genciz" adlı eserlerden oluşuyordu.

Mart 1984'de yine İstanbul Tıp Fakültesinde verdikleri konserde Onur Toparlak, Erhan Şakar, Ayhan Odabaş, Erhan Yamak şeklinde bir kadroya ulaşmışlardı.

Grup aynı zamanda ünlü Tepebaşı konserine katılan ekiplerden biriydi. Ayhan Odabaş, Onur Toparlak, Erhan Şakar, Erhan Yamak, Murat Yıldırım'dan oluşan kadrosu ile "Yalan", "Arabesk Rock", "Ben Ölünce", "Bir Dağın Zirvesinde" ve "Havalı Nejat" adlı eserlerini çaldılar.

1985 yılında dağılan grubun elemanları çoğunlukla müzikle bağlantılarını koparmadan günümüzde de etkin oldular. Erhan Şakar 1996 yılında solo albümünü yayınladı, ayrıca "Nihavent Mucize" filminin müzikleri de dâhil olmak üzere oyun ve film müzikleri yaptı. Şakar'ı 2002 yılında bir kalp krizi sonucunda yitirdik. Onur Toparlak ise içerisinde Şuayip Yeltan, Serdar Gönenç gibi müzisyenlerin de olduğu Akustika adlı bir grupla çalışmalarına devam etmektedir. Ayhan Odabaş ise Sıfır Bir grubuyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Exon

Günümüzde, Bulutsuzluk Özlemi ve Haluk Levent gibi müzisyen ve gruplardan tanıdığımız gitarist Serdar Öztop tarafından 1987 yılında kurulmuş bir gruptur. Öztop'un ilk grubu olan Exon, vokalde Bülent Kılıç, gitarda Serdar Öztop, klavyede Selçuk Arkun, basta Ünsal Saner ve davulda Erdem Taylan'dan oluşmaktadır.

Topluluk, Gülhane Müzik Yarışmasında 2 dalda birinci olduktan sonra 1988 başında Hey dergisi ve Yankı Plak'ın ortak organizasyonu International Star Arıyoruz yarışmasında finale kaldı. Bu yarışmanın ödülü olarak da 1989 yılında "Hey Boy"s adlı toplama kasette "Pretended Love" adlı şarkıları ile yer aldılar.

27 Ocak 1990'da Ankara Yeşil Elma Kulübünde IDEA, Hazy Hill, Sacrificed ve Charon ile sahne alan Exon, 1991 yılında dağılmıştır.

Export

1984–1985 yıllarında faal olmuş bir cover grubudur. Gitarda Gür Akad, basta Hakan Beşer, klavyede Orhan Erişir, davulda Cihangir Akkuzu ve gitarda Kerim Çaplı'dan oluşmaktadır. Grup, Barış Manço Kurtalan Ekspres'in konserlerinde ön grup olarak sahne almıştı. Kadrodan da anlaşılacağı üzere gelecekte Kurtalan Ekspres'e de eleman tedarik eden bir fonksiyon üstlenmişti.

Export (2)

1989'da vokalde Okay Gökçen, gitarlarda Tufan Yağmurdereli ve Mehmet Kilimci, davulda İsmail Kilimci ve bas gitarda Ercüment Çakıcı tarafından kurulmuştur. İlk konserlerini işe 1992 Temmuz'unda Ataköy Marina'da vermişlerdir. 1993'de ise Hazy Hill ile birlikte Eskişehir'de bir konser verdiler.

1994 Mayıs'ında Hades etiketiyle "Erotik Düşler" adlı bir albüm yapmıştır (HBR Maymun 1994). Grup, felsefesini "içinden geleni katıksız olarak, tüm doğallıyla dışa vurmak" olarak açıklamaktadır. Albümde melodik hard rock belirleyici sound olmakla beraber bazı parçalarda thrash'e dahi yaklaşılmaktadır.

Sert müzikte sadece "vahşi duyguların işlenmesine" tepki olarak, grubun "Erotik DüşIer"de seks ağırlıklı temalara ağırlık verdikleri görülmektedir. Ahmet Güvenç'in Spektrum adlı stüdyosunda kaydedilen albümdeki 10 parça arasından "Hassiktir Git" adlı eser, albümün dikkat çekici ve sattırıcı parçası olarak yerini almıştı.

Masum bir terk ediliş öyküsü gibi başlayan parça, sonradan Gökçen'in bilinçli olarak detoneleşen vokalleri ile ajitatif bir hâl alıyordu.

Grubun sözlerde Türkçeyi tercih etmelerinde ticari bir kaygı olmadığını ifade etmek zorunda kalmış olması da ayrıca dikkate değerdir. (Süreyya İzgi, Blue Jean, Haziran 1994, HBR Maymun Haziran-Temmuz 1994)

Face To Face

Mayıs 1983'de Danger'dan ayrılan Hakan Tankut, Hakan Terim ve Murat Uzun Face To Face adı altında yeni bir gruba evrildiler. Grubun 1983 Haziran'ında Caddebostan Budak Sinemasında Devil, Whisky, RA ve Aqua ile birlikte konser verdiği bilinmektedir.

Fethi Taner ve Toplama Adamlar

1983 yılında müziğe başlayan Fethi Taner, blues ile müziğe başlamış, daha sonra synthesizerların da yardımıyla daha senfonik bir tarzın peşinden gitmeye başlamıştı.

1990 yılında "Fame Star 90'" yarışmasına Toplama Adamlar adlı grubuyla katıldı. İsminin önde olduğu haberlerde grubu hakkında bilgiye ulaşmak mümkün olamadı. Ancak, 1993 yılında yaptığı "İş Dönüşünde İstanbul Kentind"e adlı albüm ile birlikte kimlerle çalıştığı aşağı yukarı anlaşılmış oldu.

Bu albümde elektrik gitarlarda Güneş Devrim Demirci, Yavuz Çetin, Gültekin Kaçar, Melih Güzel, akustik gitarda Hakan Özer, basta Turgay Çelik, davulda Aydın Şeref, vokal, piyano ve aromatik ses ürünlerinde Fethi Taner şeklinde bir ekip yer almıştı. Geri vokallerde ise Berna Hatipoğlu, Deniz Arcak, Deniz Şener ve Mukaddes Özçakır yer almıştı.

Esprili, blues tınılı eserlerden oluşan bu albümden sonra Fethi Taner müzik dünyasından koparak doğduğu yere Büyükada'ya dönüp müzikal anlamda içe kapanık bir hayatı seçti.

Flash (Flaş)

Hardline sonrasında grup üyeleri çoğunlukla Axe'a geçerken Gökhan Dabak da Flash adlı bir grup kurmuştu. 1984 yılında kurulan grubun kurucu kadrosu vokalist Can

Girginkoç, gitarist Gökhan Dabak ve baterist Ufuk Zayim'den oluşmaktadır. 1985 yılında başçı Alper Türek'ün aralarına katılması ile grup son halini almıştır. Söz konusu kadro, Fenomen grubu ile de ortak konser vermişti.

Grup, konserlerinde Can Girginkoç'un tiyatrocu olan annesi sayesinde edindiği kıyafetlerle 80'lerin gruplarından ziyade Genesis'in 70'lerdeki teatral duruşuna daha yakın durmaktadır.

1985 sonrasında sessizleşen grup, 27 Mayıs 1989 konseri ile dönüşünü gerçekleştirmişti. Hacettepe Üniversitesi M Salonunda verilen konser öncesinde grup, daktilo ile yazılıp çoğaltılmış bir bildiri dağıtmıştı. Veda konseri niteliğindeki bu konser için Hıbır dergisinde yapılan tanıtımda daha sonra Dabak'ın karikatür köşesi olan "Ziftli Sütlaç" ismi konser konsepti olarak kullanılmıştı. (Mehmet Şevki Öztürk'ten alınan bilgi, Hıbır 1989, Güven Erkin Erkal)

Grubun repertuvarı bestelerden oluşmakta olup içeriği şu şekildedir: "Good Day Special", "Lover For Shadowly Nights", "Play Your Game", "Sunshine In The Light", "Acid Baby", "Silly Boy", "I Want To Leave Her Alone", "Owl Prince", "Hot For The Rock", "Crazy Lover Madman", "Blind Dogs" ve "Thunder".

Fenomen

Rag Doll'un atası ve Anxiety'nin ardılı sayılan grup, 1985–1986 tarihleri arasında faal olmuştur. Grup, biri 1985 yılında Çağdaş Sahne'de olmak üzere Flaş ile birlikte iki konser vermiştir. Grup, basta Deha, vokalde Ercüment Tultay, davulda Ali, solo gitarda Ümit ve ritim gitarda Mehmet Şevki Öztürk'ten oluşmaktadır.

1986 yılında Mehmet Şevki Öztürk'ün askere gitmesi üzerine dağılmıştır. (M. Şevki Öztürk'ten alınan bilgi)

Fiasco

19 Mayıs 1989'da Gülhane Rock Günlerinde sahne almış gruplardan biridir.

Geniş Açı

Geniş Açı, pop caz, Afro Küba tarzı ile Anadolu ezgilerini birleştiren bir sound benimsemiştir. 1980 yılında kurulan grubun ilk kadrosu Tufan Tezer (gitar ve beste), Ercan Bayraktar (davul), Onur (bas) ve Halil (gitar) ile birlikte grubu kurmuşlardır. Ercan Bayraktar ve Onur ayrılarak Burak Onur Ercan grubunu kurmuşlar; Ercan'ın dönüşü ile birlikte 1982 yılında topluluğun kadrosu aşağıdaki gibi olmuştur:

Can Ayer (klavye), Ercan Bayraktar (davul), Gürani Koç (perküsyon), Firuz Soyver (bas) Tufan Tezer (gitar ve beste).

Konser afişlerini kendileri hazırlayan grup elemanları "alet üzerine müzik yapan değil, topluluk müziği yapan bir grup kurmayı" tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

Grup, müziğini şu şekilde tanımlamaktadır: "Yolumuz bir zamanların sağlam topluluğu Moğollar'ın yakınından geçer. Yalnız, onların ilk başlarda yaptıkları yerel havaları düzenlemek değil, yeni besteler üretmek ve bunları yaparken de evrensel müzikten caz anlamında yararlanmak zorundayız."

1982 başında "Müzikte Yeniden Doğuş" şeklinde adlandırılan rock grupları arasındaki dayanışma oluşumuna da katılan grup, Ocak 1982'de Asım Can Gündüz, Burak Onur Ercan gibi isimlerle birlikte Üsküdar Amerikan Kız Lisesinde konser de vermiştir.

"Kabız" ve "Karanfil", grubun bilinen iki bestesidir.

Gökalp Baykal Ekipleri ve Sekans

Sekans, 1983 yılında Gökalp Baykal'ın ilk kurduğu gruptur. 1983-84 yılları arasında faaliyet gösterdi ve Bay-

kal'ın askerliği nedeniyle dağıldı.

Grubun kökeni Gökalp Baykal (12 telli gitar ve vokal) ve Murat Tunalı'dan (bas) oluşan bir ikiliye dayanmaktadır Bu ikili 1983 yazında Gümüşyaka adlı bir sayfiye yerinde bulunan Neva adlı bir diskoda çalarak ilk konserlerini verdi. Grup bu konserde Gökalp Baykal'ın Bob Dylan ve Neil Young eksenli repertuvarını seslendirdi.

Yaz sonunda İstanbul'a dönen ikiliye gitarda Deniz Azrak katıldı. Bir konser öncesi ani bir kararla "Sekans"[37] ismini alan grupta, Gökalp Baykal gitar ve vokalde, Murat Tunalı basta ve Deniz Azrak gitarda yer alıyordu. Ayrıca Denge ve Danger'dan gitarist olarak bildiğimiz Mahmut Özen bu ekibe davul çalarak eşlik ediyordu.

Grubun özelliği Baykal'ın bestelerini yorumluyor olması idi. Amatör bir yapıya sahip olan topluluğun yorumladığı Baykal besteleri biraz da dönemin modasına uygun olarak İngilizce idi. Gökalp Baykal, bu konuda web sayfasında esprili bir biçimde "...halen kendisini çok iyi İngilizce bilen biri olarak saymaz." ifadesini kullanmaktadır.

Askerlik ve Bob Dylan üzerine yaptığı kitap çalışmasının ardından 1986 yılında Hardal grubunun kurucusu gitarist Şükrü Yüksel ve Hardal'ın her daim destekçisi klavyeci Özkan Turgay ile sonradan Hardal elemanı olan gitarist Alper Karamahmutoğlu ile birlikte, 1986 Nisan ayında iki Pazar öğleden sonrası süresince "Kedilerin Günü" adlı 40 dakikalık ilk demo kasetini hazırladı. Toplam 10 saat süren kayıtta Fostex'in 4 kanallı bir kasetli teybi kullanıldı. Kayıtlar ise Özkan Turgay'ın o dönem Otoban adlı grubu ile çalıştığı Galata Kulesi'nde gerçekleştirildi.

Bu demo kasette Baykal'ın Sekans döneminin aksine Türkçe sözlü Rock'n'Roll bestelerine yer verdiği görülmektedir. Demo kasettin A yüzünde: "Dizgin", "Sarhoş

[37] Sekans ismi ilginçtir ki Gökalp Baykal'ın zorlukla hatırladığı; Murat Tunalı'nın ise hatırlamadığı bir isimdir. Bu durumun nedeni bir konserde hızlıca bir isim bulmak gerektiği için konulmuş olmasıydı. Baykal'ın aktardığına göre bu isim o dönemde Sekant diye telaffuz edilmişti. Sekans ismine ulaşmam ise Onyedi dergisinde Gökalp Baykal'ın verdiği bir mülakatta temsil ettiği grup olarak Sekans ismini yazdırmış olmasındandır.

Fener", "Sürgünden Gelen Gemi", "Üç Dünya", "Kedilerin Günü"; B yüzünde: "Yalınayak Karabasan", "Son Sabah", "Sarmal Döngü", "Issızlığın Son Yemeği", "Simetrik Yollar" adlı eserler yer almaktadır.

1987 yazında ise Baykal, ilk kez profesyonel anlamda sahneye çıktı. (www.gokalpbaykal.com ve Gökalp Baykal'dan alınan bilgilerle)

Gökalp Baykal'ın 1980'li yılları okul, askerlik ve müzik yazarlığı (Stüdyo İmge'de yazılar ve Bob Dylan kitabı) arasında sıkışmış, sıcak bir aile ortamı mantığında gelişmiş bir çizgidedir. Baykal, evde de müzik yapılabileceğini ispatlayan müzisyenlerimiz için önemli bir figürdür. Baykal, Serdar Ateşer, Nezih Ünen ve Sabih Cangil sahnede ve plak dünyasında hareket alanı kısıtlanmış yaratıcı düşüncenin evin sıcaklığına dönmesinin simgeleri oldular.

Grizu (Grisou)

1984 yılı gruplarından Grisou'nun tarzı hard rock idi ve kendi bestelerini icra ediyorlardı. Besteleri arasında "Çorba", "Okul Mahkumu", "I Can't Fall", "Ektin Beni" gibi şarkılar yer alıyordu.

Topluluğun kadrosu, gitarda Hakan Telci, basta Ali İsmet Öztürk, davulda Selim Çelikli, vokallerde ise Yeşim Erdoğru ve Kaan Ergül'den oluşuyordu.

Topluluk, 1984 Mayıs'ında Repo Prodüksiyon tarafından organize edilen rock festivali kapsamında Açıkhava Tiyatrosunda konser vermiştir. Konsere madenci kıyafetleri ile çıkan grup, "Dışarıda bir patlama oldu, şimdi de burada olacak. Çünkü Grizu geliyor" şeklinde anons edil-mişlerdi.

Grup Evrim

1986'da 16 yaşında olan bir grup; basta İsmail Soyberk, davulda Cengiz Demirci, klavyede Tanju Arıkan, flüt ve klavyede Erkan Alpay ve gitarda İlhan Özulu'dan oluşuyordu. Evrim grubu 1970 yılında kurulmuştu. Gru-

bun solo olarak bir 45'liği ve Kamil Gürmenek ile birlikte bir başka 45'liği bulunuyordu.

1980'lerde TRT'de yayınlanan Do-Re-Mi programının sürekli orkestrası durumunda olan topluluk, 1995 yılında Ersen ile Dadaşlar ismini kullanmak üzere plak kayıtlarında birleştiler. Erkan Alpay haricindeki kadro "Vatan Bizim Ülke Bizim El Bizim" albümünün tamamında stüdyo müzisyeni olarak yer aldı. İlginçtir ki bu durum basından da gizlenmedi ve plak kadrosu ile konser kadrosu tamamen farklı olan iki ayrı Dadaşlar bu dönemde faaliyet gösterdi.

Erkan Alpay ise 1986 yılında Edip Akbayram'ın klavyecisi Fırat Baydar olmasına rağmen stüdyoda tıpkı Berç Yenal gibi Dostlar kadrosunda yer aldı.

Tanju Arıkan, işadamlığı ve Marşandiz grubundaki çalışmalarını sürdürürken, İsmail Soyberk de 1980'lere damgasını vuran bas gitarist ve aranjör olarak ismini sürdürdü.

Grup Leopar

1984 yılında folktan, arabesk rock'a uzanan bir çizgide müzik yapan bir gruptur. Topluluk, vokalde Cem Fırat, gitarda Talat Çerman, basta Erman Murat, solo gitarda Turgay Çevikkan ve davulda Aslan Demir'den oluşuyordu.

7 Nisan 1984'de Tepebaşı Büyük Kazablanka Gazinosunda sahne alan topluluğa 3 kız vokalist eklenmişti: Ülgen, Serap ve Emine... Topluluğun repertuvarı ise 3 kategori içeriyordu: Pop türünde; "Yaşamıyorum", "Unutmadım", "Dünyayla Anlaşamıyorum" ve "Seni Hatırlarım"; arabesk rock türünde: "Bedbaht", "Al Canımı Allah'ım"; folk türünde; "Sevgiye", "Gelecek Günler".

Bu konser sonunda gelecek tepkiye göre müzik türlerini belirleme kararı alan grup, seyirci tepkileri sonucunda pop türünde karar kılmış; bu karardan sonra grubun izine rastlanamamıştır.

Grubun repertuvarı, Hey dergisi tarafından "salata gibi" diye nitelendirilmiş ve arabeskçi olacakları yönündeki endişeler gizlenmemişti.

Grup Mikado

2 Aralık 1989 tarihinde Bilsak'ta konser vermiş bir grup. (Hıbır, 1989)

Grup Problem

Piramit ve Klips'ten tanıdığımız baterist Hakkı Doğusoy'un yer aldığı topluluğun 1984 kadrosunda yer alan müzisyenler, ritim gitarda Ozan İnkaya, solo gitarda Engin Anıl, davulda Hakkı Doğusoy ve bas ve vokalde ise Can Gülerman idi.

Topluluğun, "Hava Kabarcıkları", "İnsanlar", "War", "Night Journey" ve "Güneş" gibi eserleri bulunuyordu.

Grup Virüs

15 yaşında 5 gençten oluşan grup 1988 yılında kurulmuştu. Grup, basta Sertaç Tunguç, gitarda Erke Erokay, ritim gitarda Evrim Doğu ve bateride Mehmet Çetiner'den oluşuyordu. Grubun solisti ise Burak Güven'di (Boom Müzik Murat Güven olarak yazmış; Bulutsuzluk Özlemi ve Rag Doll'da çalmış olan Burak Güven ile karıştırılmamalıdır). O dönemde müzikleri için "ne tam anlamıyla blues, ne de rock yapmak istiyoruz" şeklinde bir yaklaşım sunuyordu. Grup, Fame City, Saint Joseph ve Fenerbahçe Liselerinde verdikleri konserlerin yanı sıra kulüplerde de çalmış. Topluluk, genç yaşta hapishaneye düşen gençler yararına Dostlar Dayanışma Derneğinin organize ettiği bir konser de vermişti.

Burak Güven, halen Mor ve Ötesi'nde bas çalmaktadır.

Guilliotine

Muhtemelen 1989 yılında kurulmuş bir Ankaralı thrash grubudur. 25 Şubat 1990'da Batı Sinemasında

Pentagram, Astharoth (death) ve Hong Kong Virüsü (punk) ile sahne almıştır.

11–12 Mayıs 1990'da ise Bilkent Üniversitesinde bu kez King White, Objektif ve Hazy Hill ile aynı sahneyi paylaşmıştır.

Güzelyurt Gelişim

Güzelyurt Gelişim, 1984 yılında Halil Akansel tarafından kuruldu. 1987 yılında Akdeniz Akdeniz Müzik Yarışmasına katılan Kıbrıslı grubun KKTC'de yayınlanmış 2 kasetleri bulunuyordu: "Vasiyet" ve "Gelmesen de Olur". Topluluğun yarışma eseri ise "Sevgiliye" idi.

Grubun 1987 kadrosu, gitar ve vokalde Halil Akansel ve Hasip Akgürgen, basta Mustafa Tozakı, klavyede Mustafa Gökeri, davulda Aygun Özister ve vokalde Feridun Işıman'dan oluşuyordu.

Topluluk o dönemde daha önce yayınladıkları 2 kasetin derlemesi niteliğinde bir kasedi Türkiye'de yayınlamak istiyorlardı. 2 kaset daha yayınladıktan sonra, 1993 yılında tamamen dağıldılar.

Hardal

Hardal, Şükrü Yüksel'in müzikal duruşunu ortaya koyan bir ekip olarak 1980'lerin gruplarında yaşanan özgün ve Türkçe beste eksikliği sendromuna karşı önemli bir misyon üstlenmiştir. Hardal'ın kilit grup niteliği plakçılık krizi yaşanan bir dönemde, Türkçe ve eli yüzü düzgün rock bestelerle, grup müziği yapıp 2 uzunçalar yayınlamasında gizlidir.

Böylece grup, kayıt yoksunluğundan muzdarip bir dönemde belge bırakmayı başarabilmiş bir ekip olmuştur. Bu belge bırakma fırsatını oluşturan ise dönemin pek çok ileri projesine de imzasını atmış olan Öncü Plak'tı.

Grubun kökenleri 1976 yılına dayanmaktadır. Şükrü Yüksel, Aydın Buyar Şencan ve Cahit Kukul bir araya

gelirler ve farklı davulcularla çalışırlar. Aydın Şencan 1977 yılında Seyyal Taner ve 25. Saat grubuna katılır. Bu grupta, Yeraltı Dörtlüsü döneminden arkadaşı Sedat Avcı ile yeniden bir araya gelirler.

Bu sırada, Hardal'ın yapısını oluşturan düşünceler gelişmekte; Şükrü Yüksel bir türlü kalıcı bir kadroya sahip olamayan, yapısı her provada değişen, ancak fikirlerini olgunlaşmasında rolü inkâr edilmeyen bir grupla çalışmalara devam etmektedir. İki yıl sonra, 1979'a gelindiğinde Seyyal Taner'in 25. Saat'inin dağılması üzerine Sedat Avcı (Avdıkoğlu) ve Aydın Şencan grubun kalıcı ritim section'ını oluşturdular.

Tipik r&b yapısında olan gruba bir süre sonra Özkan Turgay (klavye), ismi Hardal kadrosunda geçmemekle beraber düzenlemelerde önemli bir paya sahip bir müzisyen olarak dâhil oldu. İstanbul Gelişim Stüdyosunda kaydedilen "Nasıl? Ne Zaman?" albümü 1980 yılında 1000 adetle sınırlandırılmış olarak yayınlandı. Albümde Şükrü Yüksel (gitar ve synthesizer), Aydın Buyar Şencan (bas), Cahit Kukul (gitar) ve Sedat Avcı (davul) ile Hardal ekibine destek olarak Özkan Turgay ve Mustafa Özhan'ın klavyeli sazlarda yer aldığı, plağın kapak notlarında ifade edilmektedir. Öte yandan, fiilen kayıtlarda yer alan kadro bu şekilde değildir.

Söz konusu albümde, her şarkıda farklı bir Hardal ekibini görmek mümkündür. Öyle ki grubun Şükrü Yüksel harici klasik kadrosundan hiçbir müzisyenin yer almadığı kayıtlar dahi bu albümde yer almıştır.

"Nasıl? Ne Zaman?" uzunçalarının şarkı listesi ve kayıt notları aşağıdaki gibidir:

Bir Yağmur Masalı (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Hammond org, Fender Rhodes Piano

Unuttum (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Fender Rhodes Piano

Sen Gittin Diye (C. Kukul)
Şükrü Yüksel: Gitar
Cahit Kukul: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Fender Rhodes Piano

Nasıl, Ne Zaman (müzik: Ş. Yüksel, A. B. Şencan - söz: Ö. Hayyam)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar, synthesizer
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar, geri vokal
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org, Fender Rhodes Piano

Zor (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar, bas gitar
Cengiz: Davul

Ne Kadar Zaman Geçti (C. Kukul)
Şükrü Yüksel: Vokal, akustik gitar, Synthesizer
Cahit Kukul: Gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org
Mustafa Özhan: Fender Rhodes Piano

Lanet Olsun (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Cengiz: Davul
Özkan Turgay: Fender Rhodes Piano

Başka (müzik: C. Kukul - söz: Ö. Hayyam)
Cahit Kukul: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Hammond org

Gece Vakti (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Fender Rhodes Piano, Hammond org

Bu albüm, grubun Türkçe şarkıyı Türk aksanıyla söylemek gibi 1980'lerin başında ortaya çıkan gruplarda olmayan bir özelliğe sahip olduğunu ve ileri bir noktayı ifade ettiğinin vesikasıydı.

"Zor" adlı şarkıyı İzzet Öz'ün Teleskop programında seslendiren grubun ikinci uzunçaları ise 1982 sonunda yine Öncü Plak tarafından yayınlandı. "Nereden Nereye" adlı plağın kapağında grup, gitarlarda Cahit Kukul ve Şükrü Yüksel, basta Aydın Buyar Şencan, tuşlu çalgılarda Özkan Turgay ve davulda Sedat Avcı şeklinde ifade edilmektedir. Tabii ki bu kadro da televizyon ve tek konserlerinin kadrosu olmakla beraber plak kaydının değişmez kadrosu değildir.

Bu albümün kayıt notları ise şu şekildedir:

Babalar Küçük Oğullarına Söylesin Diye (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Zafer Oğuz: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org, Fender Rhodes Piano

Bir Gün Mavi Bir Gün Yeşil (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul, geri vokal
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org, Fender Piano

Uyandı (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Cahit Kukul: gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul, geri vokal
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org, Fender Rhodes Piano

Beni Anlayamazsın (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org Fender Rhodes Piano

Bırak Beni (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul
Özkan Turgay: Fender Rhodes Piano

Sen Olmasaydın (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar, synthesizer
Özkan Turgay: Synthesizer
Cahit Kukul: gitar

Ben Diye (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Sedat Avdıkoğlu: Davul, geri vokal
Özkan Turgay: Synthesizer, Fender Rhodes Piano, geri vokal

Nereden Nereye (Ş. Yüksel)
Şükrü Yüksel: Vokal, gitar
Aydın Buyar Şencan: Bas gitar
Zafer Oğuz: Davul
Özkan Turgay: Synthesizer, Hammond org, Fender Rhodes Piano

İlk albüme göre daha fazla ilgi topladığını öğrendiğimiz "Nereden Nereye"de ilk albümün tersine sınırla sayıda basım (limited edition) uygulamasına gidilmemiştir.

Bu dönemde grubun Asım Can Gündüz ve RA ile birlikte bir rock kulübü kurma konusunda tasarımlarının olduğunu bilmekteyiz.

26 Mayıs 1982 tarihinde grup, ilk ve son konserini İTÜ Maçka Maden Fakültesinde verdi. Klasik dörtlünün yanı sıra Özkan Turgay'ın da bulunduğu konserde grubun repertuvarı şu şekildeydi:

"Babalar Küçük Çocuklarına Anlatsın Diye", "Unuttum", "Ne Kadar Zaman Geçti", "Lanet Olsun", "Beni Anlayamazsın", "Tam Yatmasın Aklım", "Gece Vakti Gitar Çalmak", "Nereden Nereye", "Uyandı", "Bırak Beni", "Nasıl Ne Zaman" (Ses, 12 Haziran 1982).

1983'ün ilk yarısında Aydın Şencan'ın Kanada'ya gitmeye karar vermesi nedeniyle grup dağılmak zorunda kaldı.

Aydın Şencan'ın ayrılması üzerine bir süre Med Cezir grubunda çalan Şükrü Yüksel, daha sonra Kanada'ya göç etti. Cahit Kukul, Erkin Koray'dan düğün salonlarına kadar her türlü ortamda çaldı. Aydın Şencan, Kanada'da 1983 yılında Erkin Koray ile küçük bir çalışma yaptı. Sedat Avcı ise 1982-1984 arasında Erkin Koray kayıtlarında yer alırken, Koray'ın tek başına çalmadığı zamanlarda da sahnede sürekli davulcusu oldu. Bu durum, Avcı'nın 2001'de vefatına kadar devam etti.

Hardal'ın dönüş sinyalleri ilk olarak Gökalp Baykal'ın 1986 tarihli demosu "Kedilerin Günü"nde verildi. Bu albüme gitarist Şükrü Yüksel ve aynı zamanda Otoban'da da çalan klavyeci Özkan Turgay ile dönüş albümlerinde gitar çalacak olan Alper Karamahmutoğlu da katılarak Baykal'ın bestelerine destek verdiler.

1990'larda efsanevi niteliğe bürünen Hardal'ın iki albümünün özeti kötü bir kopya üzerinden de olsa kaset olarak yayınlandı. 1990'ların ikinci yarısında önce grubun isim hakkına sahip olmayan Cahit Kukul tarafından Meteor adlı bir grup kuruldu. 2000 yılında ise isim hakkını elinde bulunduran Şükrü Yüksel, Aydın Şencan ve Özkan

Turgay'dan oluşan ekip "Yeniden Doğuş" adlı bence en iyi Hardal albümü unvanını rahatlıkla hak eden bir ürün verdiler. Hak ettiği ilgiyi görmeyen albüm sonrasında grup profesyonel müzik hayatından yeniden çekildi.

(Cem Metin'in makalesi (12 Mayıs 2005), Şükrü Yüksel'in kayıt notları, Bir Metamorfoz Hikâyesi, Ses ve Gong dergilerinden yararlanılmıştır.)

Hard Line

Davulda sonradan "Reçel" adlı bir albüm de yayınlayacak olan karikatürist Gökhan Dabak, vokalde Barlas (Erinç), basta Haluk Şeftalioğlu, gitarda Mahmut ve Mehmet Şevki Öztürk'ten oluşan bir Ankaralı bir gruptur. Topluluk 1980-1982 arasında faal olmuştur. Dağıldıktan sonra Haluk Şeftalioğlu ve Barlas Erinç, Axe'ı kurmuşlardır. Gökhan Dabak, Flaş'a geçerken, Mahmut da gitaristlik kariyerini sona erdirip Lotus'ta vokalistliğe başlamış, daha sonra müziği bırakmıştır. Mehmet Şevki Öztürk ise Ercüment Tultay ile Mephisto Child'da çalışmalarına devam etmiştir. (Mehmet Şevki Öztürk ve Süleyman Özyıldırım'dan alınan bilgilerle)

Hazy Hill

Hazy Hill, Eylül 1988'de Ankara'da kuruldu. Grup, kuruluşundan üç ay sonra ilk konserini verdi. Haziran 1989'da 5 parçadan oluşan bir demo hazırlayan grup, ses kalitesinin tatminkâr olmaması yüzünden bu demoyu piyasaya sürmedi. Aynı yıl ilk büyük konserini veren Hazy Hill 1200 kişinin önünde sahne aldı.

Kasım 1989'da Tempo dergisine verdikleri bir mülakat yanlı sorular ve çarpıtmalarla yayınlanınca Hıbır dergisinde Aptülika'nın hazırladığı köşede bir basın bildirisi yayınladılar. Basın bildirisinde gruba "Namaz kılıyor musunuz?" gibi sorular yöneltildiği ve daha sonra grubun yanıtlarının mevcut önyargıları destekler şekilde değişikliğe

uğratıldığından bahsediliyordu.

Hazy Hill, 9 Aralık 1989 İzmir Fuarında gerçekleştirilen New Dimension of Metal adlı konsere IDEA, Metalium ve Reflex ile birlikte katıldı.

Grup, 7 Ocak 1990'da Ankara'da Yeşil Elma (Green Apple) adlı kulüpte IDEA, Exon, Sacrificed ve Charon ile 5 Mayıs 1990'da ise İzmir, Karşıyaka Açıkhava Tiyatrosunda IDEA, Agin Age, Pundick, Tears (2), Twilight, Legacy ve Vertical End ile birlikte sahne aldı.

Ekip, 8 Mayıs'ta solo olarak Hacettepe'de; 11–12 Mayıs 1990'da ise Bilkent Üniversitesinde King White, Objektif ve Guillotine ile konser verdi.

Ocak 1990 ve Temmuz 1990 tarihleri arasında İstanbul Açıkhava Tiyatrosu, Ankara ve İzmir'de birçok konser veren Hazy Hill, İzmir'de verdiği konserlerin birinde Norveçli grup Mayhem ile aynı sahneyi paylaşarak Türkiye'deki ününü daha da pekiştirdi.

1990 yılının Ocak ayında 16 kanallı bir stüdyoda kayda giren Hazy Hill ilk demoları olan "Murky Bedlam"ı hazırladı. Bu demo, yayınlanmasının hemen ardından birçok ülkenin radyo istasyonları, gazete ve dergileri ile TRT'de tanıtıldı ve dinletildi. Böylece Hazy Hill yurtdışında adını duyuran ilk Türk heavy metal grubu oldu. Hazy Hill ile ilgili yapılan olumlu eleştiriler grubun sonraki çalışmaları için en büyük motivasyon oldu.

Hazy Hill, en büyük konserlerinden birini Mayıs 1991'de ODTÜ'de gerçekleştirdi. Bu stadyum konserinde grubu dinlemeye gelenlerin sayısı 4000'di. Bu konserin hemen ardından Hazy Hill ilk yurtdışı konserini vermek üzere Avusturya'ya gitti. Viyana'daki bu konser hem grubun isminin Avrupa'da duyulmasını sağladı hem de Hazy Hill'e yurtdışında konser veren ilk Türk heavy metal grubu unvanını kazandırdı.

Eylül 1992'de Hazy Hill'in ikinci demosu "Fan of Your Fancy" yayınlandı. Bu demoda yer alan üç parça, grubun müzik anlayışı ve kalitesindeki gelişmeyi göz önüne seriyordu. Bu demonun tanıtımı başarıyla gerçekleştirildi ve

yurtiçi ve yurt dışındaki televizyon ve radyo kanallarıyla, yazılı basında geniş şekilde yer aldı.

1993 Mart'ında Hazy Hill ikinci yurtdışı konserini Almanya'da gerçekleştirdi. Bu konserde grup, iki Alman grubuyla birlikte sahne aldı. Almanya konseri sonrası grup en büyük konserini Mayıs 1993'de ODTÜ'de 5000 kişilik bir seyirci topluluğu önünde gerçekleştirdi.

1994'e farklı bir yaklaşımla başlayan Hazy Hill, çalışmalarını daha profesyonel ve organize bir şekilde yürütebilmek amacıyla Cenk Erdil'le menajerlik anlaşması imzaladı. Bu anlaşmanın hemen sonrasında Hazy Hill, iki yıl aradan sonra çıkaracakları yeni çalışmalarının hazırlıklarına, Cenk Erdil de bu yeni çalışmanın yurtdışı tanıtım ve dağıtım aşamalarıyla ilgili bağlantı yazışmalarına başladı. Bu yoğun hazırlıkların yanı sıra Hazy Hill, 1994'de de konser programına devam etti. Şubat ayında ODTÜ'de gerçekleştirilen bir organizasyonda sahne alan grup, yaklaşık iki yıl aradan sonra, Nisan ayında, İstanbul Çapa Tıp Fakültesinin düzenlediği konserle İstanbullu dinleyicilerine tekrar merhaba dedi. Bu üniversite konserlerini Ankara'da verilen birkaç konser takip etti.

1994'ün sonunda yeni çalışmaları için stüdyoya giren Hazy Hill, aralarında, yeni parçaların yanı sıra, eski konser favorilerinin de olduğu toplam 10 parça kaydetti. Nisan 1995'te bu 10 parçadan dördü mix'lenip "Torch-in' the North Pole" adı altında bir demoda toplandı.

"Torch-in the North Pole"la birlikte grup İngiltere'ye gitme kararı aldı.

Hazy Hill, 15 Nisan 1995 akşamı ODTÜ'de verdikleri bir solo konserle hayranlarına veda etti.

Bu veda konserinin hemen ardından İngiltere'ye uçan grup, "Torch-in' the North Pole"u buradaki plak firmalarına götürdü. O yıllarda müzik piyasası sadece death metal ve grunge etrafında döndüğü için hiçbir firma bu iki türün dışında müzik yapan gruplara büyük yatırım yapıp, riske girmek istemiyordu.

Albümün plak şirketlerince kabul görmemesi üzerine

tür değişikliği yapmak istemeyen Hazy Hill, Temmuz 1995'te grubun 7 yıllık kariyerine noktayı koydu.

1998'e gelindiğinde, Hazy Hill aktif müzik yaşamına nokta koymuş olmasına rağmen, hala unutulmamış, hatta bu son üç yıl içinde rock ve metal dinlemeye başlayanlar arasında da merak konusu olmuştu. Bunun üzerine, Zihni Müzik'ten Zihni Şahin ve Çağlan Tekil, "Torch-in' the North Pole"u piyasaya sürme kararı aldılar ve grupla temasa geçtiler. Sonuç olumluydu. Zihni Müzik etiketiyle çıkan ve sınırlı sayıda basılan "Torch-in' the North Pole" kısa bir süre içinde tükendi.

Mart 1999'da daha fazla dayanamayıp tekrar bir araya gelme kararı alan Hazy Hill, Ağustos'ta Stüdyo Sis'de yeni albümlerinin kayıt ve mix'lerini tamamladılar. Mastering'i Amerika'da yapılan ve Sis Müzik Prodüksiyon tarafından CD ve MC formatlarında piyasaya sürülen "8800" adlı Hazy Hill'in 74 dakikalık bu albümünde 5 yeni parça ve daha önce yayınlanmış ve artık piyasada bulunmayan "Murky Bedlam", "Fan Of Your Fancy" ve "Torch-in' the North Pole", EP ve demolarından 12 parça olmak üzere toplam 17 parça bulunuyor.

Grubun 1998 sonrasında oluşan ve hâlihazırda albüm çalışması yapmakta olan kadrosu gitar ve vokalde Ufuk Önen, gitarda Zafer Altundağ, basta Ekim Can Bayram ve davulda Mete Kuteş'ten oluşmaktadır.

(Kaynak: Temel metin www.hazyhill.com'dan alınmıştır ve Hıbır 1989-1990 sayılarındaki bilgilerle zenginleştirilmiştir.)

Headbangers ve Low Sexual Desire

Bir prodüksiyon punk rock grubu olarak ortaya çıkan Tünay Akdeniz Çığrışım'ın dağılmasının üzerinden 4-5 sene geçmişti ki ülkemizde gerçek anlamda punk yapan bir ekip faaliyete başladı. 1984-1985 yılları arasında Sercan, İsmail, Köz Bülent ve Koni tarafından kurulan Headbangers'a daha sonra davulda Ahmet katıldı. Ah-

met'in de bulunduğu kadro ilk konserini Avcılar'da verdi. Bu konserde vokalde Zihni vardı. Konserde Zihni'nin cinsel organıyla oynaması seyirci ile grup arasında kavga çıkmasına neden oldu ve konser yarıda kesildi. Bu dönemde grubun toplam repertuvarı 4 şarkıdan oluşuyordu. Cover yapmayan grubun repertuvarında bulunan şarkılardan biri ilk besteleri olan "Suratına İşemek İstiyorum", bir diğeri de "Ayak" idi.

Headbangers'ın son konseri ise Metafor ile birlikte sahne aldıkları Harbiye Açıkhava konseri oldu. Elektrik kesintisi olacağı gerekçesi ile yarıda kesilen bu konserde kaydedilen "Suratına İşemek İstiyorum" adlı şarkı Fransa'da yayınlanan "Sevdasız Hayat Ölümdür" adlı Türk punk toplaması niteliğindeki EP'de yer almıştır.

Headbangers'ın askerlik çağrıları nedeniyle dağılmasından sonra Manav İsmail, Venom İsmail veya Punk İsmail olarak bilinen ve gerçekten de manav olan gitaristin başını çektiği benzer bir ekip LSD (Low Sexual Desire) adlı yeni bir grup kurdu. 1990 başlarında kurulan grupta bu kez vokalde Ahmet, davulda Burak, gitarda İsmail, solo gitarda Tolga ve basta Alp yer alıyordu. Grupta kimin hangi enstrümanı çalacağı ise kura ile belirlenmişti.

LSD'nin konserleri, Gitan, Kemancı, İzmit Açıkhava, Mandala, Türbinal ve İzmit'te bulunan bir düğün salonu gibi farklı yerlerde gerçekleştirildi. Grubun bu dönemde belirgin bir takipçi kitlesi de oluşmuştu. "Değişim" gibi besteleri de olan grup, 1994 yılında tamamen dağıldı.

Grubun dağılmasına yakın, Tian An Men 89 adlı Fransız şirketinin çıkardığı toplama punk EP'sine Headbangers döneminden kalma "Suratına İşemek İstiyorum" adlı şarkının Açıkhava konseri kaydını verdiler. Grubun geriye bıraktığı tek kayıt da bu oldu. (Bant dergisi, Kasım 2006)

Hole in the Wall

Limon, Fırt ve Gırgır'ın çizerlerinden Bülent Benli ve yine bir başka çizer Kemal Aratan'ın temellerini attıkları

grup, Metafor'dan gitarist Kemal Kut ve davulcu Ufuk Dinç'in katılımı ile 1988 yılında kurulmuştur. Kemal Aratan'ın basta, Bülent Benli'nin ise vokalde yer aldığı bu kadro ile 16 Mayıs 1989'da "Gülhane Rock Günleri" ve 17 Mart 1990'da İzmir Huzurevi yararına verilen konserler gibi muhtelif canlı performanslarda bulunan grup, 1988–1993 arasındaki çalışmalarını 6 şarkılık "Leach" adlı bir demoda toplamıştır. Bu demoda yer alan şarkılar ve tarihleri şu şekildedir: "Leach" (1993), "Nothing Has Changed" (1991), "Fart" (1989), "Little Ass" (1988), "Humanity We Lack (1992), "Tribute to d'rix" (1993).

Anestezi adında bir dergi tarafından anarco-grind türüne dâhil edilen grubun 1993 yılındaki son kadrosu vokalde Bülent Benli, gitar, bas ve geri vokalde Kemal Kut ve davulda Emre Tüfekçioğlu'ndan oluşmaktadır.
(Kaynak: Hıbır 1989–1990 ve
http://dnadeath.org/dna/bands/h/hole_in_the_wall.asp)

Hush

1988 yılında kurulmuştur. Vokalde Pelin Özülkü, basta Demirhan Baylan, gitarda Eray ve davulda Murat Bozkurt yer almaktadır.

Işığın Yansıması

1987'de Bursa Uludağ Üniversitesinde öğretim üyeliğini ve müzik kulübü danışmanlığını sürdüren Murat Özyüksel ile müzik kulübünden bazı öğrencilerin birlikte müzik yapmaya başlamalarıyla oluşmuştur.

Grubun ilk ismi Utopia'dır. İlk kadrosunda Murat Özyüksel'in yanı sıra solo gitarda Ayhan Orhuntaş ve basta Barlas Çevikus da yer almaktaydı.

Önce üniversite çevresinde ve giderek Bursa Açıkhava Tiyatrosunda (29 Mayıs 1989 konseri gibi) konserler vermeye başlayan grup, bu süreç içerisinde tınısal bütünlüğünü oluşturmaya başlamıştır.

1990 yılında Murat Özyüksel'in İstanbul Üniversitesinde göreve başlaması üzerine grup çalışmalarına bir süre ara vermiş; bu dönemde Murat Özyüksel bir solo çalışma ile grubun sound'unu ve mantığını yansıtmaya çalışmıştır.

1994 yılında yayınlanan "Bir Çiçek Yılı Sonra" adlı yukarıda bahsi geçen albümde Murat Özyüksel, Ercüment Vural ile düzenlemeleri ve besteleri üstlenmiştir. Besteler, Özyüksel'in daha önce grupla seslendirdiği besteler ile bazı yeni eserlerden oluşmaktaydı.

Bu, albümde yer alan şarkıların dördünü Teoman, ikisini Ercüment Vural, ikisini Aslı Omağ, birini Selen Gülün ve birini de daha sonra grubun solisti olan Ali Erenus yorumlamıştır.

1997 yılında ise Barlas Çevikuş ve Murat Durmaz ile grubu yeniden kuran Özyüksel o yıl, çoğunlukla Afşar Timuçin'in şiirlerinden oluşan "Birdenbire" adlı albümü yayınlamıştır.

Grup, son olarak da 2002 yılında "Nerde Ellerin" adlı bir albüm yayınlamıştır. Grubun güncel kadrosunda Özyüksel ve Çevikus'un yanı sıra davulda Ertuğrul Koç, solo gitarda grubun kurucularından Ayhan Orhuntaş ve vokalde Ali Erenus yer almaktadır.

(Hıbır 1989, www.isiginyansimasi.com)

Kasırgalar

Ülkemizde en zor algılanan müzikal yönelim olan atonal müziğin bir temsilcisi olarak Kasırgalar, 1980'ler Türkiye'sinde müstesna bir yere sahiptir.

1981 sonunda Boğaziçi Üniversitesinde Burak Onur Ercan Üçlüsü, E–5, Son Dakika, RA, Geniş Açı, Asım Can Gündüz ve Ambulans ile birlikte konser verdiler. Bu konserde grup, "Kasırga", "Atonal I", "Uzayın Derinliklerinde" ve "Çağdaş Gazel" adlı eserlerini seslendirdi.

Grubun vokal hattındaki gırtlak oyunları dönemin müzik basını tarafından yadırganmıştır.

Kaygı

Gitarda Armağan, klavye ve trompette Yavuz, basta Uğur gibi müzisyenlerin yer aldığı İzmirli bir gruptur. 2 Aralık 1989'da İzmir Fransız Kültür Merkezinde bir konser vermişlerdir.

Keops

1983 yılı kadrosu Vartkes Keşiş (gitar), Nuran Aslan (bas) ve Nuran Küçük'ten (vokal ve davul) oluşan grubun sahne repertuvarı "Mutluluk", "Shine Up The Moonlight" ve "Şans" gibi eserlerden oluşuyordu.

King White

"Değişim Rüzgârları" toplamasında da yer alan Softart grubundan klavyeci ve vokalisti Türkay Türkmen'in 1989 yılında kurduğu gruptur.

Topluluk, 17 Mayıs 1989 tarihinde Türkmen'in diğer grubu Softart ile Dönence programına katıldı. 28 Mayıs 1989'da Ankara Üniversitesi Rock Şenliğinde Objektif, Pentagram, Protez ve Whisky ile sahne aldı.

1990'da "Bad, Badder Baddest" adlı bir albüm yayınlayan topluluk; 11–12 Mayıs 1990'da Objektif, Hazy Hill ve Guillotine ile birlikte Bilkent Üniversitesinde, 5–6 Temmuz 1990'da Objektif ve Akbaba ile Çeşme Açıkhava Tiyatrosunda sahne aldı.

Türkay Türkmen halen film müzikleri yapmakta; Repertuar Köpekleri adlı grubu ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Klips

1983 yılında Klips adını alan grup, aslında daha önce Gür Akad ve Derya Bozkurt tarafından White Cheese adıyla kurulmuştu. Grup, yeni adıyla ilk kez 1983 sonun-

da Enis Fosforoğlu Tiyatrosunda bir konser verdi.

Klips'in ilk kadrosu gitar ve vokalde Gür Akad, basta İlkin Deniz, davulda Derya Bozkurt ve klavyeli sazlarda Emre Tukur'dan oluşuyordu. Grubun ikinci önemli konseri ise Ocak 1984'de Hodri Meydan Kültür Merkezinde Erol Pekcan'ın organize ettiği bir konserdi.

6 Mayıs 1984'de "Rock ve Dans Festivali" kapsamında sahne aldılar. Grup, konserde "Boşluk", "Sitem", "Acuze Hatice", "Afacan" ve "Freeman" adlı şarkılarını çaldı. Grubun konser kadrosunda Derya Bozkurt (davul), Gür Akad (gitar), Emre Tukur (klavye) ve Volkan Başaran (bas ve vokal) yer alıyordu.

1985 yılında ise grup, Emre Tukur, Derya Bozkurt, Gür Akad ve Levent Yurtseven'den oluşan kadrosu ile Budak Sinemasında sahne aldı. Video kaydı da yapılan bu konserin akabinde yine Budak Sinemasında bu kez Gloria Gaynor'ın alt grubu olarak bir konser verdiler.

İkinci Budak Sineması konserinde Melih Kibar ile anlaşma yapan Klips, bu anlaşma nedeniyle hem popülerlik kazanacak, hem de bir nevi grubun hayat damarlarını kesecekti.

Klips'in seyrini değiştiren temel olay ise tıpkı MFÖ'de olduğu gibi yine Eurovision'du. 1970'lerde kesikli olarak ülkenin temsil edildiği Eurovision, 1980'lerde kesintisiz olarak ülke gündeminde aslan payını işgal etti. Bu nedenle batı sound'lu popüler müzik yapıp da tutunmak isteyen her müzisyenin yolu ya TRT, ya da en garantilisinden Eurovision rotasından geçiyordu.

Grubu daha önce Budak Sineması konserinde izlemiş olan Melih Kibar ile İlhan İrem'in Eurovision projesi olan "Halley" için, Klips'in yanına Onlar adı verilen Seden Kutlubay (Gürel) ve Sevingül Bahadır'dan oluşan bir ikili eklemlenerek 1986 yılında Klips ve Onlar grubu oluşturuldu. Bu kadro ile sözleri İlhan İrem'e, müziği Melih Kibar'a ait olan "Halley" adlı çalışma ile Türkiye finallerine katılındı.

Birincilik kazanan gruba, Seden Kutlubay'ın uluslara-

rası yarışmaya katılamaması üzerine Candan Erçetin dâhil edilerek uluslararası finale katılmaları sağlandı. Medyada İlhan İrem, küpe ve beresinden dolayı TRT tarafından kabul görmediğinden dolayı finale gitmeyecek haberleri yer alırken, aslında İrem ve Kibar'ın mali nedenlerden kaynaklanan anlaşmazlığı söz yazarını yarışmanın atmosferinin dışında bırakmıştı.

Tüm bu olumsuzluklara karşın grup, o zamana kadar alınmış en iyi Eurovision derecesi olan dokuzuncuulukla ülkeye döndü. Bu başarıda, yarışmanın yapılacağı gün ve saatte Halley kuyruklu yıldızının dünyaya en yakın olduğu koordinatların yarışmanın yapıldığı Norveç'in Bergen şehri olduğunu öğrenerek, şarkı sözü stratejisini buna göre oluşturan İhan İrem'in payı da büyüktür. Bu dönemde Klips, bas gitar içermeyen bir kadroya sahipti. Klips kadrosu Gür Akad, Emre Tukur ve Derya Bozkurt'tan oluşuyordu.

Eurovision yolları Klips için çok da güzel bir başlangıç oluşturmadı. Derya Bozkurt ile başlayan sorunlar yarışma sırasında iyice belirginleşti ve kaçınılmaz kopuş gerçekleşti. Bozkurt'un yerine Ambulans'tan Aydın Karabulut gruba alındı.

Klips'in Onlar ile ortak verdikleri konser sayısı sınırlıdır. İki grup, sahnede sadece "Halley" şarkısını birlikte söyledikleri ortak konser organizasyonlarında yer almışlardır. Bu konser mekânları Bodrum Kalesi, Adalar ve Ankara Airport diskosudur.

Tınısal anlamda farklı oldukları Onlar'dan ayrılan grup, Melih Kibar'ın yönlendirdiği Ağustos 1987'de yapılan Türkiye Live Aid konserinde "Afrika" adlı şarkılarını söyleyip sahneden inme gibi etkinlikler haricindeki konserlere Kibar ile aralarındaki sözleşme nedeniyle çıkamadılar.

Bir arkadaşlarının tripleks villasında provalara başlayan Klips'in bu provaları MFÖ'den Sinan Çetin'e ve Asit Orhan'a kadar pek çok sanatkar için gözde bir uğrak yeri oldu. Kibar'ın ayarladığı konserler haricinde sahneye çı-

kamayan ve bu nedenle maddi sıkıntıya düşen grup, bir süre sonra straforları yakarak ısınma dâhil olmak üzere muhtelif yöntemlerle ayakta kalmaya çalıştı.

1987 yılında Gür Akad ile Tina Turner'ı montajla bir araya getiren Pepsi Cola reklâm filmi grubu maddi anlamda rahatlatmakla kalmayıp, Akad'ın 1980'lerin rock sahnesinde önemli bir yer kazanmasına da neden oldu. Bu reklâmı daha sonra Pepsi şişelerini gitar solosu ile açtığı bir başka reklâm izledi.

Gür Akad'ın karizmasını arttıran bu filmler, grubu maddî olarak rahatlatsa da bu rahatlama da uzun süreli olmayacaktı. Klips'in daha önce bahsedilen bas gitarsız 3 kişilik kadro ile A yüzünü kaydettiği (B yüzü Onlar grubuna aittir) ilk uzunçaları Temmuz 1987'de yayınlandı. Türküola'nın "Gençlerle Gençlere Müzik" sloganıyla tanıttığı bu albüm yayınlandığında grup, basta Hakan Beşer, gitarda Gür Akad ve Selim Sayan, davulda Aydın Karabulut ve klavyede Emre Oral'dan oluşan bir kadroya sahipti.

1988 yılına doğru Gür Akad'ın Klips'i sadece bazı stüdyo kayıtları yapmak için toparladığını görmekteyiz. ZDF 2 ve Avusturya televizyonunda ekrana gelen grup yeni uzunçalar için çalışmaya başlamıştı. Bu dönemde, Gür Akad (gitar ve vokal), Mümtaz Solmaz (bas), Hakkı Doğusoy (davul), Orhan Erişir (klavye) şeklindeki bir kadro ile sadece Klips'e ait olacak bir albümün çalışmaları yapılırken, Gür Akad'ın da "esnaflık işleri" olarak tabir ettiği piyasa müzisyenliği evresi başlamak üzereydi.

1988 Ekim'inde Blue Jean dergisinin "Top Rock II" adlı festivalinde sahne alan Klips, aynı dönemde uzunçalar için hazırlamış oldukları "Little Trust Girl" ve "Creature of The Night" adlı şarkılarını, aynı yıl yayınlanan "Değişim Rüzgârları" ("Winds of Change") derleme kasetinde değerlendirdi.

Klips'in dağılma safhasına girdiği 1988 sonuna doğru Gür Akad, Kurtalan Ekspres'e katıldı. Bahadır Akkuzu, Ahmet Güvenç ve Cihangir Akkuzu'nun Barış Manço'dan ayrılarak Banu Kırbağ'a Kurtalan Ekspres adını kullanarak

eşlik etmeye başlarken; Gür Akad, Dizel'den gitarist Mustafa Kos, Klips'ten basçı Mümtaz Solmaz ve ikinci davulda Serdar Gökdelen'den oluşan bir ekibi Caner Bora, Celal Güven ve Serdar Ertürk'ten ibaret kalmış Kurtalan Ekpsres'e eklemledi. TDK (Tebeşir Dantel Koalisyonu) olarak adlandırılan bu kadro 1989 yılı içerisinde gruptan ayrılan ekibin dönüşüne kadar devam etti.

Gür Akad, Kurtalan Ekspres'ten 1989 yılında ayrılırken Mustafa Kos, bir süre daha grupta çalmaya devam etti. Tınısal boşluğu doldurmak için ise Eurovision ekibi Ultraviole'den klavyeci Elif Turhal, Gür Akad tarafından Kurtalan Ekspres'e yönlendirildi.

1989 yılından itibaren piyasa müzisyenliğe öne çıkan Gür Akad, Aykut Gürel (bas), Uzay Heparı (klavye), Aydın Karabulut (davul) şeklinde bir kadro ile İlhan İrem'e eşlik etmeye başladı. 1990'a doğru Garo Mafyan'ın klavyeye geçtiği bu ekibin son konseri Rotterdam'da gerçekleştirilen İstanbul Festivalinde olmuştur.

İlhan İrem ile oluşturduğu Ultraviole adlı ekiple Klips sonrasında iki kez Eurovision'a katılan Gür Akad, ayrıca yine Eurovision için Sertab Erener, Arzu Ece, Seden Gürel, Can Uğurluer ve İzel için eski RA elemanı Levent Candaş ile grup kurdu.

1991'de Levent Candaş ve Hakkı Doğusoy ile Klips'i tekrar kuran Akad, Bodrum, Marmaris, gibi yerlerde konserler verdi. Eski Piramit Hakkı Doğusoy'un Zerrin Özer'e katılımı ile birlikte Aydın Şeref davula geçti. Bu kadroya bir dönem Ozan Çolakoğlu da katıldı ve grup, pop-rock sound'lu bir ekibe evrildi. Bu dönemlerde Özlem Tekin'in klavyede, Ogün Sanlısoy'un ise vokalde olduğu bir ara ekip de oluştu.

1993'e doğru Aydın Şeref, Levent Candaş ve Gür Akad'tan oluşan bu ekip, Ozan Çolakoğlu'nun gruba tanıttığı Tarkan'a konserlerinde eşlik etmeye başladı. 2000 yılına kadar Tarkan ile devam eden Gür Akad, 2000–2002 arasında Destan grubunda çaldı. Bu dönemde aynı zamanda Cem Karaca'ya eşlik eden Kurtalan Ekspres'le de

çalışan Akad, ekibin çalışma disiplini ile ilgili sorunlarından dolayı gruptan kısa sürede ayrıldı. Cem Karaca'ya Aydın Şeref aracılığıyla Yol Arkadaşları adlı grubu kuran Akad, böylece Karaca'nın en iyi ekiplerinden birinin de vesilesi oldu.

2002 yılında Gür Akad Band'i kuran Gür Akad, böylelikle "esnaf faaliyeti" olarak tabir ettiği bir dönemi de bitirmiş oldu. Klips adını tamamen bir kenara kaldıran Akad'ın yol arkadaşları klavyede Barış Göker, basta Çağatay Ateş ve davulda Alpay Şalt'tan oluşmaktadır.

Kobra

Kobra, Almanya'da müzik yapan bir Türk rock grubu idi. Grup, gitarda Feyzi Bineytioğlu; klavyede Adnan Bayrakçı, basta Nedim Ünal, davulda Hayrettin Öneşol'dan oluşuyordu. Almanya'da yayınlanan bir uzunçalarları olan gurubun davulcusu Hayrettin Öneşol 1996 yılında Barbaros Hayrettin ismiyle Türkiye'de mizahi pop kaseti çıkartacak, "Ben Sizin Babanızım" şarkısı ile hoş bir rüzgâr estirecekti.

Kobra grubu, 10–11–12 Haziran 1983 tarihlerinde Harbiye Açıkhava Tiyatrosunda bir konser vermek üzere Türkiye'ye gelmişti. TRT tarafından da tanıtımı yapılan grubun konserine sadece 200 kişi gelmişti. Yaptıkları müziği "orient rock" olarak tanıtan grubun konserlerinde Sandwich adlı bir new wave grubu da alt grup olarak sahne almıştı.

Kolon

1982'de kurulan grup, protest rock tarzını benimsemişti. 1986 itibari ile 150 Türkçe besteye sahip olan grubun kadrosu şu şekildeydi:

Taner Ertunç (bas), gitar ve flütte Levent Büyük (sonradan Badluck'ı kuracak), bateride Ferhan Ayasbeyoğlu, gitarda Selim Öztürk ve vokalde Zafer Şanlı.

Kramp

Kramp grubu, "Krank" adıyla 1984 Şubat'ında Büyükçekmece'de kışın çalışmayan bir diskotekte prova yaparak müzik hayatına başlamıştır. Grubun ilk kadrosunda gitar ve vokalde Doğan Sakin, davulda İdris Tüpcil ve basta A. Nezih Onur yer almaktadır. Gruba sonradan ritim gitar ve vokalde Ahmet Karaferya (Topuk) da katıldı. Yaz sezonunun bitmekte olduğu 8–9 Eylül 1984 tarihlerinde, Krank adıyla Albatros adlı bu diskoda konser de verdiler.

Motor mili anlamına gelen Krank isminin Almanca'da "hasta" anlamına geldiğini Nuri Kurtcebe'den öğrenen topluluk, yine Kurtcebe'nin önerisi üzerine isimlerini Kramp olarak değiştirdi. Kasım 1984'de vokale konuk sanatçı olarak Kudret Kurtcebe'yi alan topluluk, yeni isimleri ile ilk ciddi konserlerini Kadıköy Haydi Buyur Tiyatrosunda gerçekleştirdi.

5 kişilik kadro, 24 Mart 1985'de Merter Kültür Merkezinde Devil, Whisky ve Piramit ile sahneyi paylaştıkları konserde ilk firesini verdi. Bu konsere Kudret Kurtcebe katılmazken, bir süre sonra Ahmet Karaferya da gruptan ayrıldı. Böylelikle grup, ilk kadrosuna dönmüş oldu. Merter'de tiyatrocu Erden Ener'in tiyatrosunda verilen konserde grubun Türkçe bir repertuvara sahip olduğunu anlamaktayız: "Ne İstersen Öyle Olsun", "Küçük Küçük Damlalar", "Acayip Bir Dünya", "Elimdeydi Yine", "Triptik 1", "Doğduğum Günlere".

Türkçe söylemede grubun ilk ve sonraki dönemlerde çoğunlukla tek vokalisti Doğan Sakin'in İngilizce bilmemesi önemli bir etkendi. Bu anlamda, Kramp da tıpkı Devil gibi mecburen Türkçe söyleyen bir gruptu. Bu, kuşkusuz rock müziğin ülkemizde kendiliğinden yeşermesi ve rock'ın elit bir kesime ait olmadan kendini var etmesi anlamında olumlu bir gelişmeydi.

1960'ların kolej ve misyoner okullarından yetişme ilk dönem rockçılarıyla karşılaştırdığımızda 1980'lerde rock'ın her şeye rağmen yapıldığını ve bin bir fedakârlığı bün-

yesinde sakladığını söyleyebiliriz.

1985 başında Ahmet Karaferya ve Kudret Kurtcebe yeniden gruptaki yerlerini almışlardı. Ancak bu kez şikâyetçi bir grup durumundalardı. Kramp, o dönemde verdiği bir röportajda grubu "devren kiralık grup" ilan etmişti. Grubun şikâyetleri çalışma yeri sorunu ve teknik yetersizlik minvalinde toplanıyordu.

Karaferya ve Kurtcebe çok kısa bir süre sonra gruptan yeniden ayrıldılar. 1985 yazına doğru gruba vokalde Tülay Kayacık katıldı. Kumburgaz konserlerinde ise konuk müzisyen olarak gezgin folk gitaristi Douglas Moon Kennedy gruba destek verdi. Haziran 1985'de Tülay Kayacık'ın İzmit Fuarında Devil'in gitaristi Ercan Birol ile evlenmesi üzerine 1986 yılına grubu uykuya yatırdılar.

1986 yılında yeniden çalmaya başlayan ekip o yaz Marmaris'te Erkin Koray'dan teklif aldı ve birlikte çalışmaya başladılar.

12 Mart 1988 tarihinde Doğan, İdris ve Nezih'ten oluşan ekip, Ortaköy Kültür Merkezinde bir konser verdi. Karikarock adlı bu konseri 13 Aralık 1998 tarihli Şebek dergisinde Güven Erkin Erkal şu şekilde anlatmaktadır:

"12 Mart 1988 tarihinde gerçekleştirilen konser; sadece Kramp'ın değil, tüm rock tarihimiz içindeki en önemli konserlerden biriydi. Sahne kullanımı açısından sonraki topluluklara ilham veren bazı ilklerin sunulduğu bir konser olmuştu. Rock izleyicisi o gün konser+görüntü şeklinde bir gösteriyle ilk kez karşılaşmıştı.

Kramp çaldığı sırada Güner Hasanoğlu'nun yönettiği ve başrolde Aptülika'nın rol aldığı 'Yumurta' adlı film bir göstericiyle perdeye yansıtılmıştı. Filmin bitiminden sonra ise sinemanın makinisti tarafından yapılan bir güzellik ise, sonraları Zen ve 2/5 BZ'nin konser performanslarında da karşımıza çıkacaktı. 8 milimetrelik 'Yumurta'dan sonra Kramp'ın arkasındaki beyaz perdenin tamamına 35 milimetrelik göstericiden yansıyan görüntü şuydu: Kadir İnanır, kötü adamın birini kıyasıya dövüyordu.

Yine Aptülika ve Tuncay Batıbeki'nin konser sırasında sahnede karikatür yapması da bir başka ilkti. Konserin bir başka ilginç anısı da şöyle: Cem Karaca, Türkiye'ye dönmüş ve ilk kez bir rock konserine seyirci olarak gelmişti. Burada onu ıslıklayarak protesto eden seyircilerle karşılaşmış ve bunun üzerine sahneye çıkıp şöyle demişti: Güzel... Ben, her yaptığımı onaylayan bir kalabalık sürüsüyle karşılaşmak istemezdim zaten."

1988 yılında Kramp, Cem Karaca'nın alt grubu olarak da sahne aldı. Aynı yıl Blue Jean dergisi tarafından "Serseriliğe hayır; seviyeli metale evet!" adlı kampanyada "müzik yaptığını zanneden bir avuç kendini bilmez" şeklinde günah keçisi durumuna getirildi. [38]

Kramp, 21 Mayıs 1989'da Gülhane Rock Günleri ve 4 Nisan 1990'da İstanbul Film Festivali Rock Konserleri kapsamında sahne aldı.

1990 Ekim'inde ise Kronik'ten Özer Sarısakal'ın da gruba katıldığını görüyoruz. Bu dönemde hem kendi konumlarını hem de ülkemizdeki rock müziği değerlendirdikleri bir röportajda (Ekim 1990 Boom Müzik) Kramp, sözün müziklerinde önem kazandığından "Eskiden söz önemli değildi. Artık, çevre kirliliği savaş gibi konuları da işliyorlar." sözleriyle dem vuruyordu. 1980'lerin rock ortamı ile ilgili olarak Kramp, şunları söylüyordu:

"Bir zamanlar Asım Can ve Devil kaliteli müzik yapardı. Daha ağırbaşlı bir seyirci vardı. Şimdi oradan buradan toplanmış gibi, kimsede altyapı yok. İyi taraf ise şimdi kaset çıkartabiliyorlar."

---

[38] Blue Jean'in Nisan 1988 sayısında lise öğrencilerinin kendi aralarında serbest çağrışım ile konuştukları bir ortam oluşturulmuş ve gençler heavy metal üzerine görüşlerini ifade etmişlerdi. Kramp'a ilişkin bölüm aşağıda alıntılanmıştır:
Atıl: Türkiye'de heavy metal grubu var mı ki konser olsun?
Hermann: Sen hiç mi Kramp'ı dinlemedin? Sonra Dizel, gitarda Murat Net?
Erkan: Ne yani sen onlara grup mu diyorsun?
Berk: Onlar, müzik yaptığını sanan birkaç kendini bilmezden başka bir şey değil.
Hermann: Kabul edin ki onlar kötünün iyisi...

1990 yılında grubun bir albüm hazırladığını haber alıyoruz. Bu albüm için başta Güner Plak ile anlaşmakla beraber daha sonra söz konusu şirketin bir Türkçe rock albümüne cesaret edememesi üzerine grup 1993 yılına kadar albüm sahibi olamamıştır.

Öte yandan Kramp, 1980'lere 3 demo sığdırmayı başarmıştır. 1986 yılında "Onlarla", 1988 yılında "Mikrop" ve 1990'da "Şubat 84-Eylül 89" adlı demolar yayınlanmıştır.

"Onlarla" adlı demonun A yüzü Tülay Kayacık'ın da bulunduğu kadro ile kaydedilirken, B yüzündeki eserlerde ritim gitar ve vokalde Ahmet Karaferya yer almaktaydı. Demonun şarkı listesi şu şekildedir:

A Yüzü: "Kimse Yokken", "İlk Aşkım", "Onlarla", "Jamesession". B Yüzü: "Triptik", "Elimdeydi Yine", "Kanatlarım Olsa", "Bu Rüya mı, Gerçek mi?"

"Mikrop" adlı demonun kayıtları grubun 1988 Ağustos'unda Kumburgaz'da Mikrop adlı bir barda verdikleri konseri içermektedir. Kaset, grubun sadece yakın çevresine dağıtılmıştır.

Demonun eser listesi şu şekildedir: A Yüzü: "Bu da Başka Hiçbir şey", "Bazı An", "Özlemler", "Animal Killer", B Yüzü: "Kimse Yokken", "Mikrop Blues", "Kadir'le Takıntı".

"Şubat 84-Eylül 89" adlı demoda grubun bazı üyelerinin de yer aldığı Lotus adlı grubun 1989 yılında kaydedilmiş bir şarkısı da yer almaktadır.

Demoda yer alan eserler şu şekildedir: A Yüzü: "Onlarla", "Kimse Yokken", "Bazı An", "Ne İstersen Öyle Olsun", B Yüzü: "Özlemler", "Sen ve Ben", "İlk Aşkım", "Heart Wants To Rock", "Küçük Küçük Damlalar".

"Heart Wants To Rock" adlı eseri seslendiren Lotus, vokalde Cemil Topuzlu, gitarda Orhan Önal, ritim gitarda Doğan Sakin, davulda İdris Tübcil ve basta Vartkes Keşişyan'dan oluşmaktadır.

Kramp'ın ilk albümü "Püf Püf", 1993 yılında yayınlanmıştır. Bu albümde Sakin, Tüpcil ve Onur'dan oluşan

çekirdek kadroya klavyede Gökalp Baykal ve vokalde Erdinç Ünlü destek verdi. Aynı albüm, daha sonra popüler şarkısı "Lan Ne Oldu" adıyla yeniden yayınlandı. "Lan Ne Oldu" adlı şarkı ressam Erdinç Ünlü'nün bestesi olduğu için bestecisi tarafından seslendirilmişti. Öte yandan, bu dönemin gerçek vokalisti Doğan Sakin idi.

1996 yılında "Lan Ne Oldu" adlı şarkıları ile Ada Müzik tarafından yayınlanan "Sular Yükseliyor" derlemesinde yer alan grup, 1998 yılında 2. ve son albümlerini yayınladı.

1998'de yayınlanan son albüm "İstanbul Sokakları"nda ise bu kez vokalde eski vokalistleri Ahmet Karaferya yer alıyordu. Karaferya'yı bazı şarkıları söylemekte zorlandığı için İstanbul'a davet eden Doğan Sakin, daveti kabul eden Karaferya'nın kayıtlar sırasında grup ile yeniden kaynaşması sonucunda ekibe yeniden dâhil oldu. Böylelikle, Sakin'in üzerinden de vokalistlik yükü kalkmış oldu.

Kramp, Türkçe rock yapma konusunda kararsız kalmamış bir ekip olarak dönemin ayrıcalıklı gruplarından biriydi. Hatta nihavent makamının rock müziğine en uygun makam olduğunu ve Iron Maiden'ın da nihavendi kullandığını belirtebilecek kadar da berrak bir görüşe sahiplerdi. Öte yandan, Anadolu rock döneminde yapılan türkü düzenleme gibi geleneksel duruşlara karşı olmamakla birlikte dinleyici kitlesinin beklentileri ile ters düşmeme kaygısıyla grubun köklere inişiyle ilgili bazı setler koymaktan da geri kalmıyorlardı.

Bu konuda Ahmet Karaferya, "Rock ile etnik müziği karıştırsan, o zaman ortaya güzel bir şeyler çıkar. Ama bu müzisyenlik ister." derken; Doğan Sakin de "Bir üst beyin, bir de alt beyin var. Üst beyin, "şu parçayı çalsam kaç kişiyi etkilerim?" hesabı yapar. Alt beyin, duygusal olduğundan "istediğini yap" der. Petagram'ın yaptığı gibi "Uzun İnce Bir Yoldayım"ı biz de aramızda çalıyoruz. Ama albüme koymuyoruz; çünkü kazandığımız insanları kaybetmek istemiyoruz." şeklinde durum tespiti yapmaktadır (Şebek, 4 Nisan 1999).

Kramp, günümüzde Cudi Koyuncu'nun Zorbeyler grubuna tam kadro şeklinde dahil olarak Alanya'da çalışmaktadır.

(Kaynak: Hey 1985, 1986; Boom Müzik 1990, Blue Jean 1988, Şebek 1998-1999, Hıbır 1989-1990)

Kronik

Türk heavy metal'inin ilk temsilcilerinden biri olan grup, 1985 yılında gitarist Özer Sarısakal, basçı Özgünay Ünal ve baterist Fevzi Ilgın'dan kurulu olarak müziğe faaliyete başlamıştır. Kuruluşun akabinde vokalde Ertuğrul Karataş, gitarda Aykut Mısırlıoğlu gruba katıldı.

Grubun ilk konseri 10 Haziran 1987'de Sadaks ve Viktoria (sonradan Poseidon) ile Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosunda gerçekleşti.

Türkiye'nin ilk thrash grubu olma özelliğine sahip olan Kronik'ten ilk kopuş, basçı Özgünay Ünal'ın ayrılması oldu. Phantom Voice adlı bir gruba transfer olan Ünal'ın yerine Levent Atılgan katıldı.

1988 yılında Ertuğrul Karataş ve Aykut Mısırlıoğlu'nın ayrılması sonucunda, Levent Atılgan bas çalmanın yanı sıra vokal de yapmaya başladı. Grup, 3 kişilik kadrosuyla gittikçe Venom'u andıran bir sound benimsedi.

Grubun ikinci konseri, Üskudar'daki Mutlu Düğün Salonunda Metafor ve Poseidon ile birlikte gerçekleşti.

Bu üçlüye bir dönem Bülent adlı bir vokalist katılmıştır. Bülent'in ayrıldığı bir dönemde grubun "Do They Deserve It" adlı demosu yayınlandı. Bülent'in gruba dönüşüyle birlikte ikinci gitara Ozan Çırak da katıldı.

Eloy adlı klüpte verilen konser sonrasında Levent Atılgan, grubun yeni kadrosundan ve yeni konumundan memnun olmadığı gerekçesiyle gruptan ayrıldı ve Critical Mass grubuna katıldı. Bu dönemde vokalist Bülent gruptan tamamen ihraç edilirken, vokale Ozan Çırak geçti. Özgünay Ünal ise Metalium'dan ayrılarak tekrar Kronik'e döndü. Ancak, bu kadro da istikrarlı olamadı.

Bir süre sonra Özgünay Ünal ve Fevzi Ilgın'ın da ayrılması üzerine önce bateriye İran asıllı Torab Majlesi geçti. Akabinde de basa Tolga Soyhan geçti. 1990 yılında grubun aktif olmadığı kısa bir dönemde Özer Sarısakal da Kramp'ta çaldı. Kadronun tamamlanması ile 1991 yılında ilk albümleri "Endless War"u Hades Records'tan yayınladılar.

Değişim Stüdyosunda 36 saatte gerçekleştirilen albümün kayıtlarında grup kadrosu, Özer Sarısakal (gitar), Ozan Çırak (gitar-vokal), Torab Majlesi (davul), Tolga Soyhan (bas) şeklindedir. Albümün kayıtlarının aceleye gelmesi nedeniyle davul tonlarında yetersizlikler ve miksajdan kaynaklanan sorunların gözlemlendiği albüm, ülkemizde thrash sound'unda yapılan kayıtlı ilk örneklerden biriydi (Stüdyo İmge, Temmuz 1992).

Albümün yayınlanmasını takiben Ozan Çırak Amerika'ya göç etti. Çırak'ın yerine vokale Spinners'dan Zuhal gruba alındı. Grubun 1992 kadrosu vokalde Zuhal, gitarlarda Özer ve Tolga, basta Tolga ve davulda Torab'dan oluşmaktaydı.

Nisan 1993'te ise topluluğa bu kez vokalde Savaş Özdemir katıldı.

Uzun yıllar sahnelerde performans gösteren grupta, zaman zaman eleman değişiklikleri oldu. Bu dönemde gitarist Hakan Şavklı ve vokalist Burak Sayın gibi isimler de grupta faaliyet gösterdiler.

Grup, 2001 yılında Özer Sarısakal (gitar-vokal), Torab Majlesi (davul-vokal) ve Tolga Soyhan'dan (bas) oluşan kadrosu ile "Kavga" adlı albümü kaydettiler. Bu albümün yayınlanması ise 2004 yılında gerçekleşti.

İkinci albümlerinde Türkçe bestelerini seslendiren grubun dil tercihi aslında basit bir İngilizceden Türkçeye geçiş hadisesinden ibaret değildir. Kariyerlerinin başlarında Türkçe müzik yapan grup üyeleri ilk demoya doğru İngilizce'de karar kılmış ve albümlerini de İngilizce yapmışlardı. Bunun nedeni de grup üyelerinin Türkiye'de kariyer yapma konusunda umutlu olmamaları ve uluslararası düzeye gelebilmek için İngilizce söylemenin gerekli

olduğuna ilişkin bir kanaat sahibi olmalarıdır. Nitekim, Stüdyo İmge'nin Temmuz 1992 sayısında grup, yaptıkları müziğin Türkiye'ye uygun olmadığını, kendilerini Müslüman mahallesinde salyangoz satan satıcılara benzettiklerini söylemekteydiler.

Grup, 1992 yılında Stüdyo İmge'ye verdikleri bir mülakatta kendilerini "Her türlü otoriteye, anarko bir tavırla karşı çıkıyoruz." şeklinde tanımlamaktadır

Labirent

Topluluğun 1986 kadrosunda davulda Arif Erdem, basta Cevdet Canel, klavyede eskiden Kolon'da çalışmış olan Zafer Şanlı ve gitarda Gültekin Kaçar yer alıyordu. Topluluktan Gültekin Kaçar, Haluk Levent ve İlhan İrem gibi müzisyenlere halen eşlik etmektedir.

Topluluğun basçısı ve klavyecisi Cevdet Canel ve Zafer Şanlı birbirlerinin peşi sıra Ersen Dadaşlar'a basçı olarak katılacaklardı. Şanlı, Cem Karaca (Yol Arkadaşları elemanı olarak) ve Erol Evgin gibi pek çok önemli isme eşlik etmiştir. Canel, günümüzde radyo ve televizyon alanında çalışmaktadır.

Lazy River

Gitarda Can Atacan'ın yer aldığı klasik heavy metal grubudur.

Levent Baki & Kavimhan

1981 Mayıs'ında gerçekleştirilen Egzotik Band konserinin sonunda grup solistsiz olarak sahne almış ve enstrümantal ağırlıklı olarak çalıyordu. Zaman zaman da gitarist Halil Bal'ın vokal yaptığı konser finalinde o zaman dek izleyici koltuğunda oturan Levent Baki, "halen kendisine de anlatamadığı" bir şekilde 3 katlı Fitaş Sahnesine fırladı ve üst üste her biri 5 dakikayı aşan 5 parça söyledi.

O anda oluşan bu birliktelik herkesi o kadar mutlu etti ki Gong dergisinden Deniz İzgi, "Putları Yıkan Adam" manşeti ile Levent Baki'yi derginin kapağına taşıdı. Bu süreç, Baki'yi geri döndüğü Ankara'dan tekrar İstanbul'a getirdi.

Ses ve Hey dergilerine de mülakat veren Levent Baki, oluşan sıcak ortamda kendisi ile ilgilenen plak şirketlerine "Anadolu rock" tarzında çalışmalar yapmak istediğini iletti. Almanya'da zorunlu ikameti başlamış olan Cem Karaca ile iletişim kuran Baki, Karaca'nın yolladığı kasetlerden parçalar üzerinde çalışmaya başladı.

Bu esnada, Egzotik Band ile provalara başlayan Baki, grubun müzikal anlayışı ile kendisinin Anadolu rock yöneliminin uyuşmaması sonucunda grupla resmen konser veremeden ayrıldı.[39] Aynı dönemde Ersen ile tanışması ve o sıralar Ersen'in arabesk tarzına yönelmiş olması nedeniyle Dadaşlar ile Levent Baki birlikte çalışmaya karar verdiler. Ancak, isim olarak Dadaşlar'ı değil; Cem Karaca'nın tavsiye ettiği Kavimhan ismini kullandılar.

Mehmet (gitar), Hikmet (davul) ve Ali (bas) Mısır kardeşlerden ve Rıza Mete'den (klavye) oluşan Kavimhan ile bir süre çalışan Levent Baki, 1982 Mart'ında Ersen'in Dadaşlar ile yeniden Anadolu pop türüne dönmesi ile grubun esas kadrosundan ayrıldı. Aynı ay içerisinde basta Ali Güneş, klavyede Cumhur Huruma, nefeslilerde Cem Emli, saz ve gitarda Coşkun Türkeköle, davulda Şadan Gümüştekin'den oluşan Grup Sentez'i Kavimhan'a dönüştürdü. Kavimhan'la 23 Mayıs'ta Kavaklıdere Sinemasında konser verdi. Kavimhan'ın konser kadrosu ise Şadan Gümüştekin (davul), Ali Güneş (bas), Burhan Keser (gi-

[39] Levent Baki, Egzotik Band ile ilişkilerini şu şekilde aktarmaktadır: Egzotik Band ile hiç bir kavgamız olmamıştır. Fitaş Sinemasındaki son konserde salonda olmama rağmen sahneye çıkmamıştım. Seyirciler yoğun bir istekle beni oturduğum seyirci koltuğumdan omuzlara alıp sahneye getirdiler. O anda bu gençlerin üzerinde "Levent Baki We Need You!" yazılı tişörtler vardı. Bunu benim ayarladığımı söylemişlerdi, ama kesinlikle benimle ilgisi olduğu doğru değildi. Yine zamanın müzik dergileri bu gençlerle benim resimlerimi yayınlayınca, bu gençler benim adamlarımmış gibi yorumlandı.

tar) ve Mehmet Mustafaoğlu'ndan (klavye) oluşmaktadır.

"Unutamadığım", "Emrah", "Gurbet", "Nerdesin" ve "Hasan Kalesi" gibi Cem Karaca'nın sesinden tanınmış eserlerin yeniden düzenlemelerinin yanı sıra, "Saz Ver", "Gelin" ve "Sultan" gibi yeni Anadolu pop besteleri de üreten grup, Cem Karaca'sız Türkiye'nin bu boşluğu doldurmaya çalışan ekibi oldu.

Kavimhan ile bazı kayıtlar yapan ve menajerleri Hasan Epirden ile yurdun bazı yörelerine konserlere giden Baki, 1984'e tek kanallı televizyonda bir yer edinemeyip, kaydedilen eserleri yayınlayamayınca 1985 yılında Kavimhan'ı yeniden kurarak son bir konserle grubu sonlandırdı. Ankara Kavaklıdere Sinemasında yapılan konserde Ankaralı eski arkadaşlarından oluşan yepyeni bir Kavimhan vardı.

1987'de Cem Karaca'nın dönüşü ile birlikte şarkıcının soundcheck'lerini yapan Baki, Karaca sahneye çıkmadan önce 4 şarkı söyleyerek ön grup vazifesini görüyordu. Karaca'nın yurda dönüşünden vefatına değin, Yol Arkadaşları hariç tüm gruplarla repertuvar çalışmalarını yapan Baki, 2006 yılında yeniden provalara başlayan Dervişan'ın da solistliğini üstlenmiştir.

Uğur Dikmen, Hami Barutçu ve Sefa Ulaştır'dan oluşan Dervişan'a, bazı provalarda Egzotik Band'den Halil Bal da gitarist olarak katılmıştır.

Levent Baki, günümüzde Harley Davidson motorsikletlerinin Türkiyeli gurularından biri olarak kabul edilmektedir.

Lodos

Lodos, pop caz tarzında müzik yapan bir topluluktu. Topluluğun 1986 kadrosu gitarda Volkan Gücer, davulda Gürkan Gücer, klavyede Ömer Göksel, gitarda Tamer Aykaç ve vokalde Neslihan Yanardağ'dan oluşmaktadır.

Grup, 1986 Eurovision şarkı yarışmasında Pınar Seyhun'a eşlik etmişti. 1988 yılında Hey ve Yankı Plak'ın

ortaklaşa düzenlediği International Star Arıyoruz yarışmasında "Love in Autumn" adlı eserleri ile 3. olmuşlardı.

Lords

1989 yılında faal olduğunu bildiğimiz ve kendini "pure and heavy metal" grubu olarak tanımlayan ekipte, gitarda Jan Peridar ve davulda Ayhan adlı iki müzisyenin yer aldığı bilinmektedir.

Lords, thrash grubu Pegasus ile de ortak konserlere çıkmıştır. 1991 yılından sonra Pegasus ve Lords'un çözülmesi ile birlikte iki grubun eski elemanlarından toplama Critical Mass adlı bir başka grup kurulmuştur.

Lords, 22 Mayıs 1989 tarihinde İstanbul Gülhane Rock Günlerinde; 23 Mayıs'ta ise Edirne Trakya Üniversitesinde Blues Sisters ile birlikte sahne almıştı.

Lotus

Çalar Saat'in dağılması üzerine Süleyman Bağcıoğlu, Murat Bağcıoğlu ve Cengiz gibi müzisyenlerin kurdukları grupta Hardline'dan Mahmut da gitarist olarak yer almıştır. Erkin Koray'ın Almanya döneminde çalıştığı aynı isimli grupla ilgisi yoktur. (Süleyman Özyıldırım ve Mehmet Şevki Öztürk'ten alınan bilgilerle)

Grup, 1984 sonrasında faal olmuştur.

Marşandiz

1970'li yılların ikinci yarısında kurulan Marşandiz'in çekirdeğini Galip Kayıhan ve Koral Sarıtaş gibi Dostlar kökenli müzisyenler oluşturuyordu. 70'lerin sonuna doğru Disko Fasıl türüne angaje olan grup, 80'lere doğru müzik işadamlığına doğru kaymış ve gruptan ziyade ticari bir marka olmaya doğru ilerliyordu. Bu anlamda ilk eylem Marşandiz Stüdyosunun kurulması idi. 8 kanallı bu stüdyoyu desteklemek üzere 1981 sonunda Osman İşmen ile

ortaklaşa, Esas Prodüksiyon adlı şirketi kurdular.

Mart 1982'de Marşandiz, gitarist Kemal Sünnetçioğlu, klavyeci Tanju Arıkan ve baterist Koral Sarıtaş ile yeniden kuruldu. Bu dönemde Atilla ve Cemal Kılıç kardeşler ise gruptan koparak Atilla ve Cemal adında "Simon and Garfunkel" öykünmesi bir ikili kurdular.

Nisan 1982'de grup, Ersen Dadaşlar ile birlikte bir dönüş konseri verdi. Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı yararına verilen konserde grubun kadrosu yeniden genişlemişti. Yeni Marşandiz, basta Kadir Saydam (sonradan Dadaşlar), ritim gitar ve vokalde Kemal Sünnetçioğlu (eski Dönüşüm gitaristi), elektro gitarda Galip Kayıhan (Eski Dostlar gitaristi), davulda Koral Sarıtaş (eski Dostlar bateristi), keyboard ve vokalde Tanju Arıkan ve Turhan Yükseler'den oluşuyordu.

Grup, dönüş konserinde "Oturmuşsun Pencerende", "Yalnızlık", "İhtiyar Balıkçının Öyküsü", "Dönme Dolap", "Ağlama Sakın", "Bilmece", "Dur Gitme", "Buluntu", "İlk ve Son Durak", "Hiç Kimse Yoktu", "15 Yaşında" ve "Sevmek Güzel Şey" adlı eserlerini seslendirdi.

Topluluğun son uzunçaları ise Nisan 1983'te yayınlandı. Bu son plakta Tayfun Meriç, Cemal Kılıç, Koral Sarıtaş ve Tanju Arıkan yer aldılar. Bu uzunçalarda yer alan "Marşandiz Dansı" ve "ABC" TRT yayınları sayesinde bir kuşağın hayatında yoğun yer edinen ama plak sattıramayan eserler oldu. Uzunçalarda yer alan diğer eserler: "Kar Taneleri", "İnan Şansına", "Yıllar Sonra", "Vakit Çok Geç", "ABC", "Bitsin Bu Hasret", "Değişti Tüm Dünyam", "Piano", "Herşey Bir Gün Biter" ve "Bir Sararmış Resim" şeklindedir.

Bu albüm sonrasında grubun formasyonu bir ticari stüdyo ortaklığı ve prodüksiyon ekibi şeklinde evrildi. Besteler yapılmaya devam edildi; ama bu besteler prodüksiyonu yapılan kişiyi desteklemek suretiyle kullanıldı. Böylelikle Galip Kayıhan, Koral Sarıtaş ve Tanju Arıkan isimleri müziğin bu kez örgütleyen kısmında kendilerini yeniden oluşturdular.

Mavi Sakal (Echo 83)

Tarsus Amerikan Lisesinde okuyan bir grup öğrenci 1970'lerin sonunda okul orkestrasının geleneksel adı Echo'yu kullanarak bir araya gelmişti. Davulda Murat Tümer, gitarda Kaan Altan ve Tibet Ağırtan, basta Ahmet Ersöz ve vokalde Kaan Uçak grubun ilk kadrosunu oluşturmaktadır.

1980 yılında Uçak, ABD'ye gitti ve aynı yıl içerisinde bas gitarist olarak Ahmet Ersöz'ün yerine Yasa Arar gruba dâhil oldu. Yasa Arar, 1981 yılında basketbol oyunculuğunda karar kılarak gruptan ayrıldı. O yıl, basçı olarak Emin Ersoy'un gruba girişi ile birlikte grubun kalıcı kadrosu oluşmaya başladı.

Grup, lisenin son yılında okullarını Echo 83 olarak "Giderken" adlı şarkı ile temsil etti. Söz konusu şarkı, okulun muhtelif yıllarında Echo ismini kullanarak yarışan diğer yarışmacılarla birlikte aynı isimli bir demoda da yer aldı.

1983 sonrasında grup üyeleri topluca İstanbul'a taşındılar. İstanbul'a geliş ile birlikte, daha önce kendilerinin uydurduğu hayali bir grup olan "Amcam ve Mavi Sakallar" ismini biraz kısaltarak Mavi Sakal'a dönüştürüp, legal isimleri olarak kullandılar.

Vokalist Cevdet Tosyalı ve flütçü Ozan Akça'nın da yer aldığı grubun ilk döneminin en önemli konserlerinden biri de 21 Temmuz 1986 tarihinde Kolon, Akbaba ve Mu topluluklarıyla birlikte Bursa Kültürpark'ta 1. Bursa Rock Festivali kapsamında gerçekleşti.

İlk dönemlerinden itibaren şarkılarını Türkçe yazan Mavi Sakal, bu durumu Türk toplumunda yaşamaları ve Türkçe hissetmelerine dayandırıyordu. 8 Haziran 1986 tarihli Nokta dergisinde şarkı sözleri ile ilgili olarak şunları ifade ediyorlardı:

"Biz, izleyicimize yaşadıkları şeyleri veriyoruz. Büyükşehir sorunları, insanların yaşadığı duygu yoksunluğu. Azıcık da isyan var."

Türkçe söylemek üzere yola çıkan bu akil ekibin ilk dönem kadrosunda çok geçmeden bazı değişiklikler yaşandı. 1988 yılında Ozan Akça, tababet mesleği icabı mecburi hizmetini ifa etmek üzere Doğu Anadolu'ya giderken, bir sonraki yıl Cevdet Tosyalı ABD'ye göç etti.

İlk albümlerini kaydetmek üzere Boğaziçi Üniversitesinin stüdyosuna giren grup, davul makinası ağırlıklı kötü bir kayıtla "Çektir Git" adlı albümünü hazırladı. Grubun bu ilk albümü kaset olarak Uzelli tarafından yayınlandı. Ne ilginçtir ki "Çektir Git" sadece albüm ismi olarak kullanılmış; albüme isim veren şarkı ise ikinci albümde yer almıştır.

İlk albüm sonrasında basçıları Emin Ersoy, yağ tüccarlığında karar kılınca ikinci albüm "Mavi Sakal 2"in kayıtlarında basa Mahcem geçti. Bu albüm, düzgün kaydı ve canlı davul icraları ile ile gerçek anlamda bir Rock'n'Roll albümü olmayı başardı. Uzelli'den yayınlanan bu albümde gruba katkı sağlayan müzisyenlerden biri de multi enstrümentalist Kerim Çaplı idi.

Albüm sonrası, Tibet Ağırtan'ın Avusturalya'ya gidişi ile bir süreliğine uykuya çekilen grup, 1997 yılında Kaan Altan ve Murat Tümer tarafından basçı Andy Wand ve vokalist Genç Osman Yavaş ile takviye edilerek yeniden kuruldu.

Bu kadro, 1998 yılında "Kan Kokusu" albümünü ve "İki Yol" ve "Two Roads" (İngilizce versiyon) single'larını yayınlayarak Mavi Sakal'ı Rock'n'Roll grubu sıfatının ötesine sıçrattı. Komplike ve sofistike bir müziğe yelken açan grup, böylece kendi "Sergeant Pepper"ını yaparak öncüllük bağlamında üst sınırını çizmiş oldu.

2007 yılına kadar farklı kadroları, solo çalışmaları ile kariyerine devam eden grup; günümüzde Karapaks ve Mavi Sakal adlı iki ayrı grup tarafından temsil edilmektedir. Karapaks, "Kan Kokusu" ile yakalanan deneysel sound'u temsil ederken; Mavi Sakal ise r&b mantıklı ilk iki albümün daha sert bir biçimde revize edilmiş bir halini sahiplenmiştir.

Medussa

19 Mayıs 1989'da Gülhane Rock Günlerinde sahne almış bir thrash grubudur.

Mephisto Child

1979–1980 döneminde kurulmuş bir Ankaralı gruptur. Grup üyeleri ilk olarak Aydınlıkevler'de bilardo oynamaya gittikleri bir ülkücü kahvesinde tanışmışlardır. Dönemin ülkücüleri tarafında "corç" diye adlandırılarak kendiliğinden bir tarafsız konum kazanan grup elemanları arasında sonradan Rag Doll'u oluşturacak olan Ercüment Tultay da vardı.

Topluluk, Aydınlıkevler'de bulunan bir pavyonda para almadan ve sadece prova amaçlı çalarak müzik hayatına başlamıştır. Ercüment Tultay, vokalin yanı sıra grubun basçılığını da üstlenmek zorunda kalmıştır. 1982 yılına doğru Mehmet Şevki Öztürk'ün gruba katımlıyla grup gerçek anlamda bir bas gitariste kavuşmuş oldu. "Shine in Coming", grubun kaydedilmiş ancak yayınlanmamış eserlerinden biridir. Topluluk, Tultay'ın askere gitmesi üzerine dağılmıştır. (M. Şevki Öztürk'ten alınan bilgi)

Meridian 8763[40]

1984'de İstanbul'da kurulan grup, new wave, senfonik rock ve free caz tarzında eserler vermiştir. Grubun ilk kadrosu davulda İlkay Türkozan, gitarlarda Mete Aygüven ve Turgut Denizci, basta İlker Arkış ve vokalde Gökhan Elçin'den oluşmaktaydı.

1984 yılından 1986 yılına kadar modern, özgün ve komplike bir müzik yapmak üzere ürünlerini hiç kimseyle paylaşmadıkları izole bir laboratuar çalışması sürdüren grup, ilk olarak 1986 yılında bir yarışma formatında yapı-

[40] Sadece, Meridian olarak da kullanılmaktadır.

lan Kocaeli Fuarında sahne aldı. Yarışmada ikincilik kazanan ekibin kadrosuna o dönemde klavyede Süha ve kemanda Özlem Dinçarslan da katılmıştı.

Kocaeli sonrasında grubun ilk konseri Güven Erkin Erkal'ın organize ettiği Merter'de Ender Ener'in tiyatrosundaki karma konserdi. Topluluk, hard rock ve heavy rock gruplarının arasından Frankie Goes To Hollywood, Genesis, Yes, Sex Pistols gibi pek çok gruptan damıtılmış özgün müziği ile dikkat çekmekte gecikmedi.

Bu konser sonrasında Ortaköy Kültür Merkezine solo bir konser vermek için başvuran grup, merkezin 68 kuşağına mensup idarecileri tarafından olumlu karşılandı ve böylece ses getiren bir konser verebildiler.

Bu konserde grubu dinleyen Mehmet Ateş adlı bir prodüktör, stüdyosunun tüm olanaklarını bu yeni ve zihin açıcı keşfine açarak Meridian'in ilk albümü olan "Meridian 8763"ü 9 ay gibi bir sürede kaydetti.

"Meridian 8763", 1987 yılında Piccaturra tarafından yayınlandı; ancak Şişli'deki mağazası dışında dağıtımı yapılamadığı için günümüzün gizemli albümlerinden biri oldu.

Albüm sonrasında, grup Orhan Boran ve eşinin sunduğu bir program ile Aydan Şener'in sunduğu bir başka programa çıktı. Bu programlarda grubun TRT'nin yönetmenlerinden Hüdaverdi Yavuz tarafın çekilmiş ve muasır medeniyet standartlarında iki müzik klibi de kullanıldı. Grubun klip çekilen şarkıları, "My Room" ve "Comeback" idi.

1988 yılında önce gitarist Turgut Denizci, daha sonra kemancı Özlem Dinçarslan İngiltere'ye gitti. Bu dönemde topluluk "Winds of Change" adlı toplama albüme "Rising of The Sun" adlı eserleri ile katıldılar.

1988 sonlarına doğru, flüt ve saksafon çalmak üzere Ali Otyam gruba dâhil oldu. Bu dönemde grubun sound'unda caz eğilimleri de görülmeye başlandı. Pet Methany'den İskandinav cazına kadar geniş spektrumlu bir caz dinleme sürecine giren grup üyeleri caz çağrışımlı; ancak sololoları çıkış itibari ile doğaçlama olsa da besteleme

sonunda kalıplaşan bir tarz izlediler.

Grup, bu tarzını 1989 yılında TRT'de yayınlanan Yarım Elma adlı programda canlı olarak sergileme fırsatı buldu.

Meridian, batıda kaydedilen ileriye dönük çalışma ve tarzların eklektik bir sentezine ulaşmak için kurulmuş bir gruptu. Benimsedikleri bir "dünya vatandaşı" kimliği nedeniyle etkileşim kanalları başlangıçta sadece batıya açık iken; zamanla yaşadıkları ülkenin müziğine de kulak kabartmaya başladılar.

Nitekim 1988 yılında grup, bir konserinde bir kanun sanatçısını da konuk müzisyen olarak ekibe katarak yerlilik bağlamında anlam taşıyan başarılı denemeler de yapmıştır.[41] Öte yandan, 1980'lerin grupları için söylenegelen basmakalıp ve o dönemin gençliğinin kendi dinamiklerini hesaba katmayan söylem, Yeni Gündem dergisinin bir sayısında "Kökü dışarıda gruplar" ithamıyla kristalleşmiştir.

1989 yılından sonra grup üyelerinin çoğunlukla müzik harici iş hayatına yönelmeleri ile birlikte bugün için bile ileri denemeler yapmış olan bu grup bir şehir efsanesi kimliğine bürünmüştür.

Metafor

Metafor 1986 yılında kurulmuştur. Gitarlarda Metin Türkcan ve Kemal Kut, basta Aykut ve ve davulda Ufuk Dinç'ten oluşan bir thrash grubudur.

4 Kasım 1988'de Moda Sinemasında "Speed Metal Attack" adlı konserde Pentagram ve Metalium ile sahne alan grubun diğer bilinen performansları arasında 2–3 Aralık 1989 tarihlerinde Lazy River, Ozon, Sek gibi gruplarla birlikte sahne aldıkları Bilkent Konseri ve 17 Mart 1990'da İzmir Huzurevi yararına Fuar Mehtap Gazinosunda sahne aldığı "Live in Hell" adlı bir başka kolektif

[41] Gitarist Mete Aygüven'in babası Klasik Türk Müziği bestecisi Nevzat Samî Aygüven'dir.

konser sayılabilir.

Grup ayrıca, 28 Nisan 1990'da Eloy Cafe Fan Kulübünün düzenlediği Metal Dayanışma konserinde İstanbul Açıkhavada Kronik, Metalium, Sex Murder ve Blasphemous ile de aynı sahneyi paylaşmıştır.

Metin Türkcan'ın Disgrace'i kurması ile birlikte gruba Can Atacan katılmıştır. Uzun süreli olmayan bu kadronun üzerinden epey bir süre geçtikten sonra Metafor, Kemal Kut tarafından yeniden kurulmuş ve bu yeni ekip 2004 yılında bir promo cd single yayınlamıştır. Bu cd'de "Milletvekili" ve "Bomba-G" isimli iki eser bulunmaktadır.

Metafor'un yeni kadrosunda Kemal Kut haricinde vokalde dağılan Asafated grubunun vokalisti Tanju Can, bas gitarda Eskişehirli Grind Core grubu Obscurity'den tanıdığımız Levent ve bateride ise black metal gruplarından biri olan Pagan'ın eski bateristi Savaş yer almaktadır.

Metalium

Kronik ve Pentagram'ın speed thrash gruplarına açtığı yoldan giden genç müzisyenler 1987'de Metalium'u kurdular. Grup, 4 Kasım 1988'de Kadıköy Moda Sinemasında, Pentagram ve Metafor'un da yer aldığı konserde ilk kez izleyici karşısına çıktı.

Grubun ilk demosu 1989 yılında yayınlanan "Servants of Death" idi. 1990 yılında Uzelli'den "Behind The Power" adlı ilk albümleri yayınlandı. Bu albümdeki grup kadrosu gitar ve vokalde Mazhar Şiringöz, gitarda Kaan Süersan, basta Özgünay Ünal (Kronik'ten) ve davulda Melih Rona'dan oluşuyordu. İlk albümde yer alan "Tressis" adlı parçada oryantal ritimler kullanan grup, bu işi kültürümüzün bir parçası olduğu için yaptıklarını ifade ederek, oryantalizm koksa da yerlilik yolunda bir adım atıyordu.

Kaset olarak yayınlanan ilk albümü takiben; 1992 yılında "Böööaahh" ve 1994'de "Metalium" adlı demoları yayınlanmıştır.

1995 yılında ise thrash'ten death metal'e yöneldikleri Suffer albümü, Balet Plak tarafından yayınlandı. Albümden "Circle of Despair"e klip çekildi.

Günümüzde faal olmayan Metalium'un son kadrosu gitarda Kaan Süersan, basta Hakan Savaş, gitar ve vokalde Mazhar Şiringöz ve davulda Ayhan Ergönül'den oluşuyordu.

Metallic Shock

1983–1985 döneminin Ankara'lı heavy metal topluluklarından biridir. Solo gitarda Cenk Eroğlu, ritm gitarda Zafer ve vokalde Reha adlı müzisyenlerin yer aldığı bilinmektedir. Ankara'da 1984 Nisan'ında Axe ile bir konser veren grubun solo gitaristi Cenk Eroğlu, bu deneyimini şu şekilde aktarıyordu:

"Bize dokunmak istemeleri, üzerimizi parçalamaya çalışmaları müthiş bir olaydı. Metalciler konserimize deşarj olmak için geldiler, umduklarını bulduular." (Gençlik ve Toplum, Mayıs 1984)

Mirage

1986'nın Eylül'ünde, 1987 Mart ayı Boğaziçi Üniversitesi etkinlikleri için 4 kişilik bir kadro tarafından kuruldu. Grubun kurucu üyeleri, günümüzde sadece "Teoman" olarak bilinen Teoman Yakupoğlu (vokal) ve Tanju Eren'dir (gitar). Topluluğun ilk döneminde yer alan diğer elemanlar ise Levent Yücel (bas) ve Gürkan Kurtkaya'dır (davül).

26 Mart 1987'de verilen konserden sonra gruba klavyede o zamanlar lise öğrencisi olan Gökhan Yurdusev de katıldı. Topluluk, 1988 yılında Uzelli tarafından yayınlanan ve koordinasyonu Güven Erkin Erkal ve yapımcılığı İlhan İrem'ce üstlenilen "Değişim Rüzgârları" ("Winds of Change") adlı albüme, "Winds of Change" adını taşıyan şarkı ile katıldı. Bu kayıtta, basta Sunay Özgür ve klavye-

de Ender Akay; Yücel ve Yurdusev'in yerini almışlardı.

Gruba 1989 yılında klavyede Klips'ten Emre Tukur eşlik ederken, Mirage, TRT'nin Yarım Elma adlı programında da performans sergiledi. 1990 yılında gruptan kurucu üye Tanju Eren ayrıldı. Aynı yılın yazında Mirage, bu kez Murat Net'i gruba dâhil ederek, Bodrum Halikarnas Diskoda sürekli program yaptı.

1990 yılında gruba kısa bir süreliğine Murat Net katılsa da bu beraberlik uzun sürmedi. Çok geçmeden dağılan grubun üyelerinin neredeyse tamamı günümüz Türkiye'sinin müziğini etkileyen isimlerdir.

1991 yılında tamamen dağılan Mirage'ı oluşturan Tanju Eren, Teoman, Ender Akay ve Sunay Özgür birlikte ve solo çalışmalarını sürdürmektedirler. Kedi Prodüksiyon ve Procekts adlı şirketlerinde "Emir", "Neredesin Firuze" gibi zihin açıcı işler de yapmışlardır.

Tanju Eren, 2006 yılında "40" adlı kendine ait bir tribute albüm yayınlamış; Mavi Sakal'ın yeniden doğuşuna prodüktör olarak destek vermiştir.

(Yeşim Denizel, Blue Jean, Aralık 1987; "Winds of Change" Tanju Eren ile söyleşi;
http://dnadeath.org/dna/dnadeath.htm;
http://muratnet.anatolianrock.com/)

Mozaik

Mozaik, esasen Boğaziçi Müzik Kulübü çıkışlı hantal bir cover ekibi olarak ortaya çıkmış; akabinde latin, free caz, fusion, blues gibi türlerden oluşan bir sentez oluşturmuş bir gruptu. "Ölümden Önce Bir Hayat Vardır" albümünü saymazsak 1980'ler Türkiye'si için alabildiğine deneysel işler yapmış bir grup oldu.

1983 Şubat'ında Yeni Türkü grubundan etkilenerek grup kurmak isteyen bir kısım çoğu Boğaziçi Üniversitesi kökenli genç bir araya gelmiş ve aynı yılın Mart ayında Mozaik ismini almışlardı.

Grubun ilk türü İnti İllimani gibi grupların yaptığı il-

kel müziğin yanı sıra, şansonlar, blues ve iş şarkıları gibi groove taşımayan eklektik bir yapı göstermekteydi.

Grubun ilk kadrosu Ezel Akay (vokal), Serdar Ateşer (elektro gitar, ispanyol gitar, bas), Levon Balıkçıoğlu (akordeon, ağız armonikası), Sumru Erim (vokal, mandolin), Timuçin Gürer (vokal, vurmalılar, blok flüt), Bülent Somay (gitar, banjo, vox), Emir Ozoğlu (davul), Mehmet Taygun (bas, gitar), Ayşe Tütüncü (piyano, vokal, mandolin) ve Yağız Üresin (flüt, sax) gibi isimlerden oluşuyordu.

Bu kadronun 1983 yılından verdiği ilk konser, 1993 tarihinde Ada Müzik tarafından "Ölümden Önce Bir Hayat Vardır" isminde kaset olarak albümleştirildi. Grubun aynı kadroyla verdiği bir diğer konser ise konser kitapçığının basılması gibi bir incelikli ayrıntıyı da barındıran Kenter Tiyatrosu konseri idi.

Mozaik, bu konser dizisinden sonra grubun "song form"sever elemanlarına rağmen içlerindeki rock ve caz yatkınlığına sahip müzisyenlerin olumlu ittirmeleri ile sıkıcı bir grup olmaktan kurtuldu. Rock, caz, fusion ve hatta new music gibi türlerden eklektik bir yapı oluşturarak çoğunlukla enstrümantal eserlerden oluşan ilk kayıtlarını yaptılar.

1985 Eylül ve Ekim tarihleri arasında yapılan kayıtlar 1986 baharına doğru yayınlandı. "Ardından" adlı albüm, uzunçalar dönemi henüz bitmemesine rağmen ne yazık ki sadece kaset formatında piyasaya sürüldü. Albümün A yüzünde "Hareket Etmeliyim", "Bitmeyen", "Kör Uçuşu", "On üç Yaprak Dökümü"; B yüzünde ise "Mevlevia", "Trapezci Kız", "Üç Gitar", "Bir Bulutun Ardından" adlı eserler yer almaktaydı.

Grubun esprili bir söylemi benimsediği kapak notlarında bu albümün kaydında kullanılan malzemeler sayılırken şu ifadeler kullanılmaktaydı:

"...63 telefon jetonu, 1620 adet sigara, 32 duble tuzlama, 12 paket Rize çayı, 15 adet margarita, 3 depo benzin, 27 litre hayat suyu, 4 makara film, ve 70 küsur stüd-

yo saati tüketilerek kaydedildi."

Ayrıca albümün iç kapağında Bülent Somay'ın çaldığı enstrümanlar sayılırken "akustik ve İspanyol gitar ve bütün itirazlara rağmen 'Mevlevia'nın orta yerinde elektro gitar" ifadesi yer almaktadır.

Ardından albümünü takip eden dönemde grubun kadrosu elektro gitarda Serdar Ateşer, basta Saruhan Erim, perküsyonda Timuçin Gürer, klavyede Ayşe Tütüncü, gitarda Bülent Somay, sax ve flütte Yağız Üresin, gitarda Mehmet (Kuzu) Taygun, kemanda Mehmet Tütüncü, basta Murat Ünlü, davulda Cem Aksel ve vokalde Ezel Akay yer almaktadır.

1988 yılında ise Mozaik, 2. albümü (sonradan çıkan "Ölümden Önce Bir Hayat Vardır"ı saymazsak) "Çook Alametler Belirdi"yi yayınladılar. Mozaik'in gerçek anlayışına uygun son albümü olan bu eserde: "Sappho ile Konuşma", "Kendi Bıraktığım İzlerde Yürümek", "Çook Alametler Belirdi", "Bir Bisiklet Gezintisi", "On İki Adım", "Kurşun Askerin Gerçekleşmeyen Kaçışı", "Gitmeliydik" gibi eserler bulunmaktadır.

Bu albümü oluşturan ekipte Bülent Somay, Serdar Ateşer, Ayşe Tütüncü, Cem Aksel, Saruhan Erim, Timuçin Gürer, Mehmet Taygun'un yanı sıra daha önce Kardaşlar, Dervişan ve Mazhar Fuat Özkan'la çalışan Tahsin Ünüvar da yer alıyordu.

Bu albüm sonrası, grubun edebiyatçısı Bülent Somay'ın grubu şarkı formuna yaklaştırma çabaları Serdar Ateşer'in gruptan ayrılması ile sonuçlandı. Solo çalışmalara başlayan Ateşer, ilk olarak elde çoğalttığı demo kayıtlarını ses editlemesinden geçirildikten sonra "Mütareke Yılları" albümüne evirdi. 1990 sonunda Piccaturra tarafından yayınlanan albüm, ülkemizde o dönemde piyasadan çekilmiş görünen özgün besteli enstrümantal albümlerin biraz da parlayan "new age" müziğinin etkisi ile yeniden gündeme gelmesine zemin hazırladı. [42]

[42] Piccatura, Peter Gabriel'in "Passion" film müziği ile ülkemizde Vangelis, Enya, Tangerine Dream, Yanni gibi sanatçıların eserlerini kronolojik sıra

Serdar Ateşer'in albümünün bir özelliği de artık Türk müzisyenlerin de meslektaşları gibi gelişen müzik kayıt sistemleri ve sequencer'lar sayesinde evlerinden çıkmayarak üst üste ve kanal kayıt olanakları sayesinde piyasaya çıkabilecek kalitede işler yapabileceklerini ispat etmesiydi. Böylelikle, reklâm sektöründe başlayan home studio dönemi albümler ile de hayatımıza girmeye başlayacaktı.

Ateşer'in albümünden hemen önce Mozaik'in veda albümü "Plastik Aşk" yayınlandı. Bu albümde gruba Cem Aksel yerine yazar ve yayıncı Ümit Kıvanç katıldı.

Politik şarkıların yer aldığı bu albüm Mozaik dinleyicisi için de bir kopuşun habercisiydi.

Bulutsuzluk Özlemi'nin yeniden diriltmeyi başardığı polit rock, ne yazık ki bu türün en zor kabul görebileceği Mozaik grubunda değerlendirildi. Dinleyicinin üzerindeki soğuk duş etkisi geçmeden de grup dağıldı. Bu albüme Nejat Yavaşoğulları vokalde, Tayfun Duygulu ise üflemelilerle katkı sağladı.

Mozaik, 1990'ların ilk yarısında yurt dışında yayınlanan "Turkish Contemporary Music" adlı bir toplamada da yer almıştır.

Grup üyelerinden Ateşer solo kariyerinin yanı sıra Bülent Ortaçgil gibi isimlere stüdyo katkısında bulunurken, Ayşe Tütüncü Piyano-Perküsyon grubu ve triosu ile, Bülent Somay da eski Mozaik üyesi arkadaşlarının da bulunduğu grubu ile seyrek de olsa faal müzisyenler oldular. Ayşe Tütüncü bu ekip içerisinde gerek konser gerek albüm açısından şimdilik en aktif kişi olarak görülüyor.

---

veya öncelik kriteri düşünmeksizin ardı arkasına kaset olarak yayınlayan firmalar aracılığıyla rağbet gören bu türe, Türkiye'den de ses vermeye başladı. 1990 yılında Murat Ses'in "Automaton"u ve Ateşer'in "Mütareke Yılları" buna örnektir.

Türk new age müziğini oluşturma işini başlatan ise, 1989 yılında Nezih Ünen'in "Planet" albümünü yayınlayan Ahtapot adlı bir firma oldu. Bu firmanın ürünlerini dağıtan ise Piccatura markasını kullanan Kaynak Müzik idi.

Neu Life (Yeni Yaşam)

New romantics ve new wave sound'unda müzik yapan grup, aileleri yurda kesin dönüş yapmış gurbetçi gençlerden oluşuyordu. 1986 sonrasında İzmit'te müzik yapan grup üyeleri şu şekilde idi: gitarda Bülent Taşöreni basta Ümit Ağırsaygın, vokalde Aslan Uyan, davulda Can Köseoğlu, klavyelerde Ogün Göktürk.

Objektif

1983 yılında Samsun'da Vecdi Yücalan tarafından kurulmuştur. Grubun ilk hali rock grubundan ziyade bir Rock'n'Roll grubu şeklindedir. Bu durum, hem Yücalan'ın r&b bazlı müzikal aşinalıkları, hem de İstanbul dışında rock grubu kurma fikrinin o dönem için pratiğe dökülebilir olmamasından kaynaklanmaktadır.

Grubun ilk kadrosunda Vecdi Yücalan gitarda, Ejder Göktürk vokalde, Mahmut Turgay Asan (Sonradan Turgay ve Frekans'ı kuracak) gitarda, Fatih ise basta yer alıyordu.

Grubun ilk provaları Yücalan'ın evinde yapıldı. İlk provalardan sonra Tarık Özmen gruba davulcu olarak girdi. Sinop'un balıkçı kasabası olan Yakakent'te eski bir evde ilk provalar yapıldı. Provalar sırasında yalıtım olmadığı için çıkan sesten dolayı prova evi jandarma tarafından basıldı.

1984 yılında Vecdi Yücalan'ın askere gitmesi üzerine grubun çalışmaları bir süre için dondu. Askerden hemen önce verdikleri konserde grubu Rock'n'Roll'dan rock'a eviren Vecdi Yücalan, 1985 yılında askerlik dönüşünde gerçek bir rock grubu kurmak için kollarını sıvadı.

1985 yılında basta Tarık Özmen, gitarda Vecdi Yücalan, davulda Tuncay Zigalıoğlu ve vokalde Yaşar Şanlı'dan oluşan bir grup kurdu. Vokalistleri Yaşar Şanlı aslında şarkıcı olmamasına rağmen kendine verilen şarkıları rahatlıkla deşifre edebilen ve Black Sabbath yorumu iyi olan bir kişiydi.

1986 yılında kendine Fender gitar ve Vox amfi alan

Vecdi Yücalan, dedesine ait kullanılmayan bir evi sesten izole ederek Tuncay ve Tarık ile birlikte çalışmaya başladı.

Askerdeyken "Radyasyon" adlı eseri yazan Vecdi Yücalan, 1986'da Samsun'da Neco Gazinosunda Objektif ile çalarken üstlerine Çernobil'den gelen kızıl siyah renkli buluttan yağmur yağdığına şahit oldu. Bu olaydan etkilenen Yücalan, "Uygarlık Üzerine Çelişkiler" adlı eserini yazdı.

1987 yılında George Harrison'ın "Something" adlı şarkısını söylerken dinlediği İbrahim Cantay'ın yorumunu beğenerek gruba alan Yücalan, bas gitarist Tarık Özmen'i gruptan çıkartarak yerine Mahmut Turgay Asan'ı getirdi.

1987 yılı sonunda Punk Engin'in (Tanrıkulu) İstanbul'da Cem Karaca ve Güven Erkin Erkal tarafından organize edilen Altın Çınar Müzik yarışmasından grubu haberdar etmesi üzerine "Tımarlı Hastane", "Fahişe", "Uygarlık Üzerine Çelişkiler", "Radyasyon" ve "Kafes" adlı eserler Grundig teypte kaydedilerek İstanbul'a gönderildi.

Grup, önce 180 grup arasından finale kalmayı başardı; akabinde de genel klasmanda dördüncü, rock klasmanında da birinci seçildi.

Bu yarışmanın akabinde Dönence programında görülmeye başlanan grubun menajerliğini bir süre sonra programı hazırlayan Serdar Öktem üstlenmeye başladı.

Grubun Uzelli şirketi ile irtibatını sağlayan Öktem, böylelikle grubun ilk albümünün yolunu açmış oldu. Bu dönemde Samsun'dan maddi ve manevi nedenlerle ayrılamayan Mahmut Turgay Asan[43]'ın yerine Tayfun Çubukçu'nun bas gitara geçmesi ile kayıtlara başlandı. Uzelli'nin

[43] Mahmut Turgay Asan, 1998 yılında Turgay ve Frekans adlı bir grup kurdu. Turgay, bastan vokalistlik ve gitaristlik kariyerine geçmiş ve davulda İlker Özgök, basta Cem Sözen, gitarda Serhan Kaptan ve Serhan Kapta yer alıyordu. Ekim 1998'de II. Rock Station Festivaline katıldı. Grup, 1999 yılında Stüdyo Forte'de kaydedilen "Derin Boşluk" adlı bir albüm yayınladı. Albüm, 6000 adet basıldı.
Albüm döneminde grubun kadrosu yine değişmişti. Solo gitarda Serhan Kaptan, basta Erhan Ertek, davulda Tuncay Zigalıoğlu (ex-Objektif) ve ritim gitar ile vokalde Turgay Asan'dan oluşuyordu.

şartı ise gayet ağırdı: Albüm bir gün içerisinde ve Ankara'da kaydedilecek.

Ankara'ya gitmek için yola çıkmadan bir önceki akşam Vecdi Yücalan, albümün 8. şarkısı "Hayal Et"i yeni yazıyordu. Ankara'ya gelişte, Ümit Eroğlu'nun Stüdyo Ankara adlı stüdyosuna giren ekip, bir gün içerisinde kayıtları, yarım gün içerisinde de miksajı bitirerek bir rekor kırdı. Albümde, Ümit Eroğlu da bazı şarkılarda klavyesi ile gruba eşlik etti.

Kayıtlar, bu denli hızlı bitmesine rağmen albümün çıkışı o kadar hızlı olmadı. "Fahişe" adlı şarkıları Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanamaz bulununca; aynı şarkının ismi "Fosforlu" olarak değiştirilerek yeniden denetime gönderildi ve albüm yayınlandı.

Temmuz 1990'da çıkan bu albüm "Biz daha yumuşak müzik yapan rock gruplarının önünü açtık." diyen Pentagram'dan sonra yayınlanan ikinci kaset oldu. Kültür Bakanlığı'ndan izin biraz daha erken çıksaydı; belki de Objektif "Biz daha "sert" müzik yapan rock gruplarının önünü açtık." diyecekti. Kim bilir?

"Tımarlı Hastane" adlı bu albüm yine de bir ilkti: 1986 yılında yayınlanan Whisky'nin "Babaanne" albümünden o zamana kadar yayınlanan ilk Türkçe sözlü heavy rock albümüydü. Bu anlamda, bir sürekliliğin de habercisi idi.

Objektif ile birlikte rock müziğin sadece 3 büyük şehirden değil, Samsun gibi periferideki bir şehirden de çıkacağı ispatlanmış oldu. Böylelikle, Türkçe ve rock müziğini bağdaştıramayan sesler kısılmaya başlarken 90'ların ortasına doğru en uç müziklerde bile Türkçe kullanılmaya başlandı.

Objektif'in "Tımarlı Hastane"den hemen önce ve sonrasında verdiği bazı konserler şu şekildeydi:

18 Mayıs 1989: Gülhane Rock Günleri
26 Mayıs 1989: Ankara Üniversitesi Rock Şenliği
11–12 mayıs 1990: Bilkent Üniversitesi

5–6 Temmuz 1990: Çeşme Açıkhava Tiyatrosu

Yine albüm sonrasında ODTÜ ve İbn-i Sina Hastanesi konserleri de gerçekleşti.

Bu dönemde TRT bazı şarkılarda entonasyon, prozodi gibi bahanelerle sorun çıkartırken; bir yandan da şarkıların şan partilerinin notalarını talep edince grubun yardımına bir başka Ankaralı müzisyen yetişmişti: Ertuğrul Bayraktar... Bayraktar, "Tımarlı Hastane"nin tüm şan partilerini 24 saat içersinde çıkartarak grubu, bürokratik bir engelden kurtarmıştı.

Bu albümü, 1993 yılında "Hayal ve Yaşam" takip etti. "Hayal ve Yaşam", önceki albümün protest tavrına aşina olan dinleyici için hafif bir albüm olarak nitelendirildi. Oysa Yücalan'ın da belirttiği gibi, ilk albümde toplumsal sorunlar ele alınırken, ikincisinde toplumu oluşturan bireyler konu edilmekteydi. Albümde yer alan "Mutlu Ölüm", daha önce işlenmeyen bir konuyu ele almaktaydı: Bir rockçının ölümü...

Vecdi Yücalan'ın şarkı yazarlığının en iyi örneklerinden biri olan albümün tek sorunu, kolektif bir ürün olmaktan ziyade Yücalan'ın yönlendirmesiyle oluşmuş bir solo albüm yarısı olmasıydı. Albümün turnesi öncesinde Tuncay Zigalıoğlu'nun trafik kazası geçirmesi üzerine albümün tanıtım turnesi yapılamadı.

1996 yılında davulcuları Tuncay Zigalıoğlu'nun Haluk Levent'e transfer olması ile birlikte ilk kez davul programlı bir albüm yapan grup, 1996 yılında özgün kadrodan sadece İbrahim Cantay ve Yücalan'ın katıldığı bir albüm yaptı. Tabii başlangıçta Vecdi Yücalan'ın tüm vokalleri üstlenmek üzere olduğunu; sonradan İbrahim Cantay'ın gruba geri döndüğünü de burada hatırlatmak gerekir.

"Kuşkular" adlı bu albümün akabinde grup tamamen dağıldı. Bu dağılmanın geri planında Vecdi Yücalan'ın 1996 yılında ODTÜ'de verdiği 4 konserde 12 Eylül ile birlikte yetişmiş kuşak ile tanışması ve umutsuzluğa kapılmasının da önemli bir payı vardır.

1998 yılında Vecdi Yücalan'ın vokalistliğe geçmesi ve

Objektif adı altında yepyeni bir grup kurması üzerine 2000 yılında "Künye" albümü TMC'den yayınlandı. Albüm, tamamen protest bir muhtevaya sahipti. Bu dönem Objektif, gitarda Faruk Kavi, basta Selim İnanç ve Umut Arabacı ("Künye" albümünde çalıyor), davulda Alişan Topaloğlu ve gitarda Cankut Bayhan'dan oluşmaktaydı. Vokal ve zaman zaman gitarda tabii ki Vecdi Yücalan yer alıyordu.

2001'de Alpay Şalt, Çağatay Ateş ve Hakan Şavklı gibi müzisyenlerden oluşan bir kadro ile tekrar konser vermeye başlayan Objektif, 2006 yılında Hakan Şavklı (gitar), Volkan Uzunhasanoğlu (klavye), Taner Keser (davul), Başat Karakaş (bas) şeklinde bir kadro ile yeni albümünü tamamladı.

Objektif'in değişmeyen tek elemanı ve fikir babası Vecdi Yücalan, yukarıda okuduğunuz tarihi yaparken; tarihi yazmayı da ihmal etmemiştir. Yücalan, 8 Mart 1998 tarihli Şebek dergisine verdiği bir mülakatta "Her Şey Rock İçin" adlı bir kitap hazırladığından bahsetmektedir. 20 Ocak 2007 tarihinde yaptığım görüşmede söz konusu kitabı 1990 yılına kadar getirip, daha sonra yazamadığından bahsetmiştir.

Kelamın özü, Objektif gibi bir grubun Samsun'dan çıkmış olması, zamanında Anadolu turneleri ile ekilen Anadolu pop tohumunun memnuniyet verici ürünler verdiğinin göstergesiydi. Ne mutlu ki, Objektif vesilesiyle, artık rock sadece Avusturya Lisesi mezunlarının tekelinde bir şey değildi.

(Şebek, 1998–1999; Hıbır 1989-1990; Vecdi Yücalan ile yapılan görüşme)

Overdose

7 Ocak 1990'da Ankara Yeşil Elma'da Spinners, Kronik ve Perfect Timing ile konser vermiş bir thrash metal grubudur.

Ozon

2–3 Aralık 1989'da Bilkent'te Lazy River, Metafor, Sek gibi gruplarla konser vermiş bir new wave grubudur.

Örümcek

Muğla kökenli müzisyenlerden oluşan grubun hazin bir plak öyküsü vardır. Albümlerini plak olarak basmak isteyen topluluk, söz konusu plağın kapağını bile bastırmıştı. Ancak bir nedenden dolayı bu plak basılmaz ve kapaklar kalır yadigâr... Bu plak kapakları yıllarca sahaflarda içinde plak bulunmaz şekilde koleksiyonerlerin karşısına çıktı ve karanlık kapağı ile çok şey vadeden bu topluluk pikaplarımızda yerini bir türlü alamadı.

Ancak, grubun 1986 tarihli bu albümünü kaset formatında çıkarttığını bilmekle birlikte, söz konusu albüme şu ana kadar ulaşmam mümkün olmadı.

Pegasus

1988 sonlarında kurulmuştur. Vokalde Savaş Demirkaya, gitarlarda Burak Özcü ve Kaan Peridar, davulda Hakan Güven ve basta Hakan Savaşer'den oluşmaktadır. Thrash sound'unda müzik yapmışlardır.

1989'da Fenerbahçe Parkı ve Ortaköy Kültür Merkezinde; 23 Mayıs 1989 tarihinde İstanbul Gülhane Rock Günlerinde, 23 Aralık 1989'da ise İTÜ Maçka kampusünde çoğunlukla kardeş grupları Lord ile sahne almışlardır.

Grubun konserleri arasında, 17 Mart 1990 tarihli İzmir Huzurevi yararına Fuar Mehtap Gazinosunda "Live In Hell" sloganlı konser (aynı konserde Hole in the Wall, Metafor, Pegasus, Twilight ve Vertical End de sahne almıştı) sayılabilir.

1991 sonrasında dağılan gruptan Burak Özcü ve Savaş Demirkaya; Lords'dan Jan Peridar ve Ayhan gibi müzisyenlerle Critical Mass grubunu kurmuşlardır.

1992 Haziran'ında "Dark Colour" adlı bir demo yayınlayan grup, 1991 yılında Güven Erkin Erkal'ın yaptığı bir organizasyonda da Kramp, Pentagram, Cry gibi gruplarla beraber sahne aldı.

1993'e doğru dağılan gruptan Savaş Demirkaya Rosewood, Cherokee gibi gruplara da zaman zaman eşlik etti. 17 Ocak 1996 tarihinde şofben zehirlenmesinden öldü.

Aptülika, 1999 tarihli bir yazısında Demirkaya'nın ardından şunları yazmıştı: "Eh be Laz kafalı! Sarhoş, sarhoş banyoya girip, şofben zehirlenmesi ile çekip gitmek var mıydı be?"

Pentagram (feat: Thunders)

Pentagram'ın kökeni Thunders adlı bir heavy metal grubuna dayanmaktadır. Onyedi dergisinin 1985 Ocak sayısına röportaj veren ekip Cenk Ünnü (davul), Hakan Utangaç (gitar ve vokal) ve Kaan Bozoğlu'ndan oluşmaktadır.

Kaan Bozoğlu'nun ayrılması üzerine 1986 yılında Ünnü ve Utangaç, Pentagram'ı kurdular. Bu kadroya ilk eklemlenen müzisyen 1987 yılında Tarkan Gözübüyük (bas) oldu. Akabinde Ümit Yılbar gruba katıldı.

4 Kasım 1988'de Metalium, Metafor gibi gruplarla Moda Sinemasında, 25 Mayıs 1989 tarihinde Ankara Üniversitesi Rock Şenliğinde sahne aldılar.

İlk albümün hazırlanmaya başlamasına yakın Yılbar ayrılınca 1990'da Reflex adlı grubunu dağıtan Murat Net topluluğa dâhil oldu. Kadronun ilk albümü çıkarma yönünde hazırlıkları sürerken Hıbır dergisinde Aptülika başta olmak üzere bu albümün önemli bir misyon üstleneceğinden söz edilmeye başlanmıştı. 8 Mart 1990'da Aptülika şunları yazmıştı:

"Türkiye'de Whisky kasetinden beri 4 yıldır heavy metal kaseti çıkmadı piyasaya. 4 yıl sonra Pentagram, bu tabuyu

yıkmak için çabalıyor. Bütün hazırlıkları tamamlayan topluluk, kaset piyasasındaki engelleri aşarsa prodüktörler diğer metal gruplarına da şans tanıyacaklar. Ancak finansör bulmak için gittikleri plakçılar çarşısında Türkçe ve de siyasi müzik (özgün) yapmadıkları için prodüktör bulamayan Pentagram büyük ihtimalle prodüksiyonu da kendisi yapacak."

Speed tarzını benimseyen grup, 1990 Nisan'ında Nepa adlı şirketten ilk Türk heavy metal albümünü çıkarma bahtiyarlığına erişti. Ne ilginç ki albümü yayınlayan şirket de Aptülika'nın siyasi müzik olarak tabir ettiği tarzda albümler yayınlayan bir şirketti.

O dönemde yapılan bir röportajda speed tarzını seçme nedenlerini daha yumuşak türlerin önünü açmak şeklinde açıklıyorlar ve sonraki çalışmalarının daha melodik olacağının haberini veriyorlardı ki, bu sözler geçen yıllar içerisinde gerek önü açılan ve albüm yapan gruplar, gerekse kendi dönüşümleri ile doğrulanacaktı.

Nitekim Pentagram'ın ardından Dr. Skull, Objektif, Akbaba ve King White gruplarının da albümleri arka arkaya geldi.

Pentagram, albümün hemen öncesi ve sonrasında önemli bazı konserlerde yer aldı. Albüm tanıtım konserleri denilebilecek bu konserlere aşağıda yer verilmiştir:

25 Şubat 1990: Batı Sineması: Pentagram, Guilliotine, Astharoth (death metal grubu) ve Hong Kong Virüsü birlikte sahne almıştır.

11 Mayıs 1990: Bilkent Üniversitesi: Pentagram ve King White aynı gün sahne almışlardır. Ertesi gün, Hazy Hill ve Guilliotine aynı sahneye çıkmıştır.

12 Mayıs 1990: Açıkhava Tiyatrosu: "Speed In Turkey" adı verilen bu konserin ana grubu Alman speed metal grubu Grinder'dı. Kiss Müzikevi ve Atlantis tarafından yapılan organizasyonda Pentagram'ın yanı sıra Akbaba da sahne almıştır.

Albümün tamamlanmasının ardından kısa bir süre son-

ra, Temmuz 1990'da, Murat Net, solo albüm yapmak üzere gruptan ayrıldı. Net'in yerine Demir Demirkan katıldı.

Grubun bu zamana kadar yaptıkları albümler şu şekildedir: "Pentagram" (1990), "Trail Blazer" (1992), "Anatolia" (1997), "Popçular Dışarı" (1998), "Unspoken" (2001), "Bir" (2002).

Period

1986 yılına kadar Ankara'da çalışan orkestra, daha sonra İstanbul'a göç eden gruplara katıldı. Caz ile başlayan topluluk giderek diskoya yönelmişti. Topluluk, 200 şarkılık bir repertuvara sahipti.

Sibel Egemen, Kayahan, Bilgen Bengü ve Nil Burak gibi şarkıcılara eşlik eden grubun kendisine ait bestesi yoktu.

Topluluğun 1986 kadrosu klavyede Bülent Sert (Alpay albümlerinde de çaldı), gitarda Ahmet M. Özgül, bateride Murat Yeter, basta Cenker Sarp ile vokal, perküsyon ve gitarda Hakan Bilal'den oluşuyordu.

Piramit

Piramit, 1985 yılında ismini duyurmaya başlamış bir ekip olmakla beraber kökeni 1977 yılına kadar dayanmaktadır. Cem Bezeyiş 1977 Eylül'ünde Erol Büyükburç'un Evren grubunda profesyonel olmuş bir müzisyendi. Ayhan Uyanık ise yine Erol Büyükburç'un bu kez Efsaneler grubundan ayrılarak Ayhan ve Meçhulleri kuran organist Ayhan Karakuş'un grubunda bas çalıyordu.

Piramit'in ilk bilinen etkinliği Mart 1985'de Erden Ener'in Merter'deki tiyatrosunda 4 rock grubu ile birlikte verdikleri konserdi. Devil, Kramp ve Whisky'nin bulunduğu konserde, grup tarafından seslendirilen eserler şu şekildedir: "Sen Gitmeden", "Ben mi Suçluyum", "I Miss Loving You", "Hep Böyle Kalacak Sanma", "Telefondaki Randevu", "Serseri", "Ayrılık", "Her Neysen Böyle Kal".

Piramit'in 1985 kadrosunda gitarda Cem Bezeyiş, basta Ayhan Uyanık, gitarda Hamdi Özkan, klavyede Fırat Öneş, davulda Kenan Şabaran ve vokalde Hakan Fikircioğlu yer alıyordu.

Mayıs 1985'de ise grup Erol Büyükburç'un Küçükçekmece'de bir sinema salonunda verdiği konserde alt grup olarak sahne aldı. Emel Büyükburç'un da solo şarkıcı olarak sahne aldığı konserde Piramit'in yanı sıra Grup Firuzan, Hale Dikmen ve Kemal Sağlam gibi alakasız bazı isimler de bulundu.

Piramit, genellikle her Eurovision'a katılmakta beis görmeyen, Oya Bora, Rüya Ersavcı gibi daha popüler mecrada müzik yapan bir grup olarak bilindi. Cumartesiden Cumartesiye gibi çocuk programları da grubun TRT bazlı var oluş çabasının ürünleriydi.

1988, 1990 ve 1992 yıllarında Eurovision'a katılan Piramit, 1988 Eurovision'unda "Sana Bağlanmıştım" ile finalde yarıştı. Bu dönemde kadro vokalde Hakan Girit, klavyede Feyyaz Kuruş, gitarda Cem Bezeyiş, davulda Okan Tolga Mertel ve basta Ayhan Uyanık'tan oluşmaktadır. Bu kadro, 1986 yılından itibaren geçerli olan bir kadrodur.

1988 Mart'ında düzenlenen Milliyet Liselerarası Müzik yarışmasında Piramit sürekli orkestra görevini yapmıştır.

Piramit, bu çalışmaların arasında bir albüm yayınlamayı da ihmal etmedi. 1989 yılında "Sentez" adında bir kaset yayınladı. Grup sound'undan söz etmenin mümkün olmadığı albümde yaralan eserler: "İstanbul Geceleri", "İçin İçin", "17 Yaşındasın", "Para İçin", "Sen Bende", "Değil mi?", "Şinasi Bey", "Ben Çaresiz", "Bebek", "Hadisene Canım", "Her Neysen" ve "Gülüm" idi.

Albüm kayıtlarında yer alan grup kadrosu, gitar ve vokalde Cem Bezeyiş, basta Ayhan Uyanık, klavyelerde Feyyaz Kuruş, davul ve vurmalılarda Hakkı Doğusoy ve vokalde Özlem Eyüboğlu'ndan oluşuyordu. Düzenlemeleri ise o dönemde grubun klavyecisi olan, 1992'de patlama tabir edilen pop müzik furyasının önde gelen aranjörle-

rinden biri olan Feyyaz Kuruş üstlenmişti. Feyyaz Kuruş, aynı zamanda 1970'lerde bazı Erol Büyükburç şarkılarında şarkı sözü yazarı olarak yer almış bir müzisyendi. Albümde yan vokalleri ise Reyhan Karaca ile Kurtaan Ekspres'ten Özlem Yüksek icra etmişlerdi.

1992'de dağılan gruptan Cem Bezeyiş, yine Piramit'in basçısı Ayhan Uyanık ile birlikte "Kontrol Altında" adlı solo albümünü 1996'da Ada Müzik'ten yayınladı. 2003 yılında ise Piramit bir geri dönüş albümü yayınladı: "Zamanımı Geri Ver"

Cem Bezeyiş ve Hakan Girit'in yeniden kurduğu Piramit'in yeni elemanları gitarda Kıvanç Kaytanlı, basta Barış Koşbay, klavyede Tolga Suater ve davulda Ufuk Kaplan'dan oluşmaktadır.

RA

RA'nın kuruluş hikâyesini Onyedi dergisinin Şubat 1983 sayısında verdikleri bir mülakatta öğreniyoruz.

Grubun davulcusu Erhan Akhan ve basçısı Altan Üze, RA öncesi birlikte çalışıyorlardı. Altan Üze ve Sabih Cangil 28 Ekim 1979'da Kent Oyuncuları fuayesinde Gökalp Baykal tarafından tanıştırıldılar. 29 Ekim 1979 de yapılan ilk provada solist Karaca Somer idi. Sabih Cangil'in arkadaşı Faruk Kurtulmuş'un Almanya'dan gelerek gruba katılmasıyla grup kurulmuş oldu. İki kez Boğaziçi Üniversitesinde, bir kez de Hodri Meydan Kültür Merkezinde (31 Ocak 1982) konser verdiler.

1981 sonunda Boğaziçi Üniversitesinde verdikleri konserlerden birinde RA hakkında Hey dergisinde şunlar yazılmıştı: "RA, Led Zeppelin, Rush gibi grupların ülkemizde yarattığı canavarlardı. Karaca Somer, çığlık atarken bile detone olmuyor." Grubun söz konusu konserdeki repertuvarında "Ouverture", "Silly Words" ve "Rock Fever" adlı eserler vardı.

Bu kadro 1982 yılında bazı eserlerini stüdyo ortamında kaydettiler; ancak bu eserlerin yayınlanması da müm-

kün olmadı.[44] 22 Mayıs 1982 tarihinde RA, Hodri Meydan'da bir konser verdi.

1982 Haziran'ına kadar Karaca Somer ile çalışan topluluk, o yılın sonuna doğru Somer'i gruptan çıkardı. 1982 Kasım'ında Egzotik Band'den ayrılan solist Sabahattin Taşdöğen'in Devil grubunu kurması üzerine grupsuz kalan Karaca Somer de Egzotik Band'in vokalisti oldu.

Karaca Somer'den boşalan vokalist kadrosu kısa bir zamanda aslen basçı olan Levent Candaş tarafından doldurulduu. Grubun yeni kadrosu ile ilk konseri Haziran 1982'de gerçekleşti. Konserde "Rock Fever", "Ouverture", "Same Days", "Fall Fall", "Wizard", "Town In My Mind", "Oluyorum", "Sosyete" ve "Blues" adlı eserlerini seslendirdiler.

22 Ocak 1983'de Fitaş Sinemasında rock festivali, grubun yeni kadrosuyla yer aldığı ilk konserlerden biridir. Vokalde Levent Candaş, gitarda Sabih Cangil ve Faruk Kurtulmuş, basta Altan Üze ve davulda Erhan Akhan'dan oluşan bu kadro hayli ilgi topladı. Aynı kadro, 12 Mart 1983'de Ankara'da Türk Amerikan Derneğinde de bir konser verdi.

Haziran 1983'de ise bu kez İstanbul Budak Sinemasında Devil, Whisky, Face to Face ve Aqua grupları ile birlikte konser verdiler. Bu konser döneminde grup kadrosunda küçük bir değişiklik yaşanmıştır. O dönemde eğitim amaçlı olarak İtalya'ya giden Levent Candaş'ın yerine Deha Akgün gruba alınmıştır. Faruk Kurtulmuş da söz konusu konser de dâhil olmak üzere bir kaç konserde yer almamıştır.

Bu dönemde RA ekibinin Türkçe beste yapmaya yöneldikleri bir dönem oldu. "Hep Aynı Yerlerde" adlı eser bu anlamda ilk ürünlerden biridir. Bu şarkı, Sabih Cangil'in 2006 Kasım'ında yayınlanan "İçimdeki Pervaneler" albümünde "Bıktım" adıyla yer almıştır.

Grubun bu ilk Türkçe denemelerinde şarkı sözlerini

[44] Sabih Cangil, bu eserler için Pink Floyd ve Rush benzetmeleri yapıldığından bahsetmektedir.

Sabih Cangil yazarken; İngilizce sözleri genellikle Muhlis Sırmalı üstleniyordu. Grup, basın açıklamalarında Türkçe sözlü ürünlerinden hoşnut olmadığını ifade etse de [45] çalışmaları İngilizce ve Türkçe olmak üzere iki koldan devam etti.

1983 Haziran'daki bu kadro değişikliği çok uzun sürmedi. Faruk Kurtulmuş, gruba tekrar döndü. 1984 yılında ise gruba klavyede Levent Gülsün dâhil oldu.

Grup, 7 Nisan 1984'de Boğaziçi Üniversitesinde, 15 Mart 1986 tarihinde Ortaköy Kültür Merkezinde konser verdi.

Grubun bilinen son kaydı ise 1988'de Uzelli tarafından yayınlanan "Değişim Rüzgârları" ("Winds of Change") adlı kasette yer alan "Dancing in the Sun" ve "Sunset" adlı iki eserdi. Bu dönemde new wave türüne yakınlaşan grubun kadrosunda da bazı değişiklikler olmuştu.

Basta Altan Üze'nin yerine Murat Tunalı gelirken, vokalist Deha Akgün ise Batuhan Yücel'e nöbeti devretmişti. Erhan Akhan'ın davulun yanı sıra klavyeli sazlara geçmesi ile Cure'daki enstrüman ve tınısal değişimin benzeri bu grupta da yaşanmıştır. [46]

Sabih Cangil'in kayıt stüdyosuna ilişkin hazırladığı web sayfasında grubun aktif yılları 1979-1984 olarak ifade edilmektedir. Bunun nedeni grubun konserlerine 1984 sonrasında ara vermesidir. Durgunluk döneminde de "Winds of Change" projesi için grup yeniden stüdyoya girerek söz konusu iki şarkıyı kaydetmiştir.

1988 yılından sonra grubun aşamalı olarak dağılma sürecine girdiğini görüyoruz. Söz konusu dağılmanın tam tarihini vermek ise keskin bir dağılma kararı olmadığı için mümkün değildir. Nitekim grup gündelik işlerin arasında zaman buldukça RA ismiyle işler yapmaya devam etmiş ve

[45] Bu durumu Altan Üze, 1984 yılında şöyle açıklıyordu: "Evet, Türkçe de denedik. Belki bu bizim yetersizliğimizden kaynaklanıyor: Türkçe şarkı yaptığımızda bizim istediğimiz çizginin dışına gitti bu olay. MFÖ'nün müziğine benzedik veya funky olduk."

[46] "Winds of Change"de grup line up'ında Sabih Cangil'in ismi yer alsa da, bu dönemde Cangil askerde olduğu için fiilen kayıtlarda bulunmamıştır.

hatta sonradan ifade edeceğimiz üzere birbirlerinin solo albümlerine de destek vermişlerdir.

1989 yılında TRT 2'de Yarım Elma programında görünen grup, 1990-1991 yıllarında Sabih Cangil, Levent Candaş ve Nedim Tanyolaç (davul) tarafından cover grubu olarak yeniden faaliyete geçti. Star 88'de yapılan bu çalışmada RA ismi kullanılsa da beste grubu olan RA'nın gerçek anlamda devam ettiğini söylemek mümkün değildir.

Sabih Cangil ve Faruk Kurtulmuş, 1990'larda C.& C. Music Production adlı bir stüdyo açtılar. 2006 yılının Aralık ayında Sabih Cangil'in "İçimizdeki Pervaneler" adlı albümü yayınlandı. Bu albümde Faruk Kurtulmuş, Erhan Akhan ve Levent Gülsün de Cangil'e eşlik ettiler. Grubun eski basçısı Altan Üze ise albümün grafik tasarımında yer aldı. Cangil, aynı zamanda Gökalp Baykal'ın albümlerine de katkı sağlamış ve Sinan Erkoç dahil pek çok pop şarkıcısına beste vermiş bir müzisyenimizdir.

Boğaziçi Üniversitesi ve bazı başka konserlerde çalan klavyeci Levent Gülsün, "In The Name of Love" adlı bir new music albümü yaptı.

Sabih Cangil harici RA elemanları, Faruk Kurtulmuş (gitar ve vokal) ve Erhan Akhan (davul), 2004 yılında Felek adlı bir grup kurdular. 2006 Eylül'ünde ise 2L adlı bir albüm yayınladılar. Albümde söz ve müziklerini Faruk Kurtulmuş, düzenlemelerini Erhan Akhan ve Faruk Kurtulmuş yaptılar. Levent Candaş (bas gitar) da gruba desteğini vermekten kaçınmadı.

Levent Candaş ise hem Sibel Tüzün'ün "Hayat Buysa Ben Yokum Bu Yolda" adlı rock albümünün yaratıcısı olarak, hem de Dilemma (Arıkan Sarıkaya davul ve Taner Ayan elektrik gitar ile birlikte) adlı grubuyla yaptığı "Nereye Kadar" albümü ve Nil Karaibrahimgil vb. kişilere yaptığı müzikal katkılarla bilinmektedir.

Grubun son kadrosunda yer alan Murat Tunalı ise müzik yazarı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Rag Doll (Bez Bebek)

1988–1993 arasında faal olmuş Ankaralı punk-art rock ve r&b grubudur. Ercüment Tultay (vokal), Mehmet Şevki Öztürk (gitar) ve Sadık Sağlam (gitar) değişmeyen elemanlarıdır. Grubun bas gitaristleri arasında en uzun ömürlüsü Murat (Mısa)'tan hemen sonra 1988 yılında gruba giren Burak Güven'dir. Burak Güven'in askerde olduğu 1988 yılında çok kısa bir süre Yılmaz Güneylioğlu grupta yer almıştır. Davulda ise 1988 yılında Ceren, 1989 yılında Celal Sahir Kılcı, 1990–1993 arasında ise Erkan Okur yer almıştır. Tek bir konserde ise Alper Erinç gitarist olarak gruba katılmıştır.

A Bar'da 700'den fazla gig yapan grup, Ankara'nın blües ağırlıklı grup müziğinin içerisinde müstesna bir yere sahip olmuştur.

Grup, 1990 yılında TRT İzmir Televizyonunun yapımını üstlendiği ve Çiğdem Tunç'un sunduğu Hafta Sonu programında da canlı performans gerçekleştirmiştir. Grup, 1989 yılında İrfan Tözüm'ün yönetmenliğini yaptığı "İkili Oyunlar" adlı filmin A Bar'da çekilen sahnelerinde canlı performansı ile de yer almıştır. Bu filmde The Sweat'in "Ballroom Blitz" adlı eseri ile İbrahim Tatlıses'ten bilinen Burhan Bayar bestesi "Allah Allah"ın enstrümantal versiyonunu seslendirmişlerdi.

1991 yılında İngilizce bir demo yapan grup, 1994 yılında ise Ceren'in davul programını yaptığı, Mehmet Şevki Öztürk ve Ercüment Tultay'ın temelde beste ve icra olarak hazırladıkları bir demo yaptılar. Bu demoya önce Tarkan Gözübüyük'ün davul aranjmanlarını yaptığı bir format uygulandı, daha sonra demo içeriği tamamen Alper Erinç'e emanet edildi.

1994 tarihli Ercüment Tultay'ın adı altında yayınlanan "Bez Bebek" adlı albüm, kısa sürede kaydedildi ve bas ile davul midi marifetiyle oluşturuldu. Öte yandan, gruba eklenen saz ve Erinç'in ileride Göksel ile yapacaklarının sinyalini veren doğuya yatkın düzenleme, bugün dahi

değerini koruyan yerli bir funk, rock ve art rock albümü olmasına neden oldu. Grupta sazları ise Mehmet Şevki Öztürk'ün kardeşi Okan Murat Öztürk çaldı.

1996 yılında, Okan Murat ve Şevki Öztürk kardeşler ile Ercüment Tultay yerlileşme çabalarını daha da ileri götürerek bendir ve saz gibi enstrümanları da kullanarak bir demo kaydettiler.

2000 yılında ise Rag Doll ekibi Burak Güven, Mehmet Şevki Öztürk ve Ercüment Tultay, Abdülcanbaz Rock Band adlı yeni bir proje oluşturdular. Bu kez, Türk rock'ında yerliliği yakalama konusunda Rag Doll ile yapılamayanı bu yeni ekip ile gerçekleştirdiler. Öte yandan, bu ekibin Rag Doll'a göre eksikliği konser ve gig yapmaması idi.

2000 yılında bir demo yapan grup, 2003 yılında da TRT'de bir programda sahne aldı.

Rag Doll ve o ekibin kurduğu diğer grup ve projeleri diğer Ankaralı gruplardan ayıran en önemli ayrıntı kuşkusuz Erkin Koray mirasından en doğru biçimde yararlanmış ekip olmalarında gizlidir. Türk rock müziğinde yerli bir damar yakalamış ve Ankara'nın blues sarmalından kurtulmuş olan grubun faal olmaması büyük bir kayıptır.

Reflex

1987'de kurulan grup, 1990 yılına kadar aralıksız olarak faal olmuş; 1990 yılında gitarist Murat Net'in Pentagram'a katılması ile birlikte ilk dönemini kapatmıştır. Grubun ilk kadrosunda vokal ve klavyede Murat Çekem, davulda Hasan, basta Caner, vokalde Altuğ, basta Metafor'dan Kemal Kut, yine basta Levent Uysal, Can Özülkü, davulda Bozkurt Coşkunoğlu, Ahmet, Emre, Ufuk gibi müzisyenler yer aldı.

1988 Mart itibari ile Reflex'in kadrosu gitarda Murat Net, vokalde Tunç Berg, basta Gökhan Pekkaya (Egzotik Band kökenli), davulda Emre Sencer (İngiltere'de Retinal Burn; Türkiye'de ise Trantor'da çalmış) şeklindedir.

Grup, Avusturya Kız Lisesi, Galatasaray Lisesi, Gülhane Parkı, Ankara Talip Sineması, Bodrum İpenema Bar gibi yerlerde çalmıştır.

Grubun değişmeyen tek elemanı ve kurucusu Murat Net, 1990'da Pentagram'a katılarak ülkenin ilk speed thrash albümünü oluşturan ekipte olma ayrıcalığına erişmiştir.

1991'de Pentagram'dan da ayrılan Murat Net, 1991'de solo albümü "Escape from Hell"i yayınladı. Teenager'lara yönelik müzik yaptığını söyleyen Net'in bu albümü ses getirmedi.

Reflex, 1995 yılında yeniden kuruldu. Bu sefer çekirdek kadroyu vokalist ve gitarist Murat Net ve Özgür Denizli teşkil ediyordu. Grupta farklı dönemlerde basları Kanöz Ozan ve Tanyer Oymak, davulları ise Filip Sümbülkaya ve Tercan Şener çaldılar. Bu kadro ile 1997 yılında Prestif Müzik'ten pop rock tarzında bir albüm yaptılar ve 1998 yılında dağıldılar.

Reflex, son defa Murat Net Reflex adıyla 2005 yılında apayrı bir kadro ile kuruldu. Yeni kadroda Net haricinde vokalde Yusuf Uğurer, basta Çiğdem Kavi ve davulda Bozkurt Coşkunoğlu yer alıyordu. Grubun Voodoo Bar'da verdiği bir konsere ise eski üyelerden Filip Sümbülkaya da katılıp, davul çalmıştır.

(Sanatçının http://muratnet.anatolianrock.com/ adresli kişisel sayfasındaki bilgilerden yararlanılmıştır.)

Re-x

1987 yılında Kadıköy Anadolu Lisesi bünyesinde gitarist Ahmet İhsan Yuca tarafından kurulmuştur. 1988 yılında gruba daha sonra Badluck'ta çalacak olan Burak Kulaksızoğlu katıldı. Kasım 1989 yılında Ahmet İhsan Yuca'nın bir trafik kazası sonucunda ölümü üzerine "Yucatan (Re-x)" adı altında konser vermeye devam edildi.

1990 yılında Badluck'ın kuruluşu ile birlikte Re-x'in son halkası da dağılmış oldu (Hıbır 1989–1990).

Rock Mania

Gitarda Mehmet Ali Acet (sonradan Boogie People ile tanınacak), basta Sadık Sağlam (sonradan gitara geçerek Axe elemanı olacaktır), davulda Celal Sahir Kılıcı, gitarda Yılmaz Güneylioğlu'ndan oluşan ekibin önemli bir bölümü Rag Doll'da da çalacaktır. Kökenleri 188 adlı bir başka gruptur. (Süleyman Özyıldırım'dan alınan bilgilerle)

Rulet

1988 yılında Mehmet Şevki Öztürk'ün Rag Doll haricinde müzik yaptığı bir projedir. Grup, vokalde Mehmet Bartınlıoğlu, gitarda Alper Erinç, basta Mehmet Şevki Öztürk ve davulda Ahmet Saatçioğlu'ndan oluşmaktadır. 1994 yılına kadar Rag Doll ile paralel olarak yürüyen bu grup, boogie ve r&b grubu niteliği taşımaktadır. Grubun kullandığı dil de İngilizce'dir. (M. Şevki Öztürk'ten alınan bilgi ve video)

Sadaks

1980'lerin ikinci yarısında pop ve new age sentezinde müzik yapan bir grup idi. "Değişim Rüzgarları" kasetinde "İstanbul The City" adlı besteleri, "Hey Boys"da ise "Military Man" adlı eserleri yayınlandı. Grubun ayrıca, "Hey Boys" toplamasına esas teşkil eden İnternational Star Arıyoruz yarışmasında ilk 15'e giren ancak albüme girmeyen bir başka şarkısının olduğu da bilinmektedir: "Why Don't You See"?

Topluluğun kadrosu gitar ve vokalde Halit Sözen, basta Yücel Altınbaş, davulda Ahmet Çokberk ve klavyede Hakan Sözen'den oluşuyordu.

Grubun dinleyebildiğim tek eseri olan "İstanbul The City" adlı eseri vokalde Cure, oryanyel yürüyüşler itibariyle de Camouflage grubuna yakın durmaktadır.

Seth

Seth, esas olarak İstanbul Erkek Lisesi çıkışlı bir topluluktur. Grubun kurucuları Selim Demirdelen (klavye) ve Mehmet Güzelbeyoğlu'dur (gitar). O dönemde aynı lisede Fil Mehmet, Tolga, ve Cenk adlı üç arkadaşı ile enstrüman dağılımını kura usulü belirledikleri bir grubu yürütmeye - hem de bas gitar çalmak zorunda kalarak- çalışan Alpay Şalt, 1985 yılında Seth'e katılarak davuluna kavuştu. Gruba Şalt ile beraber basçı Ete Kurtekin de dâhil oldu.

Bir süre sonra gruba ikinci gitarist olarak Cumhur Erkut dahil oldu. Topluluk bir süre çift gitaristle çalıştı. Bu dönemde Bağlarbaşı Dilek Düğün Sarayında düzenlenen bir gençlik çayında çalarak ilgi çektiler. Bu dönemde Alpay Şalt, Whisky'de çalması için ilk kez teklif aldı ve Şalt bu teklifi reddetti.

1987 yılında grubun gitarist elemanların ayrılması ile birlikte, o yıl gitarist olarak sadece Murat Pazarbaşı alınarak grup yeniden yapılandırıldı. Bu dönemde, vokalde Ali Atay da grupta yerini aldı. Bu kadro, 1987 sonuna doğru 9 şarkılık bir demo hazırladı. Bu demo ile Yankı Plak ve Hey dergisinin düzenlediği International Star Arıyoruz adlı yarışmaya katıldılar. Grup, 9 şarkı ile en fazla eser gönderen grup olmasına rağmen yarışmada ilk 15 şarkı arasına eserlerini sokamadı. Öte yandan, 1988 yılında İlhan İrem ve Güven Erkin Erkal tarafından prodüksiyonu yapılan "Değişim Rüzgarları" ("Winds of Change") toplamasında "Longin" adlı eserleri ile yerlerini aldılar. Bu arada, "International Star Arıyoruz" adlı yarışmada ilk 15'e girenlerden kayıtlara katılmayanların olması üzerine "Hey Boys" kasetine "Heaven Can Wait" adlı besteleri ile katılmaya hak kazandılar.

1989'a doğru toplulukta Alpay Şalt ve Selim Demirdelen haricinde özgün kadrodan kimse kalmamıştı. O dönemde kadro klavyede Selim Demirdelen, davulda Alpay Şalt, solo gitarda Pazar, vokalde Ali Atay, ritim gitarda Bora Tarım, basta Fatih'ten oluşuyordu. Demirdelen

ve Şalt haricindeki elemanlar aslında aynı zamanda White Bird Band'in elemanları idiler. Bu kadro 1989'da Yarım Elma adlı müzik programına Seth olarak katılmakla beraber, White Bird Band'in de bir bestesini çaldılar.

1989 yılı içinde Selim Demirdelen'in ayrılması üzerine Alpay Şalt da White Bird Band'e katıldı ve Seth ismi sona erdi.

Sfenks

1984'de Yavuz Aydar'ın organize ettiği Türk Amerikan Derneğindeki rock konserine katılan bir ekip... Basta Serdar Yimsel, gitarda Gürbüz Barlas, davulda Cengiz Akıncı'dan oluşmaktaydı. Enstrümantal ağırlıklı müzik yapan topluluk cover'ların yanı sıra bestelerini de seslendirmiştir.

Shock

Aslen 1974–1977 arasında faal olan Ankaralı rock caz grubudur. 1984 yılında Türk Amerikan Derneğinde Yavuz Aydar'ın organize ettiği toplu bir konserde re-union mahiyetinde sahne alan grubun özgün kadrosu, vokal ve tumbada Cemal Adahan (Kel Cemal), basta Ali Aktan, davulda Murat Akaltun, gitarda Murat Bağcıoğlu ve klavyede Ahmet Berker'den oluşmaktaydı. (Süleyman Özyıldırım'dan alınan bilgilerle)

1984 yılında grupta Aktan ve Akaltun yer almamaktadır. Onların yerine basta Eser Gerdanlı ve davulda Cengiz Mete gruba katılmıştır. Ayrıca, gruba Murat Bağcıoğlu'nun kardeşi Süleyman Bağcıoğlu da gitarist olarak katılmıştır.

Softart

Aynı zamanda Mirage grubunun basçılığını da yapan Sunay Özgür'ün de yer aldığı grubun veya projenin beste-

leri Türkay Türkmen'e aitti. Türkmen, aynı zamanda grubun klavyecisi idi. Grubun gitaristi Burak Kalaycı, davulcusu ise Tercan'dı.

Grubun "D.a.n.d.i.k." adlı eseri International Star Arıyoruz adlı yarışmada ilk 15'e girdi; ancak bu şarkı Yankı Plak'tan çıkan "Hey Boys"da değil; "Değişim Rüzgarları" kasetinde yer aldı.

Türkay Türkmen, 1990 yılında Softart'tan sonraki grubu olan King White ile bir İngilizce albüm yayınladı. Türkmen, "Dabbe" filminin müziklerini hazırladı. Halen, Repertuvar Köpekleri grubunun vokalisti olan Türkmen, solo albüm hazırlıkları içerisindedir.

Spinners

1987 yılında kurulmuştur. Hanımlardan oluşan ilk punk grubudur. Vokalde Zuhal, davulda Demet adlı müzisyenler vardır. 1990'larda Zuhal, Kronik grubuna geçiş yaptı; kısa bir süre sonra Spinners'a döndü.

24 Mayıs 1989'da İstanbul Gülhane Rock Günlerinde, 7 Ocak 1990'da Ankara'da Yeşil Elma'da (Green Apple) Overdose, Kronik ve Perfect Timing ile birlikte sahne aldılar.

1991 yılında "Dig The Hole, Forget The Sun" adlı bir demo yayınladılar. Grubun demosu olan "Dig The Hole, Forget The Sun"da yer alan eserler şu şekildedir: "Overcome", "Maggie", "We're Punk", "Dig the Hole, Forget the Sun", "Anticipation", "Fuck Acid", "Shit in The World", "La.la.la.".

Yine 1990'ların başında Tian an Men Records'dan çıkan EP'de Head Bangers ile birlikte yer aldılar.

1990 yılında ABD'de yayınlanan Maximum Rock'n'-Roll dergisinden Lük Haas, Spinners ile bir röportaj yaptı. Dergide grup, o dönem itibari ile "dünyada punk hardcore yapan tek kız grubu" olarak tanıtıldı.

Grubun son dönemleri sayılan 1994 yılına doğru tamamen hanımlardan oluşan punk grubu kimliğinde bir istisna ile Sceptic Age grubundan Sencer Üneri, Spin-

ners'a katıldı.

1994 sonrasında Sencer Üneri ile vokalist Zuhal evlendiler. Davulcu Demet ise hâlihazırda Bedroom Drunk adlı bir grup ile çalmaktadır.

(Deniz Durukan, Kadın ve Rock Makalesi, Hıbır 1989-90 Aptülika)

t.a.

Selim Tarım ve Uğur Ataç'tan oluşan bir synthe düo olan t.a.'nın özelliği new music türünün ülkemizdeki erken dönem temsilcilerinden olmalarıydı. 1986'da kurulan grubun "Comet" adlı eseri 1988 yılında Yıldız Üniversitesinde düzenlenen bir müzik yarışmasında birinci oldu. Yarışmanın akabinde "Winds of Change" albümünde de birincilik kazanan "Comet" adlı eserleri ile yer aldılar.

Taxi

1980'lerin grupları basında yeterince yer bulamadığı gibi dağıldıkları zaman da küçük bir haber ile tarihe not düşülmekle yetiniyorlardı. Bu gruplardan biri de Taxi idi. Kasım 1984'de dağılan grubun üyeleri şu şekilde idi: Berna Senkop (klavye), Uğur Karacaoğlu (bas), Levent Şengül (bateri), Sedat Yıldırım Sarıcı (gitar).

Tears

1980'lerin sonu ve 1990'ların başında faal olmuş bir heavy metal topluluğudur. 23 Kasım 1988 tarihinde Özgür, Cenap, Sinan ve Ertan adında 4 arkadaş tarafından kurulmuştur. 1988 sonunda Çapa Tıp Fakültesi konseri grubun ilk konseridir. 2 Aralık 1989'da çıktıkları İTÜ Maçka kampüsündeki konserde ise Tears isminin yanı sıra parantez için "Teary Eyes of Metal Planet" ibaresi dikkat çekmektedir.

25 Ağustos 1990'da Kadıköy Selamiçeşme'de bir konser veren grup, o dönemde İzmirli bir başka Tears grubu

ile karıştırılmıştır. Bu grubun, 5 Mayıs 1990'da İzmir Karşıyaka Açıkhava Tiyarosunda kolektif bir konserde sahne alan Tears adlı grupla bir ilgisi yoktur.

Telefon

1982 yılında faal olan Ankaralı bir gruptur. Adnan Kuvanık, Gürbüz Barlas, İlhan Yalçın ve Erol Gültekin'-den oluşmaktadır. "Ayşem" adlı bir besteleri ile Nisan 1982'de İzzet Öz'ün Teleskop programına katılmışlardır. (Ses, 1982)

Ten On Richter

1989 yılında kurulan grup hard rock ve melodik rock yapmaktaydı. Grup, 1990 baharında düzenlenen "Fame Star 1990" yarışmasına da katılmıştı. Grubun üyeleri, basta Kerem Tüzün, vokalde Nuh Okatan, klavyede Selim Aysan, gitrada Esat Sürel ve davulda Yiğit Acal idi.

The Lesh

1970'lerin sonundan 1981'e kadar aktif olmuş bir ekiptir. Ankara'da Amerikan Kültür Derneğinde müzik çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Grubun kadrosu, davulda Gökhan Dabak, basta Alp, gitarda Sadık Sağlam ve vokalde Levent Baki'den oluşmaktadır.

Grubun adı, Gökhan Dabak ile Levent Baki tarafından konulmuştur. Grubun isminin aslında Clash'ten esinlenerek konulduğu şeklinde bir rivayet olsa da aslında, buradaki espri sadece hayvan ölüsü anlamındaki "leş"in İngilizce fonetiğine göre ifade edilmesidir.

Grup, Levent Baki'nin 1981 Mayıs'ındaki ünlü Egzotik Band çıkartmasına kadar Amerikan Kültür Derneğinde 3 konser vermiştir. Grubun repertuvarında Grand Funk Railroad, The Sweet gruplarının eserleri ve Rock'n'Roll türünde çalışmalar bulunmaktadır.

Tını

Amerikan folku tarzını benimseyen grubun 1984 kadrosu gitarda Uğur Ersoy, gitar ve klavyede Tunç Özbilgin, gitar ve ağız armonikasında Kemal Başar (Savaş Başar'ın oğludur) ve vokalde Ece Berker yer alıyordu.

Torment

1988 yılında kurulan grup, henüz solo konser veremedikleri için Gülhane gibi etkinlikleri bekliyorlardi. Grubun üyeleri şu şekildeydi: Ahmet Kılıçaslan (ritim gitar ve vokal), Serkan Ocak (bas), Fuat Cinel (solo gitar), Nejat Vatansever (davul).

Turkish Band

1987 yılında faal olmuştur. Rag Doll ve Fenomen ekibinden Mehmet Şevki Öztürk ve Ceren ve Burak Güven'in yanı sıra vokal ve akustik gitarda Şaman yer almaktadır. Gruptan ziyade Ankara Balgat'ta bulunan Amerikan Kulübünde çalan bir ekiptir.

Volvox

1988'de kurulmuş, hanımlardan oluşan bir rock topluluğudur. Grubun ilk kadrosu gitar ve vokalde Şebnem Ferah, bas gitarda Ebru Bank, klavyede Arzu Özbakır, gitarda Duygu Karpuz ve davulda Gül Ağrıca'dan oluşmaktadır (Deniz Durukan, Kadın ve Rock Makalesi). Bu kadro, 1991 yılına kadar korundu. O yıl, klavye ve vokalde Özlem Tekin gruba katıldı. 1992 yılında Ebru Bank'ın ayrılması ile yerine Buket Doran geçti. İngilizce bir demo hazırlayan ancak yayınlatamayan ekip 1994 yılında tamamen dağıldı.

White Bird Band

1987-1991 tarihleri arasında çalışmış bir gruptur. Polaris ve Seth elemanlarının birleşmesi sonucunda kurulmuştur. 1989 yılına kadar elemanlarının çoğu aynı zamanda Seth elemanıydı. 1989 sonrasında ise Alpay Şalt, Fatih, Bora Tarım, Ali Atay, Murat Pazarbaşı tarafından yürütülmeye başlandı. 1991 yılında grup dağıldı ve Alpay Şalt Whisky'e katıldı. Grubun 4 şarkılık bir demosu bulunmaktadır.

Whisky

1981 yılında Kamil Özaydın (davul, 1957–1993), Erhan Şakar (gitar), Ümit Altın (gitar) ve Nevzat Özkıratlı (bas) tarafından kuruldu. Grubun ilk dönemlerinde Asım Can Gündüz ve Ambulans grubu tarafından da ses düzeni vb. konularda desteklenmişlerdir.

1983 başındaki kadrosu vokal ve gitarda Serdar Çokuslu, basta Faruk İkikat, gitarda Ümit Altın'dan oluşuyordu. Hard rock türünü benimseyen grup, ilk albümünden itibaren Türkçe'nin kullanılmasında kararlılık göstermiştir. Grubun dönemin diğer ekiplerine göre en büyük avantajı ise TRT'yi kullanmasını bilmeleri idi. Bu sayede günümüzde Whisky grubu ile fazlaca ilgisi bile olmayan bizim kuşak mensuplarının "Bak Biz Genciz Rock'n'Roll'u Dinleriz" şarksından bihaber kalabildiklerini sanmıyorum.

1980'lerin kısıtlı ortamında güzel bir kıvam yakalayan grubun efsane konserlerinden birisi Mart 1984'de Epsilon ile verdikleri meşhur Tepebaşı Gazinosu konseriydi. "Diskoculara ölüm, yaşasın rockçular" biçimindeki sonradan "metal-acid" meydan savaşlarına da ilham verecek derinliğe sahip sloganlara Serdar Çokuslu müdahale etmişti. Ümit Altın (muhtemelen basta), Serdar Çokuslu, Kamil Özaydın'dan oluşan grup, "Bak Biz Genciz", "Fukara", "Bırak Gitsin", "Bok Kokuyor", "Rüşvet", "Lütfen",

"Rock'n'Roll'u Dinle", "Babaanne", "Kızlar", "Suratsız Neşe" ve "Haydi Rock'n'Roll" adlı şarkılarını çaldı ve söyledi. Konser repertuvarından protest bazı eserlerinin de olduğunu algıladığımız grubun bu eserlerin tamamını albüm içeriğine taşımadığını anlıyoruz. Bu konserde Whisky, sahnede bağlama kullanarak gerilemiş bir dönemin ileri müzisyenleri olduklarını da ispatlamışlardı (Şebek, 30 Mayıs 1999).

Ağustos 1984'de Devil ile verdikleri bir konserde Serdar Çokuslu, Ümit Altın, Kamil Özaydın şeklindeki bir kadroyla sahne aldılar ve "Bak Biz Genciz", "Rüşvet", "Bok Kokuyor", "Babaanne", "Kızlar" adlı şarkılarını çaldılar ve söylediler.

1984 yılında kaydedilen ilk albümleri "Babaanne"de kadroları Filip Sümbülkaya, Kamil Özaydın ve Serdar Çokuslu şeklindedir. Albümde ve bundan sonraki sahne performanslarında Kamil Özaydın, enstrüman değişikliği yaparak davuldan bas gitara geçiş yapacaktı. Davula ise daha sonra Bulutsuzluk Özlemi'nde dinleyeceğimiz Filip Sümbülkaya geçecekti. Albümde şarkı sözlerini Kamil Özaydın'ın yanı sıra Ahmet Dağaşan yazmıştır. Söz konusu albüm, kayıtlarının yapılışından yaklaşık 2 yıl sonra 1986'da yayınlanabildi. Ancak kaydedilen şarkılar TRT'de uzunca bir dönem gösterilerek grubun ülke çapında tanınması sağlandı.

Whisky'nin "Bak Biz Genciz" şarkısını TRT'ye gönderme tarihi 1984 Ağustos'tu. 1985 yılının Gençlik Yılı olarak kabul edilmesi neticesinde hazırlanan gençlere yönelik TV programları bu şarkının yaygınlaşmasında birebir etkili olmuştur. Bu dönemde Whisky'nin çıktığı TV programlarından birisi Halit Kıvanç'ın sunuculuğunu yaptığı bir programdı. Bu programda grup, davulda Filip Sümbülkaya, gitar ve vokalde Serdar Çokuslu, gitarda Engin'den oluşan bir kadroya sahipti.

1985 yılında ise gitar ve vokalde Serdar Çokuslu, basta Kamil Özaydın, davulda Yüksel Ünver'den oluşan kadro ile bir başka TRT çekimine katıldılar.

Aynı yılın Mart ayında gitarda Serdar Çokuslu, basta Kamil Özaydın ve davulda Yüksel Ünver'den oluşan bir kadro ile Erden Ener'in Merter'deki tiyatrosunda Devil, Kramp ve Piramit ile birlikte konser verdiler.

1986 yılında "Babaanne" albümü kaset formatında Piccaturra tarafından yayınlanan grup, 1987 yılına kadar faal bir biçimde konserler verdi. Kamil Özaydın'ın askere gidişi üzerine 1989 yılına kadar çalışmalara ara verdi.

1988 yılından itibaren Kamil Özaydın'ın grubu yeniden toparlama çalışmalarına başladığını görmekteyiz. Bu dönemde Cenk Ünnü ve Gürdal Şahin denendikten sonra Alpay Şalt'ın davulda yer almasına karar verildi.

Bu dönemde, çoğunlukla Kamil Özaydın'ın hem bas, hem de gitar çaldığını görüyoruz. Ankara Hacettepe Üniversitesinde Objektif ile verilen bir konserde bas gitarda Atilla adlı bir müzisyen yer alırken; vokalleri de Kamil Özaydın'ın eşi Handan Özaydın yapmaktaydı.

Vokalist olarak denenenler arasında ise Ogün Sanlısoy, Bertuğ, Toygar ve Fatih Erdemci yer alıyordu. Bas gitaristler ise Atilla, Kubilay ve Tolga gibi isimlerdi.

Grubun solist ve bas gitarist sorununun devam ettiği bu dönemde Kamil Özaydın (gitar ve bas) ve Alpay Şalt (davul) "4 Mevsim" adını verdikleri bir demo kaydettiler. Söz konusu çalışma 1991 başlarında Magic Box'ın Tele On televizyonunda klipli olarak yayınlandı. O televizyon çekiminde Arif Deniz Toker ve Kamil Özaydın gitarda, Tolga basta ve Alpay Şalt davulda yer aldı.

1991 yılında ortasında Serdar Çokuslu'nun Asım Can Gündüz'ün Delikanlılar grubundan ayrılıp, yuvaya dönmesi ile birlikte solist problemi de sona ermiş oldu. 1991 yılının Eylül-Ekim döneminde SKS Küçük Stüdyo'da "Binnaz" ve "Dön Geri"yi kaydeden grupta Kamil Özaydın bas çalıyordu.

1992 Mart'ta ise basa Çağatay Ateş'in geçmesi ile birlikte gitarda Kamil Özaydın, vokal ve gitarda Serdar Çokuslu, gitarda Arfi Deniz Toker, basta Çağatay Ateş ve davulda Alpay Şalt'tan oluşan kalıcı bir ekibe ulaşıldı. Bu

ekip, 1992 Mart'ta SKS büyük stüdyoya girerek "Cadı" ve "Cumartesi"yi kaydettiler.

1992'de ayrıca, Kamil Özaydın Rusya'da Monomax Rock grubunu Türkiye'ye davet ederek bu grup ile Açıkhava Tiyatrosunda iz bırakan bir konser verdi.

17 Mayıs 1993 tarihinde ani bir beyin kanaması sonucu vefat eden Özaydın'ın ardından Şalt, Çokuslu, Ateş ve Toker'den oluşan Whisky, albümde yer alacak diğer eserlerin kaydını bitirerek Özaydın'la kaydedilen 4 şarkı ile birlikte "Ateş Suyu" albümünü tamamladılar. "Ateş Suyu", 1993 yazında Mega Müzik tarafından yayınlandı. Küçük stüdyoda kaydedilen eserlerin 1 inchlik makara banttan 2 inchlik banda aktarılırken davul tonlarında oluşan teknik sorunlar Şalt'ın elektro davul çaldığı şeklinde yorumlansa da aslında kullanılan Yıldırm marka bir davuldu.

Grup, Özaydın'sız kadrosu ile 1995 yılında "Güneşin Tahtı" albümünü kaydetti. Haziran 1997'de gruba katılan Ferhat Hasanoğlu (gitar) ile de 1998 yılında yayınlanan "Dünyanın Kapıları" adlı unplugged albüm kaydedildi.

1999 yılında ise daha önce Piccaturra tarafından yayınlanmış olan "Babaanne" albümü bu kez Mega Müzik tarafından yeniden yayınlandı.

1999 sonrasında albümsüz bir döneme geçiş yapan Whisky, 2006 yılında kısa bir süre için toparlanıp konser verse de, bugün esasen elemanlarının Gür Akad Band, Cem Köksal, Objektif, Yüksek Sadakat gibi ekiplerde yaptıkları çalışmalarla ve Kadıköy Çarşısındaki iki dükkânla varlığını sürdürmektedir.

Serdar Çokuslu, 1999 yılında "Yitik Gençlik" adlı kendini ve kuşağını anlatan yarı otobiyografik bir esere başlamış, ancak bu kitap henüz yayınlanmamıştır. Çokuslu, kitabında konu ettiği gençlik ile ilgili olarak "İhtilal yapılmış bir ülkede gençliğin sağlam bir felsefesi yoktur." demektedir.

(Şebek, Hey, Ses, Alpay Şalt röportajı)

White Cheese

1979 yılında kurulmuştur. Police, Lou Reed gibi müzisyenlerden etkilenmiş; özgün beste üreten bir ekipti. İlk kadroda Sinan Kurtul gitarda, Murat Dumbay basta, Selami Sevinç davulda yer almaktaydı.

Davula bir süre sonra Derya Bozkurt geçmiş, 1983 yılında ise askerden yeni dönen Gür Akad gitarist olarak gruba katılmıştır. Ancak, blues ve rock eğilimli Akad, bu gruba uyum sağlayamamış ve Derya Bozkurt ile birlikte Klips'i oluşturmuştur.

White Cheese, Klips sonrasında da bir süre faal olmuş; ancak Sinan Kurtul'un iş hayatına atılması ve yurt dışına çıkışı ile birlikte sona ermiştir.

Wyvern

Wyvern, 1988 Kasım'ında kurulmuştur. Ankaralı heavy metal ekibi, müzikal anlayışlarını mistik doğu ve barok müziğin rock çerçevesinde yorumlanması olarak özetlemekteydi. (HBR Maymun, 4 Ağustos 1994)

Bu durum grubun resmi sitesinde şöyle ifade edilmektedir:

"Bizim müziğimiz, bizce mistik doğu ezgileriyle barok müziğin Heavy Metal soundunda rock ritmleriyle sentezlenmiş halidir. Gruptaki herkesin estetik anlayışları doğal olarak farklılık gösterdiğinden, grubun belirlli bir felsefeye bağlı olduğunu söylemek zor, ama bizim için önemli olan iyi melodiler yakalayabilmek, böylece sanatsal değeri piyasa değerinden daha yüksek olan eserler ortaya koyabilmektir. Bizim sözlerimizde yer yer dolaylı; yer yer direkt anlatım kullanılmıştır. İşlenilen konular arasında mitoloji, tarih, siyaset gibi ağır olanların yanı sıra insan ilişkileri, yozlaşma, sevgi gibi konular da yer almaktadır.

İşlediğimiz konulardan grubun aşırı milliyetçi olabileceğini düşünebilirsiniz. Biz de herkes kadar milliyetçiyiz, ama

aslen hepimiz hümanist düşünceye sahibiz. Türümüz belki günümüzde sevilen türün (Popüler Türk Müziği) biraz dışında ama, tamamen bizim duygularımızı yansıtıyor. Bizim için önemli olan sözlerimiz İngilizce de yazılmış olsa, bestelerde Anadolu insanının alışık olduğu melodilerin genelde yer alması. Yani Türk Rock Müziği, ama İngilizce. Bizim en büyük amacımız dış bağlantılarla Türkiye'yi bu alanda en iyi biçimde temsil etmek, yani bazılarının düşündüğü gibi yabancı gruplara özenip de onun için İngilizce yapmıyoruz. Ayrıca Türkçe yapmayarak ne kadar büyük bir seyirci kitlesine hitap edebilme şansını teptiğimiz de göz önüne alınmalıdır. Rock müzik kuşkusuz günümüzde popüler müziğin bir parçası. Popüler müzik de bir kültür müziği (Halk veya Sanat Müziği gibi) olmadığına göre 'İlle de Türkçe olmalı' diye ısrar edilmesi bizce doğru değil.

Hem de müzikalitenin ikinci plana atıldığı günümüzde. Bütün bunlardan Türkçe Rock yapıldığı zaman iyi olmayacağını düşündüğümüz sanılabilir, ancak biz sadece kendi müziğimiz için İngilizce'nin daha uygun olduğunu düşünüyoruz."

Grubun ilk kadrosu gitarda Berke T. Özsoy, davulda Orkun Arıyörük, basta Aykut Öz ve vokalde Kenan Akçora'dan müteşekkildi.

1992 Eylül'ünde gruba ikinci gitarist olarak Gökhan Sezer katıldı. 1993 Haziran'ında vokalist ve bas gitaristin gruptan ayrılmasından sonra aynı yılın Ağustos ayında vokale Timur Kaya, Kasım'da da bas gitara Okan Sezer geçti. 1994 yılındaki albüm kadrosu da bu şekilde oluşmuş oldu.

Grup, 1991 Kasım'ında kendi ismini taşıyan bir demo çıkartmış 1 Ağustos 1994'de ise Raks Müzik'ten "Firing First" adlı bir albüm yayınlamıştı. Bu albüm, TRT'de Rock Market programında tanıtılmıştı.

1995 Nisan'ında topluca askere giden grup, 1996 yılında Gökhan ve Okan Sezer'in ayrılması üzerine Seth ve Mind Vortex'in başçısı Ete Kurttekin'i de gruba dahil ede-

rek yeniden kuruldu. Mayıs 1996 da Graveyard'da bu haliyle bir bar konseri veren grup, bu konser sonrasında müzik harici işleri nedeniyle dağıldı.

(Kaynak: http://www.7s.com.tr/orkun/wyvern/ , HBR Maymun 1994, ve http://listen.to/wyvern)

C) Yeni Şarkı Mantığını Benimseyen Gruplar

Yukarıda zikrettiğimiz bağımsız grupları, anlamsız ve apolitik bulan bir kesim ise -ki biz onları yuvarlak gözlükleri, top sakalları ve mizah dergilerinin yapıştırdıkları "entel"[47] yaftası ile tanıyoruz- kendi müziklerini ortaya koydu.

Bu bakışın yardımına Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil'in öncü olduğu Çekirdek Sanat Evi kayıtları, Yeni Türkü, Ezginin Günlüğü, Çağdaş Türkü gibi gruplar yetişti. Gelir ve kültürel düzeyin düştüğü kesimlerde kendine bu statüde bir yer bulmak isteyenler için de sol arabesk filizlendi. Sol arabesk denilen türün takipçileri ile Ece Bar'a "takılanlar"ın katalizatörü Zülfü Livaneli iken sonuçta ortak payda hepsinin ağababası olan Ruhi Su idi. Bu gruplar ise "ensemble" değil; armonize edilmiş ince saz kıvamına yakın bir konumda idiler (Esasen And Dağları kökenli yeni şarkı akımının uzantılarıydılar). Bu garip sound'un oluşmasına en

[47] Entel, yaftasının çıkış tarihini bilmiyoruz; ancak kavramın özellikle 80'lerin ikinci yarısında yaygın bir kullanım gördüğü kesindir. Günah keçisi olarak "entel" kavramının Barış Manço'nun "24 Ayar" albümü ile ilgili olarak Onyedi dergisinden çıkan bir eleştiride görüyoruz: "Entel takılanların birçoğu uzunçalardaki parçaları önce beğenmeyecekler, halkın diline düştüğünde ise 'tam halkımıza uyan şeyler' diyecekler ve Barış'ı hoş görecekler." 1986 yılında Kızılok-Ortaçgil ikilisinin Çekirdek'te seslendirdiği "Entelektüel" şarkısı ise "entel" kelimesini zikretmemekle beraber tabirin açılımını vermektedir. İlhan İrem'in 1987 yılında tek piyano ile verdiği resitalin haberi "İlhan, entel takılıyor" şeklinde verilirken; Cem Karaca da "Yarım Porsiyon Aydınlık"ta bir başka "entel" tanımlaması yapmaktadır. Gözlük çerçevelerinin incelmeye ve küçülmeye başlaması ise "entel" olmanın bir başka şartının (!) yerine getirilmesine olanak sağlıyordu. Emekli yaşlı amcalar ise devletin küçük gözlük alımlarını karşılaması nedeniyle potansiyel entellerimizdi.

büyük katkı ise canlı davul kayıtlarından uzaklaşılması oldu. Pek çoğunun doğum itibari ile bas gitar gibi armonik enstrümanlardan uzak bir derme çatma yapıda kurulmuş olması, portatif politik pop gruplarının (Grup Yorum gibi) önlerinin açılmasına neden olmuştur.

Sözlüğümüzün bu bölümünde yeni şarkı akımının Ankara ekolü olarak sayılabilecek Çağdaş Türkü, Yeni Türkü, Grup Çağrı gibi isimlere yer verdik. İstanbul'dan ise Ezginin Günlüğü, Seyir Defteri, Gündoğanken gibi ekipleri konu alırken bu ekipleri gerçek anlamda bir ensemble olarak nitelendiremeyeceğimiz için ekolleşme veya bir ekolün temsilcisi olabilme yetkinliğine sahip olanlar ön plana çıkartıldı. Kuruluş itibari ile 1980'lere denk düşen Grup Yorum, Baran, Ekin vb. grupları ise müzikal bir amaçtan ziyade fraksiyonel duruşlarını ön plana çıkarttıkları için sosyolog ve siyaset bilimcilere havale edip, bir müzik kitabı kapsamında bulundurmadık.

Modern Folk Üçlüsü, her ne kadar yeni şarkı akımı ile bağlantılı olmasa da düşük enstrümantasyonlu ve polifonik vokale sahip bir ekip olduğu ve muhtemelen bu grupları etkilemiş olduğu için yeni şarkı akımını izleyen grupların içerisinde yer aldılar.

Çağdaş Türkü

Ankaralı gruplardan Çağdaş Türkü, Yeni Türkü'den kopan gitarist ve kemençeci Eftal Küçük'ün oluşturduğu bir projeydi. Başta Küçük'ün vokalist olması düşünülürken, grupta saz çalan Tolga Çandar vokale geçmiştir. Grubun diğer elemanları ise klavyeli sazlarda Bahadır Suda ve basta Erkan Oban idi.

1985'de kurulan grubun ilk albümü şanslı bir biçimde sadece kaset olarak değil, aynı zamanda uzunçalar olarak yayınlandı. Mayıs 1986'da yayınlanan "Bekle Beni", dönemin benzer tınılı gruplarından ayrılan bir ses örgüsüne sahip olduğu gibi, enstrümantal müziğe verdiği ağırlık da Çağdaş Türkü'yü diğer gruplardan ayırıyordu.

"Geçit", "5 Sesli", "Harman" gibi enstrümantal çalışmalar grubun tavrının dönemin diğer sıkıcı sol tandanslı gruplardan ayrıldığının habercisi idi.

İlk uzunçalarda gruba Murat Buket, Derya Köroğlu, Müjdat Akgün, Kamil Erdem gibi Ankara Stüdyo A-1 ekibinden çok sayıda müzisyen katkı sağlamıştır.

Kasım 1986'da ise grup elemanı Tolga Çandar yerel kimliğine rücu ederek "Türküleri Ege'nin" adlı bir albüm yayınladı. Plak olarak da basılan bu albümde Çağdaş Türkü'nün o dönemde ayrılan klavyecisi Bahadır Suda haricindeki diğer elemanları da çalarak arkadaşlarına destek verdiler. Çandar'ın uzunçalarında Erkan Oban, basın yanı sıra davul programı ve Yamaha DX-7 çalarak da gruba katkıda bulundu. Uğur Türe ise keman ile albüme katıldı.

1986 Aralık ayında Çağdaş Türkü'nün o dönem Ada Müzik'in sanatçısı olan Esin Afşar ile birlikte çalışması gündeme geldiyse de bu ortaklık Bahadır Suda'nın Ruhi Su'ya "Türkü" albümündeki eşliği haricinde hiç gerçekleşmedi.

1987 yılında Çağdaş Türkü ekibi Bahadır Suda'nın ayrılması ile trioya evrildi. Bu yeni ekipte tıpkı Çandar'ın albümünde olduğu gibi klavyeli sazlar ve bas gitarda Erkan Oban, gitar ve kemençede Eftal Küçük, saz ve vokalde Tolga Çandar yer alıyordu. Bu ekip, 1987 Nisan'ında "Delikanlıya" adlı uzunçalarını çıkardı. "Gümüşlük 1" ve "Gümüşlük 2" adlı iki enstrümantal eseri de barındıran bu albümde, sözlerin ve vokalin öne çıktığı; sol tandanslı ve seslerin marşlara göre ayarlandığı bir örgü söz konusuydu.

Bu albümden sonra Erkan Oban stüdyo müzisyenliğinde 2004 yılında vefat edene kadar süreklilik kazandı. Alpay dahil pek çok müzisyenin düzenlemelerini üstlendi. Tolga Çandar, 1989 yılında "Harman" albümü ile türkü formunda devamlı olacağının işaretini verdi. Grubun teorisyeni Eftal Küçük ise müzikten kopmamakla beraber tecimsel müzik ortamından tamamen uzaklaşarak mesleğine döndü.

1987 yılında grup sona erdiğinde Eftal Küçük'ün Çağdaş Türkü'yü daha enstrümantal ağırlıklı bir çizgiye çekmek istediği biliniyordu. Bu tarz gruplar içerisinde enstrümantal eserlere verdiği ağırlık ile ayırt edilen bir grubun tekamülünü tamamlayarak çok daha komplike eserler vermesi beklenirdi; ama ne yazık ki grup misyonunu tamamlayamadan dağıldı.

Ezginin Günlüğü

Ezginin Günlüğü'nün, yeni şarkı mantığını benimseyen gruplar içerisinde en fazla evrim geçirenlerden birisi olduğuna hiç kuşku yoktur.

1983'te alabildiğine derme çatma bir grup görüntüsü veren bu kalabalık ve hantal ekip zamanla kıvamını bulmuştur.

Nisan 1983 tarihinde verdikleri ilk konserlerden birinde bağlamayı bas olarak kullanma denemesi haricinde ilginçlik taşımayan grup aynı zamanda detone idi.

Grubun 1983 kayıtları kısıtlı sayıda çoğaltılarak yayınlandı. 1984 yılında ise grubun bu kez Çekirdek Sanat Evi'nde verdikleri konserin kayıtları yayınlandı.

1984 Ocak'ında Şan Tiyatrosunda konser veren Ezginin Günlüğü, önceki yıla göre hayli yol kat etmiş durumdaydı. Konseri izleyen müzisyen Reyman Eray, söz konusu konserden grubun akademik duruşundan ve bu kez ustalıkla kullandıkları şan tekniğinden iltifatla bahsetmektedir.

Grup konserde, Azeri türkülerden, Puşkin, Ahmet Arif ve A. Kadir şiirlerinden bestelenmiş eserlere kadar geniş bir yelpazede, sanatını icra etmiştir. Bu konserde grupta, bağlama ve curada Vedat Verter, akustik gitar ve piyanoda Nadir Göktürk, viyolonselde Erol Şentürk, bas gitarda Atilla A. perküsyonda Kemal Küçük, flütte A. Uğur Ustaoğlu ve vokallerde Emin İgüs, Hakan Yılmaz, Şebnem Başar ile Nurgül Yahyaoğlu'ndan oluşan bir ekip yer alıyordu.

Grup, ilk albümünü Özdemir Erdoğan'ın Laboratuar stüdyosunda kaydetti. Albüm, 1985 yılında yayınlandı. "Seni Düşünmek" uzunçalarında yer alan grup elemanları şu şekilde idi:

Emin İgüs (vokal - bağlama), Şebnem Başar (vokal), Güneş Uras (flüt), Göksun Doğan (klarnet), Nadir Göktürk (cura), Vedat Verter (bağlama), Tanju Duru (gitar - bas), Cüneyt Duru (gitar), Cem Doğan (keman - viyola), Hüseyin Kaya (piyano), Kent Mete (viyolonsel), Atilla Altınkeser (bas), Erhan Pamukbezci (vurmalı çalgılar)...

Bu albüm, grubun polifoni ve şan tekniği anlamında en ileri işi idi.

1986 yılında Emin İgüs'ün askerlik yaptığı dönemde bu kez Değişim Stüdyosunda "Sabah Türküsü" albümünü kaydettiler. İlk kez Çekirdek kayıtlarında seslendirdikleri bu eser bu kez albümlerine ismini veriyordu. Grubun albüm kadrosu şu şekildeydi:

Hakan Yılmaz (vokal), Gülnaz Göver (vokal), Ali Gülsen (vokal), Güneş Uras (flüt), Göksun Doğan (klarinet), Nadir Göktürk (cura), Vedat Verter (bağlama), Tanju Duru (gitar - bas), Cüneyt Duru (gitar), Cem Doğan (viyola), Metin Keşkek (trompet) ve Zafer Yavuz (davul ve vurmalı çalgılar). Grubun ilk kez davul makinesi kullanması yine bu albüme tesadüf eder.

1987 yılında İgüs'ün askerliği bitmiş ve gruba dönmüştür. Bu kez Azeri türkülerden oluşan bir konsept albüm olan "Ala Gözlü Yar" yayınlandı. Bu albüm ile birlikte grup, daha sade bir kadroya doğru evrilmektedir.

Bu albümde, vokalde Emin İgüs, Şebnem Başar ve Hakan Yılmaz; klarnette Göksun Doğan, klavyede Nadir Göktürk, gitarda Tanju Duru ve basta Cüneyt Duru yer almaktadır.

Albümün tanıtım konserlerinde ise saz ve vokalde Emin İgüs, klavyede Nadir Göktürk, basta Cüneyt Duru, gitarda Tanju Duru ve vokalde Hakan Yılmaz ile Gülnaz Göver topluluğun kadrosunu oluşturuyordu.

1988 yılında ise grubun Yeni Türkü'nün mantığına ya-

kın bir albümü olan "Bahçedeki Sandal" yayınlandı. Cezmi Başeğmez (davul) gibi profesyonel bir müzisyenin katkıda bulunduğu albüme Yeni Türkü'den Selim Atakan da piyanosuyla destek olmuştu.

Topluluk, vokalde Sumru Ağıryürüyen ve Emin İgüs, klavyede Nadir Göktürk, gitarda Tanju Duru, basta Cüneyt Duru'dan oluşuyordu. Albümün renk enstrümanlarını ise Erkan Oğur (perdesiz gitar), Uğur Ustaoğlu (flüt) ve Mustafa Süder (keman ve viyola) çalmışlardı.

1990'ın gelişi ile birlikte perküsyonist Serdar Gönenç de gruba katıldı ve topluluk Sumru Balıkçıoğlu, Emin İgüs, Nadir Göktürk, Tanju Duru, Cüneyt Duru ve Serdar Gönenç'ten oluşan son kadrosuna kavuştu.

Söz konusu kadro, Ayşe Tütüncü (piyano), Fatih Saçlı (flüt), Mustafa Süder (keman, viyola ve saksafon), Göksel Baktagir (kanun), Levon Balıkçıoğlu (akordeon) ve Halis Bütünley (vurmalı çalgılar) katkılarıyla "Ölü Deniz" albümünü yayınladı.

Minik elektronik pasajlar, atmosferik tonlar ile dönemin popüler new age tınılarına da göz kırpan bu albüm, hem son hem de en yetkin albüm olarak grubun kariyerinde özellikli bir yere sahip oldu.

Topluluk 1990 yılında isim hakkını Nadir Göktürk'te bırakarak dağıldı. Nadir Göktürk bir süre Yeni Dünya Müzik adına devrimci marşlar vs. içerikli albümler üretti. 1993 yılında ise Ezginin Günlüğü'nü yeni bir kadro ile kurdu.

Emin İgüs, Serdar Gönenç ve Cüneyt Duru, Arnavutköy Cabaret Cine adlı mekânda 90'ların başında bir süre çaldılar. İgüs, daha sonra solo çalışmalarda bulundu. Hatta bebek ninnilerinden oluşan bir albüm bile yaptı.

Grup Çağrı

Grup Çağrı'nın köklerine inmek için 1976 yılında Ergin Bener'in şirketi Yonca'dan 45'lik çıkartan Kuddusi isimli şarkıcıya kadar gitmek gerekir. "Vasiyet" adlı bu

plakta Kuddusi, Müjdat Akgün beste ve düzenlemeleri ile dinleyiciye seslenmektedir.

Kuddusi Baker'in de yer aldığı Grup Çağrı'nın kuruluşu ise 1979 yılına uzanır. Öte yandan grup Şubat 1983'e kadar sadece 5 konser vermiştir.

Grubun 1983 kadrosu Cem Akgün (bağlama), Hasan Yükselir (solist), Jülide Anlar (gitar ve ağız armonikası), Tacettin Ocak (gitar), Kuddusi Baker (mandolin, solist), Mehmet Ali Baştuğ (solist), Hayriye Coşkun (solist) şeklindedir.

Grubun aktif olduğu 1982-1983 yıllarında Kuddusi Baker, Modern Folk Üçlüsü'nün konserlerinde yer almaktan geri durmamıştı. Şubat 1982'de Modern Folk Üçlüsü'nün Türk Amerikan Derneğindeki konseri ve Haziran 1983'de Hacettepe Üniversitesi konserlerinde Kuddusi Baker de sahne almış, bazen ilk plaktan şarkılar söylerken, bazen de Timur Selçuk repertuvarından eserler seslendirmiştir.

Grubun ilk albümü "Barış Türküsü" Nisan 1987'de yayınlandı. Bu albümde Cem Akgün, Tevfik Akgün, Can Öztaş, Kuddusi Baker grubu oluştururken; Müjdat Akgün, Bülent Sert, Emre Bezel, Reha Koçer gibi Ankaralı müzisyenler de önemli katkılarda bulundular.

1990'larda grubun "İpek Oteli" adlı bir albüm ile kısa süreli bir dönüşü olsa da; bu dönüş müzikal bir süreklilik arz etmedi.

Modern Folk Üçlüsü

1980 yılının sonlarına doğru yayınlanan "Pop" albümü 12 Eylül nedeniyle karambole giden Modern Folk Üçlüsü, artık folk sularından tamamen çıkarak kendilerine yepyeni bir yol çizmişti. Tamamen Ankara ortamında hazırlanan albümde Doğan Canku (akustik gitar, banjo), Ümit Eroğlu (elektirk ve akustik piyano), Asım Ekren (davul ve perküsyon), Kudret Öztoprak (bas), Bekir Küçükay (elektro ve akustik gitar) ritm section'ı oluşturuyorlardı.

Albüm Türkiye'deki popüler müzik bestecilerinin res-

migeçidi gibiydi: Cenk Taşkan, Mazhar Alanson, Melih Kibar, Ali Kocatepe, Özdemir Erdoğan, Faruk Şentürk, Levent Kavur ve iki MF3 elemanı Doğan Canku ve Ahmet Kurtaran...

1981 yılında Modern Folk Üçlüsü ve Ayşegül Aldinç ortaklaşa Eurovision'a girdiler ve birbirlerinin şarkılarına vokal olarak destek verdiler. Yarışmanın Türkiye finallerini Modern Folk Üçlüsü'nün seslendirdiği Ali Kocatepe bestesi "Dönme Dolap" kazanınca uluslar arası finale MF3 ve Ayşegül olarak gittiler.

Bu şarkı, diğer yüzünü Coşkun Demir'in seslendirdiği bir başka Eurovision şarkısı ve Kocatepe bestesi "Miras" ile ortak 45'lik olarak yayınlandı.

Aynı yıl, 1 Numara şirketi etiketiyle Doğan Canku'nun ilk solo albümü yayınlandı. Albümün ilk yüzü grup sound'lu olmakla beraber ikinci yüzü genellikle Canku'nun İspanyol gitardaki ustalığını vurgulamak üzere groove'suz eserlerden oluşmaktaydı. "Pop" albümünde yer alan "Ayrılık" adlı eseri, Canku burada bir kez daha seslendirmiştir.

Şubat 1982'de Modern Folk Üçlüsü, Ankara'da Türk Amerikan Derneğinde konser verdi. Bu konserde topluluğa Erol Pekcan Orkestrası kökenli müzisyenler eşlik ettiler. Bu kişiler, Tuna Ötenel (piyano, sax), Kudret Öztoprak (bas) ve Tamer Sağlam (davul) idi.

Eşlikçi trio önce bir caz konseri verdi. Akabinde MF3 konser programı başladı. Repertuvarlarında şu eserler vardı: "Dostluğa Selam", "Eskilerden Bir Şarkı", "Hoş Geldin Dünyama", "Melodi", "Ağlamak Geliyor İçimden", "Ali Paşa Ağıtı", "Sarı Kız", "Süpürgesi Yoncadan", "Sarhoş Oğlan", "Senden Bana Yar Olmaz", "Leblebi" (Çince versiyon dâhil mizahi varyasyonlar), "Ayrılık" (Doğan Canku alamet-i farikasına dönüşmüş bu eseri solo olarak seslendirdi).

Akabinde topluluk, kanun ustası Tahir Aydoğdu ile birlikte "Bugün Ayın Üçüdür", "Gökte Yıldız Ay misun?", "Mandilli", "Yesterday", "Bridge Over Troubled Water",

"Sealed d'amour" ve "Bye Bye Love" adlı eserleri seslendirdiler.

Latin dünyasında gezinti adlı bölümde ise topluluk, "Cielito Lindo", "Caliente El Sol" adlı eserleri çalıp, söylediler. "Gecelerim", "Yaşamak" ve "Ağlama" adlı şarkılardan sonra Kuddusi Baker sahne aldı.

Körlere Işık Derneği tarafından düzenlenen bu konserin misafir sanatçısı Kuddusi Baker de bir kördü. 1976 yılında, bir de plak çıkarmış olan Kuddusi, MF3 eşliğinde gariptir ki iki Timur Selçuk bestesi seslendirdi: "Ayrılanlar İçin" ve "Sen Neredesin"

Kuddusi sonrasında MF3, bu kez, "Dözerem", "Efem", "Rüzgar Uyumuş", "Kız Sen Geldin Çerkeşten", "Gel Gidelim Çamlıca'ya", "Erdi Bahar Sardı Yine", "Esmerim" adlı şarkıları seslendirdiler. Konserin bisinde ise grup, Eurovision şarkıları "Dönme Dolap"ı yorumladı.

1982 Nisan'ında Modern Folk Üçlüsü, Hacettepe Üniversitesi M Salonunda sahne aldı. Bilim Merkezi Derneği tarafından düzenlenen konserde topluluk sırayla: "Dostluğa Selam", "Hoş Geldin Dünyama", "Ağlamak Geliyor İçimden", "Bugün Ayın Üçüdür", "Dözerem", "Efem", "Rüzgar Uyumuş", "Esmerim" adlı eserlerini seslendirdiler. Bu iki konserle beraber MF3, 1980'ler boyunca konser ağırlıklı olarak çalışacağının işaretini veriyordu.

Haziran 1983'de ise Modern Folk Üçlüsü, yine Hacettepe Üniversitesinde konser verdi. Konserde grup, "Dostluğa Selam", "Eskilerden Bir Şarkı", "Hoş Geldin Dünyama", "Ağlamak Geliyor İçimden", "Efem", "Sandal", "Gel Ey Denizin Nazlı Kızı", "Gecelerim", "Gökte Yıldız Ay misun" ve "Bugün Ayın Üçüdür" adlı şarkılarını seslendirdi.

Gruptan sonra Kuddusi yeniden sahneye gelerek "Vasiyet" ve "Ayrılık Anısı" adlı daha önce plak yaptığı iki şarkıyı seslendirdi.

Şubat 1984'de Doğan Canku, Çekirdek Sanat Evi'nde bir konser verdi. Bu konserde Canku, "Hikaye", "Özleyiş", "Marmaris", "Yeniden Başlamak", "Samba de Sara-

vah", "Girl From Ipanema", "L'astraunota", "Solaeres", "Bulerias", "La Lola Rumba Flamenko", "Los Piconeros", "Mandra Oyun Havası" ve "Gecelerim" adlı eserleri seslendirdi.

Nisan 1985'de Modern Folk Üçlüsü, bu kez Hidiv Kasrında konser verdi. Konsere Erkan Oğur ve kanunda Halil Karaduman da katılarak topluluğa eşlik ettiler.

Konserde topluluk, "Efem", "Gül Yüzünde Göreli", "Senden Bana Yar Olmaz", "Ali Paşa Ağıtı", "Gecelerim", "Dözerem", "Rüzgar Uyumuş", "Mandilli", "Ayrılık", "Sandal", "Gel Ey Denizin Nazlı Kızı", "Gökte Yıldız Ay misun" ve "Bugün Ayın Üçüdür" adlı şarkılarını seslendirdi.

Mayıs 1985'de ise Doğan Canku, Beyoğlu Fransız Sarayında Esin Afşar'a eşlik etti.

Topluluğun 1979 albümü "Çocuklarımız İçin", Ülkü Giray ve Banu Kırbağ'ın masal ve şarkı katkıları ile yeniden yayınlandı. 1985'de kaset olarak yayınlanan bu albüm sonrası MF3, muhtemelen TRT için bazı ek çocuk şarkısı kayıtları da yaptı. Bu kayıtlar da 1979 albümünün genişletilmiş CD baskısı kapsamında 2000'lerin ilk yarısında yayınlandı.

1986 yılında topluluğun 2001 yılında CD olarak da yayınlanmış olan "Bizimtepe Konseri" gerçekleşti.

1987 yılında Modern Folk Üçlüsü belgeselinin yapılacağı ve bu belgeselin videokaset olarak yayınlanacağı açıklansa da, söz konusu belgesel TRT'de o dönemde yapılmış ve topluluğun prova evi gibi mekanların gösterildiği bir özel programdan daha öteye gidemedi.

1987 Eylül'ünde Doğan Canku'nun "Köçekçeler" adlı albümü yayınlandı. Bu albümde Canku'ya basta Uğur Başar, davul ve perküsyonda ise Cengiz Teoman eşlik etti.

1990 yılında ise "Sonsuza Dek & Ayrılık" adlı albümü yayınlandı. Bu albümde ise Canku'ya perdesiz basta İsmail Soyberk, neyde Ercan Irmak, flütte Erol Duygulu, ritim gitarda Ayhan Tanyel ve davulda Halis Bütünley eşlik etti.

Topluluğun dönüşü ise 1996 yılında yayınlanan ve çoğunlukla önceden plak olmuş eserlerin yeniden düzenleme-

sinden oluşan "Müziğimizde Bir Doğru Notanın Öyküsü" adlı albümleri Yapı Kredi Yayınları tarafından çıkartıldı.

1997 yılında ise bu kez Doğan Canku gruptan ayrıldı ve topluluk bu kez Hasan Cihat Örter ile birlikte Emel Sayın solistliğinde "İstanbul Şarkıları" adlı albüm ve sahne gösterisi için bir araya geldi. Konser hem kaset hem de videokaset olarak az sayıda piyasaya sürüldü.

2000 yılında ise Doğan Canku'nun "Doğa'nın Uyanışı" adlı albümü yayınlandı.

Seyir Defteri

1985 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan 5 öğrenci tarafından kuruldu. 1989 yılında Gülhane'de I. Altın Çınar Yarışmasına katılan grup, ilk 4 şarkının kaydını bu yarışmadan sonra yaptı.

Albümün sonraki kayıtları maddi sorunlar nedeniyle bir süre ertelendi. "Okyanus'a Doğru" adlı ilk albümleri ise katıldıkları Fame Star 90 adı yarışmadan sonra yayınlandı.

Albümde Gökhan Elmacıoğlu gitar, Erkut Akyazı elektro gitar, Tayfun Hancılar bağlama ve bas, Tacihan Uygun bateri ve tenor saksafon, Işıl Akdoğan flüt çaldılar. Vokalleri ise Alev Akdoğan, Şansın Durak, Ataman Oğuz ve Bingül Adan üstlendi.

Tür kaygısı taşımayan grup, Nazım Hikmet, Adnan Özer, Gülten Akın, Bülent Ecevit ve Cahit Külebi gibi şairlerin eserlerinden şarkı sözlerini üretiyorlardı. Grup, 1991 yılında "Tırışkadan Nağmeler" adlı son bir albüm yaptıktan sonra sona erdi.

Yeni Türkü

1977 yılında kurulan grubun ilk uzunçaları "Buğdayın Türküsü" 1979 yılında yayınlanmıştı. Şili'de Inti Illimani ve Victor Jara gibi politik müzik yapan müzisyenlerin

temellerini attıkları Yeni Şarkı akımı[48], Selim Atakan ve Derya Köroğlu'nun zihinlerinde parlayan ampul tesiri yaratmış olacak ki Yeni Türkü ismini bu yeni gruplarına verdiler. Grubun isim babası ise şair Yaşar Miraç idi. Miraç, halk edebiyatından esinlenerek yazdığı şiirlere türkü diyordu. Grup da aynı şeyi benimsedi ve başta Karadeniz ve ajitatif bir sol söylem ile başlayan müzikal rota daha sonra Ege ve kendilerince Akdenize kaydı.

Fen Lisesi kökenli Derya Köroğlu ve Sellim Atakan'ın kurduğu grubun başlangıcı tıpkı Modern Folk Üçlüsü gibi Esin Afşar'a eşliğe dayanmaktadır. 1977'deki ilk kadroda Selim ve Zerrin Atakan, Derya Köroğlu, Tuğrul Bayrak ile Mehmet Toker adlı bir solist yer alıyordu.

Grubun, 1980'lerde ilk faaliyeti 1981 yılında "Deli Kan" filmine yaptıkları müzik idi. Bu çalışmayı 1983'de "Derman" ve "Badi" filmleri izledi. 1984 yılında ise "Firar" filmini müziklendirdiler. Bu filmlerden "Derman" ile grup; 20. Altın Portakal Film Festivalinde en iyi müzik ödülünü kazandı.

Grubun ikinci uzunçaları ise 1983 Mayıs'ında yayınlanan "Akdeniz Akdeniz" idi. Bu uzunçalar, grubun Akdeniz ile Yunan müziğini karıştırdığı ve bir yalan üzerine sound'larını inşa ettikleri bir dönemin de habercisiydi.

Manos Laizzos'un bestelerinin Murathan Mungan sözleri ile geri bir anlayışın eseri olarak "Maskeli Balo", "Telli Telli" gibi anlamsız eserler verdiler. Bu dönemde Hey dergisinde yayınlanan bir eleştiri yazısı da benimle aynı fikirde:

"Neden Girit gibi bize yakın temalar değil de, bir Yunan

[48] Yeni şarkı akımı hakkında Yeni Türkü ekibinin 1984 yılında Gong dergisine aktardığı bilgiler şu şekildeydi: "1960'lı yıllardan sonra Latin Amerika'da And Dağları ülkelerinde ortaya çıkan bir müzik anlayışı kısa sürede tüm dünyaya yayıldı. "La Cancion Nueva Andinos Pueblos" yani "And Dağları İnsanlarının Yeni Türküsü" adını taşıyan bu akım, bir üslup, bir tür veya bir tavır değildi. Yazılmış kuralları da yoktu. Geleneksel müzik tüm canlılığıyla güncel anlatımlarda kullanılıyor. İşte Yeni Türkü adı buradan gelme."

pop şarkıcısının eserleri kullanılmış? Selim Atakan besteleri ile bunlar arasında dağlar kadar fark olmuş... Sound uyuşmazlığı var... Kolaycılık seçilmiş"

Bu dönemin Yeni Türkü kadrosu, flütte Fuat Oburoğlu, gitarda Derya Köroğlu, piyanoda Selim Atakan, vokalde Zerrin Atakan, basta Tuğrul Bayrak, gitar ve kemençede Eftal Küçük, saz ve curada Tuncer Tercan'dan oluşuyordu.

Bu kadro, 7-8 Nisan 1984 tarihlerinde Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil'in kurdukları Çekirdek Sanat Evi'nde konser verdiler. Bu konser underground Çekirdek kayıtları arasında yayınlandı.

2 Haziran 1984'de Harbiye Açıkhava Tiyatrosunda ilk büyük çaplı konserlerini verdiler. Bu konserde grubun kadrosunda gitar ve kemençede Eftal Küçük, gitarda Derya Köroğlu, basta Tuğrul Bayrak, gitar ve udda Murat Buket, saz ve curada Tuncer Tercan, klarnette Ekrem Özkan bulunuyordu. Bu konserde yer almayan ancak asli kadroda bulunan isim ise Selim Atakan idi.

Bu konserde grup, birinci bölümde "Maskeli Balo", "Bağbozumu", "Ay Gız", "Yaprak Dökümü", "Telli Telli", "Yılmaz Peşrev", "Gurbete Kaçacağım", ikinci bölümde ise "Todentro", Tuncer Tercan'ın seslendirdiği bir Azeri türküsü, "Sti Duyla", "Olmasa Mektubun", "Sorma Bana", "Telli Telli" adlı eserleri seslendirdiler.

1986 Mayıs'ında Yeni Türkü, o zamana kadar yaptıkları film müziklerinden oluşan "Film Müzikleri" adlı albümlerini Dost Kitapevi'nin etiketiyle kaset olarak yayınladılar. Albümde "Derman", "Delikan", "Badi", "Göçmen Yıldızı", "Dert Ortağı" adlı filmlerin müzikleri yer aldı.

Aynı yıl içerisinde yine Dost etiketiyle "Günebakan" albümü hem kaset hem de uzunçalar olarak yayınlandı. Bu albümde Eftal Küçük, Zerrin Atakan, Tuncer Tercan, Ekrem Özkan gibi isimler yer almıyordu. Derya Köroğlu, Murat Buket, Tuğrul Bayrak, Selim Atakan, Fuat Oburoğlu'nun yanı sıra Eftal Küçük yerine gruba alındığı belli

olan Cengiz Onural yer alıyordu.

Grubun bu albümdeki en büyük destekçisi Ankaralı grupların hamisi Müjdat Akgün'dü. Akgün, bu albümde neredeyse grup üyesi gibiydi. Öyle ki Akgün'ün grubun diğer üyeleri ile fotoğrafı bile vardı. Albüm ile birlikte saz, grubun albümlerinden tamamen çıkıyor, o zamana ritim enstrümanı kullanılmazken bu albüm ile birlikte davul makinesi devreye giriyordu. Albümün kayıtları ise Alpay'ın şirketi Pınar Reklam'ın stüdyosu olan Stüdyo A'da Müjdat Akgün tarafından yapılmıştı. Akgün, ayrıca davul programlarını yazmış ve Roland Juno 106'yı çalmıştı.

Gruba, Vesile Buket vokalde, Haluk Derinöz kanunda, Çağdaş Türkü'den Erkan Oban perdesiz basta, Bahadır Suda ise Fender Rhodes'de eşlik etmişti. Albümün kayıtları Kasım 1985-Haziran 1986 arasında gerçekleştirilmişti.

Bu albüm, grubun popüleritesini arttıran bir çıkış vesilesi oldu. Albüm ile birlikte grubun Ankara grubu olma dönemi de kapanmış oldu. 1987 yılında grup, İstanbul'a göç etti. Grubun 1987 yılında ilk konseri 16-17 Ocak 1987 tarihlerinde Atlas Sinemasında gerçekleştirildi.

1987 Eylül'ünde ise "Dünyanın Kapıları" adlı albümleri hem kaset hem de uzunçalar olarak yayınlandı. Albüm, bu kez Göksoy tarafından yayınlanmıştı. Albüm kapağı kaset ile tamamen farklı bir düzende hazırlanmış, ekip ise bir önceki albüm ile aynıydı.

Bu albümde yayınlanan "Sardunya'ya Ağıt" adlı eser, "Firar" adlı film müziğinin Can Yücel şiiri ile sözlendirilmiş haliydi. Şarkı hali ise ilk defa Can Yücel'in Yeni Dünya'dan yayınlanan şiir kasetinde yayınlanmıştı. Grup, aynı zamanda kasetin fon müziğini hazırlamıştı.

1988 yılında grubun söz konusu kadro ile son albümü olan "Yeşilmişik" yayınlandı. Bu albümün çıktığı dönemde grup TRT'de playback bir solo konser programı yaptı.

1989 yılında Zerrin Atakan gruptan kesin olarak ayrılırken; Fuat Oburoğlu da geçici olarak ayrıldı. 1990 yılında ise gruba üflemelilerde Tayfun Duygulu, davulda ise Halis Bütünley katıldı.

1990 yılında bu kadro ile "Vira Vira" albümü yayınlandı. 1991 yılında 1979 albümleri "Buğday'ın Türküsü"nden 4 şarkının bulunduğu "Rumelihisarı Konseri" albümü yayınlandı. 1991 yılında Selim Atakan, Tuğrul Bayrak ve gruba kısa süreli dahil olan Bütünley ve Duygulu gruptan ayrıldı. Bütünley menajerlik ve YHB stüdyosunun işletmeciliği ve tonmaysterliğini yaparken; Duygulu ise bir süre sonra pop şarkıcılığı yapmaya başladı.

1992 yılında gruba Oburoğlu'nun dönüşü ile 4 kişilik bir kadro ile "Aşk Yeniden" (1992) "Külhani Şarkılar" (1994) ve "Süper Baba" (1995) albümlerini yaptılar ve 1997'de dağıldılar.

Murat Buket, danışmanlık şirketi bünyesinde çalışırken; Cengiz Onural ise Aria ve İnce Saz grupları ile film müzikleri yapmaya devam etti.

Derya Köroğlu, "Müzikarium", "Şirinler" gibi albümler yaptı. 1999 yılında Yeni Türkü'yü tamamen yeni elemanlarla yeniden kurdu. Basta Raci Pişmişoğlu, klasik kemençe ve vokalde Erdinç Şenol, udda Fatih Ahıskalı ve klavyede Erkin Hadımoğlu'ndan oluşan grup 1999'da "Yeni" adlı bir albüm yayınladı.

Grup, hala film ve dizi müzikleri yaparak ve zaman zaman konser vererek faaliyetini sürdürmektedir.

Grup Çağrışım

Edip Akbayram ve Dostlar'ın 1982 kadrosunda yer alan gitarist Adnan Ergil ile basçı ve multi enstrümantalist Metin Özülkü'nün 1985 yılında pop ikilisi olarak kurdukları gruptur. Akdeniz tınıları, naif söz ve müziklerle TRT etkisiyle bir süre görünürlük kazanan topluluk, 1985 yılında Diskotür etiketiyle bir uzunçalar da yayınlamıştır. "Gerçekler" adlı albümde yer alan "Beyaz Yelkenli Gemi" dönemin ilgi çeken eserlerinden biri oldu.

Topluluğu oluşturan müzisyenlerin ticari nitelikte diğer işlerinin ağır basması nedeniyle bir proje olarak ortaya çıkan bu grup da sessiz sedasız sona erdi.

Grup Gündoğarken - BCG

1970'lerin başında Kadıköy Ticaret Lisesinde Ohannes Kemer ve Nur Moray ile müzik hayatına başlayan İlhan Şeşen o dönemde "Sıla" adlı bir beste de yapmıştı. Lise sonrasında İlhan Şeşen bu kez Dönüşüm grubu ile ilk solo 45'liğini Grafson firmasından yayınladı: "Dua - Kavga"

İlhan adıyla kaydedilen bu plakta yer alan "Kalkmamalı Türk'ün Türk'e kolu" gibi sözler milli olana karşı allerji besleyen bazı sol eğilimli müzik yazarlarınca garip, tutarsız karşılanmıştı.

İlhan Şeşen, 1982 yılına kadar aktif müzik hayatının dışında kaldıktan sonra yeğenleri Burhan ve Gökhan Şeşen'in çaldığı BCG grubuna katıldı.

BCG, gitarda Bülent Ergüden, orgda Cengiz Sezmiş, gitar ve vokalde Burhan Şeşen, basta Gökhan Şeşen ve davulda Çetin Çalışır'dan oluşmaktadır. 1982 Haziran'ında söz konusu grup, Boğaziçi Üniversitesinde "Gün Doğarken" adını verdikleri bir konser verdiler. Bu konsere, amca İlhan Şeşen'in katılması ile birlikte Gündoğarken konsepti de şekillenmiş oldu. Konserin 1. bölümünde: "Gün Doğarken 1", "Gereksiz", "Ses", "Güneş Mi Geçti Kafana", "Ardından", "Sabahlar Güç Başlar", "Bir İnsan Yaşamakta", "Sarmaş Dolaş", "Anılar", "Ne Güzeldi O Günler", "Mustafa", "Gün Doğarken 2"; 2. bölümünde: "Pavana", "Etude", "El Testamenet" ve "Cavatina" adlı eserler seslendirildi.

Bu konserin ardından topluluk, Gündoğarken ismini alarak klasik üçlü halini aldı. Grup, 1983 yılında Levent Kırca Tiyatrosu tarafından sahneye konulan "Kadıncıklar" adlı oyunun müziklerini yaparak ve sahnede canlı olarak seslendirerek ilk kez seyirci karşısına çıktı. Tiyatro müziği çalışmalarını Ferhan Şensoy'un "İçinden Tramvay Geçen Şarkı", Levent Kırca'nın "Aşağı Yukarı", "Gereği Düşünüldü" ve "Hangi Yüzle" oyunları ile sürdüren grup, bar ve gece kulüplerinde de çalışmaya devam etti. Söz konusu gece çalışmaları nedeniyle grup kendisini esprili bir yakla-

şımla dönemin dergilerine "entel bar müziği yapan topluluk" diye tanımladı.

1984 yılında Çekirdek Sanat Evi'nde konser veren grup, bu konserin kayıtları sayesinde underground da olsa ilk albümlerini yayınlamış oldu.

Tiyatroda başlayan Levent Kırca ortaklığını televizyon programlarında da sürdüren topluluk, Kırca'nın "Olacak O Kadar" programının halen kullanılan jenerik müziğini yaptı.

Topluluğun ilk uzunçaları 1987 yılında yayınlanan "Bir Yaz Daha Bitiyor" idi. 1988 yılında "Resimler" adlı şarkıları ile Eurovision Türkiye elemelerine katılan topluluk, bu şarkılarını aynı yıl yayınlanan "Yaz Bulutları" adlı albümlerine koydular.

2002 yılına kadar aktif olan topluluk İlhan Şeşen'in solo kariyerine başlaması ile birlikte dağıldı. İlhan Şeşen solo kariyeri ve dizi oyunculuğuna devam ederken. Burhan Şeşen 2. albümünü yayınladı ve kardeşi Gökhan Şeşen ve Tevfik Fikret Tufan ile birlikte "Direnen Mızıkacıları" adlı bir projede çaldı. Akabinde 2006 yılında Burhan ve Gökhan Şeşen Kardeşler bu kez Grup Gündoğarken ismini alarak yeniden konser vermeye başladılar.

D) Orkestralar

Orkestralar, hiç kuşkusuz grup müziğinin de öncülleri olarak konvansiyonel müziğin doğru çalınması, repertuvar oluşturulması, farklı türlerde icrada bulunulması anlamında müzisyenleri eğiten ve parasal anlamda rahatlatan kurumlardı.

1980'lerin orkestraları 1950'lerin, 1960'ların orkestraları gibi plak yapabilen ekipler olmamakla beraber, bünyelerinde bulunan ticari töz nedeniyle kolektif çalışan ekipler içerisinde mağduriyeti minimumda olanlardı.

İstanbul Gelişim

İstanbul Gelişim, 1980'lerin başında daha ziyade Ajda Pekkan'a eşlik eden ekip olarak hafızalara kazındı. Ancak, orkestranın asıl önemli işlevi tabii ki bundan ibaret değildi. MFÖ'nün klasik 1984 albümü "Ele Güne Karşı", Doğan Canku'nun 1981 tarihli solo uzunçaları, Ergüder Yoldaş'ın "Sultan-ı Yegâh" plağı gibi pek çok albüme iyi çalan müzisyenler olarak eşlik ettiler.

Özellikle, 1970'lerin sonunda İstanbul Gelişim stüdyosunu kurmaları orkestranın ticari müzik üretimi konusunda da gerek tonmayster, gerek aranjör, gerekse müzisyen olarak aranan bir ekip olmalarını sağladı.

1980'lerin İstanbul Gelişim ekibinde klavyede Garo Mafyan, basta Uğur Başar, gitarda Selçuk Başar, davulda Asım Ekren ve zaman zaman da Cengiz Teoman yer aldı.

İstanbul Gelişim'in 1980'lerde solo uzunçaları olmamasına rağmen, 1985 yılında TÜTAV tarafından yayınlanan "Musical Anatolia" adlı uzunçalarda bulunan düzenleme ve icraların neredeyse tamamının bu ekibe ait olduğu düşünülürse, söz konusu plak son İstanbul Gelişim solosu olarak nitelendirilebilir.

İstanbul Gelişim, 2004 yılında Park Orman'da gerçekleştirilen çok katılımlı bir konserle parlak bir yıldönümü konseri gerçekleştirdi. Orkestra, gerek kolektif olarak, gerek de üyelerinin bireysel aranjörlük çalışmaları ile günümüzde de faal durumdadır.

Lokomotif

Lokomotif'in kuruluşu 1975 yılında Milliyet gazetesinin düzenlediği Liselerarası Müzik Yarışmasına tesadüf eder. "Neden Yok" adlı eseri o yıl grubun solisti de olan Taşer (Mehmet Emin Taşer) seslendirdi. Bu yarışmada beste dalında üçüncü oldular.

Topluluğun ilk konseri ise Ankara Amerikan Kültür Derneği Salonunda gerçekleştirildi. Grubun ilk televizyon

görünümü ise 1975 yılında Erol Pekcan'ın sunduğu Pazar TV'sinde oldu. Freddy Hubbart ve Billy Cobham çalarak ün yaptılar.

1979 yılında Seyyal Taner ile birleştiklerinde kadroları tumbada İskender Can, davulda Feridun Mete, vokalde Mehmet Taşer, basta Tansu Atak, gitarda Erbil Savaş ve Alper Berksu'dan oluşuyordu.

1982 yılına kadar Taner'e eşlik eden ekip, 1982 yılında TRT'nin Bizden Size programında sürekli orkestra oldu. Bu dönemde ise kadro Alper Berksu (klavyeli çalgılar), Erbil Savaş (gitar, aranjör), Feridun Mete (davul), Osman Tiftikçioğlu (vokal, üflemeliler), Bahadır Şener (solist, gitar) ve Tansu Atak (bas) şeklindeydi. Vokal ve perküsyonda yer alan Taşer ise o dönemde vatani görevi nedeniyle grupta yer almıyordu.

1984 yılında ise topluluğa Taşer'in yanı sıra Arzu Ece de vokalist olarak katılmıştı. Grubun diğer üyeleri ise Feridun Mete, Erbil Savaş, Tansu Atak ve Alper Berksu idi. Bu dönemde grup, Zerrin Özer'e de eşlik ediyordu. Zerrin Özer ile repertuvarında bulunan eserler arasında "Çocuklar", "Satisfaction", "Feel Up" bulunmaktadır.

Lokomotif, ki o dönemde Grup Lokomotif olarak anılmaya başlanmıştı, 1985 yılında bu kez Do-Re-Mi programının sürekli orkestrası oldu. Topluluk, solo gitarda Erbil Savaş, davulda Feridun Mete, basta Tansu Atak, piyano ve synthesizerda Alper Berksu, sax ve obuada Serdar Akatlar (Kurtalan Ekspres) ve vokallerde Mehmet Emin Taşer ve Erdal Çelik'ten (aynı zamanda Emel Erdal'ın Erdal'ı) oluşuyordu.

Topluluğun o döneme ilişkin repertuvarı tamamen yabancı şarkılardan oluşuyordu: "Hello", "Susanne", "The Self Control", "Telephone Mama", "The Wall", "Big in Japan", "Just the Way You Are", "Abracadabra", "Dead End", "Baseball", "Stairway to Heaven" ve "Where To Go" gibi...

1986 Mayıs'ında Neco ile Erenköy Kız Lisesinde ta-

mamen cover bir konser veren topluluk, aynı yılın yazında Taşer ile birlikte çalışacak nihai vokalistini buldu. Melis Sökmen'i kadrosuna katan grup, Altın Güvercin Yarışmasında "Hoşçakal" ve "Haydi Koşalım" adlı besteleri ile katıldı. Grubun diğer elemanları ise artık kemikleşen kadro diyebileceğimiz Erbil Savaş, Feridun Mete, Taşer, Tansu Atak ve Alper Berksu idi.

1987 yılında Şan Sinemasının yandığı gece Lokomotif'in enstrümanları da sinema ile birlikte yanınca topluluğa destek olmak üzere Seyyal Taner'in başını çektiği bir konser organizasyonu yapıldı. 1987 yılının Eurovision'una Seyyal Taner ile birlikte katılan grup, Olcayto Ahmet Tuğsuz'un bestesi "Şarkım Sevgi Üstüne" adlı eseri Taner ile birlikte seslendirdi.

1988 yılına gelindiğinde topluluk kadrosu aynı olmakla beraber klavyede Artun Sürmeli de gruba ikinci klavye olarak dahil olmuştu.

Topluluk, gerek Eurovision yarışmacısı olarak gerekse eşlik ve kulüp orkestrası olarak faaliyetini günümüze kadar sürdürmeyi başarmıştır.

Günümüzde halen klup programları yapan ekibin klavyecisi Berksu, Hijazz gibi projelerin yanı sıra Sibel Alaş albümlerinde ve Yansımalar'ın bazı kayıtlarında da yer almıştır. Erbil Savaş, Suavi gibi şarkıcılara eşlik etmiştir. Melis Sökmen, jingle seslendiricisi olduğu gibi Melis Sökmen Band adlı kendi grubuyla faaliyet sürdürmektedir. Tansu Atak ise organizatörlük işiyle de iştigal etmektedir.

Topkapı Orkestrası

Orkestranın Mart 1984 kadrosunda yer alan müzisyenler şu şekildeydi: Ahmet Balkır (davul), Rıdvan Yılmaz (gitar), Aykut Gürel (bas), Tarık Sezer (klavye), Erol Ergüder (sax), Mehmet Çelik (trompet), Murat Demiral (trombon), Nilay Alsan (vokal), Tuna Taşkın (vokal), Nilüfer Balkır (vokal).

Grup Mass

Nisan 1984'de Topkapı Orkestrasından ayrılan basçı Aykut Gürel ve arkadaşlarının kuruduğu pöp caz grubuydu. Davulda Ahmet Altuğ, elektrik gitarda Alan Hosman, klavyede Artun Sürmeli ve Mete Duran'dan oluşan Mass kendi besteleri ve Aydın Esen'in bazı bestelerini sahnede seslendiriyordu.

Grubun repertuvarında "Cat Bar", "Rally" (Aydın Esen), "Pathetique Sonate", "Tüm Dostlarıma", "Fretless", "Simply", "Jupiter" (Aydın Esen), "At Last" gibi eserler yer alıyordu. Orkestra 1984 yılı içerisinde Nilüfer'e de eşlik ediyordu.

1985 yılında ise Özdemir Erdoğan'a Yıldız Üniversitesi konserinde Yalçın Ateş'in katılımıyla eşlik ettiklerini görmekteyiz.

1985 yılından sonra Ahmet Altuğ'un önce Mozaik'e, 1986'da da Aqua'ya geçtiğini, Aykut Gürel'in ise İlhan İrem ve diğer piyasa işlerinde çalışmaya başladığını ve grubun tarihe karıştığını görüyoruz.

Grup Otoban

Hardal grubuna verdiği destekle tanıdığımız Özkan Turgay, 1984 yılında Otoban adında bir orkestra kurdu. Orkestra, davulda Zafer Oğuz , üflemelilerde Volkan Şanda, gitar ve vokalde Fehmi Şirin, basta Hakan Beşer ve klavye ile trompette Özkan Turgay'dan oluşuyordu.

Grup Otoban, 1986 yılında tamamen farklı bir kadro ile şovmen Ercü ile çalışmaya başladı. 1986 yılında TRT'de Stüdyo İstanbul'un sürekli orkestrası olarak çalışan Ercü ve Grup Otoban, gitar ve kemanda İhsan Seyfi Özsulu, basta Levent Yılmaz, klavye, trompet ve kanunda Özkan Turgay, flüt ve piyanoda Haluk Dayıoğlu ve davulda Yalçın Şaşmaz'dan oluşuyordu. Grubun solisti Ercü, 1992'de "Merhaba Dünya" adlı solo bir albüm yayınladı.

Grup Doğuş

Grup Doğuş, İzmir kökenli bir ekip olarak 1970'lerden beri faaliyet göstermekteydi. Orkestra, 1981 yılında Vedat Sakman'ın bestelerinden bir uzunçalar yapmayı tasarlıyordu. Ancak, bu amaç 1990'larda ve Vedat Sakman'ın sololarında gerçekleşebilecek bir tasarım olarak kaldı.

Orkestranın üyeleri elektro gitar ve vokalde Metin Dağaltı, akustik gitar ve vokalde Vedat Sakman, saksafon ve flütte Raci Çığırtkan, basta Sedat Tekinay, davulda Ferruh Arıç, klavyede Mehmet Mustafaoğlu, trompet ve flütte Aldoğan Şimşekyay şeklindeydi.

1984 yılında orkestra, Bir Demet Müzik adlı televizyon programında Pink Floyd'un "The Wall"unu yorumlayarak dikkat çekti. Orkestra, davulda Ferruh Arıç, elektro gitar ile vokalde Metin Dağaltı, gitarda Vedat Sakman, basta Sedat Tekinay ve klavyede Celal Yılmaz'dan oluşuyordu.

1986 sonunda Grup Doğuş, Leman Sam'a sürekli olarak eşlik eden orkestra durumundaydı. Orkestra, 1. Akdeniz Festivaline Sakman'ın "Uçan Çöpçü" adlı bestesi ile katılarak ilk 13'e girmişti.

Bu dönemde Sakman, grubun kulüp çalışmalarına katılmayıp, beste faaliyetlerini sürdürüyordu. Pop folk tarzı çalışmalar yapmak isteyen Sakman, giderek solo kariyerini oluşturma yolunda ilerliyordu. Bu solo kariyerin oluşumunda Leman Sam'ın solo albümlerinde sergilenen bestelerin önemli bir yeri olacaktır.

Orkestranın 1986 repertuvarında batının popüler şarkıları, MFÖ ve Zülfü Livaneli şarkıları vardı.

Antik Set

1970'de kurulan orkestranın 1984 tarihinde etkin olduğunu görüyoruz. Orkestra, klavyede Kerim Özgürel, trombonda Sacit Çöze, davulda Okan Başören, basta Levent Yılmaz, gitarda Önder Keskinkılıç, flüt ve piyanoda Gürhan Eteke'den oluşuyordu.

E) Sözde Gruplar ve Önemli Bir İstisna: Zorbeyler

Bu gruplar, çoğunlukla vokal ağırlıklı olan, öte yandan kolektif bir çalışma sonucunda ürün verme kaygısında olmayıp, plak şirketlerinin, TRT'nin kurduğu veya kurdurduğu ekiplerdi. Bu ekipler, ya TRT tarafından kurdurulan 5 Yıl Önce 10 Yıl sonra gibi potpuri olarak önceden tuttuğu kanıtlanmış bir repertuvarı yeniden ele alıyor, ya da Grup Turbo gibi lümpen kültüre hizmet veriyordu. Özellikle kaset formatında basılan taverna albümlerinde grup adını o kadar çok duyar olduk ki, saf duygularla bu kasetlerin arkasında grup sound'u arayanlarımızın sukutuhayali bugün bile terapist koltuklarında sona erecekmiş gibi gözükmüyor.

Grup Anadolu, Grup Turbo, Grup Dokuz Ay Önce Dokuz Ay Sonra gibi güzide gruplarımızı merak eden okuyucularımıza önerimiz, bu gruplardan köşe bucak kaçmalarıdır.

5 Yıl Önce 10 Yıl Sonra adlı ekibin aslında bir grup olmadığını ve Doruk Onatkut Orkestrasının bir parçası olduğunu da bu vesile ile belirtmiş olalım. Bas gitarist Mehmet Horoz, saksafoncu Atakan Ünüvar ve vokalistlerden Nilgün Onatkut hâlihazırda Onatkut'un orkestrasının elemanlarıdır. Hatta 1970'lerin sonlarına doğru yayınlanan "Disko Karışık" adlı uzunçalar bu grubun da temeli sayılabilir.

Plaklarında, Fantezi-Halk Müziği ve arabeskten oluşan garip bir müzik oluşturan (sentez diyemeyiz) Zorbeyler ise köken olarak Edip Akbayram Dostlar ve Kerem Güney'in Güneşin Sofrası ekiplerinde çalışmış müzisyenlerden oluşmaktadır.

Grup, elektro sazda Cudi Koyuncu, elektro gitarda Serdar Ayaz, davulda Ayzer Danga, klavyeli sazlarda Ceyhun Kuru ve vokalde Ümit Sancaklı'dan oluşmaktadır. 1982 tarihli "Gözümdeki Yaşlarla" albümünün kapağında manken olduğu söylenen bir hanımın da resmi vardır; öte yandan vokallerde hanım sesinin bulunduğu da gözden kaçmamaktadır.

Grubun, Ceyhun Kuru'nun çarpıcı moog introları ve icraları haricinde vasat bir plak olan "Gözümdeki Yaşlarla" aslında buzdağının sadece üstünü göstermektedir. Grubun klavyecisinin yakın bir zamanda paylaşıma açtığı prova kayıtları grubun aslında sert sound'lu bir space arabesk rock grubu olduğunu göstermektedir. Grubun ses örgüsünde Koyuncu'nun elektro sazının yanı sıra, Ceyhun Kuru'nun moog'unun önemli bir payı vardır.

Zorbeyler, 2000'li yıllarda Cudi Koyuncu tarafından Kramp üyeleri ile yeniden kuruldu. Doğan Sakin, İdris Tübcil ve Serdar Ramazanoğlu'nun katıldığı grup, Alanya'da çalışmaktadır.

BÖLÜM VIII

1980'lerde Caz

Türkiye'de caz müziği replike bir müzik olarak ortaya çıkmıştı. 1920'lerden itibaren yapılan pek çok deneme mevcut orkestraların sonunda dans müziği kalıplarına bağlı olarak veya tango ile bütünleşerek bağlamlarından kopmaları ile sonuçlanmıştı.

Polifonik batı sanat müziği haricindeki bir damardan çıkagelen doğaçlamaya dayalı bu form, doğaçlamaya yabancı olmayan Türk toplumu tarafından herhalde işin polifoni tarafından kaynaklansa gerek "caz yapma" argosunun dilimize yerleşmesine neden olacak kadar garipsendi. Kabul edilen formu ise (o da batı polifonik kalıplarını uygulayan herhangi bir gruba yakıştırıldığı gibi) "caz bant" olarak düğün orkestrasından erken dönem Anadolu pop gruplarına kadar herkesi kapsadı.

1950'lerden itibaren konvansiyonel caz formlarının, NATO'nun kuruluşu ve Türk-Amerikan ilişkilerinin gereksiz bir sıkı fıkılığa ulaşmasını takiben yurdumuzda etkili olduğu bilinmektedir. Bu dönemde özellikle Ankara'da Türk-Amerikan Derneği etrafında dönen bir Amerikan cazı akımından söz etmek mümkündür.

1960'larla birlikte 27 Mayıs, yerlileşme eğilimleri ve Altın Mikrofon yarışmaları derken Erol Pekcan'dan İsmet Sıral'a, Burhan Tonguç'tan Altan İrtel'e Türkiye'de caz arabeskle, halk müziği ile velhasıl ayağı bu topraklara basan her türlü müzikle bütünleşmeye başladı. Altan İrtel'in "Anlatamıyorum"u, Erol Pekcan'ın "Allı Turnam" ve "Ali'yi Gördüm"ü, Burhan Tonguç ve İsmet Sıral'ın

"Buzlu Cam - Fundacık" 45'liği, Özdemir Erdoğan'ın "Voice of My Country In Jazz "albümü ile Türk cazı kesinkes ortaya konmuştu.

1980'ler ise her anlamda bir gerilemenin simgesi oldu. TRT Hafif Müzik ve Caz Orkestrası da bu anlamda ileri kabul edilmiş bir gerilemeydi aslında. 1981 yılında TRT'nin batı standartlarını icra etmek üzere bir orkestra kurulmasını Süheyl Denizci'ye vermesi ve 1982 Ocak ayında söz konusu big band'in kurulması önemli avantajların yanında bazı sorunları da beraberinde getirdi. TRT'nin caz müzisyenlerini maaşa bağladığı TRT Hafif Müzik ve Caz Orkestrasının müzisyenlere maddi katkı sağladığı göz ardı edilemez; ancak TRT patentli cazın Türk cazını ihya ettiğini söylemek de mümkün değildir.

Öncelikle bu orkestra dünyada bambaşka mecralara ve sentezlere giden caz müziğini temsil etmekten uzaktı. Bu nedenle de caz müziğinin sadece 1940–1960 arasındaki standartlarla sınırlı olduğu izlenimini veriyordu. Bu da genç müzisyenleri caz müziğine yönelmekten alıkoyuyordu. İkinci olarak da temelleri atılmış olan milli cazın üzeri çiziliyor; TRT denetimi açısından sorun çıkartmayacak bir biçimde standartların çalınması ile ikame ediliyordu.

Bütün bu sıkıntılara rağmen big band disiplini, kurumsallaşma ve sanatçının maddi anlamda korunması bağlamında bu orkestra müzik sektörünün darboğaza sürüklendiği bir dönemde bir can simidi vazifesi görmüştür.

Orkestranın 1984 kadrosu şu şekildedir: Trompet: Gökmen Ahmet Noyan, Halil Yiğit, Fehmi Özbilek, Güray Aktalay, Aldoğan Şimşekyay; trombon: Halil Saçlı, Çınar Alpay, Atakan Ünüvar, Erol Duygulu, Ergüven Başaran, piyano: Ayhan Yünkuş, gitar: Kamil Özler, bas: Eray Turgay, davul: Hasan Hür, şef: Süheyl Denizci

1980'ler caza yönelik başarıların Okay Temiz, Atilla Engin, Aydın Esen, Mesut Ali, Tanar Çatalpınar, Turkuaz, Senem Diyici, Tayfun gibi sanatçı ve grupların ekseninde daha ziyade yurt dışında gerçekleştiğini görmekteyiz.

Türkiye koşullarında caz ise kulüp ortamlarında sür-

mektedir.

20 Nisan 1986 tarihli Nokta dergisinde o döneme kadar olan caz kulüpleri konusunda genel bir bilgi aktarılmaktadır:

"1960'lardan itibaren İstanbul gecelerinden silinip giden cazı ilk hatırlatma girişimi, Taksim'deki Bodrum Caz Kulübüyle başlamıştı. Ancak, yalnızca az sayıda meraklıya seslenen kulüp, aydınların uğrak yeri olmaya başlamasına rağmen varlığını sürdüremeyerek kısa sürede kapanmıştı. 1971'de Emin Fındıkoğlu'nun Elmadağ'daki 'Kulüp Rhythm Section' girişimi de kısa sürede hüsranla sonuçlanacaktı.

'Bodrum' kapanırken, bu kez de caz Bilsak'a atlıyor. Bilsak lokalinde Erol Pekcan cazseverlerle hasret gideriyordu. Bilsak'ın Uluslararası Caz Şenliği ise Elvin Jones gibi büyük caz yıldızlarını İstanbul'a getirmeyi başarınca, şenliğe ilgi umulanın ötesinde gerçekleşiyordu.

Böylelikle kurulan Bilsak Jazz Center, bu yıl da sahnesinde yabancı caz gruplarını misafir ederken, İstanbul'un gözde barlarında da caz rüzgârı esmeye başlıyordu. Ece Bar, saat 12'den sonra Emin Fındıkoğlu ve Nükhet Ruacan'a yer vererek popülerliğini pekiştiriyor. Zihni Bar ise, sektördeki geleneksel yerini korumak amacıyla Selçuk Sun ve Oğuz Durukan'ı bünyesine katıyordu.

İstanbul'un tek caz kulübü olma sıfatına sahip 'Jazzino' ise, amacının her şeyden önce caz müzisyenlerine sahne sağlamak olduğunu belirtiyordu. Gerçekten de yeni açılmasına rağmen, Jazzino'nun sahnesi, Jazzino beşlisinden, Nükhet Ruacan'a, Neşet Ruacan'dan Selçuk Sun'a kadar tüm cazcıların uğrak noktalarından biri olup çıkıvermişti."

Boom dergisinin caz kulüplerine ilişkin dosyasında ise bu kez 1988 yılında caz hayatımızın memleket sathında nasıl yürüdüğünü görmek mümkündür.

Bedri'nin Yeri diye de bilinen Bukalemun'da Ayşegül Yeşilnil (vokal), İlkin Deniz (bas), Deniz Dündar (davul), Önder Focan'dan (gitar) oluşan bir ekip sahne almaktadır.

Kehribar'da ise Neşet Ruacan (gitar), Nükhet Ruacan (vokal), Nezih Yeşilnil (bas), Cankut Özgül (davul) ve İmer Demirer'den (trompet) kurulu bir grup performans yapmaktaydı.

1980'lerde deneyimli caz müzisyenlerin bir araya gelerek kulüp ve TRT harici olarak konser vermeleri de çok sık rastlanmamakla birlikte tamamen yok olmuş bir rutin de değildi. Örneğin 4-5 Nisan 1983'de Erol Pekcan'ın Hodri Meydan'da organize ettiği bir konser bir Jazz All Stars gösterisi gibidir. Tuna Ötenel, Erol Pekcan, Süheyl Denizci ve Neşet Ruacan'ın çaldığı bu konser, döneminde ses getirmişti. Erol Pekcan, bu dönemde TRT'de hem radyo programı yaparken, hem de televizyon için müzik magazin programı yapıyordu. Bu programlarda Egzotik Band gibi genç grupları lanse ederek babalığına babalık katıyordu.

Mart 1982'de Şan Tiyatrosunda düzenlenen caz konserinde ise iki ekip sahne aldı:

Birinci ekipte Nüket Aruca vokalde, Deniz Dündar davulda, Mithat Danışan basta, Önder Focan gitarda, Metin Cenkmen piyanoda yer alıyordu. Ekibin seslendirdiği eserler "I'm in the Mood for Love", "Round Midnight", "Yılbaşı" ve "Yesterday" şeklindeydi.

İkinci ekip ise, trompette Şenova Ülker, trombonda Levent Çoker, piyanoda Emin Fındıkoğlu, basta Onno Tunç, gitarda Neşet Ruacan, davulda Cankut Özgül, saksafonda Raci Çığırtkan ve Levent Altındağ'dan oluşuyordu. Ekibin repertuvarı ise şu eserlerden oluşuyordu: "Rüzgar" (Fındıkoğlu), "Summer of 42", "Oh No" (Tunç), "Reverie" (Debussy), "Blues" (Fındıkoğlu), "Windows" (Corea), "Düşlerde" (Fındıkoğlu), "Love on the Sudan" (Billy Harper), "Hide Yourself Away" (Tayfun), "Geçişler" (Onno), "Love for Sale" (Cole Porter)... Bu konserden de anlaşılacağı gibi Zümrüt'ün "Deveyi Düzde Gördüm" plağı, Durul Gence 10'lusunun "Hilal" ve "Şeyh Şamil"i gibi düzenlemelere imzasını atan Emin Fındıkoğlu, 1980'lerde de cazın yerlileşmesi anlamında

önemli işler yapan bir müzisyendi.

İzmir'de ise cazın temsilcileri Senkop (İzmir Caz Beşlisi) adlı ekipti. Ömür Gidel, Raci Pişmişoğlu, Bülent Taşpınarlı, Çiğdem Tuvay ve Yalçın Kızılateş gibi isimleri bünyesinde bulunduran ekip, 1984 yılında verdikleri konserle dikkat çekmişti.

Okay Temiz ise Avrupa'da başarıları ile ses getirirken; Türkiye'de gerek solo çalışma ve işbirliklerini piyasaya sürüyor, gerekse popüler müzik piyasasında pek çok albüme stüdyo müzisyeni olarak katkıda bulunuyordu.

1979 yılında Aka Gündüz Kutbay ile birlikte yaptığı "Zikir" albümünün Kent Plak tarafından yayınlanması ile birlikte "Denizaltı Rüzgarları" 45'liğinden sonra ikinci bir popülerlik elde eden Temiz, bu dönemde yurt dışından festival haberleri ile Türk basınında yer aldı; ancak 1988 yılında Yankı Plak ile çalışmaya başlayana kadar Türkiye'de albümü yayınlanmadı.

1988 yılında Yankı Plak'tan "Live in Europe" albümünü (1984 kayıtlarıdır), 1989'da ise "Derviş" albümünü yayınladı. Ancak, tabii ki bu albümler Okay Temiz'in 1980'li yıllar boyunca yaptığı icraatların çok küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. "Drummer of Two World"s (1980), "Bazaar" (1981), "Live in Bremen" (1981), "Life Road" (1983), "Okay Temiz & Saffet Gündeğer" (1984), "Okay Temiz & Karnataka Collage of Percussion – Sankirna" (1985), "Misket" (1989), "Okay Temiz & Slyvian Kasap-İstanbul'da Eylül" (1989), "Okay Temiz Ensemble-Fis Fis" (1989), Temiz'in Türkiye'de yayınlanmayan veya eşz amanlı yayınlanmayan albümlerinin bir bölümüdür.

Temiz'in ayrıca Piirpauke gibi yabancı grupların yanı sıra Senem Diyici'nin "Takalar" albümü (1987), Atilla Engin'in "Marmaris Love" Albümü, Tayfun'un "Ağrı Dağı Efsanesi" (1987) albümlerinde olduğu gibi yurt dışında mukim Türk müzisyenlere de destek verdiğini görmekteyiz.

1988 yılında Türkiye'ye yönelik de çalışmaya başlayan Temiz, Oğuz Abadan ile ortak pek çok projede çaldı. Cem

Karaca'nın "Töre"si, Hasret Gültekin'in "Gece ile Gündüz Arasında" albümlerinin yanı sıra Nyofu Tyson ve Abadan ile Yankı Plak için oluşturdukları İstanbul Export projesini de sayabiliriz. Türkçe sözlü ilk disko kaset olarak lanse edilen bu proje rap ve break gibi güncel türleri de kapsayan bir ethno beat albümüydü.

1980'lerde Okay Temiz'in eşlik ettiği pop albümlerini saymak mümkün olamasa da fikir vermesi açısından Sezen Aksu, Haluk Özkan ve Seyyal Taner isimlerini zikredebiliriz.

1980'li yıllar boyunca Okay Temiz'in zaman zaman ülkemizde konser verdiğini görüyoruz.

Mart 1982'de Okay Temiz & Oriental Wind, Saffet Gündeğer ile birlikte Hodri Meydan Kültür Merkezinde bir konser gerçekleştirdi. 25-27 Eylül 1987'de yapılan Bilsak Uluslararası Caz Festivali kapsamında Okay Temiz AKM'de bir konser verdi

1988 yılında verdiği bir konserde ise Okay Temiz, AKM'yi dolduramadı. Bu dönemde Türkiye'de kalma nedenini sorgulamaya başlayan Temiz, bir yandan da Kültür Bakanlığı ile temasa geçerek bir orkestra bünyesinde istihdam edilmeyi talep etti.

Öte yandan bu başvuru tıpkı diğer destek taleplerinde olduğu gibi yanıtsız kaldı. Tarih tekerrürden ibaretti ve Temiz tıpkı 1983 Mayıs'ında Saffet Gündeğer ile çıktığı İskandinavya turnesinde Dışişleri Bakanlığı kanalıyla Türk sanatçısı olduğunu ispatlayıp, vergi indiriminden yararlanmayı başaramadığı gibi bu olayda da arkasında hizmet ettiği ve gönülden sevdiği ülkesinin desteğinden mahrum kaldı.

Okay Temiz'e göre popüler müzik eksenine daha yakın duran bir caz adamı olarak Özdemir Erdoğan 1980'lerde pop, geleneksel müzikler ve caz dinleyicisini bünyesinde birleştirmesi anlamında başarılı bir taktik adamıdır. İsmet Sıral'ın milli caz ve alaturka underground ekollerinin bir temsilcisi olan Erdoğan, 1980'lerde gayet etkin bir isimdir.

1980'li yıllar Özdemir Erdoğan'ın müzisyenliğinin yanı sıra öğretici kimliğinin de ön plana çıktığı senelerdir.

1980-81 yıllarında "Voice of My Country In Jazz" ve "Gençler İçin Türk Müziği" albümlerini bireysel markası HAP'tan yayınlayan Erdoğan, Ocak 1982'de "Nasıl Sanatçı Olunur" konulu bir "konferans konser" verdi.

Konser repertuvarı şu şekildeydi: "Nathalie" (Becaud), "La Valse A Mille Temps" (Brel), "Volare" (D. Modugno), "Clao Clao Bambine", "Kalinka", "Üç Kuruşluk Opera" (Weil), "Hello Dolly" (Almanca, Louis Armstrong ve Frank Sinatra yorumları), "Mihrabım Diyerek", "Uzun İnce Bir Yoldayım", "Bir Mumdur", "Sevdim Seni Bir Kere", "Paranın Ne Önemi Var" ve "Kimbilir".

1983 başında sahibi olduğu ve kısıtlı imkânlara sahip Laboratuvar Stüdyosunun Erdoğan ve Baha Boduroğlu tarafından yenilendiğini görüyoruz.

1984 yılında Özdemir Erdoğan'ın TRT'yi protesto etmek için çırılçıplak soyunarak beyanat verdiğini görüyoruz. Aynı yıl, Erdoğan Attila Özdemiroğlu ile birlikte "Fahriye Abla" filminin müziklerine gitarı ve sesiyle katkıda bulundu. ART tarafından sadece kaset olarak yayınlanan bu albüm film müziği işini ülkemizde gelenekselleştiremese de en azından bu işin nasıl yapılması gerektiğini gösteren bir örnekti.

1984 sonunda Özdemir Erdoğan 2 uzunçalar hazırladığını ve 67 ili kapsayacak bir turneye çıkacağını söylüyordu.

1985 yılında Eurovision'a Sezen Aksu ile katılan Erdoğan, "Küçük Bir Aşk Masalı" adlı Ali Kocatepe bestesini seslendirdi. Ne garip ki Erdoğan'ın üzerine daha önce "kart zampara" yaftasının yapışmasına neden olan "Keman Öğretmeni"ni Erdoğan'a söyleten de Kocatepe'nin akıllara zarar prodüksiyonudur.

Mayıs 1985'de Erdoğan, Yıldız Üniversitesinde Grup Mass ve Yalçın Ateş eşliğinde bir konser verdi. 500 öğrencinin izlediği bu konserde Erdoğan, "Take Five", "Seven Bir Erkeğin Yakarışı", "Sevdim Seni Bir Kere", "Paranın Ne Önemi Var", "Bedava Yaşıyoruz", "Suya İthaf", "Vitrin", "Fahriye Abla", "Yak Bir Sigara" ve "Beni Terk Et-

me" (Ne Me Quitte Pas) adlı eserleri seslendirdi.

Aynı ay içerisinde Erdoğan'ın son uzunçaları (sonrakiler kaset ve cd formatında kaldılar) "Bahar Şarkılar"ı yayınlandı. İlk yüzünde çok sesli Türk Sanat Müziği denemelerini sunan Erdoğan, ikinci yüzde baladdan, hard rock'a kadar batıya yakın işlerini sundu. Sözler her zaman olduğu gibi çağını algılamaya çalışan bir düşünürün kelimeleriydi.

"Gerçekçi Şarkı" adlı eserinde Erdoğan, hem ilk kez bir hard rock denemesi yapıyordu, hem de kızı Yonca'ya bu şarkıyı söyletmek suretiyle onu ilk kez müzik dünyasına lanse ediyordu.

1987 yılında ise Erdoğan'ın hem eski ve yeni Türk Sanat Müziği denemeleri (çoğu daha önceki plaklarda yer alan) hem de "İkinci Bahar", "Küçük Bir Aşk Masalı", "Sevenler Anlar" ve "İstanbul Meyhaneleri" (1972 yorumu değil) gibi yeni kayıtların yer aldığı kaseti "İkinci Bahar" çıktı.

Hap markasının yerini bu kasetle beraber Özdemir Erdoğan markası almıştı ve albüm yeni bir Özdemir Erdoğan kitlesini beraberinde getirmişti.

1989 yılında Özdemir Erdoğan, "Voice of My Country In Jazz "adlı uzunçalarının yeni bazı eserlerle değiş tokuş yaptırılmış haliyle yeniden ve bu kez "Özgün Jazz Denemeleri" adıyla yayınladı. 1987 yılına kadar yaptığı jazz faaliyetlerinin bir toplaması olan bu albümde "Ayrılık Ümitlerin Ötesinde Bir Şehir" adlı eserin doğaçlama finalinin çıkartılması gibi olumsuzluklara rağmen yeni eserlere kavuşmak mutluluk vericiydi. Özellikle Tuna Ötenel'le beraber kaydettikleri "Take Five" yorumu bu albümün cazibesini arttırmaktaydı. Ancak, Erdoğan'ın caz kariyerini doğru bir biçimde algılamak için ilk uzunçaları olan "Sivrisinek Saz ve Caz Orkestrası", "Voice of My Country In Jazz" ile birlikte dinlemek çok daha faydalı olacaktır.

1990 yılında "Yorumcu" adlı albümü ile beste konusunu bir kenara bıraktığının ilk sinyalini veren Erdoğan, 1991 yılında "Düşünceli Şarkılar" albümü ile yayınlanmış

son bestelerini de sergilemiş oldu. Bu albüm 1970'lerin ikinci yarısında yaptığı felsefi şarkıların (çoğu "Selam Sana Dünya", "Ölü Gözüyle İzlenimler" ve "Canım Seninle Olmak" İstiyor uzunçalarlarında yer almaktadır) yeni ve çoğunlukla eski versiyonları ile "Hüsnü", "Yakında Kıyamet Kopacak", "Kuçu Kuçu" gibi yeni ve sağlam bestelerden oluşuyordu.

Albümde yer alan yeni kayıtlarda basta Mehmet Can Erdoğan ve klavyede Yonca Erdoğan da babalarına eşlik etmişlerdir. "Kuçu Kuçu" ise rock formunda bir eser olarak canlı davul kullanılan tek yeni kayıt olarak albümde yerini aldı.

Albümün kapağında ise Erdoğan'ın 1980'lerdeki çıplak protestosundan bir görüntü[49] ve dünyadaki politik ve sanatsal simgeler ve kişilerden oluşan bir kolaj kapak kullanılmıştı. Bu kapak o döneme kadar yapılmamış kadar modern bir denemeydi ve bir nevi "Sgt. Pepper" mantığının devamıydı.

Bu albüm sonrasında Erdoğan eski şarkılarını yeni düzenlemeyle sundu ("Nostaljik Takılımlar"); Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği eserlerini yorumladı; enstrümantal albüm yaptı ("Gitarıma Türkü Öğrettim", 2004); eski eserleri içerisinde bazı şarkılar yeniden düzenlenmiş olarak sundu ve başka popüler müzik eserlerini yorumladı ("Unutulmayan Şarkılar", Yapı Kredi) ve canlı kayıtlarını yayınladı.

2006 yılında rahatsızlık geçiren Erdoğan'ın son projesi İsmet Sıral Orkestrası ile yaptığı kayıtların gün yüzüne çıkartılmasıdır. Üstadın bir an önce sağlığına kavuşup bu kayıtlarla da bizi buluşturmasını sabırsızlıkla bekliyoruz.

Erdoğan'ın İsmet Sıral ekolü ve bu ekolün müzikseverlerle buluşturulması anlamında işlevinden bahsedip de

[49] Ne garip ki 2000'lerin başında Hürriyet gazetesi Erdoğan'ın Zeki Müren'i eleştirdiği beyanatlarına karşılık olarak bu görüntüsü "Peki bu fotoğraflara ne dersiniz Özdemir Bey?" başlığı ile yayınlandı. Gazetenin eşcinsellikle protestoyu birbirine ne kadar karıştırdığı ve Özdemir Hocanın bu saçmalığa cevap vermediği veya hiçbir kulübe üye olmayan Erdoğan'ın kulüpsüzlüğünün cevap kapılarını kapattığı da buradan da belli oluyor.

İsmet Sıral'dan bahsetmemek olmaz.

1980 yılında, Türkiye'ye dönen İsmet Sıral, 1982 yılında çatı katında çalıştığı bir orkestra kurmuştu. 1970'lerin sonunda ABD'de Creative Musicians Studio'da atölye çalışmaları yapan Sıral, Türkiye'de İsmet Sıral CMS adında bir müzik okulu projesine yeniden dört elle sarıldı. Ancak ne yazık ki aksilikler birbirini kovaladı, anlaştığı müteahhit firmanın işi ağırdan alması ve sağlığının giderek bozulmasıyla kendini hızlı bir çöküşün içinde buldu. Sonunda Turunç'taki arazisini elden çıkarmak zorunda kalan İsmet Sıral, 20 yılı aşkın süredir peşinde koştuğu hayalini yitirince iyiden iyiye bunalıma sürüklendi ve 8 Ekim 1987 günü İçmeler'deki evinde yaşamına kendi eliyle son vererek aramızdan ayrıldı. (www.ismetsiral.org)

Sıral'ın 1970'li yıllar boyunca müzikal ortağı olan Burhan Tonguç ise 1982 yılında Bojidar firması hesabına Türkiye'nin; belki de dünyanın ilk Türk ritimli ritim box'ını üretti. Tonguç'un son çaldığı grup ise muhtemelen o dönemde kızı Biricik'e eşlik eden Grup Metronom idi. Bilinen son performans ise Ocak 1984'de Antalya'da gerçekleşti.

1980'li yıllar vedaların birbiri ardına gerçekleştiği bir dönemdi.

8 Şubat 1982'de 1950'ler ve 1960'ların ünlü caz müzisyeni Hırant Lüsigyan Şan Tiyatrosunda yaptığı jübile ile profesyonel müzik yaşamına veda etti. Egemen Bostancı'nın USG'si tarafından düzenlenen gecede ülkemiz cazına hizmet veren pek çok müzisyen katıldı.

Geceye katılanlar şu şekildeydi:

Erkut Taçkın, Erol Pekcan, Cezmi Başeğmez, İsmet Sıral, Rüçhan Çamay, Neco, Sezen Aksu, Şevket Uğurluel, Altan Erbulak, Halit Kıvanç, Şenova Ülker, Levent Çoker, Ayşe Gencer, Uğur Dikmen, Aydemir Mete, Attila Özdemiroğlu, Onno Tunç, Emin Fındıkoğlu, USG Orkestrası, USG Saz Grubu, Neşet Ruacan, Ayhan Yünkuş, Emin Fındıkoğlu, Ferruh Arıç ve Ali Kayral.

Hırant Lüsigyan sonrasında Mart 1982 başında da ün-

lü davulcu Salim Ağırbaş, jübilesini yaptı. Jübilede Coşkun Demir, Erol ve Emel Büyükburç, Önder Bali, Asu Maralman, Nur Yoldaş, Erol Pekcan, Ergüder Yoldaş ve Güner Ümit bulundu.

Salim Ağırbaş, 1960'ların sonunda ilk solo davul plağını doldurmuş bir müzisyendi. Ağırbaş'ın 1970'lerde çalınabilir bir minyatür bateri yaptığı ve en uzun davul çalma rekorunu kırdığı (Guinness gözlemcisi bulunmadığı için resmi nitelik taşımaz) bilinmektedir. Ağırbaş'ın orkestrasında yetişmiş müzisyenler arasında Ersen, Ünol Büyükgönenç, Cengiz Türksoy gibi isimler de bulunmaktadır.

Özetle, 1980'ler caz müzisyenlerinin Okay Temiz ve Özdemir Erdoğan gibi popüler alanda faaliyet göstermedikleri sürece albüm yapamadıkları (Neşet Ruacan, Oğuz Durukan ve Selim Selçuk'un yasal olarak dağıtılmayan "Çekirdek" albümü haricinde) bir dönemdi. TRT Hafif Müzik ve Caz Orkestrası ise piyasa ortamının elverişsiz olduğu bu yıllarda müzisyenler için bir sosyal sigorta işlevini görüyor; ama bir yandan da bu müzisyenlerin üretim ve yerlileşme için dinamik oluşturma güdülerini köreltiyordu.

Ülkemizde cazın albüm yapmaya elverişli bir tür olması ise 1990'lı yıllarda Okay Temiz ve Önder Focan'ın sponsorlu albümler yapmaya başlamaları ve en çok da ethno beat / world music akımlarının hız kazanması ile oldu. Tabii bu gelişmenin de misyonerce bir tarafının olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Ancak, ne olursa olsun bu ülkede Türk cazının tohumları İsmet Sıral, Burhan Tonguç, Okay Temiz, Özdemir Erdoğan gibi müzisyenlerce o denli doğru atılmış ki, milli caz, biz kim olduğumuzu bildiğimiz sürece, küllerinden her halûkârda yeniden doğacağını müjdelemektedir.

BÖLÜM IX

Müstesna Bireyler

Kitabımızın bu bölümünde solo kariyere sahip; ancak farklı dönemlerde grup kuran[50], bazen de grupları destekleyen bireylere; zamanın popüler duruşu dışında işler çıkartan avantgarde müzisyenlere yer veriyoruz.

A) Rock Harici Bireyler:

Fikret Kızılok

Fikret Kızılok, 1977'de yayınlanan "Not Defterimden" adlı musique conrete tarzı uzunçalardan sonra uzun süre müzik dünyasından uzakta dişçi muayenehanesinde zamanını geçirdi. Ancak, profesyonel müzikten uzak geçen bu dönemde Kızılok boş durmadı. Itri'den Bach'a, oradan Bektaşi nefeslerine ve Borodin'e geniş bir müzikal yelpazede araştırmalara devam etti. Azra Erhat ve Abdülbaki Gölpınarlı'yı elinden düşürmediği verimli bir bekleyiş dönemiydi bu aralık... Bu arada Avrupalı ve Yunanlı yapımcılarla ortak film müziği çalışmalarında bulunduğunu ve uzunçalar nedeniyle Polonya'da ödül aldığını da belirtelim.

Bu birikimler, 1982 yılında Ergin Bener sayesinde gün

[50] 80'lerin başında genç grupların hızla çoğalması başlangıçta grup müziği adamı olmayan sanatçıları bile grup sahibi yaptı. Örneğin Nur Yoldaş - Ergüder Yoldaş Workshop adlı bir grup kurarken, İlhan Irem de "Pencere" uzunçaları ile birlikte Sevecen adında bir gruba sahip oldu.

ışığına çıktı. "Zaman Zaman" adlı bu plak Türk müziğinin gelmesi gerektiği yerin ve Yeni Türkü gibi Yunan müziğini Akdenizli olarak yutturmaya kalkmadan gerçek Akdeniz'in ve kadim coğrafyamızın işitsel bir aktarımıydı.

Albümden "Sevda Çiçeği" Borodin ve Bektaşi yürüyüşleri arasında bir konuma sahipken, "Serserinim" ise Itri ve Bach arası bir yapıya sahiptir.

Kızılok, "Zaman Zaman"ın akabinde "Veyselname", "İnsancıklar", "Ege Şarkıları" ve "Denemeler" adlı dört uzunçalar daha yayınlamayı düşünüyordu. Ne var ki bu plaklar hiçbir zaman yayınlanamadı.

1983 yılı Orhan Gencebay ve Fikret Kızılok'un arasında "Sevda Çiçeği" ile ilgili bir polemik ile başladı. Gencebay, "Sevda Çiçeği"nin "Tanrı'ya Feryat" adlı eseri ile aynı olduğunu iddia etti, ki haklıydı. Ancak, polemiği sona erdiren Kızılok oldu. Kızılok, eserin ne kendisine ne de Gencebay'a ait olduğunu; aslında bir Bektaşi nefesi olduğunu ispatladı ve polemik de bitti.

1983 sonunda Çekirdek Sanat Evi'ni kuran Fikret Kızılok bu mekanda unplugged konserler düzenlemeye başladı. Bülent Ortaçgil ile ikili kuran Kızılok, hem kendi çalışmalarını hem de diğer sanatçıların çalışmalarını sergileme olanağı kazandı. Çekirdek'te kimler konser verip bu konserini ertesi hafta underground bir kaset olarak yayınlama fırsatı bulmadı ki; Erkan Oğur, Neşet Ruacan, Robert Johnson, Gülbeniz, Olcayto-Ahmet, Jak Esim, Yeni Türkü, İhsan Özgen, Ezginin Günlüğü, Doğan Canku, Grup Gündoğarken... Albümlerin kapaklarının önemli bir bölümü ise Kızılok'un oğlu Yağmur'un boya kalemlerinden çıkıyordu.

Fikret Kızılok ve ortağı Bülent Ortaçgil underground olarak "Biz Şarkılarımızı Pazarlamayız" adlı bir kaset ve yine Çekirdek kayıtlarından oluşan "Pencere Önü Çiçeği" adlı yasal kaseti yayınladılar. İlk kaset 1985, ikincisi 1986 yılında kaydedilmiştir. Ayrıca, ikili TRT için çocuk şarkıları da kaydetmiştir.

İlk kasete esas olan konser midir bilinmez, ancak Nisan

1985'de Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil birlikte mini bir resital verdiler. Bu resitalde Ortaçgil, "Deniz Kokusu Getiriyorum", "Mum", "Nereye Sokağı", "Umarsız Günler", "Ara Sıra Düşünür", "Sevgi"; Fikret Kızılok ise "Enflasyon", "Egoist Kumsal", "Maide Mekan", "Olmasın Varsın", "Ama Babacığım", "Uğur Mumcu" adlı şarkıları seslendirdi.

Ağustos 1987'de "Pencere Önü Çiçeği" adlı kaset yayınlandı. Bu kasetin yayınlanmaya başlaması Çekirdek'te Ortaçgil-Kızılok ortaklığının bitişinin de işaretlerinden biriydi. Bu dönemde Sonay adlı bir şarkıcının albümü de yine Çekirdek'ten yayınlandı.

Çekirdek'in tamamen sona ermesi ve ikilinin bir daha birleşmemek üzere kopması üzerine Kızılok, Ada Müzik'le anlaşarak 1989 yılında "Yana Yana" adlı albümünü yaptı. Anavatan Partisi ile birlikte 1980'lere damgasını vuran liberal alaturka kişilerle dalga geçtiği rock şarkısı "Why High One Why" ile açılan albümün devamı Akdeniz baladı diyeceğimiz tarzda eserleri içermektedir.

Elektro kemanda Nedim Nalbantoğlu'nun, vokalde Sibel Sezal'ın[51] sivrildiği albümde perdesiz gitarda Erkan Oğur, klavyede Fahir Atakoğlu ve Fuat Domaniç, saksafonda Tahsin Ünüvar, basta Serhat Özkartal, davul makinesinde Memo Tanrısever, elektrik gitarda Fuat Güner, akustik gitarda Fikret Kızılok, viyolonselde Fırat Kızıltuğ yer aldılar.

Kızılok'un geniş çevrelerce yeniden tanınmasını sağlayan bu albüm sonrasında 1991 yılında "Why High One" mantığının yeniden uygulandığı "Olmuyor Olmuyor" yayınlandı. Bu kez Kızılok'a destek olan geniş bir müzisyen kadrosu yoktu. Tamamen düdük sesli synthe clavier düzenlemelere dayanan bu albüm Kızılok'un dönüşü ile umutlanan kitleleri mutlu etmedi.

1995 yılında yayınlanan "Yadigâr" ile Kızılok, kalp krizi geçirmiş ve bypass olmuş bir müzisyen olarak yaşlılık

[51] Yılan hikâyesine dönmüş olan Sonay ve Sibel Sezal'ın albümlerinde kullanılan şarkılar ile ilgili şaiyalara bu kitapta özellikle yer verilmemiştir.

dönemine resmen giriş yaptı. Chanson türünde beste ve düzenlemelerden oluşan albümün geçişi temsil eden şarkısı "Kalbim", popüler şarkısı ise "Demirbaş" idi.

Aynı yıl Deniz Som ile birlikte kitap-kaset seti olarak yayınladıkları politik ve satirik şarkılardan oluşan "Demirbaş" yayınlandı. Bunu "Uğur Mumcu" albümü izledi.

Kızılok'un son albümü ise 1997 yılında yayınlanan "Devrimcinin Güncesi" idi. Albümün ilk çıkışı Cumhuriyet gazetesinin 28 Şubat sonrası promosyonu olarak gerçekleşti.

Bu albüm sonrası sağlık sorunları ile uğraşan Kızılok, 2001 yılında geçirdiği kalp krizi ile aramızdan ayrıldı.

Bülent Ortaçgil

1974'de yayınlanan "Benimle Oynar mısın" uzunçalarından sonra bazı çocuk müziği plaklarından (Nükhet Düru ve Attila Özdemiroğlu ile beraber 1 Numara'dan 2 plak yayınlandı) başka ortalıkta görünmemeyi tercih eden Ortaçgil, bir bölümü yurtdışında olmak üzere diğer mesleğini yapmayı sürdürdü.

1983 sonunda Fikret Kızılok ile birlikte ikili oluşturarak Çekirdek Sanat Evi bünyesinde çalışmaya başladı. 1984 yılında "Rüzgara Söylenen Şarkılar" adlı underground bir kaset yayınladı. Bu kasette Ortaçgil'e Erkan Oğur ve basçı Yaz Baltacıgil eşlik etmiştir.

1986 yılında Çekirdek tarafından bu kez bandrollü olarak "Benimle Oynar mısın" albümü kaset olarak yayınlandı. Kasetin özelliği, albümün plaktan çıtırtılı bir biçimde aktarılmış olmasıydı.

Kızılok'la resitalleri 1985 yılında "Biz Şarkılarımızı Pazarlamayız" kaseti underground olarak, 1987 yılında ise "Pencere Önü Çiçeği" adlı yasal kaset yayınlandı.

Kızılok'tan ayırldıktan sonra 1990 yılında Onno Tunç aranjörlüğünde yıllar sonra ilk yasal albümünü kaydetti. "2. Perde" adlı bu albüm tamamen bilgisayar destekli olarak hazırlanmıştı.

1991 yılında Ortaçgil, bu kez akustik bir grup kurarak "Oyuna Devam" albümünü kaydetti. Albümde Erkan Oğur, Selim Atakan, Gürol Ağırbaş, Cem Aksel (davul), Tarık Sezer (piyano ve viyolonsel) ve Tahsin Endersoy (elektrik gitar) Ortaçgil'e destek veren ekibi oluşturuyordu.

Ortaçgil, bu albüm sonrasında benzer bir kadro ve grup formatı ile albüm yapmaya devam etti Ortaçgil'in son solo albümü 2003 yılında yaptığı "Gece Yalanları"dır. Ortaçgil ayrıca Erkan Oğur, Zuhal Olcay gibi sanatkârların albümünde de eşlik müzisyeni olarak çaldı. 2004 yılında Teoman ile ortak konser veren Ortaçgil, 2007 yılında bu konserleri Teoman'ın şirketi Avrupa Müzik'ten yayınladı.

Hümeyra

Hümeyra, 1980'lerin başında Balet Plak'a geçiş yaptı. Bu şirketten ilk yayınlanan plağı "Sevdim Seni Bir Kere - Do Do Do Do Si Re Re" idi. Hümeyra'nın son 45'liği ise 1981 yılında yayınlanan "Aşk Kapıyı Çalınca - Bir Damla Yaş" oldu.

O dönemde yönetmen Ömer Kavur ile evli olan Hümeyra, Kavur'un yönettiği "Ah Güzel İstanbul" adlı filmin dekorlarını yaptı. Sinema hayatı da 1970 yılında yaptığı ilk filmi olan "Adsız Cengâver"den (1970) sonra kesintiye uğrayan Hümeyra, 1980'de "Talihli Amele" ile sinemaya sağlam bir dönüş yaptı. Kalıcılığını, 1981'de "Kırık Bir Aşk Hikayesi", 1982'de "Mine" ve 1986'da "Asiye Nasıl Kurtulur" ile perçinledi.

1984 yılında Hümeyra, uzun bir aradan sonra sadece kendi bestelerinden oluşan bir uzunçalar yaptı. 1974 sonrası tamamen başkalarının bestelerini söylemeye başlayan Hümeyra'nın bu dönüşü şarkı yazarı damarının henüz kurumadığını gösteriyordu. "Benim Şarkılarım" adlı uzunçaların düzenlemeleri ise Esin Engin'e aitti.

1988 yılında ise Hümeyra sadece kaset olarak çıkan

"Yıllar Sonra" adlı albümünü, Sarp Müzik'ten yayınladı. Bu albümde eski ve yeni şarkıların bir arada bulunduğu İlhan İrem'in "Dünden Yarına"sı mantığında ileriye dönük bir "best of"tu. 1990 yılında ise tamamen yeni şarkılardan oluşan "Tutkulardan İntihar" adlı albüm yine aynı şirketten yayınlandı. Bu iki albümün derlemesi niteliğinde bir CD 1990'ların ilk yarısında Kalan Müzik tarafından yayınlandı: "Sessiz Gemi"

Hümeyra'nın son solo albümü ise bestecilik fonksiyonunu çoğunlukla Vedat Sakman'a devrettiği; ama önceki iki albümün makine sesli düzenlemesi ile karşılaştırıldığında harikulade bir altyapıya sahip "Beyhude" adlı albümünü yayınladı. 1997'de yayınlanan bu albümü takiben "Kent Ozanları 1", "Söz Vermiş Şarkılar" gibi toplama projeler ve "Karışık Pizza" gibi soundtrack'lerde sesini duyurmaya devam etti.

Öte yandan 2003 yılında bir röportajında ifade ettiği üzere artık bestecilik yönü hayli gerilerde kalmış, kendini tiyatro ve diğer görsel mecralarda oyuncu olarak kanıtlamış bir isim olarak yoluna devam etmektedir.

Ergüder - Nur Yoldaş

Ergüder Yoldaş, 1960'larda Halikarnas Orkestrası, 1970'lerde kendi adına kurduğu oda orkestrası ile ismini duyurmuş bir müzisyendi. Batı ritim section enstrümanları üzerinde obua baskın olmak üzere teneke sazlar ağırlıklı olarak yaptığı düzenlemeler ile özgün bir tat getirmişti Anadolu pop dönemine... Öyle ki Selçuk Alagöz bile benzer bir düzenleme formülü ile "Bolu Beyi" gibi bir eseri plak yapınca Hey dergisi müzik eleştirmenleri ona "Ergüder Yoldaş havaları bunlar" yaftasını yapıştırmaktan geri durmamışlardı.

Pop oda orkestrası mantığında yaptığı iki 45'liğe rağmen 1970'lerde uzun boylu tanınmayan bu müzik adamının ilk kez dikkatleri üzerine toplaması doğru şarkıcıyı bulması ile oldu. Nur Belda adıyla ilk plağını 1974 yılında

yapan eşi Nur Yoldaş, Ergüder Yoldaş'ın müziğini taşıyabilecek tek isimdi.

1979 yılında bu taşıma hangi boyutlara kadar gidebileceğini Eurovision finallerinde seslendirdiği Yoldaş'ın "İlyada" adlı eseriyle gösterdi. Bir destanın tiyatral bir vokal, ritim olarak disko akımının özelliklerini taşımakla beraber gayet komplike bir müzikle nasıl sunulacağının dersi gibidir "İlyada".

Bu dönemde "İlyada"nın bir Yunan destanı olduğundan hareketle sert eleştirilere maruz kalan çift, 1982 yılında yayınladıkları "Sultan-ı Yegâh - Anadolu" 45'liği ile hem nasıl yerli hem de lirik ve polifonik olunabileceğini ispatladılar. Yerlilik formülü tutmuş olacak ki böylesine zor bir şarkı, hiç de "sakız" olmamasına rağmen popüler olmayı başardı.

1982 yılında yayınlanan albümde hem İstanbul Gelişim gibi sağlam bir orkestra, hem de Sadun Aksüt gibi Türk Sanat Müziğinin usta sazları ve Devlet Senfoni yaylılarının kurduğu ses örgüsü ile divan şiirleri hem otantik, hem de döneme özgü groove ile uyarlanmıyor, adeta yeniden üretiliyordu.

Albüm sonrası 21 konserden oluşan bir solo Anadolu turnesine başlandı. 10 Nisan 1982'de başlayan konserlerde Workshop adını verdikleri bir konser grubu kurdular. Kerim Çaplı'nın da bulunduğu bu grup ne yazık ki turne sonrasında gayet gürültülü bir şekilde dağıldı.

Workshop ismi grup olarak yaşayamasa da Ergüder Yoldaş'ın firmasının ismi olarak hayatına devam etti. 1984 yılında bu firmadan "Sultan-ı Yegâh" ile tamamen aynı mantıkta bir uzunçalar daha yayınlandı. "Elde Var Hüzün" adlı bu albüm "Handan", "Canan" gibi eserlerle televizyonda boy gösterse ve hatta müzikal kalite açısından ilk uzunçaları hiç aratmasa da ticari bir başarı getirmedi. Bu başarısızlığın nedeni, bir klasik eser olarak algılanması gereken bu eserlerin pop şarkı mantığında tüketilmesi ve obur tüketim duygusunun beslenmesi adına şapkadan tavşan harici bir şeylerin çıkmasının da beklenmesiydi.

"Elde Var Hüzün" albümü Ergüder Yoldaş'ın inziva sürecini başlatan albüm oldu. Dedikodu mahiyetindeki unsurlar ve Yoldaş'ın psikolojik yapısını konu dışında bıraktığımızda söz konusu albüm sıkıntıların müsebbibi gibi gözüküyor.

Sezer Bağcan

1982 sonunda ülkemiz insanı belki fark etti, belki fark etmedi; ama ülkemiz, müzik tarihinde az görülür cinsten bir uzunçalar ile karşılaştı. Eski bir kulüp müzisyeni ve bilinen bir 45'lik plağın sahibi de olan Sezer Bağcan, konsept bir uzunçalar ile dinleyici karşısına çıktı.

Yaptığı işin boyutu hakkında bilinçli olan ve böylesine bir uzunçaları kimlere satabileceğini takdir edebilen Bağcan, bu albüme ilişkin hem Hey gibi müzik dergilerine, hem de Milliyet Sanat dergisine reklâm verdi.

Sınırlı sayıda basılan ve çocukluğumdan bu yana içeriğini merak ettiğim bu uzunçalara yakın bir zamanda ancak sahip olabildim. Albüm, beklediğime değmişti; özellikle ilk yüzünde yapılanlar hiç de yabana atılır işler değildi. Bir rock opera mantığında kaydedilen albüm, öncüllerinden Cem Karaca'nın "Safinaz" albümü ile paralellikler taşıyordu.

"Otel" adlı bu uzunçaların belkemiğini yine albüme ismini veren "Otel" adlı eser oluşturuyordu. "Ne roman, ne film, ne de tiyatro" gibi bir tanıtım yapılan eser bulunmaz bir iş olmamakla beraber, 80'lerin başında karşılaşabileceğimiz güzel sürprizlerden biriydi. Rock opera ve şansonun buluşması niteliğindeki bu eser, gayet akıllıca kurgulanmış sözel bir örgüye de sahipti.

Kurumlar ve İnsanlar olarak tasarlanan bu dizinin ilk uzunçaları olarak tasarlanan bu albümün ne yazık ki devamı gelmedi. Her bir enstrümanın belli bir öyküyü anlattığı, Otel'e gelen insanlar ve onların küçük dünyaları üzerine sevimli bir uzunçalardı.

"Otel" adlı eserden sonra gelen "Standart Aşk" da Bağcan'ın şanson yaklaşımını ortaya koyuyordu.

Bu küçük övücü yazının, bu güzel albümün plak spekülatörleri tarafından paraya tahvil edilmesine neden olmamasını dileyip, bir de Sezer Bağcan'ın Selda Bağcan'ın ağabeyi olduğunu belirtelim.

Murat Kemaloğlu

1980'lerin başında karşımıza hem müziğin en yozu hem de en kalitelisi tuhaf bir eşanlılıkla çıkarak bizleri mutluluğa gark etmiştir. Psikolog Kemaloğlu da bu güzide sürprizlerden birisidir.

O dönemde Ankara'da mukim müzisyen Müjdat Akgün'ün düzenlemeleri ile bilinçaltı ve bilinçüstünü birlikte yürüdüğü bir yolculuğa çıkan Kemaloğlu, sıcak moog partisyonları, barok düzenlemeler, şanson tavrı arasında konsept bir albüm ile karşımıza çıktı: "Kaplumbağaların Uykusuna Dek"

1980'lerin cesur işler yapan prodüktörü Oktay Görk ve şirketi Öncü Plak'ın bizlere kazandırdığı bir başka güzellik olarak bu albüm, kapağı ile, sound'u ile, sözleri ile, özellikle 1980'lerin başında hissedilen geniş zaman duygusunu en iyi veren eserlerden biridir.

Can Tufan

Can Tufan, 1986 yılında ülkemizde çıkardığı euro-pop tarzındaki "Durma" adlı albümü ile ülkemizde küçük çaplı bir rüzgar estirdi. Tufan, bu albümden önce Dave Merlin adı ile "Electric Nights" adlı bir single çıkarmıştı.

Klasik batı müziğine yönelen Tufan'ın Türkiye'de son yayınlanan albümü ise 1992'deki pop patlamasına tesadüf eden anti militarist pop albümü "Sevgilim Ölü Asker" idi. Tufan, halen Bremen Dayanışma Korosunun aranjör ve solistidir.

Müjdat Akgün

1976 yılında Ankara'ya taşınan Müjdat Akgün, Ankara gruplarının ve ticari ürünler haricinde yönelimleri olan müzisyenlerin albümlerine aranjör, müzisyen ve tonmayster olarak yaptığı katkılarla Ankara'ya özgü bir sound'un oluşmasında önemli bir misyon üstlenmiştir.

Alpay'ın 1976 yapım "Güven Parkı" adlı rock operasının bestecisi ve aranjörü olarak müstesna bir yer kazanan Akgün, bu karizmayı 1982 tarihli Murat Kemaloğlu albümü "Kaplumbağaların Uykusuna Dek"te de senfonik düzenlemesi ile sürdürdü.

Akgün'ün düzenleme mantığı 1984 yılına kadar gitar odaklı olduğu için Alpay gibi müziği birebir gitar sound'una dayanmayan şarkıcıları bile bir rock çizgisine çekmeyi başardı. Rock tavrı, "Disko Dıv Dıv" adlı nispeten ticari ve ismini taşımayan albümünde bile rahatlıkla gözlemlendi.

Akgün'ün 1976 sonrasında Pınar Reklam stüdyosunu Stüdyo A adıyla profesyonel müzik kayıt stüdyosuna çevirmesi ile Ankaralılar için Akgün dönemi başladı. Murat Kemaloğlu, İlhan-Erhan-Erdoğan, Çağdaş Türkü, Yeni Türkü, Tolga Çandar, Alpay, Grup Çağrı gibi Ankara kökenli pek çok müzisyen ve grup Akgün'ün stüdyosunda onun düzenlemeci ve enstrumantalist yönünden de yararlanmak suretiyle ürünlerini değerlendirdi.

1980'lerin yoz "özgün müzik" furyasını Ankara etabı Akgün'ün dokunuşları ile dinlenemezlikten çıkıp, rafine bir açılıma yöneldi.

Akgün'ün stüdyosunda 1980'lerde yapılan pre-new age enstrümantal müziğin de dikkate değer ürünleri verildi. Ankara'da yerleşik olması Akgün'ün TRT yapımlarında müziklerinin sıkça kullanılmasına olanak tanıdı. "Alçaktan Uçan Güvercin", "Aganta Burina Burinata", "Hanımın Çiftliği", "Kaçaklar", "Mardin Münih Hattı", "Gece Yarısı Vurgunu", "Aile Bağları", "Yalnızlar", "Yalan Dünya", "Yusuf İle Züleyha" gibi TRT dizi ve filmlerini müziklen-

dirdi. 1986 yılında bu çalışmalarının bir bölümünü "Gece Yarısı" adlı albümünde topladı. Bu albümde, Bülent Sert, Derya Köroğlu ve Murat Buket gibi müzisyenler Akgün'e eşlik ettiler.

Bu albümün akabinde 1986 sonrası Akgün çalışmaları belgesel müziklerine kaydı. Akgün'ün müziklendirdiği TRT yapımı belgeseller arasında "Suyla Gelen Kültür", "Fırat'ın Türküsü", "Keçenin Teri", "Divandan Sandalye-ye", "Orta Asya'dan Esintiler", "Tepedeki Yelkenli" ve "Kılı Kırk Yaran" bulunmaktadır.

1993 yılında Alpay ile çalışmayı bırakan Akgün, 1996 yılında İstanbul'a yerleşmiştir.

Nezih Ünen

1989 yılında yayınladığı "Planet" albümü ile ülkemizin new age alanında yapılmış ilk işlerinden birini ortaya koydu. Ahtapot Müzik'ten yayınlanan albümde Ünen'e basta Levent Yüksel, elektrik ve perdesiz gitarda Erkan Oğur eşlik ediyordu. Ünen, synthesizer ve flüt çalıyordu.

B) Rock Bireyler:

Seyyal Taner

1979 yılında 25. Saat'in dağılması üzerine Lokomotif ile birleşen Seyyal Taner, 1982 yılına kadar bu grupla çalıştı. 1982 yılında bu kez Med Cezir adlı yeni bir grupla çalışmaya başladı. Mustafa Özhan (klavye), Fikret Şani (gitar), Samet Şani (bas), Kerim Çaplı (gitar) ve Derya'dan (davul) oluşuyordu. 29 Ocak 1983 tarihinde Beyoğlu Dünya Sinemasında yeni grubuyla sahne alan Taner, gözaltına alındığı dönemde destek olduğu Selda Bağcan'ın etkisiyle zamanında Selda tarafından seslendirilmiş "Yalan

Dünya" gibi Anadolu pop şarkıları da repertuvarına aldı.

Bu dönemde gruba vokalleriyle destek veren ekip ise Mazhar Fuat Özkan idi. Aynı yıl içersinde Seyyal Taner, "Ele Güne Karşı" şarkısını da lanse ediyordu. Televizyonda bu şarkıyı seslendiren ve albümüne koymak için MFÖ ile anlaşan şarkıcı, o dönemde TRT'nin boykotuna uğradı ve şarkıyı TRT'de seslendiremedi. TRT ile gayet bağıntılı olan promosyon çabaları baltalandığı için de o dönemde albüm yapamadı. Bu şarkı 2000'lere kadar bir Seyyal Taner albümünde yer alamadı.

Seyyal Taner'in albümde yer almayan 1983 model şarkılarından birisi de "Naciye" idi. Bu şarkı, TRT'de seslendirilirken 1986 yılına kadar bir albümde değerlendirilemedi. "Naciye"nin yanı sıra "Erol" ve Nuri Kurtcebe'nin bestesi "Dedikodu" sadece canlı çalınan eserlerden ikisiydi. 1980'lerin ilk Seyyal Taner uzunçaları ise Selami Şahin bestelerini de içeren ve Osman İşmen'in polifonik düzenlemeleri ile parlayan "Lider" adlı albümdü.

1981 tarihli bu albümde de alışıldığı üzere sahnede sürekli birlikte sahne aldığı ve iyi müzisyenlerden kurulu gruplarından yararlanmadan prodüksiyon kokan işler yapmayı tercih ediyordu.

1985 yılında ise Seyyal Taner bu kez yeni bir grup kurmuştu. Medcezir'e benzer yapıya sahip olan ekip, provalarını Avcılar'da bulunan bir depoda yapıyordu. Grup, davulda Kerim Çaplı, klavyede Mustafa Özhan, gitarda Fikret Şani, basta Samet Şani ve gitarda Mehmet Temel'den oluşuyordu. Grubun repertuvarında "Rüzgâr Saçlı Kız", "Yıllar Nereye Gidiyor", "Bir Eylül Güneşi", "Bu Aşk İçin Şarkı Yazılır", "Yedinci Saat", "Tek Başına" ve "Telli Telli" gibi yeni şarkılar da bulunuyordu.

Grup, 22 Haziran'da Kumburgaz'da, daha sonra da Bodrum Festivalinde sahne alacaktı. Kasım 1986'da Seyyal Taner'in "Leyla" adlı albümü yayınlandı. Garo Mafyan ağırlıklı düzenleme ve enstrümantasyonun olduğu albüm, yine sahnedeki grup insanı Seyyal Taner'i yansıtmaktan uzaktı.

1987 yılında tekrar Lokomotif ile çalışmaya başlayan Taner, yeni/eski grubuyla Olcayto Ahmet Tuğsuz'un bestesi "Şarkım Sevgi Üstüne" ile Eurovision'a katıldı. Sonuncu olan Taner, "AET yüzünden kazanamadık. Bizi aralarında görmek istemedikleri mesajını verdiler." şeklinde beyanatta bulundu.

1988 yılında ise bu kez Orhan Atasoy, Fahir Atakoğlu, Okay Temiz ve Istvan Leel Ossy ile ekip oluşturarak "Nanay - Yalnızım" adlı albümü kaydetti. "Neler Oluyor" gibi bir new wave şarkısını da barındıran bu albüm, Taner'in grup müziğine en yakın albümü oldu.

İlhan İrem

İlhan İrem'in 1980'lere girişi travmatiktir. 12 Eylül 1980'i asker olarak karşılayan İrem, 1981 yılında sivil hayata döndü. Bu dönemde sevgilisi Güllü Aybar'dan ayrılmış ve 12 Eylül'ü yaşamıştır; yani bir bakıma "Olanlar Olmuş"tur.

Türküola ile anlaşan İrem, son 45'liği olan "Er Mektubu Görülmüştür - Bal Ağızlım" plağını Mayıs ayında yayınladı. Bu plak, 1978 yılından o zamana kadar birlikte çalıştığı Esin Engin'in düzenlediği son plaktır.

Kasım 1981'de İrem, Edip Akbayram, Yeşim ve Cevat Kurtuluş ile Anadolu turnesine çıktı. Turne repertuvarı; "Er Mektubu Görülmüştür", "Bir Yıldız", "İşte Hayat", "Bezgin", "Anlasana", "Yazık Oldu Yarınlara", "Son Selam", "Rain", "Ayrılık Akşamı" gibi şarkılardan oluşuyordu.

Turne öncesi yeni uzunçalarının kayıtlarını tamamlamış olan İrem'in yeni albümü Aralık 1981'de yayınandı. 80 sonrası bireysel ve toplumsal depresyonu yansıtan bir albüm olarak önemli bir belge olan "Bezgin", aynı zamanda dönemin arabesk ve fantezi denemelerinin de izini sürmektedir. Timur Selçuk ile çalışmalarından bildiğimiz gitarist Mehmet Duru'nun düzenlemelerini üstlendiği albüm, İrem'in "Pencere", "Köprü" ve "Ve Ötesi" üçlemesinin ilk sinyallerini veren "Olanlar Olmuş" gibi deneysel bir eseri

de barındırmaktadır. Kraftwerk'e göz kırpan ritmik yapı, mistik tınılar ile 80'lerin new age İlhan İrem'i doğmaktadır.

Mart 1982'de İrem, Işık Lisesinde bir konser verdi. Konserde, klavyede Metin Güneş, gitarda Ergun Orek, basta Nezih Yeşilnil, davulda Süleyman Yücel, flütte Yusuf Berrak, obuada Macit Kızılay, klarnette Ahmet Ermakastar'dan oluşan bir grup ile sahne alan İrem'in repertuvarında "Make Me an Island", "Rain", "Sugar Sugar", "Quando L'amore Diventa Poesia", "Beyaz Güvercin", "Ayrılanlar İçin", "Sen Neredesin", "Potpuri", "Birleşsin Bütün Eller", "Gözünü Seveyim", "Sensiz de Yaşanıyor", "Sen Bilirsin", "Hoş Geldin Kadınım", "Anlasana", "Yazık Oldu Yarınlara", "Son Selam", "Bir Yıldız", "Bal Ağızlım", "Er Mektubu Görülmüştür" ve "Bezgin" şarkıları yer alıyordu. Konserde Bojidar'ın kurduğu 2000 wattlık ses düzenini kullanmıştı.

İrem'in canlı performansları 1980'lere özgü bir yenilikti. 1970'lerde sahneye mecbur olmadıkça çıkmayan ve çıktığında çoğunlukla playback uygulayan İrem'in askerlik sonrası ciddi bir silkinişe girdiğini ve canlı söylemekten çekinmediğini görüyoruz.

Nisan 1982'de İlhan İrem, bu kez "Sevenler ve Sevilenler" adını verdiği bir başka konser dizisine başladı.

1982 sonuna doğru İlhan İrem ile Melih Kibar ortaklığı başladı. Bu ortaklık, 1987 yılına kadar sürdü. Bu dönemde, Melih Kibar bestelerinden yeterli gelir elde edemediği ve bestelerinin sahnede icralarından Coşkun Demir haricinde hiçbir şarkıcıdan para alamadığı için aranjörlüğe başlamıştı.

Kibar'ın baştan sona düzenlemelerini yaptığı ilk albüm İrem'in "Pencere" adlı uzunçalarıdır. Kibar ve İrem ikilisi bir yandan bu uzunçaları hazırlarken, bir yandan da Altın Orfe yarışmasına katıldılar.

Mart 1983'de ise üçlemenin ilk ayağı olan "Pencere", 212 saatlik ve 3 milyon TL'ye mal olan bir çalışmayla kaydedildi. "Pencere", İlhan İrem'in aktarımıyla şunları ifade ediyordu:

" 'Pencere' hem bir nokta, hem bir başlangıçtır. On yıllık sanat yaşantımın en uç noktası... Ve daha sonraki yıllarımın başlangıcı... Kırk sekiz dakikalık kesintisiz bir yapı içinde 16 bölümden oluşan 'Pencere', yöreselle evrenselin sentezi ile senfonik bir anlatıma yöneldiğim -gerçek anlamdaki- ilk çalışmaydı. Yılların birikimde müzikal eşlik sade bir simgeselliğe, şarkı sözleri şiirselliğe, müziklerim ise akılcı bir kıvraklığa ulaştı sanıyorum." (Stüdyo İmge, 1984)

"Pencere"nin öykü kurgusunda Engin Noyan da yer almıştı. O dönemde "Pencere"nin sahnelenmesi de bu ekibin tasarımlarından birisi idi. Yine albüm kapağında yer alan Canavar Memiş'in doğum-yaşlanma arasındaki döneminin aktarıldığı da dönemin müzik basınında yer alan haberlerdi. Albümde nikâhları hikâye edilen Zeliş ve Memiş'in esin kaynağı ise İrem'in iki kedisiydi.

Bu arada, "Pencere" albümünün kapağı konusunda ise http://kopru.fisek.com.tr/pencerekapak.htm sayfasında şu bilgiler yer almaktadır:

" 'Pencere' LP'sinin kapağı 1983 senesinde, AFM Film Platolarında Paul Mc Millen tarafından çekilmiş. Fotoğrafta yeralan kişiler, albüme emeği geçmiş bazı insanlarla, İlhan İrem'in o zamanki dostlarıymış.

İlhan İrem'in önünde oturan gözlüklü şahıs, 'Pencere' albümünün aranjörü Melih Kibar. En sağdaki bordo kazaklı sakallı olan, albümün kayıtlarını ve miksajlarını yapan İhsan Apça. İhsan Apça'nın solunda pipo içen sakallı kişi, albüm arka kapağında (Müneccimbaşı) olarak tanıtılan, albüme herhangi bir katkıda bulunmadığı halde, kompozisyon gereği orada bulunan Engin Noyan.

En solda, Engin Noyan'ın eşi Eser Noyan. Son olarak onun sağında gülen hanım, Melih Kibar'ın eşi Ethel Kibar'dır.

...Pencerenin dışında, sisler arasından camı tıklatan yaratık, albümün o zamanki simgesi olarak, tüm İlhan İrem konserlerinde müzisyenlerin yanında sahnede oturan, uzaylı ziyaretçi 'Tinkata Tunkata' imiş.

Plastik makyaj sanatçısı Corci, kafaya geçirilen bu maskı, 'Pencere' albümünün kapak fotoğrafı için iki ayda hazırlamış.

Eksi beş derecede, yeşile boyanmış çıplak vücuduna bu maskı takıp, pencerenin dışında bu kapak fotoğrafı için saatlerce poz veren kişi de, İlhan İrem'in o yıllardaki asistanı Abdullah Baykal'mış.

'Pencere' longplay'inin tüm kapak tasarımı İlhan İrem tarafından hazırlanmış.

İrembağı, bu konuyla ilgili ek bir bilgi daha vermişti: 'Pencere' albümünün arka kapağındaki fotografta İlhan İrem'in yüzü, ölümü çağrıştırması için, özellikle beyazlatılmış. Ve İlhan İrem'in arkasında belli belirsiz görünen siyah nesne, dikine duran bir hıristiyan tabutuymuş!"

1983 yılında yayınlanan bu albüm, Pink Floyd'dan Türk dinleyicisinin aşina olduğu efektler (helikopter vs.) ile bir yandan dönemin giderek olumsuz bir rotaya giren müzikal hayatında vaha olurken, bir yandan da İrem'in uzun soluklu olacağını müjdeliyordu.

1984 yılında Melih Kibar, Melki adını verdiği stüdyosunu kurdu. 24 kanallı stüdyonun ilk müşterileri ise Yasemin Kumral ve Coşkun Demir'in yanı sıra tabii ki İlhan İrem'di. Kayıt sürelerinin sarkmayacağı taahhüdü ile faaliyete geçen sütdyoda kontrol odasına şarkıcı, aranjör ve tonmayster dışında kimsenin girememesi de kurala bağlanmıştı.

İrem, bu stüdyoda "Köprü" adlı uzay destanını Melih Kibar ve Mehmet Duru ile hazırlamaya başladı. Albümün müzisyen kadrosunda şu isimler mevcuttu: Aykut Gürel bas gitar, Erdem Sökmen gitar, Ahmet Altuğ elektronik davul, Artun Sürmeli ve Melih Kibar klavyeli çalgılar, Şenova Ülker flugelhorn, Mutlu Torun ud, Rabi Ayangil kanun, İhsan Özgen kemençe ve tambur, Ali Yılmaz kaval ve ney. Drum machine ve müzik bilgisayarının kullanıldığı albümde elektro davul, bas, gitar ve Türk Müziği sazları gibi akustik öğeler de kullanılmıştı. Peter Baumann, Tangerine Dream, Kraftwerk gibi Alman grupların izleri-

nin görüldüğü bu çalışmadan İlhan İrem şu şekilde bahsetmektedir:

" 'Köprü', 'Pencere'nin sonundaki ölümün başladığı yerden yola çıkılan, gizemli, düşündürücü, 'sarkastrik' bir 'öteki dünya' yolculuğu. Daha derinleştiğine inandığım sözel ve müzikal yan, iki aşırı uçla yukarılara doğru çekiştiriliyor. 'Köprü', bir uçta daha bizden, diğer uçla daha Batı'dan... İki düğüm arasına gerilmiş bir iple daha uzaklara atmayı tasarladığım taş bence. Albüm boyunca süren gizemli anlatım içinde minicik bir ana fikir saklı. Yaşadığımız her olay bir sonraki olaya köprüdür. Doğru kurulmuş köprülerle güzel günlere, yanlış kurulmuş köprülerle kötü günlere varırız, 'Köprü'deki bıyık altından güldüren ya da duygulandıran şarkılar hep bu eldiven içinde sunuluyor dinleyiciye ve eldiveni çıkarmak çıkarmamak, anlamak anlamamak dinleyicinin sorunu bence." (Stüdyo İmge, 1984)

Köprü'nün kayıtları devam ederken Tunca Toskay genel müdür olarak görev yaptığı TRT'de İrem'e küpe ve bere takma yasağı getirildi. Mayıs ayında ise İrembağı adlı fan kulübü kuruldu. 1985 yazında da beklenen albüm "Köprü" yayınlandı; "bilgisayarın yarattığı" plak olarak lanse edildi ve bir kitapçık ile birlikte piyasaya sürüldü.

Bu kitapçıkta İlhan İrem; "Hem sözel, hem müzikal, hem de düşünsel açıdan bazı bölümleri batıda bile denenmeyen yenilikler içeren bu plak, gençlere Türk Pop Müziğinde yıllardır duymak istedikleri müzikaliteyi ve derin anlatım mesajını verecektir kanımızca..." diyerek uygulamaya başladığı bu yeni türe "SERUM"[52] adını verdiğini ifade ediyordu.

1986 yılında Klips ve Onlar'ın "Halley" adlı şarkısı İrem'in Melih Kibar ile yaptığı son çalışma oldu. Bu dönemden sonra İrem, bas gitarist Aykut Gürel ile üçlemenin son ayağı olan "Ve Ötesi"ni kaydetmeye başladı.

[52] S.E.R.U.M.: Senfonik Elektronik Romantik Uzay Müziği

"Köprü"nün makine sound'una karşılık "Pencere"nin akustik yaklaşımı ile "Köprü"nün elektronik deneyselliği arasında orta yolu tutan Gürel, Ağustos 1987'de kayıtları tamamlamayı başardı. Albümün kapak dahil tamamlanması için 1987 yılının sonunu beklemek gerekti.

"Ve Ötesi", hem İrem'in son uzunçaları, hem de üçlemenin sonu oldu. Albüm, İrem'in "Köprü" ile bağlantı oluşturan bağlantı bölümleri haricinde mistik duruşun dışına çıkılarak "duygusal" İrem formlarına dönüşü simgeleyen bir yapıt oldu. Ancak, klasik İrem formuna dönüş de İlhan İrem'in aktardığına göre "Pencere" ve "Köprü" öncesi gibi olmayacaktı. Yani, "Pencere"den ve "Köprü"den geçmiş bir İlhan İrem eskiyi de bu "eldiven"le vermeyi tercih edecekti. Albümden "Samanyolu" ("Bazı Akşamlar") adlı şarkı 1987 yazında gerçekleşen Akdeniz Akdeniz yarışmasında 4. oldu.

Mayıs 1987'de İlhan İrem, tek piyano eşliğinde bir resital verdi. Bursa Devlet Güzel Sanatlar Akademinde gerçekleşen resitalde İrem'e Yusuf Eker eşlik etti. İrem, bu resitalde "Quando L'amore Diventa Poesia", "Make Me An Island", "Anlasana", "Yazık Oldu Yarınlara" gibi eserleri seslendirdi ve böylece dönemin popüler yaftası "entel takılmak" da üzerine yapıştırıldı.

O yıl içerisinde ikinci kitabını yayınlayan İrem, Kasım 1987'de yazarlık konusunda ısrarlı olduğunu Hey dergisinde şiir ağırlıklı bir bölümün editörlüğünü üstlenerek vurguladı.

1988 yılında İlhan İrem, Ultraviole adında bir Eurovision ekibi oluşturdu. "Yurtta Barış Dünyada Barış" adlı eseri favori kabul edilmesine rağmen MFÖ'nün "Sufi"si yarışmanın birincisi oldu. Bunun üzerine "İlhan İrem 'Oyum SHP'ye' dediği için Ultraviole seçilmedi." ve "Hükümetin sağ kanadı 'Sufi'yi tercih etmiş." gibi söylentiler uzun süre etkisini korudu

1988 Haziran'da İlhan İrem Bursa'da konser verdi. Konserde, Sevecen adlı grubu davulda Aydın Karabulut, basta Hakan Beşer, gitarda Selim Sayan ve klavyede Cen-

giz Baltepe'den oluşuyordu.

Bu kadro daha sonra gitarda Gür Akad, basta Aykut Gürel, klavyede Uzay Heparı, davulda Aydın Karabulut şekline dönüştü. 1990'a doğru Garo Mafyan'ın klavyeye geçtiği bu ekibin son konseri Rotterdam'da gerçekleştirilen İstanbul Festivalinde olmuştur.

Yine Haziran 1988'de kaset formatında "Dünden Yarına" albümü yayınlandı. TİM Müzik'ten çıkan albümde "Pencere" öncesi şarkıların yeni düzenlemelerinin yanı sıra "Ali Veli Maria", "Teke Tek", "Buruk", "Acaba", "Yurtta Barış Dünyada Barış", "Vesaire", "Kafadan Kontak" gibi yeni şarkılar da yer alıyordu. Bu albüm için İlhan İrem 1990 yılında Boom Müzik'e verdiği bir mülakatta albümün misyonunun "80 öncesi ve 80 sonrası İlhan İrem kitlesini birleştirmek" olduğunu ifade ediyordu.

Bu albüm, aynı zamanda son İlhan İrem konser serisi olan "Dünden Yarına" konserlerine de vesile oldu.

1990 yılında ise yeşil harekete yaklaşmış bir İlhan İrem albümü olan "Uçun Kuşlar Uçun" ile 1980'leri noktaladı. Bu yeni yönelimi için "Romantizm, yeni çalışmalarda da var, ama sunuş eldiveni farklı" diyordu İlhan İrem...

1990'ların başında önce "İlhan-ı Aşk"la "Koridor"un müjdesini verip, uzun süre beklenen "Koridor"un beklenen vermemesini takiben önce "Romans" ile sessiz bir veda etti ve 2000'lere kadar sadece "best of" albümleri yayınlamakla ikame etti. Öte yandan, bu bekleyiş İrem'in mistifiye edilişinin ve tatminkâr bir şarkıcıdan ziyade "übermensch" şeklinde algılanışının da pekişmesine yol açmıştır.

Mehmet Soyarslan

Apaşlar'ın efsanevi gitaristi Mehmet Soyarslan, 1974 yılında Sadık Bütünley'in 45'liğine besteci, düzenlemeci ve yapımcı olarak katkı sağlayarak müziğe zaman zaman döneceğine ilişkin ipucu vermişti. 1982 yılında bu kez yapımcılığını da üstlendiği "Toprağın Teri" filminin mü-

ziği ile beklenen dönüşünü gerçekleştirdi. Onno Tunç düzenlemeleri ile Grup Çağdaş'ın ve vokalist olarak da Şehrazat'ın görev aldığı bu uzunçalar; ne var ki Özen Film'in bir prodüksiyonu olarak kaldı.

Metin Özülkü

1970'lerde çocuk şarkıcı olarak yaptığı bir 45'lik ile ilk müzikal faaliyetini gerçekleştiren Metin Özülkü, yine o dönemde Erol Büyükburç'un Efsaneler ve Evren gruplarında çaldı. Fenerbahçe Lisesindeki arkadaşı gitarist Adnan Ergil ile birlikte 1982 yılında Edip Akbayram Dostlar'a transfer oldu. Aynı yıl Erol Büyükburç'un "Dünya Durdukça" uzunçalarına destek verdi ve tüm enstrümanları çaldığı "Sahte Gülücük" adlı uzunçalarını Nisan ayında yayınladı.

1983 yılında Dostlar'dan ayrılan Özülkü, müzik yazarı ve müzisyen Deniz İzgi ile bir ekip oluşturdu. İzgi'nin A. Kadir'in şiir ve şiir çevirilerinden yaptığı besteleri tüm enstrümanlarını kendisinin çaldığı bir uzunçalarda değerlendirdi. 1983 sonunda yayınlanan "Şarkılarla A. Kadir" albümünde bir nevi Mike Oldfield olan Özülkü'nün tüm enstrümanları icra etmesi ile ilgili istisna, Selda'nın tek bir şarkıda çaldığı sazdır.

Besteci Deniz İzgi, Hey ve Gong dergilerinde yazdığı müzik yazıları ile tanınan bir isimdir. Öte yandan İzgi'nin 1974 yılında Yeter Artık adlı bir grup ile protest müzik yaptığı da bilinmektedir. İzgi'nin o yıl içerisinde "Abanoz Sokağı - Ye Kürküm" adlı bir 45'liği yayınlandı.

Plağı yayınlayan şirket ise Nur Yoldaş'tan Hardal'a deneyselliğe şans vermesi ile tanınan Oktay Görk'ün şirketi Öncü idi.

Plak yayınlandıktan sonra 3 şarkı TRT denetimini aşamadı. Bu eserler, "Bir Beşiktaş Tramvayı", "Deme" ve "Gümbür Gümbür" idi. "Deme", şiirsellik (!) ve estetikten yoksun olarak nitelendirilirken; diğer iki şarkı iyi duygular aşılamadığı ve karamsar olduğu için denetimden geçemedi.

Albümün tanıtımı ise Ocak 1984'de "1940 Kuşağı Şairleri" konulu açık oturum kapsamında yapıldı. Enis Fosforoğlu tiyatrosunda yapılan açıkoturumda Özülkü, bu kez bir grup eşliğinde bu eserleri sundu. Grup, davulda Sefa Ulaştır, gitarda Vedat Biçkin, basta Oğuz Abadan ve klavyede Özkan Turgay'dan oluşuyordu. Açıkoturum bölümünde ise Kemal Sülker, Nail Güreli ve Tanju Cılızoğlu yer aldı.

Özülkü, 1985 yılında Adnan Ergil ile birlikte Grup Çağrışım'ı kurdu. Erol Büyükburç'un 1980'ler boyunca başta çocuk şarkıları olmak üzere düzenlemelerini üstlenen Özülkü, "Anılar 9" adlı fenomen kasetin bir versiyonunda önceki kasette yer alan repertuarı eşi Eda Özülkü ile birlikte seslendirdi.

1990'lara doğru bu kez Müzik Yolcuları adlı bir Grekо-Akdeniz projesinin mimarı olan Özülkü, 1980'leri bitirirken müzikal çıkış noktasının alabildiğine gerisindeydi.

BÖLÜM X

Oluşumlar

Sektörleşmemiş müzik piyasasının kapsamına girmeyen tınılara bünyelerini açmış müzik şirketleri ve sanatsal oluşumlara bu bölümde yer verilmiştir.

ART

1980'e kadar Şanar Yurdatapan ile ŞAT Yapım firması ile ülke müziğinin sağlıklı endüstrileşmesi yolunda bir adım atan Attila Özdemiroğlu, deneylere açık bir prodüksiyon firmasının eksikliğini hissederek -ve bu kez Şanar'sız olarak- ART adlı firmasını kurdu. ART, 20 milyon TL'lık bir fona sahipti ve ortakları arasında Erol Simavi de zikrediliyordu.

1983 yılında kurulan ART, 1984 yılından itibaren ürünlerini sunmaya başladı. Ülkenin sadece kaset olarak yayınlanan ilk soundtrack albümü "Fahriye Abla", Zülfü Livaneli'nin "Ada" ve "İstanbul Konserleri" uzunçalarları, Nükhet Duru'nun arabesk pop albümü "Sevda", vokal müzik alanına ilişkin olarak Emel ve Erdal'ın ilk uzunçaları olan "Öyle Bir Aşk", Ali Rıza Binboğa'nın "Göçmen Kuşlar" albümü, Akdeniz Müzik Festivali kaseti ve yine sadece kaset olarak çıkan Aqua'nın "Güneşte Dolaşmak" adlı albümü gibi işler ile müziğimizde kısa süreli; ama etkili bir rüzgar estirdi.

ART, 1984 yılında başta Zülfü Livaneli'nin Şan Sineması konseri olmak USG ile ortak organizasyon faaliyetleri ile de iştigal etti. ART'nin ilk organizasyonu ise Sezen

Aksu için düzenlediği "Bütün Şarkılar İnsanlar İçin" isim ve konseptli konseridir.

1986 yılında, Emel & Erdal'ın ikinci albümünü çıkarma niyetinde olan Özdemiroğlu, ne var ki bu niyetini gerçekleştiremedi. Erol Simavi'nin de ortak olduğu bu şirket 1987 yılında tamamen sona erdi.

Attila Özdemiroğlu, ART ile birlikte bir telif hakkı koruma kuruluşu olarak BESKO (Beste Koruma) adlı bir özel şirket de kurdu. Bu şirket de gerek kuruluş türü itibari ile gerek mevcut telif hakları yasaları nedeniyle doğal olarak yürümeyecekti.

Çekirdek Sanat Evi

1982 yılında "Zaman Zaman" adlı albümünü yayınlayan Fikret Kızılok ve 1975 sonrası bazı masal plakları haricinde sesi çıkmayan Bülent Ortaçgil, 1983 yılında Suadiye Çatalceşme'de Çekirdek adlı bir sanat evi kurdular. Canlı müziğin esas olduğu bu ortamda kapakları elde çizilmiş bir önceki performansın kasetleri, bir sonraki performansta izleyicilere sunuluyordu. [53]

Çekirdek kapsamında düzenlenen ilk konser Şubat 1984'de Mutlu Torun ve İhsan Özgen'in Rönesans Müziği ("Rönesans Müziği ve Aynı Çağda Biz") üzerine verdikleri konserdi. Bu konserde Mutlu Torun udunu lavta gibi kullanırken; İhsan Özgen de klasik kemençesini viola gibi kullanarak Rönesans dönemi doğu ve batı müziğinden örnekler sundular. Konserde eserleri seslendirilen Rönesans müzisyenleri Bach, Gazi Giray Han, Benli Hasan Ağa, Vincenzo Galilei, Thomas Campion ve Leonard Von Call idi.

Çekirdek konserlerinin ikincisi yine Şubat 1984'de ger-

[53] Gökalp Baykal'ın aktarımı şu şekilde: "38 kişilik küçük bir salondu, bir apartmanın giriş katında kazanılmış bir mekandı orası. Bildiğimiz salon koltuğunda çalıp söylüyorlardı. Sahne filan denemez çaldıkları yere. Havadan sarkan bir-iki mikrofon vardı. Yandan bir odadan da teybe direkt kaydediliyordu. Odada sohbetler oluyordu. Çok hoş, sempatik bir ortamdı. (Roll, Ağustos, 2002)

çekleşen Doğan Canku konseriydi. Canku, bu konserde "Hikâye", "Özleyiş", "Marmaris", "Yeniden Başlamak", "Samba de Saravah", "Girl From Ipanemmea", "L'astraunota", "Solaeres", "Bulerias", "La Lola Rumba Flamenko", "Los Piconeros", "Mandra Oyun Havası" ve "Gecelerim" adlı şarkıları seslendirdi.

Mart 1984'de ise üçüncü Çekirdek Sanat Evi konseri gerçekleşti. Konseri veren bu kez kuruculardan Bülent Ortaçgil'di. Konserde, Ortaçgil'e perdesiz gitarda Erkan Oğur ve bas gitarda Yaz Baltacıgil eşlik etti. Ortaçgil'in konser repertuvarı "Yağmur", "Değirmenler", "Mum", "Suna Abla", "Ak Kuşlar Kara Kuşlar", "Zamana Sıkışmış", "Arada Sırada Düşünür", "Deniz Kokusu Getiriyorum" ve "Şık Latife" şarkılarından oluşuyordu. Bu konser "Rüzgâra Söylenen Şarkılar" adıyla Çekirdek tarafından resmi bootleg olarak basıldı.

Dördüncü konser olup olmadığını bilmiyoruz; ancak Yeni Türkü'nün de 7-8 Nisan 1984'de bir konser verdiklerini biliyoruz.

1984-86 yılları arasında bilinen ve kaset yapılan diğer resitaller ise şu şekildedir:

1. Ezginin Günlüğü
2. Fikret Kızılok - Bülent Ortaçgil; "Biz Şarkılarımızı Pazarlamayız" (1985) ve "Pencere Önü Çiçeği" (1986)... Tipik Çekirdek kaseti değil; yasal olarak yayınlanmış ve dağıtımı Piccaturra tarafından yapılmış.
3. Gülbeniz
4. Neşet Ruacan-Selim Selçuk-Oğuz Durukan
5. Erkan Oğur, "Perdesiz Gitarla Arayışlar"
6. Su Epik "Feminist Şarkılar"
7. Grup Gündoğarken
8. Erkan Oğur, "Perdesiz Gitarla Arayışlar"
9. Rubby Bastida, "Fransızca Şarkılar" (009)
10. Jak Esim-Cem İkiz, "İspanya'dan Osmanlı'ya Engizisyon Şarkıları" (011)
11. Robert Johnson "İstanbul'da Bir Amerikalı- Blues

ve Emprovizasyonlar" (Eşlik: Erkan Oğur (perdesiz gitar) ve İlkin Deniz (bas)(015)

12. Olcayto – Levent – Gamze; "Ulan Rakı Namussuz" (017)

Olcayto-Levent-Gamze grubunun kasetini son kaset olarak kabul edersek; en azından 17 kaset yapıldığı anlaşılmaktadır. Araştırmam kapsamında ortaya çıkartabildiklerim buradan da göreceğiniz gibi 12 kasetten ibaret ("Pencere Önü Çiçeği" bandrollü olduğu için bu 12 kasete dahil değildir). Diğer 4 kaset içerisinde Mozaik grubunun bulunması kuvvetle ihtimal dâhilinde; ayrıca Muammer Ketencoğlu'nun da albümünün olduğu kulağıma çalınan; ancak kesin olarak ortaya koyamadığım bir listenin parçası.

1980'lerin ikinci yarısında telif hakları yasasının çıkışı ve plak ile kasetlerin bandrol kapsamına alınması sonucunda Çekirdek Sanat Evi de underground kaset yapımını durdurmak zorunda kaldı. 1986 yılında Çekirdek Sanat Evi'nde yapılan kayıtlar, 1987 yılında bu oluşumun bastığı ilk yasal albüm oldu. Bu albümün ardından Bülent Ortaçgil'in plaktan doğrudan kayıt şeklinde yeniden basımı yayınlandı.

Çekirdek'in yapımcı firma olarak piyasaya sürdüğü son çalışma 1988 yılında Sonay'ın "Gecenin Üçünde" adlı albümüdür. Son prodüksiyon ise 1990 yılında yayınlanan Sibel Sezal'ın "Bu Kalp Seni Unutur Mu" albümüdür.

Piccaturra

Kaynak Müzikevi adını da taşıyan bu şirket Mustafa Kaynakçı tarafından kurulmuştu. Başlangıçta, Şişli'de küçük bir dükkân olan Piccaturra, bir süre sonra kendine kenarda kalmış yerli grup ve müzisyenlerden bir repertuvar oluşturmaya başladı. Bulutsuzluk Özlemi, Meridian 8763, Whisky, Mozaik, Serdar Ateşer, Murat Ses, Fikret Kızılok, Bülent Ortaçgil gibi pek çok ismin albümlerini

kaset formatında basan bu şirket, ne yazık ki dağıtımlarını gereğince yapamadığı için sevincimizi de kursağımızda bıraktı.

Bir dönem, Ataköy Galeria'da da şube açan şirketin günümüzde sadece İMÇ'de temsil edildiği bir yer bulunmaktadır.

BÖLÜM XI

Toplama Albümler

Winds of Change - Değişim Rüzgarları
(Uzelli, 1988)

Uzelli'nin rock dinleyicisine 1980'ler boyunca verdiği destek ve tanıdığı şans bugün dahi müteşekkir bir şekilde hatırladığımız bir âlicenaplıktır. Albümün müzik direktörlüğünü İlhan İrem, koordinatörlüğünü Güven Erkin Erkal üstlenmiştir. Albümün kayıt ve miksajında ise o dönem İlhan İrem'in de aranjörü olan Aykut Gürel bulunmaktadır.

Albümde, Klips, Mirage, Softart, Seth, RA, Sadaks, t.a. ve Meridian gruplarının çalışmalarına yer verilmiştir.

Albümde yer alan eserler ve künyeleri şu şekildedir:

1- Klips – "Little Trust Girl" (gitar - vokal: Gür Akad, bas gitar: Mümtaz Solmaz, davul: Hakkı Doğusoy, klavyeler: Orhan Erişir) (Söz: Ayla Çağataş, Müzik: Gür Akad)

2- Mirage – "Winds of Change" (vokal: Teoman Yakupoğlu, gitar: Tanju Eren, bas gitar: Sunay Özgür, davul: Gürkan Kurtkaya, klavyeler: Ender Akay) (Söz: Teoman Yakupoğlu, Müzik: Tanju Eren)

3- Softart – "d.a.n.d.i.k." (Vokal - klavyeler: Türkay Türkmen, gitar: Burak Kalaycı, bas gitar: Sunay Özgür, davul: Tercan Şener) (Söz ve müzik: Türkay Türkmen)

4- RA – "Dancing in The Sun" (vokal: Batuhan Şenyücel, gitar: Faruk Kurtulmuş, gitar: Sabih Cangil, bas gitar: Murat Tunalı, davul - klavyeler: Erhan Akhan) (Söz, müzik, düzenleme: RA)

5- Sadaks – "İstanbul The City" (Gitar - vokal: Halit Sözen, bas gitar: Yücel Altınbaş, davul: Ahmet Çokberk, klavyeler: Hakan Sözen) (Söz ve müzik: Halit Sözen)

6- Klips – "Creature of The Night" (Gitar - vokal: Mümtaz Solmaz, davul: Hakkı Doğusoy, klavyeler: Orhan Erişir) (Söz: Metin Sönmez Müzik: Gür Akad)

7- RA – "Sunset" (Vokal: Batuhan Şenyücel, gitar: Faruk Kurtulmuş, gitar: Sabih Cangil, bas gitar: Murat Tunalı, davul - klavyeler: Erhan Akhan) (Söz, müzik, düzenleme: RA)

8- t.a. – "Comet" (Klavyeler: Selim Tarım - Uğur Ataç) (Müzik: Selim Tarım)

9- Meridian – "Rising of The Sun" (Vokal - davul: İlkay, gitar: Mete, bas gitar: İlker, klavyeler: Süha) (Söz, müzik, düzenleme: Meridian)

10- Seth – "Longin' " (Vokal: Ali Atay, gitar: Murat Pazarbaşı, bas gitar: Ete Kurttekin, davul: Alpay Şalt, klavyeler: Selim Demirdelen) (Söz: Kağan Mutlu - Ete Kurttekin Müzik: Ete Kurttekin)

Uzelli, bu albümden sonra da rock gruplarına desteğini sürdürdü. Akbaba, Metalium gibi pek çok grup bu güzel şirket sayesinde albümlerini yayınladılar.

Hey Boys
(Yankı, 1988)

1987'nin son aylarında ülkemizin önde gelen müzik dergilerinden Hey dergisi ile Yankı Plak, International Star Arıyoruz adlı bir yarışma başlattı. Nazmi Şenel (Yankı Plak), İlhan İrem ve Okay Temiz'in jüride yer aldığı bu yarışma sonucunda Şubat 1988'de ilk 15'e girenler açıklandı. İlk 15'e giren yarışmacılar ve eserleri şu şekildeydi:

1.RA "Sunset"

2.Kaan Erkorkmaz "Handle With Care" ve "Hours Descending"

3.Grup Lodos "Love in Autumn"

4.RA "Dancing in the Sun"
5.Antalya Koleji "Such a Song"
6.RA "War"
7.Exon "Pretended Love"
8.Norm "They are Gone"
9.Norm "Confusion"
10.Sadaks "Why don't You See"
11-Softart "d.a.n.d.i.k"
12-Tansel Doğanay "Never Known"
13-Sadaks "Military Man"
14-Norm "Up and Down"
15-Ercan Yavuz Vahe "I'll Cry"

Öte yandan, albümün çıkışının uzaması, ara dönemde de "Winds of Change"in yayınlanması üzerine RA, Softart gibi grupların albümden çekilmesi Norm, Grup Lodos gibi bazı grupların albümün kayıtlarına katılmaması üzerine yarışmaya eser gönderen Seth, Akbaba gibi gruplar "Hey Boys" toplamasında yer alabilmişlerdi.

Bu konuda, Seth grubundan Alpay Şalt şunları söylemektedir:

"Hey dergisi bir yarışma açmıştı. O yarışmaya 9 beste gönderdik ve dereceye giremedik. Ama en çok beste gönderen grup olarak dikkat çekmiştik. Bir akşam evde yemekteyken telefon çaldı. Kısa bir konuşmadan sonra karışık bir kaset için bir parçamızı istediğini söyledi. Telefonu kapadıktan sonra titreyerek Selim'i aradım ve heyecanımı onunla paylaştım. Bu benim ilk gerçek kaset çalışmam oldu (bkz."Değişim Rüzgarları"). Bir süre sonra Hey dergisinin yarışmasını kazanan gruplardan biri kayıtlara gelmediği için bir parçamızı da onlara verdik."
(bkz. "Hey Boys", http://www.anatolianrock.com/Whisky/)

1988 sonlarına doğru yayınlanan albüm içeriği şu şekildeydi:

A Yüzü:

1- Sadaks "Military Man"
2- Seth "Heaven Can Wait"
3- Exon "Pretended Love"
4- Tansel & Zuhal "Never Known"

B Yüzü:

5- Akbaba "Moonlight"
6- Handle With Care "Hours Descending"
7- Ercan-Yavuz-Vahe "I Will Cry"
8- Limited "For Love"
9- Antalya Koleji "Such A Song "

Albümün kapak yazısında Yankı Plak ve Hey dergisinin ortak bir beyanı bulunuyordu.

"Elinizdeki bu kaset, gönüllerinde müzik sevgisi ve ateşini taşıyan Türk gençlerine, yurtiçi ve dışında yeteneklerini değerlendirme şansını vermek düşüncesiyle yola çıkan Yankı Müzik Yapım A.Ş. ve Hey dergisinin ortak çalışmaları sonucunda hazırlandı. Burada, yapımda emeği geçen herkese ve bu kasette yer alabilmek için düzenlediğimiz "International Star" yarışmasına katılan tüm genç arkadaşlara teşekkürlerimizi sunarız."

BÖLÜM XII

Dipten Gelenler

1980'li yıllar albüm yayınlama ve yetkinlik anlamında kemal bir hâli ifade etmekten aciz seneler olmakla birlikte 1990'lar ve 2000'lerde olumlu veya olumsuz bir biçimde etkinleşecek müzisyenleri bünyesinde barındıran şaşırtıcı bir döneme tekabül eder. Kitabım boyunca peşi sıra bazı tanıdık simalara tesadüf eden okuyucumuza liselerden gelen bir nesli 1988 yılından numune almak suretiyle resmigeçide çıkartırsak hayret kontenjanımıza mebzul miktarda eklemeler yapmamız gerekecektir.

Galatasaray Lisesi; *Ali Erenus*

Topluluk, Ali Erenus (solist), Cenk Gönen (bas), Burak Sanan (klavye), Mert Karamızraklı (gitar), Burak Atasavun (gitar), Hasan Köseoğlu'ndan (davul) oluşuyordu. Gruba, Şükrü Haznedar, Cem Göçmen, Serra Okumuş, Arzu Yüksel gibi isimler dans grubu olarak eşlik ediyordu.

Şarkı yazarı Ali Erenus, 1990'ların başlarında Renan Bilek ile Erenus-Bilek adında bir grup oluştura-caktı. Soyadından anlaşılacağı üzere Bilgesu Erenus ve Müştak Erenus'un oğludur.

İstanbul Yapı Meslek Lisesi; *Şevval Sam - Saltuk Tuktur*

Toplulukta Şevval Sam vokalde, Can Güney gitarda, Saltuk Tutkur basta, Merih Tahir Cihan davulda ve Cem Karakaya klavyede yer alıyordu. Oyuncu ve müzisyen Şevval Sam ve Repertuvar Köpekleri grubundan Saltuk Tuktur da bu grupta yer alıyordu.

Beşiktaş Atatürk Anadolu Lisesi; *Selen Gülün - Sibel Tüzün - Halit Ergenç*

Jülide Yılmaz (piyano), Zeynep Sezal (flüt), Nilgün Sabar (davul), Ömer Beypınar (bas), Selen Gülün (klavye), Temel Zümrüt (klavye) grubu oluşturan isimlerdi. Selen Gülün, günümüzde tanınmış bir caz piyanistimizdir.

Bu orkestranın 1987 kadrosunda ise Milliyet'in yarışmasında en iyi erkek solist seçilen günümüzün popüler oyuncusu Halit Ergenç ve şarkıcı Sibel Tüzün de yer almaktadır. 1987 kadrosu solo gitarda Ceyhun Tolonguç, bateride Hakan Özgül, klavyede Selen Gülün, vokalde Sibel Tüzün ve Halit Ergenç, klavyede Temel Zümrüt, ritm gitarda Efe Kışlalı'dan oluşmaktadır.

Kadıköy Anadolu Lisesi; *Ozan Çolakoğlu*

Günümüzün bilindik aranjörlerinden Ozan Çolakoğlu'nun yer aldığı bu grupta Mert Uysal (gitar), Mert Topel (klavye), Ozan Çolakoğlu (davul), Kaan Arca (bas), Mert Öncü (klavye), Mine Çağlayan (solist), Cenk Orçan (piyano) ve Murat Aksoy (vokal) bulunmaktadır.

Özel Işık Lisesi; *Demirhan Baylan - Altan Gencebay:*

Demirhan Baylan'ın yetiştiği bu orkestrada Alper Fer (gitar), Yunus Işık (davul), Demirhan Baylan (gitar), Yusuf Kasavi (klavye), Aylin Hergülman (vokal), Ayşegül Erginer (vokal) ve Taçlan Görgün (solist) yer almaktadır.

Ayrıca, gruba destek olan şov ekibinde Orhan Gencebay'ın oğlu, Altan Gencebay da yer almaktadır.

Saint Joseph Fransız Lisesi; *Cengiz Baysal - Alper Maral - Tuğrul Akyüz - Tolga Tüzün:*

All stars görüntüsüne sahip olan grup (tabii o zaman için değil) Cengiz Baysal (davul), Alper Maral (org), Tuğrul Akyüz (gitar), Tolga Tüzün (org), Sayat Aslanoğlu (gitar), Babür Şaylan'dan (bas) oluşuyordu.

Akademisyen ve müzisyen Alper Maral, usta davulcu Cengiz Baysal, caz ve elektronik müzik bestecisi Tolga

Tüzün ve Vega'nın gitaristi Tuğrul Akyüz'ü barındıran bu topluluk, 1987 yılında dörtlü olarak kuruldu. Grubun bu dönemki ismi CAST idi. Öte yandan CAST İngilizce "cast" kelimesini değil, elemanlarının isimlerinin ilk harflerini temsil ediyordu.(Cengiz-Alper-Sayat-Turgut) Topluluk, bu ismi "Türkçeyi yadsıyanları eleştirmek" için koymuştu. 1987 yılı kadrosunda Tekin adlı bir basçı, Cengiz Baysal, Alper Maral ve farklı olarak bugün de saygın bir müzisyen olan gitarist Sarp Maden yer alıyordu.

Haydarpaşa Lisesi; Yavuz Çetin - Ercan Saatçi:

Ercan Saatçi (klavye), Yücel Yüksel (gitar), Yavuz Hilmi Çetin (gitar) ve Vahe Kasacı'dan (davul) oluşan grup, 1987 sonunda "I Will Cry" adlı besteleri ile aynı zamanda International Star Arıyoruz yarışmasına da başvurmuşlardı. (Yavuz – Vahe - Ercan adıyla) Bu şarkı, o yıl Yankı Plak tarafından yayınlanan "Hey Boys" toplamasında yer almıştır. Yavuz Çetin'in ölümünden sonra eski grup arkadaşı Ercan Saatçi tarafından yeniden basılan "İlk" adlı albümde ise bu şarkı bonus track olarak yer almıştır.

İstanbul Alman Lisesi; Selim Benba

Topluluk, Ogetay Velidioğlu (gitar), Uğur Karantankın (keman ve vokal), Selim Benba (klavye), Murat Kalaora (bas), Nazmi Akyıldız (davul) ve Selin Atasoy'dan (vokal) oluşmaktadır.

Anlaşılacağı üzerine bu grupta da ünlü caz piyanisti Selim Benba yer almaktadır.

Kaynakça

Basılı Yayın

— Hey, 1980–1988
— Gong, 1981–1984
— Onyedi, 1983–1985
— Boom, 1988
— Boom Müzik, 1989–1991
— Stüdyo İmge, 1989, 1992–1993
— Şebek, 1998–1999
— Gençlik ve Toplum, 1984
— Yeni Gündem, 1986–1987
— Nokta, 1984–1988
— Ses, 1981–1982
— Hıbır, 1989–1990
— HBR Maymun 1994–1997
— Blue Jean, 1987–1988, 1994
— Münir Tireli, Bir Metamorfoz Hikayesi, Arkaplan, 2005

İnternet

http://www.alibakan.com/Default.asp?i=detay&d=6
http://dnadeath.org
http://www.darkphase.net/v2/grup.htm
http://muratnet.anatolianrock.com
http://www.7s.com.tr/orkun/wyvern/
http://listen.to/wyvern
http://kopru.fisek.com.tr
http://www.anatolianrock.com/Whisky/
http://diskotek.arkaplan.com.tr
http://www.barismanco.de
http://www.youtube.com

Kaynak Kişiler:

— Abdülkadir Elçioğlu
— Alpay Şalt
— Mete Aygüven
— Ercüment Tultay
— Mehmet Şevki Öztürk
— Süleyman Özyıldırım
— Sadık Sağlam
— Nejat Tekdal
— Gökhan Pekkaya
— Halil Bal
— Levent Baki
— Zafer Şanlı
— Serdar Öztop
— Vecdi Yücelan
— Gür Akad
— Çağatay Ateş
— Sabih Cangil
— Gökalp Baykal
— Mehmet Mısır
— Murat Tunalı
— Hüsnü Uysal

EK MAKALE

Eurovision ve Uzantısında Düzenlenen Müzik Yarışmalarında Kullanılan Orkestralar ile Katılımcı Gruplar[54]

Barış Göker

Eurovision ismi ilk olarak 1950'lerde EBU'ya (European Broadcasting Union - Avrupa Yayıncılar Birliği) bağlı olan kurumların birbirleri ile yayın alışverişini yapmak amacıyla ortaya atılan bir ağ paylaşım sistemi olarak hayata geçirilmiştir. EBU, 12 Şubat 1950 tarihinde 23 ülkenin biraraya gelmesiyle oluştu. Üye olan ülkelerin her geçen sene artması ve daha sonra 1993 yılında OIRT (International Radio and Television Organization) ile birleşince 52 aktif üyeye ulaştı. EBU'nun üyeleri, üye devletlerin resmi radyo TV kurumlarından oluşmaktadır. Eurovision şarkı yarışmasının çıkış noktası ise İtalya'da ilki 1952 yılında başlayıp günümüzde de İtalya'nın kendi bünyesinde sürdürdüğü Uluslararası Sanremo Müzik Festivalleriydi.

1980 Öncesinden itibaren...

1975

TRT, 12 Haziran 1974 tarihinde EBU'nun aktif üyesi olmuştur ve ilk Eurovision şarkı yarışmasına 1975 yılında katılmıştır. Buna göre EBU'nun belirlediği kurallar çerçevesinde Avrupa finalinde Türkiye'yi temsil etmek üzere bir finalist seçilmesi gerekiyordu. Bunun için TRT, 18

[54] Bu makalede genel bir Eurovision tarihinden çok Eurovision Türkiye Finallerine katılmış grup ve orkestralar irdelenmiştir; solo şarkıcılara yer verilmemiştir.

kişiden oluşan seçici kurulu belirledikten sonra 21 Ocak 1975 tarihinde yapılacak ulusal finale katılacak parçaların seçimine geçildi. Yarışmaya katılan şarkılar piyano eşliğinde söyleniyor; notanın ve öteki belgelerin üzerinde hiçbir ad bulunmaması, sadece beş harfli bir "rumuz" kullanılması yarışma Eurovision şartnamesinin koşullarındandı.

Seçici kurul, yarışmaya katılmak üzere başvuran 105 şarkıyı dinledikten sonra bir oylama yapıp şarkı sayısını önce 32 'ye sonra 17'ye düşürdü. Finale kalan vokal grupları şu şekildeydi:

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	SOLİST
Öyle Bir Aşk Hikayesi	Nejat Yavaşoğulları	Nejat Yavaşoğulları	Nejat Yavaşoğulları & Reha Öztanyel
Sonad	Serter Bağcan	Serter Bağcan	Serter Bağcan & Elvan Aracı
Delisin	Atilla Özdemiroğlu	Atilla Özdemiroğlu	Cici Kızlar

1975 yılında yapılan ilk Eurovision Türkiye Finalinde, Eurovision Orkestrasını kurma görevi TRT tarafından Timur Selçuk'a verilmişti; Timur Selçuk orkestra yönetimiyle birlikte o yıl yarışacak olan 17 bestenin aranjörlüğünü de üstlendi. Türkiye finalinin açılış ve kapanışında çalınacak bir sinyal müziği gerekiyordu.

Timur Selçuk konservatuvardaki öğrencilerine bir sinyal müziği bestelemeleri konusunda ödev vermişti yapılan bestelerden birini seçecek ve yarışma günü kendi düzenlemesi ve kendi kurduğu büyük orkestra eşliğinde çalınacaktı. O zamanlar konservatuvardaki öğrencilerinden biri de Melih Kibar'dı. Timur Selçuk, dinlediği besteler arasından Melih Kibar'ın "Çoban Yıldızı" adlı bestesini sinyal müziği olarak seçerek aranje etti ve ulusal final gecesi büyük orkestra eşliğinde yorumlandı; böylece ulusal final

başlamış oldu.

Füsun Önal rahatsızlığından dolayı parçasını playback olarak seslendirdi, diğer 14 eser ise Timur Selçuk yönetimindeki Eurovision Orkestrası eşliğinde canlı olarak icra edildi.

1978

1978 ve 1979 yıllarında Türkiye finali iki turlu olarak yapıldı. Buna göre önce yarı finalde yarışan eserlerden bir kısmı finale bırakılacak, daha sonra ikinci turda Türkiye'yi temsil edecek eser seçilecekti.

1978 yılında Türkiye elemelerine 232 eser başvurdu seçici kurul bu eserlerden 12 adedini yarı finale bıraktı.

Beş kişilik seçici kurul 12 eserden 5'ini finale bıraktı. Buna göre finalde şu eserler yarışacaktı.

1- Yaşamana Bak	Serpil Barlas & 2. Baskı
2- Dostluğa Davet	Anadolu Majör
3- Sevince	Grup Nazar
4- İmkânsız	Grup Karma
5- İnsanız Biz	Grup Sekstet

Anadolu Majör: Modern Folk Üçlüsü ve Nükhet Duru'dan oluşuyordu.

Grup Nazar: Olcayto Ahmet Tuğsuz, Zeynep Tuğsuz, Nilüfer ve Dağhan Baydur'dan kurulu bir gruptu.

Grup Karma: Galip Boransu, Özkan Uğur ve Cengiz Teoman'dan kurulu bir gruptu.

Grup Sekstet: Ertan Anapa, Funda Anapa, Esmeray, Kerem Yılmazer, Melike Demirağ ve İskender Doğan'dan oluşuyordu.

Timur Selçuk, Eurovision Orkestrası yönetimini bırakınca TRT, yeni orkestrayı kurma görevini Alman şef Dieter Bruz'a verdi. Türkiye Finali, 05 Şubat'ta TRT'nin Orkut Stüdyolarında canlı olarak yapıldı. Bu aynı zamanda TRT'nin ilk renkli Eurovision yayını oldu. Dieter Bruz

yönetimindeki orkestranın performansı başarısız bulundu. TRT'nin Seçici kurulu şarkıları dinledikten sonra en yüksek puanı Grup Nazar'a vererek "Sevince" parçasını birinci seçti.

1979

1979 yılında yine iki turlu olarak yapılan Türkiye finalinde ilk turda 14 şarkı yarışır.

Bu eserler arasında vokal grup veya enstrümentalistlerin oluşturduğu grupların solistler karşısında baskınlığı görülmektedir. Bu gruplara aşağıda yer verilmiştir.

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	YORUMCU
Al Götür Benide	Murat Malkasoğlu	Murat Malkasoğlu	Ercan Turgut, Fikret Arslan & Grup Stüdyo
Yaşa Sen De	Cenk Taşkan	Halit Çelikoğlu	Beyaz Kelebekler
Bir Gün	İrfan Altınel	İrfan Altınel	Kuzenler
Senden Aşk Dilenmiyorum ki	Tuğrul Karataş	Zeren	Serpil Eroymak & İstanbul Şarkıcıları
Burçlar	Behiç&Levent Altındağ	Nilüfer Kutun	Füsun & Behiç Altındağ
Seviyorum	Maria Rita Epik	Maria Rita Epik	Maria Rita Epik & 21. Peron
Çağrı	Korkut Erbuğ	Hilmi Elgezer	Kuzenler
Evren ve Biz	Selçuk Sun	Sebla Pekcan	Ferhan Uğral, Melih Seskır, Nedim Sönmez,Gülçin Tokatlıoğlu

İlyada	Nur & Ergüder Yoldaş	Nur & Ergüder Yoldaş	Nur Yoldaş & Golden Horn Korosu

24 Şubat 1979'da İstanbul Atatürk Kültür Merkezinde canlı olarak yapılan yarışmada sinyal müziği olarak Osman İşmen Orkestrası'nın "Üsküdar'dan Diskoteğe Giderken" adlı düzenlemesi çalınır. Tüm eserler büyük orkestra eşliğinde canlı olarak icra edildikten sonra 1979 Eurovision Türkiye Finalini tamamen halk jürisi'nin verdiği puanlarla Maria Rita Epik & 21. Peron kazanır. Ancak bir süre sonra Türkiye, politik nedenlerle, Avrupa Finalinde yarışmaktan vazgeçecektir.

1980

1980 yılında TRT, Eurovision'da şarkıcı ve besteci görevlendirme sistemine gider. Buna göre Şerif Yüzbaşıoğlu, Turhan Yükseler, Melih Kibar, Cenk Taşkan, Atilla Özdemiroğlu'na beste siparişi verilir. Üç besteci finale bırakılır. Yorumcu olarak ise ülkemizi temsil etmek üzere Ajda Pekkan görevlendirilir. Türkiye Finalini jürinin verdiği oylarla Atilla Özdemiroğlu bestesi "Pet'r Oil" adlı parça kazanır.

1980 Türkiye Finalinde orkestra kullanılmayacak ve parçalar canlı icra edilmeyecektir.

1981[55]

Eurovision 1981 Türkiye Finalinde büyük orkestrayı kurma ve yönetme görevi Onno Tunç'a teklif edildi. İzzet Öz aracılığı ile iletilen teklife Tunç ilk olarak kararsızdır ve bir dergiye şu açıklamayı yapar:

"... *Büyük orkestranın "B" sinden bile habersiz finalistler var.*

[55] Eurovision 1981 başlığına yaptığı katkılardan ötürü OGAE Turkey üyelerinden sevgili Fahri Can'a teşekkürlerimi sunarım.

Durum böyle iken, büyük orkestrayı kurmam, idare etmem için yapacağım çalışmalara yazık olacağına inanıyorum. Bunun için katılıp katılmayacağım henüz belli değil. Beni yarışmanın tek düşündüren yanı, ulusal bir nitelik taşıması. Uluslararası bir görevde de yer almaya her zaman hazır olduğumdan, oturup iyice düşünmem ve ondan sonra karar vermem gerekiyor."

Daha sonra Onno Tunç teklife olumlu yanıt vererek Eurovision Orkestrasını kurar. Programa göre orkestranın programı şöyle olacaktır:
- Tüm şarkıların büyük orkestraya göre yapılmış düzenlemeleri 2 Şubat'ta mesai bitimine dek TRT 'ye teslim edilecek
- Büyük orkestranın solistsiz provaları, 5-6 Şubat 'da, 15:00 – 20:00 arasında İstanbul Radyosunda yapılacak.
- 9-10-11 Şubat 'da, 14:00-18:00 arasında, finalin yapılacağı Kuruçeşme Stüdyolarında solistli provalar yapılacak.
- 12 Şubat'ta ise 14 Şubat gecesi oylamadan önce banttan yayınlanmak üzere, finalistlerin büyük orkestra eşliğinde kaydı yapılacak.
- Orkestra 45 kişiden oluşacak.
- Orkestra üyelerine tüm eserleri icra etmeleri karşılığında 14.000 TL ödenecek.
- Orkestra şefleri ise yönettikleri şarkı başına 3.200 TL alacaklar.

1981 yılında TRT, 1980'de olduğu gibi beste sipariş yönteminden vazgeçerek tüm bestecilere açık bir ön eleme düzenledi. Buna göre seçici kurul toplanarak 6 şarkıyı finale bıraktı.

Finale kalan şarkıların yorumcuları arasında üç grup yer alıyordu:

Kayahan ve Vokal Grubu: Kayahan; Kayahan ve vokal grubu adıyla ilk kez Eurovision Türkiye Finallerine katılıyordu. Daha sonraki yıllarda farklı grup isimleriyle de yarışmaya katılacaktı.

Modern Folk Üçlüsü: Doğan Canku, Ahmet Kurtaran ve Selami Karaibrahimgil'den oluşuyordu.

Grup Vize: İbrahim Sesigüzel'e (nam-ı değer Baloncu İbo) eşlik eden Grup Vize'nin bir vokalisti de Rüya Ersavcı'ydı. Rüya Ersavcı ilerleyen yıllarda birçok kere Eurovision Türkiye Finallerinde ve 1986'dan itibaren başlayan diğer müzik yarışmalarında yarışan çeşitli gruplarda yer alacak, TRT'nin bazı tv programlarında ise sunucu olarak karşımıza çıkacaktı.

Eserler'in tümü 10 Şubat günü büyük orkestra eşliğinde çalınarak banda kaydedildi. Buna göre yarışmanın yapılacağı 14 Şubat 1981 tarihinde TRT'nin Kuruçeşme stüdyolarında tüm parçalar banttan yayınlanarak halk jürisi tarafından puanlamaya geçildi. Yarışmayı Ayşegül Aldinç ve Modern Folk Üçlüsü'nün seslendirdiği "Dönme Dolap" adlı eser kazandı.

1982

TRT, 1982 yılından 1987 yılına kadar olan Eurovision Türkiye Finallerinde 5 yıl boyunca orkestra kullanmayacak ve Türkiye Finalleri playback olarak yapılacaktı. Daha sonra yeni bir oluşumla 1987'de tekrar Eurovision Orkestrası kurulacaktı.

Buna göre TRT'nin 15 kişilk seçici kurulu "Hani"'yi birinci seçerek Neco'yu Avrupa finaline gönderir.

1983

1983 yılında TRT seçici kurulu; Nilüfer ve Kayahan, MFÖ, Selçuk Alagöz, Esran Erdura, Selmi Andak, Cantekin ve Barış Manço gibi bestecilerin eserlerini eleyerek, 8 eseri finale bırakır.

Yarışacak vokal gruplara aşağıda yer verilmiştir:

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	YORUMCU
Opera	Buğra Uğur	Aysel Gürel	Çetin Alp & Kısa Dalga Vokal Grubu

Heyamola	Ali Kocatepe	Ali Kocatepe	Mavi Yolcular
Atlantis	Atilla Özdemiroğlu	Aysel Gürel	Beş Yıl Önce On Yıl Sonra

4 Mart 1983 günü İstanbul Stüdyolarında Türkiye finali yapılır. 17 kişilik seçici kurul "Opera"'yı birinci seçer.

Beş Yıl Önce On Yıl Sonra: Nilgün Onatkut, Atakan Ünüvar, Mehmet Horoz ve Şebgün Tansel'den kurulu bir gruptu.1983 Türkiye Finallerinde yarışarak ikincilik elde ettiler daha sonra 1983 Avrupa finalinde yarışan İsrail'in "Khay" adlı parçasını "Hay Hay" adıyla, Lüksemburg'un "Si La Vie Est Cadeau" adlı parçasını ise "Aşk Bir Armağan" adıyla aranjmanlarını yaparak 1983 yılında çıkardıkları "5 Vals 10 Tango" isimli albümlerine koydular. Aynı yıl konser repertuarlarına Yugoslavya parçası olan "Dzuli" cover'ını da ekledi̇ler. 1984'te tekrardan Eurovision Türkiye Finaline katılarak birincilik elde ettiler.

Mavi Yolcular: Sezen Aksu, Coşkun Demir ve Ali Kocatepe'den kurulu bir gruptu. Grubun, Eurovision sonrası bir 45'lik plağı da yayınlandı.

1984

1984 yılında TRT seçici kurulu besteleri belirlerken parçaların kimler tarafından yorumlanacağını da belirler. Buna göre;

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	YORUMCU
Halay	Selçuk Başar	Ülkü Aker	Beş Yıl Önce On Yıl Sonra
Mutluluk Dansı	Semra Öztan	Semra Öztan	Grup Ben - Sen - O

14-15-16 Şubat günleri parçaların televizyon çekimi yapılır. 25 Şubat'ta ise Türkiye Finali yapılır. 22 kişilik jüri parçaları dinleyerek "Halay"'ı birinci seçer.

1985

1985 Eurovision Türkiye Finaline 89 eser başvurdu. Başvuran eserleri tek tek dinleyen TRT seçici kurulu bu eserlerden 10 tanesini finale bıraktı. Finale kalan gruplar şu şekildeydi:

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	DÜZENLEME	YORUMCU
Bir Sevgi Yeter	Selmi Andak	Ayşe Manioğlu	Garo Mafyan	Neco & Nükhet Duru
Aşık Oldum	MFÖ	Mazhar Alanson	Garo Mafyan	MFÖ
Boşver	Uğur Başar	Nükhet Duru	Garo Mafyan	Neco & Nükhet Duru
Küçük Bir Aşk Masalı	Ali Kocatepe	Sezen Aksu	Onno Tunç	Özdemir Erdoğan & Sezen Aksu
Özlem	Beyza Tok	Beyza Tok	Melih Kibar	Feyza & Beyza Tok
Sev	Olcayto Ahmet Tuğsuz	Olcayto Ahmet Tuğsuz	Garo Mafyan	Neco & Nükhet Duru
Dön Desem Döner misin?	Barış Manço	Barış Manço	Jean Jacques Falaise	Barış Manço & Kurtalan Ekspres

Finale kalan eser sayısı Barış Manço'nun yarışmadan çekilmesiyle 9'a düşer.

Türkiye Finali 1 Mart'ta İstanbul Atatürk Kültür Merkezinde yapılır. Yarışmayı "Aşık Oldum" adlı eser kazanır.

MFÖ: Mazhar Alanson, Fuat Güner, Özkan Uğur'dan oluşan Mazhar Fuat Özkan üçlüsü ilk olarak 1983 yılında Eurovision Türkiye Finalinde yarışmak üzere "Ele Güne

Karşı" ve "Yalnızlık Ömür Boyu" adlı besteleriyle başvurur ancak TRT'nin seçici kurulu parçalarını eler. İlk olarak 1985 yılında Türkiye Finallerinde yarışırlar ve birinci olurlar. O yıl İsveç'te yapılacak olan Avrupa Finalinin provaları sırasında İsveçli sunucu Lill Lindfors, Mazhar Fuat Özkan ismini telaffuz etmekte zorlanır. Böylece Mazhar Fuat Özkan üçlüsü adlarını MFÖ olarak değiştirirler o tarihten itibarende grubun adı Türkiyede de MFÖ olarak anılır. 1985 sonrası, 1987, 1988, 1989 yıllarında Türkiye Finallerinde yarışırlar. 1988 yılında İrlanda'da yapılan Avrupa Finalinde Türkiye'yi ikinci kez temsil ederler. Son olarak 2003 yılında TRT'nin şarkıcı olarak Sertab Erener'i görevlendirmesiyle Sertab Erener'in beste siparişi üzerine "Mare" adlı bestelerini sunarlar ancak bu parça tercih dışı kalır ve elenir.

1986

TRT, 1986 yılının Türkiye finalinde sadece dört şarkının yarışmasına karar verilmişti. 15 Mart günü Ankara Arı Stüdyolarında yapılan Türkiye Finalinde grup olarak iki isim yer alıyordu.

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	DÜZELEME	YORUMCU
Halley	Melih Kibar	İlhan İrem	Melih Kibar	Klips ve Onlar
Yaşa Yaşa	Selmi Andak	Aysel Gürel	Uğur Dikmen	Nil Burak ve İbo

Klips ve Onlar: Sözlerini İlhan İrem'in yazdığı Melih Kibar bestesi "Halley" ile yarışan Klips grubu; Gür Akad (gitar-vokal), Derya Bozkurt (davul), Emre Tutkur (klavye), İlkin Deniz'den (bas) kurulu bir rock grubuydu. Melih Kibar'ın teklifiyle Eurovision Türkiye Finallerinde yarışmaya karar verdiler. Yine Melih Kibar'ın isteğiyle onlara Sevingül Bahadır ve Seden Kutlubay (Gürel) voka-

list olarak katıldı. Böylece grubun Eurovision'daki adı Klips ve Onlar oldu. Seçici kurul, eserleri dinledikten sonra yapılan puanlama sonucunda Klips ve Onlar grubunu birinci seçti. Daha sonra Seden Kutlubay kendi isteği üzerine yarışmadan çekildi; yerine Avrupa Finalinde yarışmak üzere Candan Erçetin gruba alındı.

1986 İtibariyle Başlayan Diğer Müzik Yarışmaları:

1986 yılında Klips ve Onlar grubunun Eurovision Avrupa Finalinde Türkiye'ye dokuzunculuk getirmesinden sonra (bu Türkiye açısından o güne kadarki en iyi dereceydi) Türkiye'de Eurovision'la birlikte müzik yarışmaları açısından önemli bir gelişme oldu. 1986 Eurovision Avrupa Finalini takiben Türkiye'de üç büyük organizasyon yapıldı. Bunların üçü de TRT destekli, ikisi uluslararası nitelikte yarışmalardı; diğeri ise Eurovision Türkiye Finalleri'ni andırıyordu.

1. Çeşme Uluslararası Müzik Yarışması

İlk olarak Temmuz ayında 1. Uluslararası Çeşme Müzik Yarışması düzenlendi.

Çeşme Belediyesi ve TRT'nin ortak düzenlediği ilk yılki yarışmada Türkiye ile birlikte 14 ülke yarışmış; Eurovision 1986'da Hollanda adına yarışan Frizzle Sizzle grubu, İtalya'dan Albano-Romina Power ikilisi, İsveç'ten Katz grubu da yarışmacılar arasındaydı. Türkiye'yi ise Neco temsil ediyordu.

Yarışmayı Nükhet Duru, Monaco'lu şarkıcı Rafaella Carra ve Halit Kıvanç birlikte sunmuşlardı.

Grup Gündoğarken ve 1985 Eurovision temsilcimiz MFÖ konuk gruplar arasında yer alıyordu. Çeşme'deki bu şov hem TRT hem de müzik yayınları ile dünyanın bir numaralı TV ve radyo istasyonu olan Monaco için kaydediliyordu. TRT, bu yarışmayı 3 kamerasının yer aldığı toplam 40 kişilik bir ekiple izledi. Çeşme'deki ilk yarış-

mayı Türkiye adına Neco'nun seslendirdiği bir Turhan Yükseler bestesi olan "Somehow" adlı parça kazandı. İlerleyen yıllarda zaman zaman bazı Eurovision bedbahtları da ülkelerini Çeşme Müzik Yarışmasında temsil edip moral bulmaya çalıştılar. Türkiye'de 14 ülkenin yarıştığı bir nevi küçük Eurovision düzenlenmişti. Eurovision Türkiye Finallerinde 5 yıldır kullanılmayan büyük orkestra da Çeşme Müzik Yarışmasıyla birlikte geri dönüş yapmış oldu.

Yarışan parçalar büyük orkestra eşliğinde seslendiriliyordu. Kamuoyu, o dönem bu yarışmayla o kadar çok ilgilenmişti ki dönemin en popüler müzik dergilerinden Hey dergisi 2-3 sayısının neredeyse yarısını bu yarışmanın haberleri için ayırmıştı.

1986 Temmuz ortalarında Çeşme Müzik Yarışmasının bitiminden hemen sonra Eurovision Türkiye Finallerini andıran başka bir yarışma düzenlenecek ve kamuoyu bu yarışmayla da yoğun olarak ilgilenecekti.

1. Kuşadası Altın Güvercin Pop Müzik Yarışması

Neco'nun zaferiyle biten 1.Uluslararası Çeşme Müzik Yarışmasından sonra müzik dünyasının gözü Kuşadası'ndaki yeni bir yarışmaya, Kuşadası Belediyesi'nin düzenlediği 1. Altın Güvercin Pop Müzik Yarışmasına çevrildi.

Pop müzik dünyamızı, 14 ülkenin katıldığı 1. Uluslararası Çeşme Müzik Yarışması gibi, ilk kez yapılan, ancak bu kez yalnızca yerli bestecilerin ve sanatçıların katıldığı yarışmanın heyecanı sarmıştı.

1. Altın Güvercin Pop Müzik Yarışması'na ilgi hayli büyüktü. 187 bestenin katıldığı yarışmanın ilk elemeleri iki ay önce yapılmış, finale kalan 15 beste, bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıklanmıştı.

26 Temmuz Cumartesi akşamı, saat 21:00'de, Kuşadası Stadında yapılacak olan finalde yarışan gruplar ve seslendirecekleri bestelere aşağıda yer verilmiştir:

ESER ADI	YORUMCU
Dansa Çağrı	Zerrin Özer & Harun Kolçak
Haydi Koşalım	Grup Lokomotif
Üzüm Buğusu	Emel-Erdal İkilisi
Hoşçakal	Grup Lokomotif

"Türkiye'nin San Remo"su" olarak tanımlanan Altın Güvercin Pop Müzik Yarışmasının final parçaları, bir kasette toplandı. Kasetteki şarkılar, yine alfabetik sıraya göre dizildiler. Bu kaset de yarışma gecesi satışa çıkarılacaktı.

İlk yarışmanın galibi jüri'nin verdiği puanlar ile Fatih Erkoç'un "Yol Verin A Dostlar" adlı parçası oldu.

1988 yılında Kuşadası Altın Güvercin Şarkı Yarışması çeşitli sebeplerden dolayı yapılamamış, 1991 ve 1992 yıllarında "Beyaz Güvercin Şarkı Yarışması" adıyla İstanbul'da düzenlenmiş ve 1993 yılında tekrar Kuşadası'nda ve eski ismi ile düzenlenmeye başlanmıştır.

1. Akdeniz Akdeniz Şarkı Yarışması

Çeşme ve Kuşadası yarışmalarından sonra 6 Ekim 1986 tarihinde Antalya Aspendos Tiyatrosunda başka bir yarışma daha düzenlenir. AKSAV ve ART'nin devlet desteğinde düzenlediği bu yarışmada uluslararası nitelikte fakat sadece Akdeniz ülkelerinin katılabileceği bir yarışma olur. Yarışmaya katılacak 14 ülke şunlardır: Cezayir, Mısır, Fransa, Yunanistan, İtalya, Lübnan, Malta, Monako, Fas, Portekiz, İspanya, Tunus, Türkiye, Yugoslavya, KKTC. Şarkılar, Onno Tunç'un kurduğu ve çoğu ülkenin parçasında orkestra şefliğini yaptığı 42 kişilik büyük orkestra eşliğinde icra edilir. Yarışmayı Ümit Tunçağ sunar. Sinyal müziği olarak Sezen Aksu'nun "Bütün Şarkılar İnsanlar İçin" adlı parçası büyük orkestra eşliğinde çalınır.

1986 yılında düzenlenen bu üç müzik yarışması ilerleyen yıllarda da düzenlenmeye devam edecek ancak bazıları kısa ömürlü olacak kimisi de maddi imkansızlıklar nedeniyle çeşitli aralıklarla yapılacak ve günümüze kadar gelecektir.

1987

1987 yılından itibaren TRT, Eurovision Türkiye Finalleri için parçaların eskiden olduğu gibi orkestra eşliğinde canlı olarak icra edileceği, büyük organizasyonlar düzenlemeye başlar. Eurovision için büyük orkestrayı kurma görevi 4 yıl boyunca Turhan Yükseler'e verilir. Buna göre Turhan Yükseler Eurovision Orkestrasını kuracak ve her yarışan şarkının aranjörü, parçaların canlı performansı sırasında orkestrayı yönetecektir. Ayrıca Turhan Yükseler bu 4 yıl boyunca her yıl için ayrı bir sinyal müziği besteleyecek ve yarışma öncesi ve sonrasında orkestra bu sinyal müziklerini çalacaktır.

1987 yılında TRT, 10 eseri finale bırakmıştı. Eurovision 1987 Türkiye Finali 21 Şubat gecesi Ankara Arı Stüdyolarında Turhan Yükseler'in "Güneşli Bir Gün İçinde" adlı enstrümental sinyal müziğinin çalınmasıyla başladı. Yarışmaya katılan gruplar şu şekildedir:

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	ARANJÖR ve ORK.ŞEFİ	YORUMCU
Paydos	Melih Kibar	Bora Ebeoğlu	Melih Kibar	Grup Denk
Keloğlan	Selçuk Başar	Selçuk Başar	Selçuk Başar	Grup FM
Güneşli Bir Resim Çiz Bana	Kayahan	Kayahan	Ümit Eroğlu	Kayahan & Emel-Erdal İkilisi, Ayşe & Yeşim
Güzel Şeyler Söyle	Onno Tunç	Aysel Gürel	Onno Tunç	Aşkın Nur Yengi, Harun Kolçak & Grup Periyod
No Problem	MFÖ	Mazhar Alanson	Peter Schön	MFÖ

Şarkım Sevgi Üstüne	Olcayto Ahmet Tuğsuz	Olcayto Ahmet Tuğsuz	Garo Mafyan	Seyyal Taner & Grup Lokomotif

Grup Fm: Arzu Ece, Rüya Ersavcı, Fatih Erkoç ve Harun Kolçak'tan oluşuyordu.

Grup Denk: Oya - Bora ikilisinden oluşuyordu. İlk olarak 1987 yılında Eurovision Türkiye Finallerine Melih Kibar'ın bir bestesiyle katıldılar daha sonraki 3 yıl boyunca ise Turhan Yükseler'in besteleriyle katıldılar.

Grup Lokomotif: Melis Sökmen, Erbil Savaş, Feridun Mete, Taşer, Tansu Atak ve Alper Berksu'dan oluşuyordu.

Yarışmayı jürinin verdiği puanlar üzerine Seyyal Taner ve Grup Lokomotif kazandı.

1988

1988 Eurovision Türkiye Finali için TRT tarafından 17 besteciye sipariş yöntemiyle görev verilir. Görev verilen bestecilerden Atilla Özdemiroğlu görevi kabul etmez ve katılacak eser sayısı 16'ya düşer. Eurovision Orkestrası, Turhan Yükseler tarafından kurulur. Turhan Yükseler'in Eurovision için kurduğu büyük orkestra 39 kişiden oluşuyordu:

Orkestra Şefi	Turhan Yükseler
Kemanlar	Cengiz Özkök, Murat Tamer, Örgun Özyücel, Nihal Demirhan, Bilgehan Ertem, Nurgül Altun, Engin Dora, Arda Bozkurt, Ali Bozkurt, Demet Emekli, Hüseyin Akbulut, Celal Özvuruşkan
Viyola	Betil Başeğmezler, Sibel Şentin, Sumru Çalgan, Nejat Başeğmezler,
	Olcay Seğdıç, Tezer Boran
Kontrbas	Özdemir Arığ
Flüt	Aycan Sancay

Saksafon	Atilla Şentim, Levent Altındağ
Trompet	Mehmet Ertem, Adnan Yıldırım, Nedim Tanrıkulu, Şenova Ülker
Trombon	Metin Yalçın, Yıldırım Koral, Tuncay Kayış, Levent Çoker
Korno	Hüseyin Coşkun
Gitarlar	Berç Yenal, Tahsin Erdensoy
Bas Gitar	Gürol Ağırbaş
Klavyeler	Özkan Turgay, Süleyman Alnıtemiz
Perküsyon	Orhan Topçuoğlu
Davul	Cezmi Başeğmez

Bu orkestra, çeşitli eleman değişiklikleriyle 1987-1990 arası Eurovision Türkiye Finalleriyle birlikte Kuşadası Altın Güvercin Şarkı Yarışması, Uluslararası Çeşme Müzik Yarışması gibi yarışmalarda da görev alır. Bu yıllar arasında Orkestra'da iki değişmeyen kilit isimden söz edebiliriz. Bunların biri davul'da Cezmi Başeğmez diğeri ise Orkestra'nın kurucusu, Eurovision Sinyal Müziklerinin bestecisi aynı zamanda yukarıda söz edilen yarışmalarda yarışan bir çok eserin bestecisi ve aranjörü konumunda olan Turhan Yükseler'dir. Yine bu tarihler arasında Eurovision için bestelenen sinyal müzikleri diğer yarışmalarında da sinyal müziği olarak kullanılıyordu.

Eurovision Türkiye Finali, 13 Şubat gecesi Ankara Arı Stüdyolarında Turhan Yükseler'in "Boğaziçinden Esintiler" adlı sinyal müziğinin çalınmasıyla başlar. Daha sonra 16 finalist'in performansına geçilir. Sırasıyla şu gruplar yarışır:

ESER ADI	MÜZİK	ARANJÖR ve ORK. ŞEFİ	YORUMCU
Sokak Kedisi	Kayahan	Ümit Eroğlu	Kayahan ve Üçüncü Nesil

Resimler, Resimler	Grup Gündoğarken	Turhan Yükseler	Grup Gündoğarken
Sufi	Mazhar-Fuat-Özkan	Turhan Yükseler	Mazhar-Fuat-Özkan
Zig Zag	Selçuk Başar	Selçuk Başar	Grup Tema
Diskotek	Esin Engin	Esin Engin	Grup Vizyon
Fazla Vaktim Yok	Selmi Andak	Uğur Dikmen	Grup 88
Kim	Erol Sayan	Özkan Turgay	Cantekin, Ebru Yalçın, İzel Çeliköz, Ozan Demiralp, Mustafa Süden
Sana Bağlanmıştım	Grup Piramit	Osman İşmen	Grup Piramit
Onikiden	Turhan Yükseler	Turhan Yükseler	Grup Denk
Camdan Bir Ev	Melih Kibar	Melih Kibar	Grup Efekt
Yurtta Barış Dünyada Barış	İlhan İrem	Aykut Gürel	Ultraviyole
Aşk Yaşamaya Değer	Uğur Başar	Uğur Başar	Emel, Erdal, Tanju Eren, Levent Yücel, Tibet Ağırtan, Gürkan Kurtkaya
Bitmesin Bu Sonbahar	Selahattin İçli	Turhan Yükseler	Fatih Erkoç, Ümit Açıkalın, Gülgün Yıldız, Aylin Söğüt

Grup Gündoğarken: İlhan Şeşen, Burhan Şeşen, Gökhan Şeşen

Grup Tema: Arzu Ece, Çiğdem Tunç, Emre Aykut, Murat Kulaksızoğlu, Taylan Dedeoğlu, Aydın Karabulut

Grup Piramit: Hakan Girit, Feyyaz Kuruş, Cem Bezeyiş, Okan Tolga Mertel

Grup Vizyon: Rüya Ersavcı, Zeynep Draman, Hasan Alptekin, Tayfun Duygulu'dan oluşuyordu.

Ultraviole ise İlhan İrem'in Eurovision için oluşturduğu bir gruptu. 1986 yılında Klips grubunda gitar ve vokaliyle ülkemizi temsil eden Gür Akad, 1988 Türkiye Finalinde İlhan İrem'in Eurovision projesinde yer alıyordu. Ultraviole kadrosu şu şekildeydi: İlhan İrem (vokal), Gür Akad (gitar, vokal), Refiye (vokal), Selim Sayan (2. gitar), Elif Turhan (klavye), Murat Tümer (davul). Ultraviole grubu 1988 ve 1990 olmak üzere iki kere Türkiye Finallerinde yarıştı. 1990 kadrosunda eski kadroya ilaveten Seden Gürel (vokal) de yer alıyordu. 1988 kadrosundaki sahnede oyuncaklarıyla oynayıp şiir okuyan küçük kız Refiye ise 1990 Ultraviyole kadrosunda yer almayacaktı.

1988 Türkiye Finali, jürinin verdiği puanlarla MFÖ'nün birinciliğiyle sonuçlandı.

1989

1989 Eurovision Türkiye Finalinde yarışmak üzere 16 eser finale bırakılır. 1989'da halk jürisinden alınan puanlarla birinci belirlenecektir. 11 Mart gecesi yapılan Türkiye Finali, Turhan Yükseler'in bestelemiş olduğu bir sinyal müziğiyle açıldı. 1989 Türkiye Finalinde bazı parçalarda orkestra kullanılmadı, playback müzik üzerine vokalleri canlı okundu. Finalde sırasıyla şu eserler yarıştı.

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	ARANJÖR ve ŞEF	YORUMCU
Aşk-ı Memnu	Turhan Yükseler	Bora Ebeoğlu	Turhan Yükseler	Grup Denk

Ve Melankoli	Kayahan	Kayahan	Ümit Eroğlu	Kayahan, Demet Sağıroğlu, İskender Paydaş, Mirkelam, Mehmet, Hakan
Adı Naim	MFÖ	Mazhar Alanson	Peter Schon (playback)	MFÖ, Cengiz Tuncer, Ayhan Sicimoğlu, Fahir Atakoğlu
Hasret	Uğur Başar	Aysel Gürel	Uğur Başar (playback)	Sertab Altın (Erener, Klips
Bir Fantastik Aşk	Garo Mafyan	Aysel Gürel	Garo Mafyan	Jale, Gür Akad, Seden Kutlubay (Gürel)
Elif'in Aldı Beni	Selçuk Başar	Aysel Gürel	Selçuk Başar (playback)	Arzu Ece, Sibel Tüzün, Halil Karaduman, Aydın Karabulut, Ozan Doğulu, Ayhan Sayıner
Hep Sıfır	Cem Bezeyiş	Cem Bezeyiş	Berç Yenal	Grup RC
Pardon	Aslıgil Kırıcı	Ayşe Irmak Manioğlu	Turhan Yükseler	Emel & Erdal
Bana Bana	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Timur Selçuk	Grup Pan

Çaresi Yok Sensizliğin	Cem Bezeyiş	Cem Bezeyiş	Berç Yenal	Grup RC
Fora Fora	Selmi Andak	Ali Kocatepe	Buğra Uğur	Neco ve Vokalistleri
Hayır	Melih Kibar	Zeynep Talu	Melih Kibar	Jeyan Erpi, Cihan Okan, Belma Sera
Öyle Bakma	Onno Tunç	Sezen Aksu	Onno Tunç (playback)	Fatih Erkoç, Tayfun Duygulu, Hakan Sıvacı, Elvan Gözek, Aydın Karabulut, İsmail Soyberk

Klips: Klips grubunda 1986 kadrosundan sadece Gür Akad (gitar ve vokal) yer alıyordu diğer elemanlar ise Levent Candaş (bas), Orhan Erişir (klavye), Hakkı Doğusoy'dan (davul) oluşuyordu.

Grup Pan: Hazal Selçuk, Vedat Sakman, Arzu Ece, Sarper Semiz

Grup RC: Rüya Ersavcı, Cem Bezeyiş, Özlem Eyuboğlu, Feyyaz Kuruş, Okan Tolga Mertel

Neco Vokalistleri: Aysel Poyraz, Selmin Karaali, Nilgün Han, Ebru Ürün, İzel Çeliköz'den oluşuyordu.

1989 Eurovision Türkiye Finali'nde sadece halk jürisinin verdiği puanlarla Grup Pan'ın yorumladığı "Bana Bana" adlı parça birinci seçildi.

1990

1990 yılında TRT, 10 besteciye eser siparişinde bulunur. Ayrıca bu 10 eserin yanında halktan gelecek 5 eser de final gecesinde diğer eserlerle birlikte yarışcaktı. Bunun

için başvuran 123 eser arasından 5'i finale bırakılır.

24 Şubat gecesi Ankara Arı Stüdyolarında başlayan Türkiye Finali, Turhan Yükseler'in bir enstrümental sinyal müziğiyle açılır. Yarışan gruplar şu şekildedir:

ESER ADI	MÜZİK	SÖZ	ARANJÖR ve ŞEF	YORUMCU
Bir Perdelik Aşk	Can Atilla	Savaş Bağcan	Can Atilla	Sonat – Serenat & Seda Bağcan
Serseri Aşık	Turhan Yükseler	Bora Ebeoğlu	Turhan Yükseler	Oya - Bora
Zamanda Gezinti	Selmi Andak	Nezih Topuzlu	Turhan Yükseler	Çelik Erişçi, Tülay Saygın, Elif Öztürk, Adalet Güzey
Sensiz Olmam	Ercan Saatçi	Meltem Taşkıran	Ufuk Yıldırım	Kurtalan Express, Ercan Saatçi, Ufuk Yıldırım
Bilinmeyen Bir Yerde	Feyyaz Kuruş	Feyyaz Kuruş	Garo Mafyan	Grup Piramit, Reyhan Karaca
Komedi	İlhan İrem	İlhan İrem	Aykut Gürel	İlhan İrem, Gür Akad, Seden Gürel, Selim Sayarı
Hep O Şarkıları Söyle	Şevket Uğurluer	Can Uğurluer	Osman İşmen	Rüya Ersavcı, Can Uğurluer, Gülgün Yıldız

Halk jürisinin oylarıyla Kayahan'ın "Gözlerinin Hapsindeyim" adlı parçası birinci seçilir.

Eurovision Şarkı Yarışmasında müzik ve orkestrasyona önem verilen yılların ve 1986'dan itibaren yapılmaya başlayan diğer müzik yarışmalarının kuşkusuz popüler müziğimize olumlu yönde katkıları olmuştur. Yarışma parçaları, Eurovision'un o dönemki formatı gereği büyük orkestraya göre düzenlendiği için üretilen müziklerinde yapısında Senfonik Pop-Orkestra tarzı oluşmuştur.

Bu tarz, Eurovision için bestelenen sinyal müziklerine kadar yansımıştır. Avrupa Finallerinde diğer ülkelerle rekabet etmek üzere Türkiye Finallerinde de her zaman daha kaliteli besteler ve orkestrasyon hedeflenmiştir. Bu, 1986 yılında yapılmaya başlayan Eurovision benzeri diğer yarışmalara da aynı şekilde yansımıştır.

1990 sonrasında yarışma her geçen gün giderek önemini kaybetmeye başlayacak, 1991'de yapılan Eurovision Türkiye Finalinde orkestra yine kaldırılacak yarışma playback olarak yapılacaktır. Daha sonra çeşitli yıllarda Türkiye Finallerinde orkestra tekrardan kullanılsa bile daha küçük çapta orkestralar kurulacak. TRT, Türkiye Finalleri için fazla bütçe ayırmayarak küçük çapta organizasyonlar düzenleyecek, profesyonel besteciler, aranjörler, eski isimler zamanla yarışmadan tamamen elini çekecek, Eurovision Türkiye Finalleri daha çok amatör isimlerin katıldığı bir yarışma haline dönüşerek zamanla unutulup gidecekti.

Bunun en önemli sebebi Eurovision'un Türkiye'nin genel kültürüne hitap etmemesiydi. Zamanında TRT'nin tek kanal döneminde izlenecek başka bir alternatif olmadığından Eurovision'u herkes izlemiş, o zamanki basının tutumu sonucu bu yarışma ulusal bir mesele haline getirilmiş, TV izleyicisi de o dönem yarışmayı bir şekilde benimsemiş ve ilgiyle izlemişti. Belki de böyle olması Türkiye'de Popüler Batı Müziği kültürünün gelişmesi açısından bir avantajdı; en azından belirli bir müzikaliteye önem verilen yarışmanın ulusal mesele haline getirilerek,

ilgiyle izlenmesi için bir sebep yaratılmış oluyordu. 1990 yılında özel TV kanalları'nın açılmasıyla birlikte açılan yeni kanalların tamamen rating toplama amaçlı ve Türk izleyicisinin genel kültürüne hitap edecek şekilde programlar yayınlamaya başladıkları için Eurovision konusu Türkiye'de zamanla gündem dışı kalmış oldu. Eurovision Şarkı Yarışması, ülkemizde halen belirli bir fan kitlesi tarafından sıkı bir şekilde takip edilmektedir. Türkiye genelinde çoğu zaman bir nostalji öğesi olarak anılsa da 2000'li yıllarda gelen başarılı derecelerle bu durum yeni bir tür algıya dönüşme yolundadır. (Kaynakça: - Hey dergisi, Türkiye'nin Eurovision Serüveni, Michael Kuyucu [Nokta Yayınları, 2005],
www.onikipuan.com, www.magazinci.com)

SONSÖZ

1980'lerde Grup Müziği Üzerine Son Birkaç Söz

Bir kitap boyunca grup müziğimizin en sancılı dönemlerinden biri olan 1980'leri bilgim yettiğince ele aldım. Öğrenme ile yazma eyleminin at başı gittiği (merak etmeyin önce öğrendim) bu öğretici süreç sonucunda 1980'ler diye adlandırdığımız hallerin aslında geniş zamanlı bir durumsallığı içerdiği ve hatta yaşadığımızın bir nev-i 1980'lere özgü insanlık halleri olduğunun ayırdına vardım.

Grup müziği yapan veya bir şekilde piyasanın dışında işler yapanların endüstri ve seyirci algılayışı karşısındaki konumunun o günden bugüne fazla değişmediği; değişenin ise bireysel bazda bir takım rövanş alma başarılarından ibaret olduğu da mutsuzlukla öğrendiğim bir başka hakikat idi.

1980'lere yönelik ilgim küçümseme ile karışık peşin hükümlerim eşliğinde başlasa da bilginin zihinleri ketlerden özgür kılması kanunu burada da geçerliliğini korudu ve bu kitabın arka planını oluşturan araştırmalar okuyucudan önce müellifinin aydınlanmasına vesile oldu.

Beni ve kuşağımı büyüten o yıllar dünyayı değiştirme gibi bir ideali içinde barındırmasa da bireysel anlamda kendini değiştirmeyi, dönüştürmeyi bilmiş ağabeylerimizin dönemiydi. Bu anlamda, gerçekçi olmak başından beri kendilerine tebliğ edilmiş gençlerin, bu hâli bir veri kabul edip, imkânsızı kollamayı öğrendikleri bir dönemdi.

Bir anlamda memur, yönetici, mimar, stüdyo müzisyeni gibi para getiren meslekleri yapıp, Pazar günü tracking yapmaya gitmek yerine gönüllerinden geçen müziği icra eden ağabeylerin hikâyesiydi.

Bu ağabeylere, risk almadan müzik yapabilme bağlamında bize korunma yöntemleri öğrettikleri için şükran borçluyuz. Nitekim biz de artık ev stüdyolarımızda müzisyen olmanın risklerinden azami oranda korunuyor, albüm-

lerimizin korsanının çıkmasından etkilenmeyip açık gönüllükle eserlerimizi internet üzerinde kamuya açıyoruz.

Müzikten para kazanmadığımız için mağrur, ama davulcuyu gecenin 11'inde güvenli sitemize sokamadığımız için loop mahkûmuyuz.

Bu anlamda, biz 1980'lerde, 1980'ler bizim içimizde; temkinli adımlarla zaman koridorunda ilerliyoruz.

Okuma zahmetine katlandığınız veya en azından kitabın bu bölümünü karıştırdığınız için teşekkür ederim.

Muhabbetle...

İNDEKS

188, 101, 199
21. Peron, 285, 286
25. Saat, 141, 257
5 Yıl Önce 10 Yıl Sonra, 234
A. Kadir, 215, 266
A. Nezih Onur, 159
Abdullah Baykal, 262
Abdülcanbaz Rock Band, 197
Adem Sağıroğlu, 122
Adile Naşit, 57
Adnan Bayrakçı, 158
Adnan Dilek, 79, 114, 116
Adnan Ergil, 75, 76, 226, 266, 267
Adnan Kuvanık, 204
Adnan Özer, 222
Adnan Yıldırım, 297
Adnan Yılmaz, 106
Afşar Timuçin, 152
Afşin Akın, 117
Agin Age, 147
Ağrı Dağı Efsanesi, 74, 240
Ahmet Altuğ, 105, 232, 262
Ahmet Balkır, 231
Ahmet Berker, 201
Ahmet Çokberk, 199, 274
Ahmet Dağaşan, 207
Ahmet Ersöz, 171
Ahmet Ertegün, 89
Ahmet Güvenç, 78, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 132, 156
Ahmet İhsan Yuca, 198
Ahmet Karaferya, 159, 160, 162, 163
Ahmet Kılıçaslan, 205
Ahmet Kırca, 98
Ahmet Kurtaran, 219, 287
Ahmet M. Özgül, 190
Ahmet Özbey, 122
Ahmet Saatçioğlu, 113, 199
Ahmet Yıldızalp, 74
Airfax, 101
Ajda Pekkan, 35, 94, 229, 286
Aka Gündüz Kutbay, 240
Akbaba, 31, 32, 101, 102, 153, 171, 189, 274, 275, 276
Akın Eldes, 27, 111, 126, 317
Akustika, 131
Aldoğan Şimşekyay, 233, 237
Ali Aktan, 201
Ali Atay, 200, 206, 274
Ali Bozkurt, 296
Ali Erenus, 62, 152, 277
Ali Güneş, 167
Ali İsmet Öztürk, 137
Ali Kayral, 245
Ali Kızılçay, 85
Ali Kocatepe, 219, 242, 289
Ali Küçük, 16
Ali Mısır, (Mısır kardeşler) 66, 67, 167
Ali Murat Erkorkmaz, 97
Ali Otyam, 174
Ali Rıza Binboğa, 268
Ali Rıza Tarım, 114
Ali Serdar, 68
Ali Yılmaz, 262
Alişan Topaloğlu, 186
Alpay, 214, 225, 256, 257
Alpay Şalt, 200, 206, 208
Alper Berksu, 230, 231, 296
Alper Erinç, 113, 196, 199
Alper Fer, 278
Alper Karamahmutoğlu, 136, 145
Alper Maral, 122, 278
Alper Türek, 134

Alper Yarangümeli, 123, 124, 125
Altan Erbulak, 245
Altan Gencebay, 278
Altan Orkun, 121
Altan Üze, 26, 192, 193, 194, 195
Altın Mikrofon, 15, 236
Ambulans, 17, 106, 107, 152, 155, 206
Amcam ve Mavi Sakallar, 171
Anadolu Majör, 284
Andy Wand, 172
Antalya Koleji, 275, 276
Antik Set, 233
Anxiety, 103, 134
Apaşlar, 15, 65, 265
Aptülika (Abdülkadir Elçioğlu), 9
Aqua, 19, 103, 104, 105, 114, 118, 133, 193, 232, 268
Arda Bozkurt, 296
Argun Soycan, 126
Arıkan Sarıkaya, 195
Aria, 226
Arif Deniz Toker, 208
Arif Erdem, 166
ART, 10, 19, 242, 268, 269, 294, 315
Artmış Beşli, 105
Artun Sürmeli, 231, 232, 262
Arzu Ece, 157, 230, 296, 299, 300, 301
Arzu Özbakır, 205
Arzu Yüksel, 277
Asafated, 176
Asansör, 106
Asit Orhan (Orhan Atasoy) 155, 259
Asım Can Gündüz, 17, 30, 35, 40, 106, 107, 108, 117, 118, 135, 145, 152, 206, 208, 309
Asım Canyakar, 35
Aslan Demir, 138
Aslan Uyan, 182
Aslı Omağ, 152
Astharoth, 140, 189
Asu Maralman, 246
Aşkın Nur Yengi, 99, 100, 295
Atakan Ünüvar, 234, 237, 289
Ataman Oğuz, 222
Atıf Yılmaz, 98
Atilla Altınkeser, 216
Atilla Engin, 237, 240
Atilla Fincancıoğlu, 103
Atilla Kaya, 66, 67, 72, 311
Atilla Şentim, 297
Atmosfer, 108
Attila Özdemiroğlu, 19, 27, 242, 245, 250, 268, 269
Avrasya, 59, 62
Axe, 17, 28, 29, 42, 108, 118, 133, 146, 177, 199, 315
Aycan Sancay, 296
Ayça, 55, 126
Aydan Şener, 174
Aydemir Mete, 245
Aydın Buyar Şencan, 78, 140, 141, 142, 143, 144, 145
Aydın Esen, 232, 237
Aydın Karabulut, 33, 35, 106, 155, 156, 157, 264, 265, 299, 300, 301
Aydın Şeref, 133, 157
Aygun Özister, 140
Ayhan Ergönül, 177
Ayhan Karakuş, 190
Ayhan Odabaş, 130, 131
Ayhan Orhuntaş, 151, 152
Ayhan Sayıner, 300

Ayhan Sicimoğlu, 95, 98, 300
Ayhan Tanyel, 221
Ayhan Uyanık, 190, 191, 192
Ayhan Yünkuş, 237, 245
Aykut Demirel, 101
Aykut Gürel, 33, 157, 231, 232, 262, 263, 265, 273, 298, 302
Aykut Işıklar, 119
Aykut Mısırlıoğlu, 164
Aykut Öz, 211
Aykut Savak, 101, 102
Aylin Hergülman, 278
Aylin Söğüt, 298
Aysel Gürel, 288, 289, 291, 295, 300
Aysel Poyraz, 301
Ayşe & Yeşim, 295
Ayşe Gencer, 245
Ayşe Manioğlu, 290
Ayşe Tütüncü, 179, 180, 181, 217
Ayşegül Aldinç, 98, 219, 288
Ayşegül Yeşilnil, 238
Ayzer Danga, 234
Azra Erhat, 247
B.B., 109
Baba Zula, 108
Babür Şaylan, 278
Badluck, 158, 198
Baha Boduroğlu, 55, 242
Bahadır Akkuzu, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 156
Bahadır Suda, 213, 214, 225
Bandaj, 109
Banu (Kırbağ), 58, 82, 156, 221
Baran, 25, 213
Barış Göker, 10, 11, 70, 158, 282
Barış Koşbay, 192
Barış Manço, 6, 8, 17, 18, 24, 26, 35, 47, 50, 52, 53, 55, 56, 59, 64, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 121, 127, 132, 156, 212, 288, 290
Barış Narin, 114
Barlas Çeviikus, 151
Barlas Erinç, 108, 113, 146
Başat Karakaş, 186
Batuhan Yücel, 194
Bay Bip, 126
Baykal Kemt, 28
BCG, 227
Bedroom Drunk, 203
Bekir Küçükay, 218
Belma Serai, 301
Berç Yenal, 76, 99, 138, 297, 300
Berke T. Özsoy, 211
Berna Hatipoğlu, 133
Betil Başeğmezler, 296
Betin Güneş, 61
Beyaz Kelebekler, 76
Beyza Tok, 290
Bilgehan Emtem, 296
Bilgen Benggü, 190
Bingül Adam, 222
Binnur Çiçek, 68
Boogie People, 199
Bora Berk, 122
Bora Ebeoğlu, 295, 299, 302
Bora Tarım, 200, 206
Bozkurt Coşkunoğlu, 197, 198
Buğra Uğur Bakın , Bakın
Bulutsuzluk Özlemi, 18, 21, 22, 110, 111, 126, 131, 139, 181, 207, 271
Burak Atalay, 114
Burak Atasavun, 277
Burak Elderm, 42
Burak Güven, 139, 196, 197, 205, 329

Burak Kalaycı, 202, 273
Burak Kulaksızoğlu, 198
Burak Onur Ercan, 106, 111, 135, 152
Burak Özcü, 187
Burak Sanan, 277
Burak Sayın, 165
Burak Toklutepe, 101
Burhan Bayar, 49, 50, 196
Burhan Keser, 167
Burhan Şeşen, 227, 228, 299
Burhan Tonguç, 27, 41, 49, 53, 236, 245, 246
Bülent Benli, 150, 151
Bülent Ecevit, 222
Bülent Ergüden, 227
Bülent Işıktekin, 69
Bülent Kılıç, 131
Bülent Ortaçgil, 56, 126, 181, 212, 224, 248, 249, 250, 269, 270, 271
Bülent Sert, 190, 218, 257
Bülent Somay, 179, 180, 181
Bülent Taşöreni, 182
Bülent Taşpınarlı, 240
Cahit Berkay, 61, 62, 64
Cahit Kukul, 108, 140, 141, 142, 143, 144, 145
Cahit Külebi, 222
Can Atacan, 166, 176
Can Atilla, 302
Can Ayer, 135
Can Erdoğan, 244
Can Girginkoç, 134
Can Gülerman, 139
Can Güney, 277
Can Karakaya, 67
Can Köseoğlu, 182
Can Orkan Özülkü, 101
Can Öztaş, 218
Can Tufan, 255
Can Uğurluer, 302
Can Yücel, 225
Canan Tollu, 105
Candan Erçetin, 155, 292
Caner Bora, 82, 83, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 157
Cankut Bayhan, 186
Cankut Özgül, 239
Celal Güven, 81, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 92, 157
Celal Özvuruşkan, 296
Celal Sahir Kılcı, 196, 329
Celal Yılmaz, 233
Cem Akgün, 218
Cem Aksel, 180, 181, 251
Cem Berksoy, 103, 104, 105
Cem Bezeyiş, 190, 191, 192, 299, 300, 301, 329
Cem Canbay, 103, 104, 105
Cem Doğan, 216
Cem Emli, 167
Cem Fırat, 138
Cem Göçmen, 277
Cem Karaca, 13, 14, 15, 17, 24, 32, 46, 47, 53, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 90, 127, 157, 161, 166, 167, 168, 183, 212, 241, 254
Cem Karakaya, 277
Cem Kılıç, 70
Cem Köksal, 209
Cem Metin, 146
Cem Özkan, 113
Cemal Adahan, 201
Cemal Kılıç, 170
Cengiz Baltepe, 265
Cengiz Baysal, 278
Cengiz Demirci, 68, 73, 137
Cengiz Onural, 225, 226
Cengiz Özdoğan, 67, 68, 72
Cengiz Özkök, 296
Cengiz Öztunç, 61
Cengiz Sezmiş, 227
Cengiz Teoman, 100, 221, 229, 284

Cengiz Tuncer, 79, 99, 114, 116, 300
Cengiz Türksoy, 246
Cenk Açıkgöz, 114
Cenk Erdil, 148
Cenk Eroğlu, 177
Cenk Gönen, 277
Cenk Orçan, 278
Cenk Taşkan, 219, 285, 286
Cenk Ünnü, 188, 208, 316
Cenker Sarp, 190
Cevdet Canel, 69, 117, 166
Cevdet Tosyalı, 171, 172
Ceyhun Kuru, 234, 235
Ceyhun Tolonguç, 278
Cezmi Başeğmez, 217, 245, 297
Charon, 131, 147
Cherokee, 188
China Band, 112, 113
Cihan Okan, 301
Cihangir Akkuzu, 82, 83, 88, 91, 92, 132, 156
Circus, 6, 69
Clips ve Onlar (bkz: Klips, Onlar, Klips ve Onlar)
Coke, 113
Corci, 262
Coşkun Çelik, 68
Coşkun Demir, 98, 219, 246, 260, 262, 289
Coşkun Şirinkal, 110
Coşkun Türkeköle, 167
Crazys', 121
Crestfall, 113, 115
Crimegate, 115
Critical Mass, 164, 169, 187
Cry, 79, 188, 275, 276, 279
Cudi Koyuncu, 68, 164, 234, 235
Cultus, 114
Cumhur Erkut, 200
Cumhur Huruma, 167
Cüneyt Baltaoğlu, 122
Cüneyt Duru, 216, 217
Çağatay Ateş, 9, 11, 158, 186, 208, 281
Çağdaş Türkü, 25, 212, 213, 214, 215, 225, 256, 320
Çağlan Tekil, 149
Çalar Saat, 112, 169
Çekirdek Sanat Evi, 10, 21, 22, 212, 215, 220, 224, 228, 248, 250, 269, 270, 271,
Çetin Alp, 288
Çetin Cengiz, 28
Çetin Çalışır, 227
Çığrışım, 149
Çınar Alpay, 237
Çiğdem Kavi, 198
Çiğdem Tunç, 196, 299
Çiğdem Tuvay, 240
Dadaşlar, 9, 16, 25, 36, 54, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 118, 138, 166, 167, 170
Dağhan Baydur, 284
Damla Koray, 57
Danger, 17, 114, 115, 116, 133, 136
Dark Phase, 115
Dead Mosh, 115
Deep, 105
Deha Akgün, 193, 194
Demet Emekli, 296
Demir Demirkan, 33, 190
Demirhan Baylan, 151, 278
Denge, 17, 28, 79, 115, 116, 118, 136
Deniz Arcak, 133
Deniz Azrak, 136
Deniz Dündar, 105, 238, 239
Deniz İzgi, 71, 126, 167, 266
Deniz Som, 250
Deniz Şener, 133
Deniz Tüney, 85

Dervişan, 15, 18, 168, 180
Derya Bozkurt, 117, 118, 153, 154, 155, 210, 291
Derya Elver, 128, 130
Derya Köroğlu, 214, 223, 224, 226, 257
Destan, 157
Destroyer, 101, 117
Deşarj, 117
Devil, 17, 19, 25, 26, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 42, 78, 81, 84, 101, 102, 107, 108, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 128, 133, 159, 160, 161, 190, 193, 207, 208
Dieter Bruz, 284
Dikenli Tel, 121
Dikran Masis, 98
Dilemma, 195
Disgrace, 176
Distraught, 46, 121
Dizel, 83, 121, 157, 161
Doğan Canku, 218, 219, 220, 221, 222, 229, 248, 270, 287
Doğan Sakin, 159, 162, 163, 235
Doruk Onatkut, 234
Dostlar, 13, 15, 17, 18, 25, 36, 60, 67, 68, 73, 74, 75, 76, 77, 105, 138, 139, 169, 170, 226,.234, 266, 294
Dostlar (2), 122, 123
Double Po, 122
Douglas Moon Kennedy, 160
Dönüşüm, 105, 170, 227
Dr. Skull, 32, 34, 109, 123, 125, 189
Durul Gence, 6, 239
Duygu Karpuz, 205
E-5, 111, 118, 126, 314
Ebru Bank, 205
Ebru Ürün, 301
Ebru Yalçın, 298
Ece Berker, 205
Echo 83, 171
Eda Özülkü, 267
Edip Akbayram, 13, 17, 36, 63, 73, 74, 77, 105, 138, 226, 234, 259, 266
Edirdahan, 128
Ediz Şener, 104
Efe Kışlalı, 278
Efsaneler, 190, 266
Eftal Küçük, 213, 214, 215, 224
Egzotik Band, 17, 28, 34, 117, 126, 127, 128, 129, 130, 166, 167, 168, 193, 197, 204, 239
Ejder Göktürk, 182
Ekim Can Bayram, 149
Ekin, 25, 213
Ekrem Özkan, 224
Elif Öztürk, 302
Elif Turhal, 82, 83, 157
Elma Şekerleri, 55
Elmas Şato, 84, 117, 126, 127
Elvan Aracı, 283
Elvan Gözek, 301
Emel Büyükburç, 58, 191
Emel – Erdal, 294, 295, 268, 269, 298, 300
Emel Sayın, 89, 222
Emin Ersoy, 171, 172
Emin Fındıkoğlu, 238, 239, 245
Emin İgüs, 215, 216, 217
Emre Bezel, 218
Emre Oral, 156, 324
Emre Özgen, 102
Emre Sencer, 197
Emre Tukur, 154, 155, 178
Emre Tüfekçioğlu, 151
Emrehan Halıcı, 112

Ender Akay, 178, 273
Ender Ener, 174
Engin Anıl, 139
Engin Ardıç, 32, 44, 45, 46
Engin Dora, 296
Engin Gürkey, 76, 321
Engin Noyan, 261
Engin Yönel, 106
Enis Fosforoğlu, 154
Epsilon, 9, 28, 54, 130, 206
Eray Turgay, 237
Erbil Savaş, 230, 231, 296
Ercan Bayraktar, 111, 128, 135
Ercan Birol, 34, 117, 118, 119, 120, 126, 127, 128, 160
Ercan Saatçi, 279, 302
Ercan Turgut, 285
Ercan Yavuz Vahe, 275
Ercü, 232
Ercüment Çakıcı, 132
Ercüment Tultay, 9, 11, 103, 134, 146, 173, 196, 197, 281
Ercüment Vural, 152
Erdal Çelik, 230
Erdal Kızılçay, 99
Erdem Sökmen, 262
Erdem Taylan, 131
Erden Ener, 119, 159, 190, 208
Erdinç Şenol, 226
Erdinç Ünlü, 163
Erenler, 66, 68, 105
Erenus ve Bilek, 62
Ergin Altıner, 109
Ergun Orek, 260
Ergüder Yoldaş, 229, 246, 247, 252, 253, 254
Ergüven Başaran, 237
Erhan Akhan, 192, 193, 194, 195, 273, 274
Erhan Ertek, 183
Erhan Pamukbezci, 216
Erhan Şakar, 130, 131, 206
Erhan Yamak, 130, 131
Erkan Alpay, 76, 137, 138
Erkan Mutlu, 67, 68, 72, 311
Erkan Oban, 213, 214, 225
Erkan Oğur, 96, 217, 221, 248, 249, 250, 251, 257, 270, 271
Erkan Okur, 196
Erkin Hadımoğlu, 226
Erkin Koray, 6, 7, 14, 17, 24, 27, 32, 36, 41, 47, 52, 53, 54, 57, 65, 68, 77, 78, 79, 80, 81, 108, 116, 145, 160, 169, 197, 312
Erkut Akyazı, 103, 104, 222
Erkut Taçkın, 245
Erman Murat, 138
Erol Büyükburç, 6, 26, 58, 75, 97, 118, 190, 191, 192, 266, 267, 310
Erol Duygulu, 221, 237
Erol Ergüder, 231
Erol Evgin, 166
Erol Gültekin, 204
Erol Pekcan, 154, 219, 230, 236, 238, 239, 245, 246
Erol Sayan, 298
Erol Simavi, 268, 269
Ersen, 6, 14, 27, 54, 56, 57, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 93, 117, 138, 166, 167, 170, 246
Ertan Anapa, 284
Ertuğrul Bayraktar, 185
Ertuğrul Karataş, 164
Ertuğrul Koç, 152
Esat Kıral, 104
Esat Sürel, 204
Eser Gerdanlı, 201
Eser Noyan, 261
Eser Taşkıran, 82, 83
Esin Afşar, 214, 221, 223

Esin Engin, 51, 251, 259, 298
Esmeray, 284
Ete Kurttekin, 211, 274
Ethel Kibar, 261
Eurovision, 10, 12, 87, 90, 91, 96, 97, 100, 110, 154, 155, 157, 168, 191, 219, 220, 228, 231, 242, 253, 259, 282, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 299, 301, 303
Evren, 58, 118, 190, 266, 285
Evrim, 35, 68, 73, 137
Exon, 131, 147, 275, 276
Exorcist Child, 117
Export, 82, 132, 241
Eylem Pelit, 65
Ezel Akay, 179, 180
Ezginin Günlüğü, 25, 105, 212, 213, 215, 217, 248, 270
Face to Face, 193
Fahir Atakoğlu, 98, 99, 100, 108, 249, 259, 300
Fahrettin Aykut, 108
Faruk Acar, 68
Faruk Kavi, 186
Faruk Kurtulmuş, 192, 193, 194, 195, 273, 274
Faruk Metin, 126
Faruk Tavukçu, 119
Fatih Ahıskalı, 226
Fatih Erdemci, 208
Fatih Erkoç, 294, 296, 298, 301
Fatih Saçlı, 217
Fehiman Uğurdemir, 59, 60, 61, 70, 81, 84, 90
Fehmi Özbilek, 237
Fehmi Şirin, 232
Felek, 195
Fenomen, 103, 134, 205
Ferdi Özbeğen, 35
Ferhan Ayasbeyoğlu, 158
Ferhan Uğral, 285
Feridun Işıman, 140
Feridun Mete, 230, 231, 296
Ferruh Arıç, 233, 245
Fethi Taner, 133
Fevzi Ilgın, 164, 165
Feyyaz Kuruş, 33, 191, 299, 301, 302
Feyzi Bincytioğlu, 158
Fırat Baydar, 36, 76, 138
Fırat Kızıltuğ, 249
Fırat Öneş, 191
Fiasco, 135
Fikret Arslan, 285
Fikret Kızılok, 6, 10, 50, 56, 212, 224, 247, 248, 249, 250, 269, 270, 271
Fikret Şani, 257, 258
Filip Sümbülkaya, 111, 198, 207
Firuz Soyver, 135
Flash, 133
Flash (Flaş), 133
Fuat Cinel, 205
Fuat Domaniç, 249
Fuat Güner, 99, 113, 249, 290
Fuat Oburoğlu, 225
Fuat Tavukçu, 62
Funda Anapa, 284
Füsun Önal, 111, 284
Galip Boransu, 35, 36, 93, 98, 284, 311
Galip Kayıhan, 169, 170
Garo Mafyan, 82, 88, 96, 98, 99, 157, 229, 258, 265, 290, 300
Gasko (Gazanfer Vatansever), 118, 119, 120, 121
Genç Osman Yavaş, 172

Geniş Açı, 106, 111, 128, 135, 152
Gökalp Baykal, 9, 11, 21, 37, 135, 136, 137, 145, 163, 192, 195, 269, 281
Gökçen Kaynatan, 27
Gökhan Dabak, 133, 146, 204
Gökhan Elçin, 173
Gökhan Elmacıoğlu, 222
Gökhan Pekkaya, 9, 11, 126, 127, 128, 129, 197, 281
Gökhan Sezer, 211
Gökhan Şahinoğlu, 117
Gökhan Şeşen, 227, 228, 299
Gökmen Ahmet Noyan, 237
Göksan Arman, 123
Göksel Sezen, 106
Göksun Doğan, 216
Grizu (Grisou), 137
Grup 88, 298
Grup Çağrı, 213, 217, 218, 256
Grup Çağrışım, 226, 267
Grup Denk, 295, 296, 298, 299
Grup Doğuş, 233
Grup Firuzan, 191
Grup Fm, 296
Grup Gündoğarken, 227, 228, 248, 270, 292, 298, 299, 326
Grup Leopar, 138
Grup Lodos, 274, 275
Grup Lokomotif, 230, 294, 296
Grup Mass, 232, 242
Grup Mikado, 139
Grup Nazar, 284, 285
Grup Otoban, 232
Grup Pan, 300, 301
Grup Periyod, 295
Grup Problem, 139
Grup RC, 300, 301
Grup Sekstet, 284
Grup Sentez, 167
Grup Tema, 298, 299
Grup Virüs, 139
Grup Vizyon, 298, 299
Grup Yorum, 25, 213
Guilliotine, 139, 189
Gülabi Demirel, 122, 123
Gülbeniz, 248, 270
Gülgün Yıldız, 298, 302
Gülnaz Göver, 216
Gültekin Kaçar, 69, 133, 166
Gülten Akın, 222
Günay Ekren, 62
Gündoğarken, 227, 319
Gündüz Ersoy, 75
Güner Hasanoğlu, 160
Güner Ümit, 246
Güneş Devrim Demirci, 133
Güneş Uras, 216
Güneşin Sofrası, 68, 234
Gür Akad, 9, 11, 33, 35, 83, 107, 122, 132, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 209, 210, 265, 273, 274, 281, 291, 299, 300, 301, 302
Gürani Koç, 135
Gürbüz Barlas, 112, 117, 201, 204
Gürdal Polat, 126, 127
Gürdal Şahin, 122, 208
Gürhan Eteke, 233
Gürkan Gücer, 168
Gürkan Kurtkaya, 177, 273, 298
Gürol Ağırbaş, 33, 100, 106, 251, 297
Gürsel Göçmen, 69, 74
Güven Erkin Erkal, 19, 102, 134, 160, 174, 177, 183, 188, 200, 273
Güzelyurt Gelişim, 140
Hacı Murat Özbey, 128

Hakan Beşer, 62, 132, 156, 232, 264
Hakan Bilal, 190
Hakan Doğuç, 109
Hakan Durak, 109
Hakan Ertizman, 126
Hakan Fikircioğlu, 191
Hakan Girit, 191, 192, 299
Hakan Güven, 187
Hakan Kurşun, 103
Hakan Özer, 112, 113, 133
Hakan Savaş, 177
Hakan Savaşer, 187
Hakan Sıvacı, 301
Hakan Sözen, 199, 274
Hakan Şavklı (Dadaşlar), 69
Hakan Şavklı, 165, 186
Hakan Tankut, 114, 133
Hakan Telci, 137
Hakan Terim, 114, 133
Hakan Utangaç, 188, 316
Hakan Ülkü, 106
Hakan Yılmaz, 215, 216
Hakkı Bulut, 49, 51
Hakkı Doğusoy, 104, 105, 139, 156, 157, 191, 273, 274, 301
Hale Dikmen, 191
Halikarnas Orkestrası, 252
Halil Akansel, 140
Halil Bal, 9, 11, 126, 127, 128, 129, 166, 168, 281
Halil Karaduman, 221, 300
Halil Saçlı, 237
Halil Yiğit, 237
Halis Bütünley, 217, 221, 225
Halit Çelikoğlu, 285
Halit Ergenç, 278
Halit Kıvanç, 17, 89, 207, 245, 292
Halit Sözen, 199, 274
Haluk Dayıoğlu, 232
Haluk Derinöz, 225
Haluk Levent, 131, 166, 185
Haluk Özkan, 241
Haluk Şeftalioğlu, 42, 108, 146, 315
Haluk Taşoğlu, 78
Hamdi Özkan, 191
Handan Özaydın, 208
Handle With Care, 274, 276
Hard Line, 146
Hardal, 34, 108, 136, 140, 141, 145, 232, 266
Hardline, 108, 133, 169
Harun Kolçak, 294, 295, 296
Hasan Cihat Örter, 222
Hasan Demirel, 122, 123
Hasan Hür, 237
Hasan Köseoğlu, 277
Hasan Uğur Epirden, 91, 168
Hasip Akgürgen, 140
Hasret Gültekin, 62, 241
Hatice Vatansever, 68
Haydar Tacettin, 101, 102
Hayrettin Öneşol, 158
Hayri Erbay, 68
Hazy Hill, 131, 132, 140, 146, 147, 148, 149, 153, 189
Headbangers, 123, 149, 150
Hijazz, 231
Hikmet Mısır (Mısır kardeşler), 66, 69, 74, 167
Hilmi Elgezer, 285
Hole in the Wall, 150, 187
Hong Kong Virüsü, 140, 189
Hush, 151
Hüdaverdi Yavuz, 174
Hümeyra, 32, 251, 252
Hüseyin Akbulut, 296
Hüseyin Coşkun, 297
Hüseyin Emre, 86, 91
Hüseyin Kaya, 216

Hüsnü Uysal, 9, 11, 122, 123, 281
IDEA, 131, 147
Işığın Yansıması, 151
Işıl Akdoğan, 222
İbrahim Cantay, 183, 185
İbrahim Işıktekin, 69, 74
İbrahim Sesigüzel, 288
İbrahim Tatlıses, 37, 71, 119, 196
İdris Tübcil, 162, 235
İdris Tüpcil, 159
İhsan Apça, 261
İhsan Özgen, 248, 262, 269
İhsan Seyfi Özsulu, 232
İlhan İrem, 19, 26, 27, 56, 95, 154, 155, 157, 166, 177, 200, 212, 232, 247, 252, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 273, 274, 291, 298, 299, 302
İlhan Özulu, 68, 73, 137
İlhan Şeşen, 227, 228, 299
İlhan Yalçın, 204
İlkay Türkozan, 173
İlker Arkış, 173
İlkin Deniz, 76, 154, 238, 271, 291
İmer Demirer, 239
İnce Saz, 226
İpucu Beşlisi, 35
İrfan Tözüm, 196
İrfan Yılmaz, 128
İskender Paydaş, 55
İsmail Demirel, 123
İsmail Kilimci, 132
İsmail Soyberk, 33, 35, 68, 73, 74, 75, 76, 137, 138, 221, 301
İsmail Tarlan, 60, 61, 90
İsmail Uzelli, 19
İsmet Özel, 97
İsmet Sıral, 27, 49, 53, 66, 70, 78, 236, 241, 244, 245, 246
İzel (Çeliköz), 157, 298, 301
İzmir Caz Beşlisi, 240
İzzet Eti, 42
İzzet Öz, 67, 94, 143, 204, 286
Jak Esim, 248, 270
Jan Peridar, 169, 187
Jean Jacques Fallaisse, 81, 86, 90, 91
Jeyan Erpi, 94, 99, 100, 301
Jülide Yılmaz, 278
Kaan Altan, 171, 172
Kaan Arca, 278
Kaan Ergül, 137
Kaan Erkorkmaz, 274
Kaan Peridar, 187
Kaan Süersan, 176, 177
Kaan Uçak, 171
Kadir Çöpdemir, 32
Kadir İnanır, 160
Kadir Saydam, 67, 72, 170, 311
Kadir Tapucu, 52
Kamil Erdem, 214
Kamil Özaydın, 35, 206, 207, 208, 209
Kamil Özler, 237
Kanaken, 59, 60, 61
Kanöz Ozan, 111, 198
Karaca Somer, 128, 129, 192, 193
Karakedi, 125
Karapaks, 172
Kardaşlar, 65, 105, 180
Kasırgalar, 17, 152
Kavimhan, 66, 166, 167, 168
Kayahan, 52, 56, 89, 190, 287, 288, 295, 297, 300, 303
Kaygısızlar, 68, 93, 105
Kemal Aratan, 150

Kemal Başar, 205
Kemal Çiftçioğlu, 112
Kemal Kenan Ergen, 69
Kemal Kut, 151, 175, 176, 197
Kemal Küçük, 215
Kemal Sağlam, 191
Kemal Sülker, 267
Kemal Sünnetçioğlu, 170
Kenan Akçora, 211
Kenan Şabaran, 191
Kent Mete, 216
Keops, 153
Kerem Güney, 234
Kerem Tüzün, 204
Kerem Yılmazer, 284
Kerim Çaplı, 93, 132, 172, 253, 257, 258
Kerim Özgürel, 233
Kılıç Danışman, 81, 84, 85, 89
Kibariye, 49
King White, 140, 147, 153, 189, 202
Klips, 17, 19, 29, 83, 106, 118, 139, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 178, 210, 263, 273, 274, 291, 292, 299, 300, 301
Kobra, 158
Kolon, 69, 102, 158, 166, 171
Koral Sarıtaş, 169, 170
Korkut Erbuğ, 285
Korkut Koray, 79
Korkut Sarıgül, 104
Kramp, 19, 21, 31, 36, 62, 80, 119, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 188, 190, 208, 235
Krank, 159
Kronik, 32, 69, 161, 164, 176, 186, 202
Kuddusi Baker, 217, 218, 220
Kudret Kurtcebe, 159, 160
Kudret Öztoprak, 218
Kuzenler, 285
Labirent, 69, 166
Latif Demirci, 44
Latin 2, 28
Lazy River, 166, 175, 187
Legacy, 147
Leman Sam, 233
Leopar, 54
Levent Altındağ, 76, 239, 285, 297
Levent Atılgan, 164
Levent Baki, 9, 11, 17, 66, 126, 166, 167, 168, 204, 281
Levent Büyük, 158
Levent Candaş, 157, 193, 195, 301
Levent Çoker, 239, 245, 297
Levent Gülsün, 194, 195
Levent Işıktekin, 69, 74
Levent Kırca, 227, 228
Levent Şengül, 203
Levent Yılmaz, 232, 233
Levent Yücel, 177, 298
Levon Balıkçıoğlu, 179, 217
Lodos, 168
Lokomotif, 36, 229, 230, 231, 257, 259, 296
Lords, 169, 187
Lotus, 77, 146, 162, 169
Low Sexual Desire, 149, 150
LSD (Low Sexual Desire), 150
Macit Kızılay, 260
Mahmut Özen, 79, 114, 116, 136
Mahmut Tuncer, 71
Mahmut Turgay Asan, 182, 183

Mahzuni (Aşık Mahzuni), 74, 75
Maria Rita Epik, 87, 285, 286
Marşandiz, 67, 73, 104, 138, 169, 170
Mass, 105, 164, 169, 187, 232
Mavi Sakal, 102, 171, 172, 178
Mavi Yolcular, 289
Mazhar Alanson, 96, 98, 219, 290, 300
Mazhar Fuat Özkan, 35, 93, 95, 97, 180, 258, 290
Mazhar Şiringöz, 176, 177
Mazhar ve Fuat, 95
Med Cezir, 145, 257
Medusa, 101
Medussa, 173
Mehmet Ali Acet, 101, 199
Mehmet Ateş, 174
Mehmet Bartınlıoğlu, 199
Mehmet Çelik, 231
Mehmet Çetiner, 139
Mehmet Duru, 259, 262
Mehmet Emin Taşer, 229, 230
Mehmet Ertem, 297
Mehmet Gözüpek, 70, 308
Mehmet Güreli, 110
Mehmet Güzelbeyoğlu, 200
Mehmet Kilimci, 132
Mehmet Kuranel, 98
Mehmet Mısır, (Mısır kardeşler) 9, 11, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 74, 167, 281
Mehmet Mustafa Bahpar, 76, 321
Mehmet Mustafaoğlu, 168, 233
Mehmet Oylumlu, 75
Mehmet Soyarslan, 265
Mehmet Şevki Öztürk, 9, 11, 103, 109, 113, 134, 146, 169, 173, 196, 197, 199, 205, 281, 329
Mehmet Taygun, 179, 180
Mehmet Temel, 258
Mehmet Toker, 223
Mehmet Tütüncü, 180
Mehmet Yankır, 62, 65
Melih Güzel, 117, 133
Melih Kibar, 154, 155, 219, 260, 261, 262, 263, 283, 286, 290, 291, 295, 296, 298, 301
Melih Rona, 176
Melike Demirağ, 63, 284
Melis Sökmen, 231, 296
Memo Tanrısever, 249
Mephisto Child, 103, 146, 173
Meral & Zuhal, 89
Meridian 8763, 18, 19, 21, 23, 42, 104, 173, 174, 175, 271, 273, 274
Merih Benli, 109
Merih Tahir Cihan, 277
Mert Karamızraklı, 277
Mert Öncü, 278
Mert Topel, 278
Mert Uysal, 278
Mertol Şalt, 76, 105, 321
Mesut Ali, 237
Metafor, 150, 151, 164, 175, 176, 187, 188, 197
Metalium, 32, 46, 147, 164, 175, 176, 177, 188, 274
Metallic Shock, 17, 177
Mete Akkuş, 74
Mete Aygüven, 9, 11, 173, 175, 281
Mete Duran, 232
Mete Düren, 104, 105
Mete Kuteş, 113, 149
Meteor, 145

Metin Atahan, 113
Metin Cenkmen, 105, 239
Metin Dağaltı, 233
Metin Güneş, 260
Metin Keşkek, 216
Metin Özülkü, 58, 60, 75, 226, 266
Metin Türkcan, 175, 176
Metin Yalçın, 297
MF3, 58, 219, 220, 221
MFÖ, 9, 26, 34, 57, 59, 79, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 154, 155, 194, 229, 233, 258, 264, 288, 290, 292, 295, 299, 300
Michael Kuyucu, 304
Mind Vortex, 211
Mine Çağlayan, 278
Mirage, 19, 177, 178, 201, 273
Mithat Danışan, 67, 68, 105, 239
Modern Folk Üçlüsü, 9, 55, 213, 218, 219, 220, 221, 223, 284, 287, 288
Moğollar, 17, 32, 47, 105, 135
Mor ve Ötesi, 139
Mozaik, 19, 21, 105, 178, 179, 180, 181, 232, 271, 318
Muammer Ketencoğlu, 271
Mu, 102, 171
Muhti Bayam, 68
Mukaddes Özçakır, 133
Murat Akaltun, 129, 201, 311
Murat Aksoy, 278
Murat Bağcıoğlu, 112, 169, 201
Murat Baştepe, 123, 124
Murat Bozkurt, 151
Murat Buket, 214, 224, 226, 257
Murat Çekem, 197
Murat Demiral, 231
Murat Dumbay, 210
Murat Ersöz, 123
Murat Güven, 139
Murat Kalaora, 279
Murat Kemaloğlu, 255, 256
Murat Kulaksızoğlu, 299
Murat Malkasoğlu, 285
Murat Net, 31, 111, 161, 178, 188, 190, 197, 198
Murat Özbey, 110
Murat Özyüksel, 151, 152
Murat Pazarbaşı, 200, 206, 274
Murat Ses, 21, 75, 181, 271
Murat Tamer, 296
Murat Taşkıran, 121
Murat Töz, 61, 75, 323
Murat Tunalı, 9, 11, 103, 104, 136, 194, 195, 273, 274, 281
Murat Tümer, 171, 172, 299
Murat Tüzel, 101
Murat Uzun, 114, 133
Murat Ünlü, 180
Murat Üstün, 81, 90
Murat Yeter, 190
Murat Yıldırım, 131
Mustafa Budan, 76
Mustafa Dönmez, 108
Mustafa "Musti" Erman, 123, 124
Mustafa Gökeri, 140
Mustafa Kos, 35, 83, 122, 157
Mustafa Oğuz, 99
Mustafa Özhan, 141, 142, 257, 258
Mustafa Süden, 298
Mustafa Süder, 100, 217
Mustafa Tozakı, 140
Mutlu Torun, 262, 269

Müjdat Akgün, 112, 214, 218, 225, 255, 256
Mümin Şanlıel, 67
Mümtaz Solmaz, 83, 156, 157, 273, 274
Münir Tireli, 6, 7, 9, 10, 280
Müzik Yolcuları, 267
Nadir Göktürk, 215, 216, 217
Nadir Uygun, 75
Nail Bayşu, 49
Nail Güreli, 267
Nazım Hikmet, 121, 222
Nazmi Akyıldız, 279
Neco, 183, 230, 245, 288, 290, 292, 293, 301
Nedim Tanrıkulu, 297
Nedim Tanyolaç, 195
Nedim Ünal, 158
Nejat Başeğmezler, 296
Nejat Tekdal, 9, 81, 84, 85, 117, 118, 119, 120, 121, 127, 128, 281
Nejat Vatansever, 205
Nejat ve Reha, 110
Nejat Yavaşoğulları, 110, 111, 181, 283
Nejdet Ulu, 109
Nekropsi, 47
Nermi Kurt, 127
Neslihan Yanardağ, 168
Neşet Ruacan, 238, 239, 245, 246, 248, 270
Neu Life, 182
Nevzat Alkan, 98
Nevzat Özkıratlı, 206
Nezih Ünen, 137, 181, 257
Nezih Yeşilnil, 239, 260
Nihal Demirhan, 296
Nil Burak, 190, 291
Nil Karaibrahimgil, 195
Nilgün Han, 301
Nilgün Nilhan, 66
Nilgün Onatkut, 234, 289
Nilgün Sabar, 278
Nilüfer, 36, 98, 231, 232, 284, 285, 288
Nino Varon, 110
Nizam Taşdöğen, 117, 119, 120, 324
Norm, 275
Nuh Okatan, 204
Nur Moray, 227
Nur Yoldaş, 89, 246, 247, 252, 253, 266, 286
Nuran Küçük, 153
Nurgül Altun, 296
Nurgül Yahyaoğlu, 215
Nuri Kurtcebe, 159, 258
Nükhet Aruca, 105
Nükhet Duru, 52, 98, 250, 268, 284, 290, 292
Nükhet Ruacan, 238, 239
Objektif, 18, 20, 22, 34, 35, 37, 69, 140, 147, 153, 182, 183, 184, 186, 189, 208, 209
Obscurity, 176
Ogün Göktürk, 182
Ogün Sanlısoy, 157, 208
Oğuz Abadan, 62, 240, 267
Oğuz Durukan, 238, 246, 270
Ohannes Kemer, 227
Okan Başören, 233
Okan Murat Öztürk, 197
Okan Tolga Mertel, 191, 299, 301
Okay Gökçen, 132
Okay Temiz, 41, 62, 237, 240, 241, 246, 259, 274
Oktay Görk, 255, 266
Olcayto Ahmet Tuğsuz, 231, 259, 284, 290, 296
Olcayto Levent, 115
Onlar, 19, 154, 155, 156, 263, 291, 292

Onno Tunç, 100, 239, 245, 250, 266, 286, 287, 290, 294, 295, 301
Onur Koğacıoğlu, 76, 321
Onur Toparlak, 131
Orhan Akdeniz, 71
Orhan Boran, 174
Orhan Erişir, 132, 156, 273, 274, 301
Orhan Gencebay, 41, 49, 50, 51, 53, 71, 78, 121, 248, 278
Orhan Topçuoğlu, 100, 297
Orhan Ünal, 78
Orient 77, 59, 60
Orkun Arıyörük, 211
Osman İşmen, 169, 258, 286, 298, 302
Osman Tiftikçioğlu, 230
Overdose, 186
Oya Bora, 191
Ozan Akça, 171, 172
Ozan Çırak, 164, 165
Ozan Çolakoğlu, 157, 278
Ozan Doğulu, 300
Ozan İnkaya, 139
Ozon, 175, 187
Ömer Ahunbay, 33, 112, 113
Ömer Beypınar, 278
Ömer Göksel, 168
Ömer Kavur, 251
Ömür Gidel, 81, 84, 89, 91, 240
Önder Bali, 246
Önder Focan, 105, 238, 239, 246
Önder Keskinkılıç, 233
Örgun Özyücel, 296
Örümcek, 187
Özdemir Arığ, 296
Özdemir Erdoğan, 65, 66, 70, 216, 219, 232, 237, 241, 242, 243, 246, 290
Özer Sarısakal, 161, 164, 165
Özgünay Ünal, 164, 165, 176
Özgür Denizli, 198
Özgür Tunalı, 104
Özkan Turgay, 104, 107, 136, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 232, 267, 297
Özkan Uğur, 93, 98, 284, 290
Özlem Dinçarslan, 104, 174
Özlem Tekin, 113, 157, 205
Özlem Yüksek, 83, 88, 192
Painted Bird, 112
Pegasus, 169, 187
Pelin Özülkü, 151
Pentagram, 9, 19, 28, 32, 33, 37, 42, 47, 124, 130, 140, 153, 175, 176, 184, 188, 189, 190, 197, 198
Perfect Timing, 186, 202
Period, 190
Peter Schön, 96, 98
Phantom Voice, 164
Physical, 113
Pınar Seyhun, 168
Piramit, 105, 119, 139, 157, 159, 190, 191, 192, 208, 298, 299
Polaris, 206
Poseidon, 164
Protez, 153
Pundick, 147
RA, 9, 17, 18, 19, 23, 26, 28, 36, 42, 44, 106, 114, 115, 117, 118, 128, 133, 145, 152, 157, 192, 193, 194, 195, 273, 274, 275
Raci Çığırtkan, 233, 239
Rag Doll, 103, 109, 134, 139, 173, 196, 197, 199, 205,
Raif Atmaca, 62
Rebel Moves, 113
Recep Işık, 83

Reflex, 147, 188, 197, 198
Reha Koçer, 218
Reha Öztanyel, 283
Renan Bilek, 62, 277
Replikas, 47
Re-x, 198
Reyhan Karaca, 192, 302
Reyman Eray, 215
Rıdvan Yılmaz, 231
Rıza Mete, 68, 167
Richard Hammer, 111
Robert Johnson, 248, 270
Rosewood, 188
Rubby Bastida, 270
Ruhi Su, 30, 212, 214
Rulet, 199
Rüçhan Çamay, 245
Rüya Ersavcı, 191, 288, 296, 299, 301, 302
Sabahattin Taşdöğen, 26, 28, 35, 108, 117, 118, 119, 120, 127, 128, 193
Sabih Cangil, 9, 11, 23, 44, 137, 192, 193, 194, 195, 273, 274, 281
Sacit Çöze, 233
Sacrificed, 131, 147
Sadaks, 19, 164, 199, 273, 274, 275, 276
Sadık Sağlam, 9, 11, 101, 108, 112, 196, 199, 204, 281
Sadun Aksüt, 253
Saffet Gündeğer, 240, 241
Salim Ağırbaş, 106, 246
Saltuk Tutkur, 277
Samet Şani, 257, 258
Sarmaşıklar, 77, 78, 79
Savaş Demirkaya, 187, 188
Savaş Özdemir, 165
Savaş Özkan, 101, 108, 117
Sayat Aslanoğlu, 278
Saygun Arpalı, 74, 75, 76
Sceptic Age, 202
Sedat Avcı (Avdıkoğlu), 78, 80, 141, 142, 143, 144, 145
Sedat Tekinay, 233
Sedat Yıldırım Sarıcı, 203
Seden Kutlubay (Gürel), 154, 291, 300
Sefa Pakelli, 60, 61
Sefa Ulaştır, 61, 127, 128, 129, 130, 168, 267
Sek, 175, 187
Sekans, 135, 136
Selahattin İçli, 298
Selahattin Taşdöğen, 120, 310
Selahattin Yünkuş, 70
Selami Karaibrahimgil, 287
Selami Sevinç, 126, 127, 210
Selçuk Alagöz, 252, 288
Selçuk Arkun, 131
Selçuk Başar, 229, 295, 298, 300
Selçuk Sun, 238, 285
Selçuk Ural, 98
Selda (Bağcan), 13, 78, 255, 257, 266
Selen Gülün, 152, 278
Selim Atakan, 217, 223, 224, 226, 251
Selim Aysan, 204
Selim Çelikli, 137
Selim Demirdelen, 200, 201, 274
Selim Erdem, 62
Selim İnanç, 186
Selim Öztürk, 158
Selim Sayan, 156, 264, 299
Selim Selçuk, 99, 246, 270
Selim Tarım, 203, 274
Selin Atasoy, 279
Selmi Andak, 288, 290, 291, 298, 301, 302
Selmin Karaali, 301
Semra Öztan, 289

Sencer Üneri, 202, 203
Senem Diyici, 237, 240
Senkop, 203, 240
Serdar Akatlar, 82, 84, 85, 88, 89, 92, 230
Serdar Ateşer, 21, 37, 137, 179, 180, 181, 271
Serdar Ayaz, 234
Serdar Çokuslu, 28, 70, 206, 207, 208, 209, 313
Serdar Ertürk, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 157
Serdar Gökdelen, 83, 157
Serdar Gönenç, 131, 217
Serdar Güzeldikiciler, 106
Serdar Öktem, 183
Serdar Öztop, 9, 11, 131, 281
Serdar Ramazanoğlu, 235
Serhan Kaptan, 183
Serhat Çiftdal, 101, 102
Serhat Ersöz, 108
Serkan Ocak, 205
Serkan Özkaya, 114
Serpil Barlas, 78, 284
Serpil Eroymak, 285
Serra Okumuş, 277
Sertab Erener (Altın),
Sertaç Tunguç, 139
Seth, 19, 200, 201, 206, 211, 273, 274, 275, 276, 326
Sevingül Bahadır, 154, 291
Sex Murder, 176
Seyir Defteri, 213, 222
Seyyal Taner, 9, 35, 36, 94, 106, 141, 230, 231, 241, 257, 258, 296
Sezen Aksu, 35, 52, 99, 100, 241, 242, 245, 269, 289, 290, 294, 301
Sezer Bağcan, 254, 255
Sfenks, 201
Sıfır Bir, 131
Sibel Egemen, 190
Sibel Sezal, 249, 271
Sibel Şentin, 296
Sibel Tüzün, 195, 278, 300
Sihirli Lamba, 15
Sina Koloğlu, 110
Sinan Çetin, 88, 155
Sinan Erkoç, 195
Sinan Kurtul, 210
Slyvian Kasap, 240
Softart, 153, 201, 202, 273, 275
Son Dakika, 152
Sonay, 57, 249, 271
Spinners, 165, 186, 202
Su Epik, 270
Suavi, 231
Suden Pamir, 101
Sumru Balıkçıoğlu, 217
Sumru Çalgan, 296
Sumru Erim, 179
Suna Yıldızoğlu, 62
Sunay Özgür, 177, 178, 201, 273
Süheyl Denizci, 237, 239
Süleyman Alnıtemiz, 297
Süleyman Bağcıoğlu, 112, 169, 201
Süleyman Özyıldırım, 11, 101, 112, 117, 146, 169, 199, 281
Süleyman Yücel, 260
Sümer Özoral, 98
Şadan Gümüştekin, 167
Şahin Toros, 122
Şanar Yurdatapan; 13, 55, 63, 268
Şansın Durak, 222
Şebgün Tansel, 289
Şebnem Başar, 215, 216
Şebnem Ferah, 205
Şebnem İpek, 103
Şenel Akcan, 68

Şenova Ülker, 239, 245, 262, 297
Şevket Uğurluer, 302
Şevval Sam, 277
Şuayip Yeltan, 131
Şükrü Haznedar, 277
Şükrü Yüksel, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146,
T, 45
t.a., 19, 203, 273, 274
Tacihan Uygun, 222
Taçlan Görgün, 278
Tahsin Atakol, 100
Tahsin Endersoy, 251
Tahsin Ünüvar, 93, 111, 180, 249, 311
Talat Çerman, 138
Tamer Aykaç, 168
Tamer Meta, 69, 70
Tamer Sağlam, 219
Tanar Çatalpınar, 122, 237
Taner Ayan, 195
Taner Ertunç, 158
Taner Keser, 186
Taner Öngür, 65, 66, 70, 71, 95
Tanju Arıkan, 68, 73, 104, 137, 138, 170
Tanju Can, 176
Tanju Cılızoğlu, 267
Tanju Duru, 216, 217
Tanju Eren, 177, 178, 273, 298
Tansel & Zuhal, 276
Tansel Doğanay, 275
Tansu Atak, 230, 231, 296
Tarık Özmen, 182, 183
Tarık Sezer, 231, 251
Tarkan, 35, 157
Tarkan Gözükübüyük, 33, 112, 113, 188, 196
Taxi, 203
Tayfun, 170, 183, 222, 237, 239, 240
Tayfun Duygulu, 181, 225, 299, 301
Tayla Koray, 79
Taylan Dedeoğlu, 299
Taylan Ersavaş, 101
Tayyar Işıksaçan, 44
TDK, 83, 157
Tears, 147, 203
Tebeşir Dantel Koalisyonu, 83, 157
Teleskop, 15, 67, 89, 94, 143, 204
Temel Zümrüt, 278
Ten On Richter, 204
Teoman (Yakupoğlu) 152, 178, 221, 251
Tercan Şener, 198, 273
Tevfik Akgün, 218
Tevfik Fikret Tufan, 228
Tezer Boran, 296
The Lesh, 126, 204
Thunders, 188, 316
Tını, 205
Tibet Ağırtan, 171, 172, 298
Timuçin Gürer, 179, 180
Timur Kaya, 211
Timur Selçuk, 50, 51, 218, 220, 259, 283, 284, 300
Tolga Çandar, 213, 214, 256
Tolga Soyhan, 165
Tolga Suater, 192
Tolga Tüzün, 278, 279
Topkapı Orkestrası, 231
Toplama Adamlar, 133
Torab Majlesi, 165
Torment, 205
Trantor, 197
TRT Hafif Müzik ve Caz Orkestrası, 237, 246
Tufan Tezer, 135
Tufan Yağmurdereli, 132
Tuğrul Akyüz, 278, 279
Tuğrul Bayrak, 223, 224, 226
Tuna Ötenel, 219, 239, 243

Tuna Taşkın, 231
Tuncay Batıbeki, 161
Tuncay Gündüz, 101
Tuncay Kayış, 297
Tuncay Zigalıoğlu, 182, 183, 185
Tuncer Ocak, 79, 114, 116
Tuncer Tercan, 224
Tunç Arkan, 122
Tunç Kemal, 98
Tunç Özbilgin, 205
Turgay Çelik, 133
Turgay Çevikkan, 138
Turgay Özüfler, 99
Turgay ve Frekans, 182, 183
Turgut Akyazı, 103
Turgut Denizci, 173, 174
Turgut Özal, 61, 64, 95, 321
Turhan Yükseler, 99, 170, 286, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 302
Turkish Band, 205
Turkuaz, 237
Tülay Kayacık, 160, 162
Tülay Saygın, 302
Tünay Akdeniz, 16, 25, 149
Türkay Türkmen, 153, 202, 273
Twilight, 147, 187
Ufuk Dinç, 151, 175
Ufuk Kaplan, 192
Ufuk Kırbeyli, 70
Ufuk Önen, 149
Ufuk Yıldırım, 82, 83, 88, 92, 302
Ufuk Zayim, 134
Uğur Ataç, 203, 274
Uğur Başar, 221, 229, 290, 298, 300
Uğur Bayar, 49
Uğur Dikmen, 61, 62, 64, 168, 245, 291
Uğur Ersoy, 205
Uğur Karacaoğlu, 203
Uğur Mumcu, 22, 249, 250
Uğur Türe, 214
Uğur Ustaoğlu, 215, 217
Ultraviole, 82, 83, 157, 264, 299
Umut Arabacı, 186
Utku Atalay, 122
Utopia, 151
Uzay Heparı, 157, 265
Uzi Sezer, 122
Üç Hürel, 24, 32, 47
Üçüncü Nesil, 297
Ülkü Aker, 289
Ülkü Giray, 57, 221
Ümit Açıkalın, 298
Ümit Ağırsaygın, 182
Ümit Altın, 206, 207
Ümit Eroğlu, 123, 184, 218, 295, 297, 300
Ümit Onartan, 121
Ümit Sancaklı, 234
Ümit Yılbar, 188
Ünal Vani, 79
Ünol Büyükgönenç, 55, 246
Ünsal Saner, 131
Vahe Kasacı, 279
Vartkes Keşiş, 153
Vartkes Keşişyan, 162
Vecdi Yücalan, 9, 11, 35, 182, 183, 184, 185, 186
Vedat Biçkin, 267
Vedat Sakman, 233, 252, 301
Vedat Verter, 215, 216
Vedat Yıldırımbora, 49, 51
Vehbi, 123
Vertical End, 147, 187
Volkan Başaran, 154
Volkan Gücer, 168
Volkan Olgun, 121
Volkan Şanda, 107, 232
Volkan Uzunhasanoğlu, 186
Volvox, 205
Vulture, 101, 102
Waiting for the China, 112

Whisky, 9, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 28, 35, 37, 104, 111, 114, 118, 119, 133, 153, 159, 184, 188, 190, 193, 200, 206, 207, 209, 271, 275, 280
White Bird Band, 201, 206
White Cheese, 153, 210
Workshop, 247, 253
Wyvern, 210
Yağız Üresin, 179, 180
Yağmur Kızılok, 248
Yahya Akın, 108
Yakup Senem, 113
Yalçın Ateş, 232, 242
Yalçın Kızılateş, 240
Yalçın Şaşmaz, 232
Yasa Arar, 171
Yasemin Kumral, 262
Yaşar Miraç, 223
Yaşar Saka, 122, 123
Yaşar Şanlı, 182
Yavuz Aydar, 109, 112, 201
Yavuz Çetin, 133, 279
Yavuz Çuhacı, 98
Yavuz Hilmi Çetin, 279
Yavuzer Çetinkaya, 110
Yaz Baltacıgil, 250, 270
Yeni Türkü, 25, 178, 212, 213, 216, 222, 223, 224, 226, 248, 256, 270, 327
Yeni Yaşam, 182
Yeraltı Dörtlüsü, 141
Yeşil Giresunlu, 93, 94
Yeşim Denizel, 178
Yeşim Vatan, 83, 88
Yıldırım Gürses, 51, 98
Yıldırım Koral, 297
Yılmaz Akın, 68
Yılmaz Güneylioğlu, 196, 199
Yiğit Acal, 204
Yol Arkadaşları, 62, 65, 158, 166, 168
Yonca Erdoğan, 244
Yunus Işık, 278
Yusuf Berrak, 260
Yusuf Güsar, 98
Yusuf Kasavi, 278
Yusuf Uğurer, 198
Yusuf Yalçınbaş, 105
Yücel Altınbaş, 199, 274
Yücel Yüksel, 279
Yüksek Sadakat, 209
Yüksel Ünver, 207, 208
Zafer Altundağ, 115, 149
Zafer Oğuz, 143, 144, 232
Zafer Şanlı, 9, 11, 69, 74, 158, 166, 281
Zafer Yavuz, 216
Zeki Müren, 72, 244
Zen, 33, 108, 160
Zerrin Atakan, 223, 224, 225
Zerrin Özer, 157, 230, 294
Zeynep Avcı, 110
Zeynep Draman, 299
Zeynep Seyhan, 68
Zeynep Sezal, 278
Zeynep Talu, 301
Zeynep Tuğsuz, 284
Zihni Şahin, 149
Zorbeyler, 12, 54, 68, 164, 234, 235
Zuhal Olcay, 36, 251
Zülfü Livaneli, 50, 212, 233, 268
Zümrüt, 239

ALBÜM

Dostlarda değişiklik var...

Topluluk'ta Bağlama ve eski Türk çalgıları seslendiren Mete Akkuş askere gidiyor. Yerini Ersen ve Dadaşlar'dan Mehmet Gözüpek alacak...

TOPLULUK'LARIN yaşamasının güçlüklerinden söz ediyorsak zaman zaman... Evet, bir orkestrayı kurmaktan çok daha zor bu bunlardaki kurumak. Edip Akbayram bu güçlüğü yeniden yaşıyor. Dostlar'ın yaşamak için uğraş veriyor. Ve zaman zaman değişikliklerle de olsa, dört yüzlük topluluğunu bugüne getirdi Akbayram.

Kısa bir süre önce Dostlar'ın basteristi değişmişti. Ancak, Akbayram ve diğer üyeler, yeni arkadaşlarıyla dördüncü yolunu sağlayamadılar. "Bizler, beraberliğimizi, bir dostluk, arkadaşlık havası içerisinde sürdürüyoruz. Azımsanmaksızı ve küçük uyumsuzluk, çalışmalarımızı ters yönde etkiliyor" diyen Edip Akbayram ve Dostlar yeni bir basterinle anlaşmıştı: Ersen-Dadaşlar'la uzun zaman çalışan, topluluğun eski türküsü üyesi Mehmet Gözüpek. Yıllar sürün dostlukların yakınlıkları da. Gözüpek'le benzer kaygılarımız hemen hemen oldu.

Basterist sorununu aşan etkileri şöyle yürütmüştü Dostlar'ın. İkinci değişiklik, grupta bağlama ve eski Türk sazları çalan Mete Akkuş'un askerlik görevinin gelip çatmasıydı. 20 aylık bir süre için Dostlar'dan uzak kalacak olan Akkuş'un yerine, Rafet Yıldırım katılıp topluluğa... Önümüzdeki günlerde askere gidecek olan Mete Akkuş, bir yıldır Dostlar'da çalışıyordu. Pendik Halkevi'nden...

YENİ DOST...

Dostlar'ın en büyük sorunlarından biriydi basterist bulmak. Uzun süre Ersen Dadaşlar'la çalışan Mehmet Gözüpek'le anlaşarak, bu sorunu çözümlediler. Yandaki fotoğrafta, Gözüpek, Edip Akbayram'la birlikte görülüyor.

HER GÜN TOPLANIYORLAR...

Önümüzdeki günlerde, yoğun çalışmalar bekliyor Edip Akbayram ve Dostlar'ı. Akbayram, grubunu her gün evinde toplayarak, seanslarda prova yapıyor. Yanda (solden sağa), Rafet Yıldırım, Gürcüoğlu Ersoy, basterist Mehmet Gözüpek, Ahmet Yıldızoğlu ve Edip Akbayram, çalışma seansında görülüyorlar...

YÖNETİM DEĞİŞİMİ...

Rafet Yıldırım (solda) ve Mete Akkuş (sağda), Pendik Halkevi'ndeki yerleşim ilk eski sırkatsı. Akkuş askere gidecek, Rafet Yıldırım'ın gelmesi. Ve bağlamanın arkadaşlarla buluşması.

Edip Akbayram Dostlar, 1980 sonrasında kadro anlamında önemli bocalamalar yaşadı. Kısa dönemli kadrolardan birisinde davulda Nadir Uygun sonrasında Dadaşlar'dan Mehmet Gözüpek bile yer almıştı. (Gong-1981) (Münir Tireli arşivi)

Egzotik Band-Levent Baki ile prova hatırası-Ağustos 1981 (Levent Baki arşivi)

6 Rock grubu birleşti

Dayanışma, 1980'lerin rock grupları için kilit kelime idi. "Dayanışma" başlıklı basın açıklamaları, solo konser imkânı kısıtlı olan bu grupların toplu konser verme ve isimlerini duyurma anlamında önemli bir araçtı. Ancak, her dayanışma açıklaması bir süre sonra bir kavga ve/veya polemikle alternatif bir tanıtım aracına dönüşebiliyordu. (Hey, 1981) (Milli Kütüphane)

Solo Konser Sadece Bir Gün!
Asım Can Gündüz ve Ambülans Solo Konseri
Çılgınca Coşmak İstiyorsan Kaçırılmayacak KONSER...
★ Tatlı Sert Dizisi:
Birinci Bölüm Yumuşak ve Tatlı!
İkinci Bölüm Allah ne Verdiyse!
ASRIN ROCK KONSERİ
Binlerce Watt Işık ve Ses Düzeni...
SPOR ve SERGİ SARAYI
29 Ocak 1984 PAZAR Saat: 1930
BİLET SATIŞ YERLERİ:
BEYOĞLU Karakedi Plakevi
TAKSİM Fitaş/Mudo
ŞİŞLİ Şişli/Mudo
KADIKÖY Altyol/Mudo
SUADİYE Şaşkınbakkal/Oktay Müzik
Sevgili rockseverler, dans edebilmek için spor ayakkabısı giymeyi unutmayın!

Asım Can Gündüz, rock'a büyük misyonlar yüklemeyip, eğlendirme işlevini başarıyla yürütmüş bir isimdi. Ortam, lastik spor ayakkabısı ile dans etmek için müsait.
Yani: "One,two, three, dört beş...Allah Allah!"

MÜZİK-GENÇLİK

ŞEYTANLAR SAHNELERE GELİYOR!

"Gençler kendilerini derinden anlayacakları istiyor. Yaşlı oğlanlar da bizi istemiyor" diyor Devil...

Aralarında "En Son Babalar Duyar" dizisinin Kudret'i Selahattin Taşdöğen ve "Gemide" filminin boksörü Naci Taşdöğen'in bulunduğu bir tiyatrocu ekibi Devil'in sahnesini zenginleştiriyordu. (Ses-1982) (Münir Tireli arşivi)

ADALARDAN KİMLER GELİR BİZLERE

Kuşaklararası buluşma! Putları yıkan adam Levent Baki ile Erol Büyükburç aynı teknede (Ses-1982) (Münir Tireli arşivi)

Mazhar Fuat Özkan doğurgan oldu:

ÜÇ'TEN YEDİ'YE...

"Bunca yıldır Mazhar - Fuat - Özkan üçlüsü kadrosunu genişleterek artık yedili oldu..."

MAZHAR - Fuat - Özkan üçlüsüdür üçlü olarak listemeye ve dinlemeye alışmıştık değil mi? Öyle bu üçlü üçlü bu kez bir değişiklik yaptı ve 3'ü 7'ye çıkardı. Nasıl mı?.. Tam yedi kişilik bir kadro kurarak.

Mazhar Alanson - Fuat Güner ve Özkan Uğur sadece üç konser üçlü şeklinde bilinen Mazhar Alanson, Genip Bozcalı, Erkan Uğur ve Tahsin Ünüvar'ı da alarak yeni bir dönemece girdiler... Hadi Meyden Kültür Merkezi'nde 30 Nisan ve 1 Mayıs tarihlerinde verecekleri konserlere yedi kişilik bir kadroyla çıkacak olan grup, bu birlikteliği daha sonra da sürdürüp sürdürmeme konusunda henüz kararsız. Ama bu kararı bölüleyen de, o konserlerdeki dinleyicilerin tepki olacak.

Konserlerin en önemli özelliği, eski şarkıların yeni bir yorumla sunulması ve sahnelerde görülecek grup elemanlarının sayı olması. Ay sonunda üçüncü bir konser izlemi imkânımız olacak konserde.

Mazhar Alanson, Fuat Güner ve Özkan Uğur, yanlarına Murat Akaltur, Galip Boransu, Erkan Uğur ve Tahsin Ünüvar'ı da alarak kadrosu büyüttüler.

MFÖ, "Ele Güne Karşı" ile gerçek çıkışını yapmadan önce de canlı ve heyecanlıydı. Gruba o dönemde klavyede Galip Boransu, perdesiz gitarda Erkan Oğur, saksafonda Tahsin Ünüvar, davulda Murat Akaltun destek veriyordu. (Ses-1982) (Münir Tireli arşivi)

Ersen Dadaşlar'ın dönüş plağı: "Anadolu Pop"... Grup fotoğrafına albümde klavye çalan Atilla Kaya giremeyince, o dönemde gruba zaman zaman katılan Erkan Mutlu'nun hem resmi hem de ismi grup fotoğrafına eklenmiştir. Mutlu, günümüzde ilahi albümleri ile tanınmaktadır. Fotoğrafta soldan sağa Erkan Mutlu, Cengiz Özdoğan, Ersen, Kadir Saydam ve Mehmet Mısır yer almaktadır. (Münir Tireli arşivi)

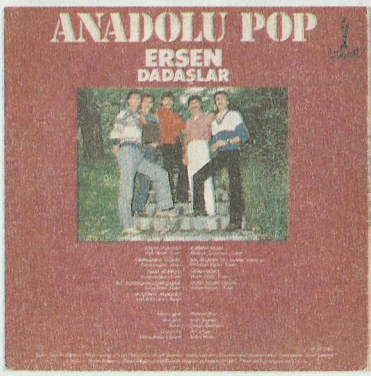

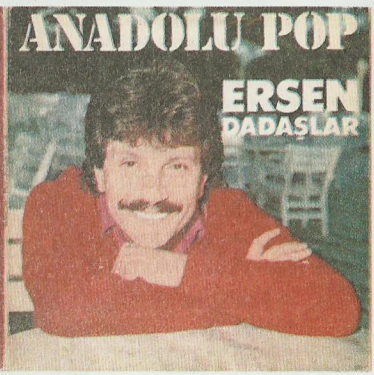

GONG 30

3 çılgınla bir bayram günü

Selda... Diğeri Seyyal Taner... Ötekisi de şöhretçi gün önce Kanada'dan gelen Erkin Koray... Üçü birden Selda'nın Büyükçekmece'deki yazlığında buluştu. Müzikle bunlara yük getirdik. Bayramlaşmaya, konuşmaya doya konuşmaya çıktık.

Erkin Koray'ın Türkiye'de yeniden dönüşü münasebetiyle, bütün pişkin basınlarımız gibi, ortadaki konserlerimiz yüzünden "Mahkûm Beşir", "Selda-Selda'lı günler" ve aile gibi çatma gösterileri hariç, "Flamenkoların Kralı", "Dünyalar Cenneti" gibi şeyler yazıp çizmedik.

Selda'nın, "Yanı Sönük" "Kalp Acıtsalım Yaz Yare Gönlüm" gibi şarkılarıyla, bu yaz da bir hayli adından söz ettirdiğini, Seyyal Taner'in "Yaralı" ve "Sen Gitme Dur" gibi şarkılarıyla, "Yaralı" ve "Sen Gitme Dur" gibi şarkılarıyla, bu yaz da bir hayli adından söz ettirdiğini, Erkin Koray'ın ise, "Yalnız Değilsin" ve "Sen Gitme Dur" gibi şarkılarıyla, bu yaz da bir hayli adından söz ettirdiğini biliyorsunuz.

Whisky, yolun başında... Gong dergisi Ümit Altın ile Serdar Çokuslu'yu birbirine karıştırmış. (Gong-1983) (Münir Tireli arşivi)

RA'nın Hodri Meydan ve Türk Amerikan Derneğinde verdiği konserlerin biletleri (1982-1983) (Sabih Cangil arşivi)

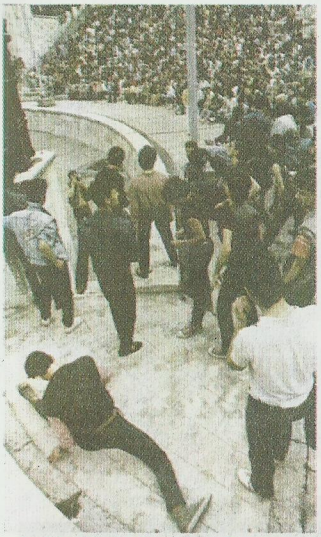

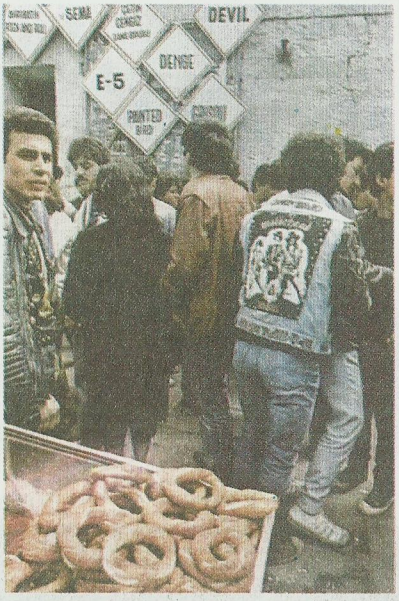

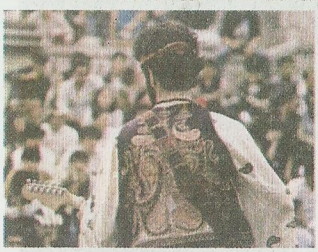

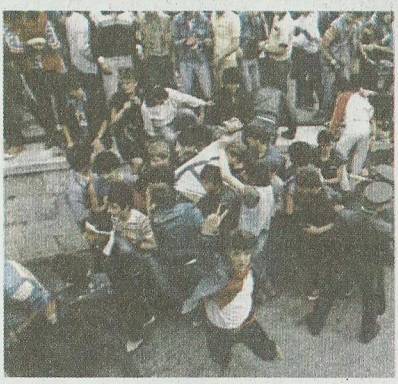

1984 Mayıs'ında Repo Prodüksiyon tarafından düzenlenen RA, Devil, Grisou, E-5 gibi grupların katıldığı rock şenliğinden insan manzaraları... (Gençlik ve Toplum-1984) (Işık Ezber arşivi)

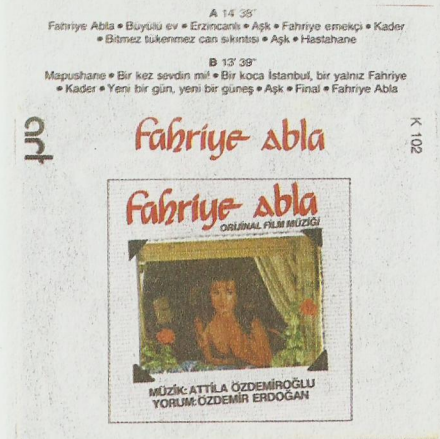
A 14' 38"
Fahriye Abla • Büyülü ev • Erzincanlı • Aşk • Fahriye emekçi • Kader
• Bitmez tükenmez can sıkıntısı • Aşk • Hastahane
B 13' 39"
Mapushane • Bir kez sevdin mi? • Bir koca İstanbul, bir yalnız Fahriye
• Kader • Yeni bir gün, yeni bir güneş • Aşk • Final • Fahriye Abla
Fahriye Abla
K 102
Fahriye Abla
ORİJİNAL FİLM MÜZİĞİ
MÜZİK: ATTİLA ÖZDEMİROĞLU
YORUM: ÖZDEMİR ERDOĞAN

Attila Özdemiroğlu tarafından kurulan ART'den yayınlanan ve ne yazık ki sadece kaset formatında basılan film müziği albümü: "Fahriye Abla" (1984) (Münir Tireli arşivi)

Axe 1984: Sadık Sağlam: Gitar, Barlas (Erinç): Vokal, Haluk Şeftalioğlu: Bas (Sadık Sağlam arşivi)

RA'nın 84 ve 86'da verdiği konserlerin biletleri

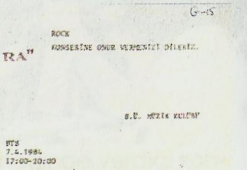

HEAVY METAL'İN "BİLİNÇALTI SAVAŞÇILARI" THUNDERS

Pentagram'ın ilk hâli Thunders. Grup, Kaan Bozoğlu, Cenk Ünnü ve Hakan Utangaç'tan oluşuyor ve Onyedi dergisi tarafından "Heavy Metal'in Bilinçaltı Savaşçıları" olarak tanıtılıyorlardı. (1985-Onyedi) (Münir Tireli Arşivi)

13 Mayıs 1984'te Repo Prodüksiyon'un düzenlediği rock şenliğinde açılan "En Büyük Heavy Metal" pankartı, tercihini Türkçe'den yana kullanan duruşuyla naif; ama yerli bir duyguyu bünyesinde barındırıyordu.

Akın Eldes'i müzik dünyasına tanıtan ilk grup E–5 idi (resmi sağ üst köşede). Grup, 1984 yılında Hey dergisinin düzenlediği rock şenliğine de katılmıştı. (Hey Dergisi–1984) (Münir Tireli arşivi)

Bülent Ortaçgil ve Fikret Kızılok'un Çekirdek Sanat Evi'nde underground olarak basılan resital albümleri "Çekirdek Hatırası-Biz Şarkılarımızı.." (Çekirdek-1985) (Münir Tireli arşivi)

BÜLENT ORTAÇGİL & FİKRET KIZILOK ÇEKİRDEK SANATEVİ RESİTALLERİ, ÖZGÜN YAPIMLARIN ÜRÜNLERİNİ YAYMAK İÇİN DÜZENLENİR. CANLI KAYITTIR. EKO. FİLTRE KULLANILMAKSIZIN DOĞAL OLARAK YAYINLANIR.
(013)
BÜLENT - FİKRET
ORTAÇGİL - KIZILOK
ÇEKİRDEK HATIRASI
BİZ ŞARKILARIMIZI..→

HEY DİZİ: BİZİM GRUPLAR 2 AQUA

Güneşte Dolaşmak istiyor

Küpürde Aqua'nın ilk albümü "Güneşte Dolaşmak"ın birinci versiyonu yayınlandıktan sonra yeniden oluşmuş ve uzun süreli olamamış kadrosu görülmektedir. Resimde yer alan kadro, mevcut albümün bazı bölümlerini yeniden çalarak kasetin ikinci bir versiyonunu çıkartmıştır. (Hey Dergisi-1986) (Münir Tireli arşivi)

İlk Mozaik albümü: "Ardından" (Ada Müzik-1985) (Münir Tireli arşivi)

Gür Akad Eurovision: Klips ve Onlar Eurovision Provalarında, 1986 (Gür Akad arşivi)

Gündoğarken, ilk albüm sonrasında... (Hey Dergisi, 1986) (Münir Tireli arşivi)

Yeni şarkı akımını Greko-Akdeniz mantığından çıkartan ve enstrümental-deneysel işlere önem veren bir ekip olarak Çağdaş Türkü, müziğimizde kalıcı izler bırakmıştır. (Resim: Bekle Beni albüm kapağı, Ada Müzik, 1986) (Münir Tireli arşivi)

Gökalp Baykal'ın "Kedilerin Günü" demosu, 1986... Demoda Hardal'dan Şükrü Yüksel ve Özkan Turgay da Baykal'a eşlik etmişti. (Gökalp Baykal arşivi)

● Cem Karaca "Hasret Konserleri"nden birini de Ankara'da verdi...
● Bu konser bir Başbakan tarafından izlenen ilk Pop Müzik konseri unvanını kazandı...
Bu Hasret Bizim!..
"Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür... Ve bir orman gibi kardeşçesine..." işte Nazım Hikmet'in dizelerinde dile getirdiği hasreti... Bizim hasretimiz de Pop Müzik konserlerinde Başbakanları görmeye... Ve amacı, düşüncesi ne olursa olsun Başbakan Turgut Özal vardı Cem Karaca'nın konserinde... Hasretini dinledi Cem Karaca'nın...

Cem Karaca'nın Ankara Atatürk Spor Salonundaki Hasret konserine dönemin başbakanı Turgut Özal da katılmıştı.
(Hey Dergisi–1987) (Münir Tireli arşivi)

1987 yılında Dostlar kadrosu: Onur Koğacıoğlu (gitar), Engin Gürkey (davul), Fırat Baydar (klavye), Mertol Şalt (keman, tuşlu çalgılar) ve Mehmet Mustafa Bahpar (bas) (Hey Dergisi-1987) (Münir Tireli arşivi)

HEY

GENÇLER

Hulusi TUNCA

HELÂL OLSUN

GRUP RA "Sağolasın Hey"

MİNİ KİMLİK KARTI

GRUP RA

İlhan İrem Yazıyor "AFERİN SİZE"

RA, International Star Arıyoruz Yarışmasının birincisi olmuş; ancak Hey Boys toplaması yerine "Winds of Change" toplamasında yer almayı tercih etmişti. (Hey Dergisi–1987) (Münir Tireli arşivi)

RA'nın 1982'de Hodri Meydan'da verdiği bir başka konserin bileti (Sabih Cangil arşivi)

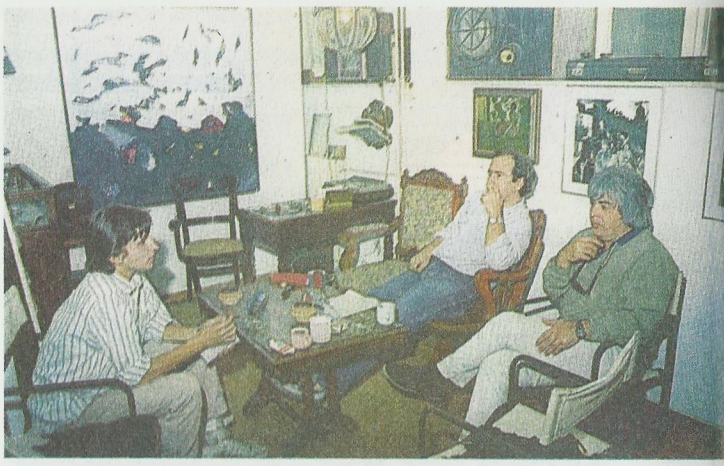

Çekirdek projesinin yürütücüleri Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil, genç muhabir Kanat Atkaya'ya mülakat veriyor. (Hey Dergisi-1987) (Münir Tireli arşivi)

CEM KARACA

...VE PLAK İÇİN STÜDYODA

Tam 7 yıldır ülkemizden olduğu gibi plak dünyamızdan da uzakta olan Cem Karaca, ayağının tozuyla stüdyoya girdi... Grup olarak, eski müzisyen dostlarını bir araya getiren Karaca, plağını hangi şirket hesabına yaptığı sorulduğunda "Parayı verene" diye yanıtlıyor...

Ali ÖZTÜRK

"STÜDYOLARIMIZIN KOKUSUNU BİLE ÖZLEMİŞİM" - Bu fotoğrafları çekilirken işte böyle diyordu Cem Karaca... Bizim işimiz tamamlandıktan sonra, o tekrar mikrofonunun başına dönüp ve başladı söylemeye: "Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda..."

Cem Karaca, "Merhaba Gençler ve Her zaman Genç Kalanlar" kayıtları için stüdyoda...Bas gitarda eski Dervişan Murat Töz görülmektedir. (Hey Dergisi-1987) (Münir Tireli arşivi)

Klips'in Hakan Beşer, Gür Akad, Selim Sayan, Aydın Karabulut ve Emre Oral'dan oluşan kadrosu (Hey Dergisi-1987) (Münir Tireli arşivi)

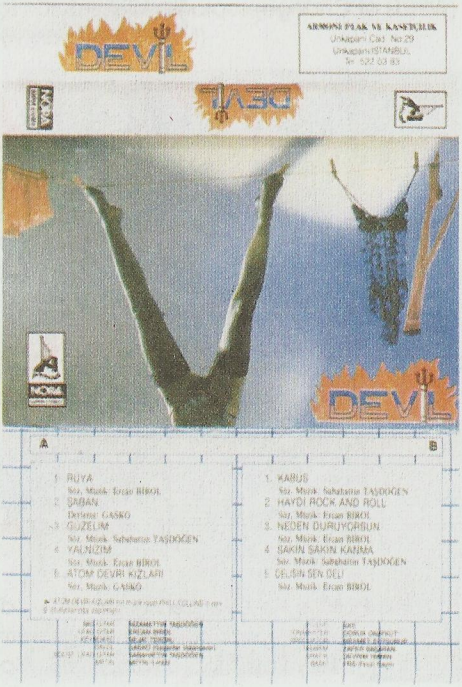

Devil albüm kapağı: Devil'in İlk ve Tek Albümü, 1987... Armoni Müzik tarafından yayınlandı.Albümde, Nejat Tekdal, Ercan Birol, Gasko, Sabahattin Taşdöğen ve Nizam Taşdöğen çalmışlardır. (Murat Meriç arşivi)

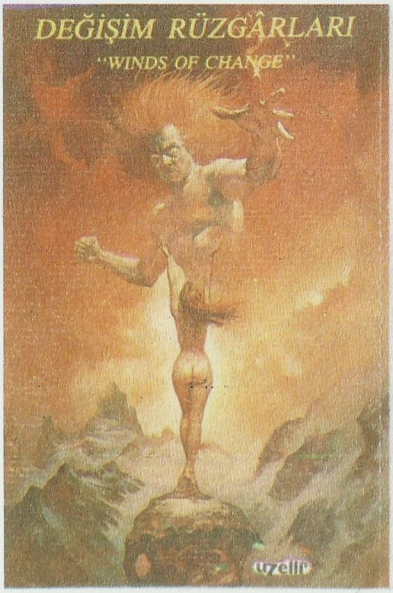

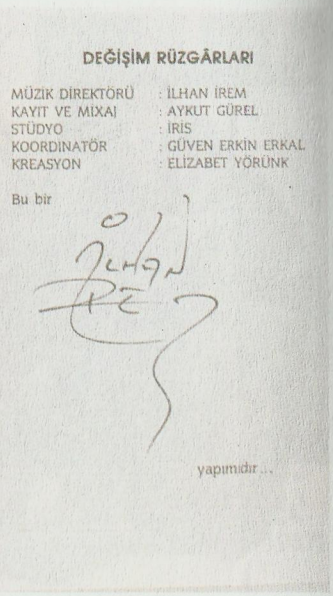

Yapımcılığı İlhan İrem tarafından üstlenilen Değişim Rüzgârları (Winds of Change) toplama albümünün iç ve dış kapakları, 1988 (Murat Meriç arşivi)

Yankı Plak ile Hey Dergisi'nin ortaklaşa düzenlediği International Star Arıyoruz yarışması sonucunda gecikmeli olsa da yayınlanan "Hey Boys" toplaması, 1988 (Alpay Şalt arşivi)

"Winds of Change" ve "Hey Boys" toplam kasetleri ile adını duyuran Seth, Alpay Şalt (bagetli olan) gibi ülkemizin önde gelen rock davulcularından birini de yetiştirmişti. (Hey Dergisi-1988) (Münir Tireli arşivi)

Grup Gündoğarken, "Entel Bar müziğini" kendine yakıştırmıştı. (Hey Dergisi-1988) (Münir Tireli arşivi)

G.R.U.P. G.Ü.N.D.O.Ğ.A.R.K.E.N.

Yeni bir müzik türü yarattı

"ENTEL BAR MÜZİĞİ"

Amcaları **İlhan Şeşen** ile birlikte **Grup Gündoğarken**'i oluşturan **Burhan** ve **Gökhan**'ın grubun adını değiştirmeyi düşünüp düşünmediklerini bilemiyoruz. Bildiğimiz, 1982 yılında başlayan, kendi deyimleriyle bu müzik maceralarında bugüne değin, çeşitli oyun müzikleri seslendirdikleri Bodrum'un "Mavi"sinin artık gediklisi oldukları, 1984 yılında ilk kez televizyon programına çıktıkları, 1986 Haziran'ında "Bir Yaz Daha Bitiyor" adlı ilk kasetlerini çıkardıkları ve önümüzdeki günlerde çıkacak olan yeni bir kasetin hazırlığı içinde oldukları... Hepsi bu mu? Değil tabii!

Şu sıralar TV-1'de yayınlanmakta olan Cumartesiden Cumartesiye adlı çocuk programında küçüklere seslendirecekleri şarkılar için hani hani çalışan **Grup Gündoğarken**, gün bafarken bambaşka bir çalışma ortamında buluyorlar kendilerini... Kendilerinin de ortak olduğu "**Amphora** adlı barda çalıp söyleyen, **Grup Gündoğarken**, "Entel Bar Müziği" dedikleri bir türü icra ettiklerini söylüyorlar. Bunun nasıl gerçekleştiğini **İlhan Şeşen**'den dinleyelim:

"Müzik dünyasına girdikten sonra müziğimizi geniş kitlelere dinletebilmek en büyük amacımız oldu. Bodrum'daki "Mavi" adlı barda çalışırken müziğimiz aracılığı ile insanlarla çok iyi bir diyalog kurduğumuzu, sevdiğimizi ve sevildiğimizi farkettik. İstanbul'a geldikten sonra da bir gazinoda çalışmak yerine bizim

Cem Karaca'nın 10 yıl aradan sonra Bursa'da verdiği ilk konser. (Hey Dergisi-1988) (Münir Tireli arşivi) ☞

☞ ☝ Yeni Şarkı akımının ülkemizdeki başlatıcısı Yeni Türkü'nün 1988 yılında Çukurova Üniversitesi nde verdikleri bir konserden fotoğraflar (Hey Dergisi–1988) (Münir Tireli arşivi)

MFÖ, Açıkhava Konserinde seyirci rekoru kırıyor... Eşlik edenler: Turhan Yükseler, Berç Yenal ve Cengiz Tuncer (Hey Dergisi–1988) (Münir Tireli arşivi)

Piramit Cem Bezeyiş, Feyyaz Kuruş gibi müzisyenleri yetiştiren bir okuldu. Resimde, grubun 1988 yılı kadrosu görülmektedir. (Hey Dergisi–1988) (Münir Tireli arşivi)

Rag Doll, o dönem grubun gitaristi Sadık Sağlam tarafından işletilen Grafitti Bar'da. Soldan sağa Sadık Sağlam, Burak Güven, Celal Sahir Kılcı, Ercüment Tultay, Mehmet Şevki Öztürk (1990) (Münir Tireli arşivi)

Pentagram ile başlayan rock ve heavy metal kasetlerinin yayınlanmasındaki ivmesel artış sürecinin ikinci kasedi Samsun'lu grup Objektif'in "Tımarlı Hastanesi" idi. Kasedin Türkçe olmasının meyveleri 1990'larda toplanacaktı. (Uzelli-1990) (Münir Tireli arşivi)

Dr. Skull
WORY ZOVER
ADA
A
1 — WAR IS OVER
2 — THE GATE OF BRANDENBURG
3 — NO TIME TO WASTE
4 — LET ME GO
B
1 — ON THE ROAD
2 — LONELY NIGHTS
3 — BABY
4 — ROCK THE SCHOOL
5 — EVERYDAY EVERYNIGHT
Ada yayıncılık ve Müzik Tic. Ltd. Şti.
İstiklal Cad. No: 582 Unkapanı - İST.
Tel: 513 00 64
ANKARA Zafer Çarşısı No: 27
Yenişehir ANK. Tel: 131 50 58

Dr. Skull'a göre "savaş bitti" demenin yolu tek değil. Buyurun size alternatif bir "war is over": "Wory Zover" İMÇ'deki rock ve metal uyanışının üçüncü albümüdür. (Ada Müzik-1990) (Münir Tireli arşivi)

Kronik'in ilk albümü, Hades tarafından yayınlanan ve 36 saatte kaydedilen "Endless War" idi. Albüm, ülkemizde yapılan ilk thrash albümlerinden biridir. (Hades-1991) (Münir Tireli arşivi)

Boyalı basın tarafından Özdemir Erdoğan'a karşı şantaj malzemesi olarak kullanılmaya teşebbüs edilen "Düşünceli Şarkılar" albümünün kapağı, Beatles'ın "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" albümünün kapağı ile paralellikler taşıyan kolajı ile dikkat çekmişti. (Özdemir Erdoğan Müzik Turizm Organizasyon San. Tic. A.Ş.-1991) (Cem Şeftalicioğlu arşivi)

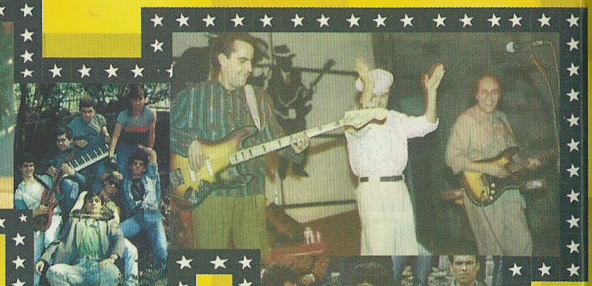

Türkiye'de Grup Müziği: *1980'ler*

Münir Tireli

1980'ler, günümüzde tüm simgeleri ile "hem sev, hem nefret et" türü iç gıcıklamalara açık bir "nostalji" objesi olarak yeniden tüketime sunulmuş bir dönem...

Bu dönemin günah keçisi ise o yılların albümsüz, Türkçesiz veya Türkçeyi yeniden keşfeder gibi, güvensiz, coşkulu, umutlu ve de hayal kırıklığıyla dolu gençleriydi.

Geçmişin sentezlerinden beslenmektense, batıyı yeni baştan algılama çabasıyla geçen yıllar...

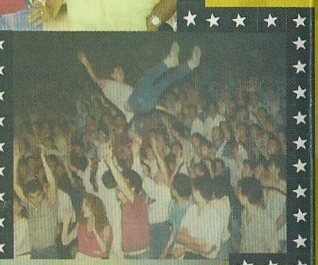

Dünyayı değiştirme gibi bir ideali içinde barındırmasa da bireysel anlamda kendini değiştirmeyi, dönüştürmeyi öğreten yıllar...

Bu anlamda, gerçekçi olmak başından beri kendilerine tebliğ edilmiş gençlerin, bu hali bir veri kabul edip, imkânsızı kollamayı öğrendikleri bir dönemdi 80'ler...

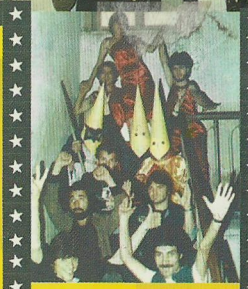

Ne mutlu ki, onlar karambole de gitseler, çabalamaktan geri durmadılar.

Münir Tireli, Türkiye'de grup müziğinin tarihine kaldığı yerden devam ediyor; ama bu seferki metamorfoz değil sanki...

ISBN 978-975-6128-10-7

arkaplan